Barndom og Drengeaar.

En Fortælling af Grev **Leo Tolstoj.**

Oversat fra Russisk af **Em. Hansen.**

Kjøbenhavn. Andr. Schous Forlag. 1885.

Kjøbenhavn. I. Cohens Bogtrykkeri.

Förord till den elektroniska utgåvan

Детство (1852, Barndom) och *Отрочество* (1854, Drengeaar) är början av Tolstojs självbiografiska romaner. Denna danska översättning från 1885 har 2013 digitaliserats av Det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn, varifrån de scannade bilderna och OCR-texten i juli 2018 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

Fortsättningen *Юность* (1857, Ungdom) kom på danska 1886, men är inte digitaliserad.

I. Læreren Karl Ivånitsch. |Ten 12te August 18 .., tre Dage efter at c ^ •' jeg havde fyldt mit niende Aar og havde faaet saa mange dejlige Foræringer, blev • jeg vækket om Morgenen Klokken 7 af Karl Ivånitsch, som med en Fluesmække (af Sukkertops- papir anbragt paa en Pind) slog efter en Flue lige over mit Hovedgjærde. Han var saa ubehændig, at han kom til at støde til Helgenbilledet, som hang paa Sengeryggen, og den døde Flue faldt lige ned i Hovedet paa mig. Jeg stak Næsen frem under Sengedækket, stansede Helgenbilledet, som gyngede frem og tilbage, kastede den døde Flue paa Gulvet, og saae med søvndrukne, men vrede Øjne paa Karl Ivånitsch, der i sin brogede vatte- rede Slobrok med et Bælte af samme Stof, sin røde strikkede Kalot med lang Kvast og sine bløde Gedeskindsstøvler vedblev at gaa langs med Væg- gene, tage Sigte og slaa efter Fluerne. gjj'l -AS\r(= 4l8 Barndom og Drengeaai-. „Nok er jeg lille," tænkte jeg, „men hvorfor skal det derfor netop gaa ud over mig? Hvorfor slaar han ikke efter Fluerne henne ved Volodjas Seng? Der sidder fuldt op af dem! Nej, Volodja er ældre end jeg; jeg er den mindste af os alle: derfor er det, at han piner mig. Han tænker ikke paa andet," hviskede jeg, „end paa at være ube- hagelig mod mig. Han ser meget godt, at han har vækket mig og forskrækket mig, men lader, som han ikke mærker det . . . hvor han er ækel! Og Slobrokken og Kalotten og Kvasten — aa, hvor de er', ækle!" Medens jeg paa denne Maade i mit stille Sind gav min Ærgrelse over Karl Ivånitsch Luft, gik han hen til sin Seng og saae paa Uhret, som hang over den i en lille Sko broderet med Glasperler, hængte Fluesmækken paa et Søm og vendte sig derpaa til os i den mest oprømte Tone af Verden: — Auf Kinder, auf! . . . s'ist Zeit. Die Mut- ter ist schon im Saal, udbrød han med sin god- modige tyske Stemme, hvorpaa han gik hen til mig, satte sig ved Fodenden af Sengen og tog sin Snustobaksdaase op af Lommen. Jeg lod, som jeg sov. Karl Ivånitsch tog sig først en Pris, pudsede Næsen og smeldede med Fingrene, hvorpaa han gav sig i Lag med mig. Han lo saa smaat medens han kildede mig under Fødderne. — Nu, nun, Faulenzer! sagde han. Hvor kilden jeg end var, saa sprang jeg dog ikke ud af Sengen og svarede ham heller ikke,Læreren Karl Ivånitsch. 9 men gjemte blot Hovedet dybere i Puderne, medens jeg af alle Kræfter boltrede med Benene og gjorde de største Anstrengelser for ikke at komme til at le. Hvor han er god, og hvor han holder af os, og jeg kunde tænke saa slet om ham! Jeg ærgrede mig saa vel over mig selv, som over Karl Ivånitsch, og mine Nerver vare saa an- grebne, at jeg gjerne kunde have lét og grædt paa én Gang. Ach lassen Sie, Karl Ivånitsch! raabte jeg med laarer i Øjnene, idet jeg stak Hovedet frem af Puderne. Karl Ivånitsch slap forundret mine Fodsaaler og gav sig bekymret til at udspørge mig om, hvad der var i

Vejen med mig? Om jeg maaske havde havt en ubehagelig Drøm? . . . Hans gode, tyske Ansigt, den Deltagelse, hvormed han bestræbte sig tor at gjætte Grunden til mine Taarer, fik dem til at flyde endnu rigeligere: jeg skammede mig, og' jeg kunde ikke forstaa, hvorledes jeg et Øjeblik i Forvejen havde kunnet lade være at holde af Karl Ivånitsch og kunde finde hans Slobrok, Kalot og Kvast ækle; nu, derimod, fandt jeg det altsammen saa overordenligt kjært, og om det saa var Kvasten, saa forekom den mig som et klart Bevis for hans Godhed. Jeg sagde ham, at jeg græd, tordi jeg havde havt en uhyggelig Drøm; at det var forekommet mig, som om Moder var død, og man bar hende til Graven. Det var altsammen10 Barndom og Drengeaar. noget, jeg havde fundet paa, da jeg aldeles ikke kunde huske, hvad jeg havde drømt om den Nat; men da Karl Ivånitsch, rørt over min Fortælling, gav sig til at trøste og berolige mig, forekom det mig, som om jeg virkelig havde havt en saadan forfærdelig Drøm, og Taarerne fløde nu af en anden Grund. Da Karl Ivånitsch var gaaet ud af Stuen , og jeg havde sat mig over Ende i Sengen for at be- gynde at trække Strømperne paa de smaa Fødder, havde Graaden sagtnet noget; men de mørke Tanker, som den opdigtede Drøm havde fremkaldt, vilde ikke forlade mig. Her traadte vor Oppasser, Ni- kolai, ind i Værelset, en lille pyntelig Fyr, som altid var alvorlig, punktlig og en stor Ven af Karl Ivånitsch. Han bragte os vore Klæder og Skotøj. Volodja gik med Støvler, medens jeg endnu stadig maatte nøjes med de utaalelige Sko med Sløi- fer paa. 1 Nikolais Nærværelse vilde jeg skam- met mig ved at græde; desuden lyste Morgensolen saa fornøjeligt ind ad Vinduet, medens Volodja, som stod henne ved Vaskefadet, saa pudsigt efter- abede Maria Ivånovna (Søsters Gouvernante) og lo saa hjerteligt, at selv den alvorlige Nikolai, som stod ved Siden af ham med Haandklædet over Skuldren, med Sæben i den ene Haand og Vand- kanden i den anden, maatte smile ad ham: Lad det nu være nok, Vladimir Petrovitsch, sagde han: — vær saa god at vaske Dem. Jeg var rigtig i mit Es.Læreren Karl Ivånitsch. 11 Sind Sie bald fertig? lød Karl Ivånitsch's ^ Stemme inde fra Skolestuen. • Hans Stemme var streng og havde mi ikke i mere det Udtryk af Godhed, som nylig havde rørt i mig til Taarer. I Skolestuen var Karl Ivånitsch et j ganske andet Menneske: her var han Læreren, i- Jeg blev hurtig paaklædt og vasket; Børsten hvor- i med jeg glattede mit vaade Haar, havde jeg endnu i i Haanden, da jeg mødte i Skolestuen. Med Brillerne paa Næsen og Bogen i Haanden i sad Karl Ivånitsch paa sin vante Plads mellem 1 Døren og Vinduet. Til venstre for Døren var der j anbragt to Hylder, hvoraf den ene tilhørte os Børn, [medens den anden var Karl Ivånitsch's egen. \or stod fuld af alle Slags Skolebøger og Mor- ; skabsbøger; men kun to store Bind af „Histoire des voyages" i rødt Bind stode ret op ad Væggen — ; alle de andre laa hulter til bulter: lange, tynde, tykke, smaa og store Bøger, Bind uden Bøger og Bøger uden Bind — det blev altsammen stukket ind her, som det kunde falde, naar vi før Ferierne fik Befaling til at ordne „Bibliotheket", som Karl Ivånitsch med Eftertryk kaldte denne Hylde. Hvis Bogsamlingen paa den egne Hylde ikke var saa stor som vor, saa var den til Gjengjæld ulige mere forskjelligartet. Jeg husker deraf tre: et tysk Værk om Gjødning af Kaalhaver uden Bind, et Bind af Syvaarskrigens Historie i Pergament, som var sve- det i det ene Hjørne, og et fuldstændigt Kursus i Hydrostatik. Karl Ivånitsch tilbragte sin meste Tid12 Barndom o g Drenge.-iar. med Læsning og havde endogsaa ødelagt sine Øjne derved; men, med Undtagelse af „Nordbien", ud- gjorde disse Bøger hans eneste Læsning. Mellem Gjenstandene, som laa paa Karl Ivå- nitschs Hylde, var der især en, som fremfor alle andre minder mig om ham, en Skjærm af en Pap- skive, der var anbragt saaledes paa en Træfod, at den kunde skydes op og ned efter Behag ved Hjælp af en Stift. Paa Skiven var der klistret et Billede, som fremstillede en Dame og en Parykmager. Karl Ivånitsch var en stor Mester i Paparbejde og Skiven var hans egen Opfindelse, som tjente ham til at beskytte hans svage Øjne imod Lyset. Jeg ser endnu tydelig hans lange Skikkelse for mig i defi vatterede Slohrok og røde Kalot, hvorunder hans tynde graa Haar af og til kommer til Syne. Han sidder ved det lille Bord, hvorpaa Skiven med Parykmageren er anbragt; den kaster en Skygge over hans Ansigt; i den ene Haand holder han en Bog, medens den anden hviler paa Armen af Lænestolen; ved Siden af ham ligger Uhret med en Jæger malet paa Skiven, det tærnede Lommetørklæde, den sorte runde Snustobaksdaase, det grønne Brillefoderal og Bakken med Lysesaxen. Alle disse Gjenstande ligge hver især saa akkurat paa sin Plads, at man blot af denne Orden er i Stand til at slutte, at Karl Ivånitsch maa have en god Samvittighed og et roligt Sind. Undertiden, naar man havde faaet nok af at løbe og lege nede i Salen og listede sig paa Taa-Læreren Karl Ivånitsch. 13 spidserne op i Skolestuen, kunde man se Karl Ivå- nitsch sidde der ganske solo i sin Lænestol, og med sin. rolige majestætiske Mine læse i en eller anden af sine Yndlingsbøger. Undertiden traf jeg ham ogsaa i saadanne

Øjeblikke, da han ikke læste: Brillerne vare gledne ned over den store Ørnenæse, de blaa halvttillukkede Øjne havde antaget et ganske særeget Udtryk, og der spillede et vemodigt Smil om Munden. Der er stille i Værelset; man hører kun hans regelmæssige Aandredræt og Uhrets Slag. Undertiden bemærkede han mig ikke, medens , jeg stod i Døren og tænkte: „Stakkels gamle Mand! Vi er mange; vi lege og more os, men han staar ganske ene i Verden og der er ingen, som hygger om ham. Han har R.et, naar han siger, at han er for- ladt. Og hvor han har oplevet forfærdelige Ting! jeg husker, han fortalte det til Nikolai — det maa være rædsomt at være i hans Sted!" Og det kunde gjøre En saa ondt for ham, at man gik hen til ham, tog ham i Haanden og sagde: „Lieber Karl Ivånitsch!" Det gjorde ham saa godt, naar jeg sagde det; han blev altid saa venlig, og man kunde se, han var rørt. Paa \ æggen lige overfor hang Landkaartene; 3 de vare næsten alle iturevne, men kunstfærdigt 8 sammenklæbede igjen af Karl Ivånitsch. En Dør i midt paa den tredje Væg førte til Etagen neden- j undei; her hang paa den ene Side to Linealer, [hvoraf den ene, som var aldeles forskaaret, til- 1 hørte os, medens den anden, som var ny, var Karl14 Barndom og Drengeaar. Jvanitsch's egen og mere tjente til .Opmuntring : end til Linieren; paa den anden Side af Døren hang : en sort Tavle, hvorpaa vore større Forseelser an- • mærkedes ved Smaanuller og de mindre ved Kors. . Til venstre for Tavlen var Skammekrogen, hvor vi i til Straf maatte ligge paa Knæ. Hvor jeg mindes denne Krog! Hvor jeg mindes ; Kakkelovnsdøren og Ventilen og den Støj, den i .gjorde, naar den drejede rundt. Undertiden kunde det hænde, at man maatte ligge i Krogen til det begyndte at værke baade i Knæerne og Ryggen og man tænkte: „Karl Ivånitsch har nok glemt mig! 1 Han har godt ved at sidde i sin magelige Lænestol og læse sin Hydrostatik; men hvad skal jeg sige?" Og for at bringe sig i Erindring begyndte man saa ganske sagte at lukke Kakkelovnsdøren op og i eller pille Kalken af Væggen; men naar saa plud- selig et altfor stort Stykke faldt ned paa Gulvet, saa kan det nok være, at Skrækken alene var værre end den værste Straf. Man skottede til Karl Ivånitsch, men han sad ganske rolig med Bogen i Haanden, som om han slet ikke mærkede • noget. Midt i Værelset stod et Bord med et sort for- • revet Voxdugsbetræk; Bordkanterne, som vare stærkt bearbejdede med Penneknive, kom til Syne paa mange Steder. Rundt om Bordet stod der nogle ; Taburetter af umalet Træ, der ved lang Brug var / blevet som lakeret. Paa den sidste Væg endelig var der tre Fag Vinduer. Lige under Vinduerne ;Læreren Karl Ivånitsch. 15 gik Landevejen: hvert Hul, hver Sten, hvert Hjul- spor kjendte jeg og havde jeg faaet kjær; paa den anden Side af Vejen laa en Allé af beskaarne Lindetræer, hvorimellem man af og til fik Øje paa et Vidjehegn; længere borte saae man Engen med Laden til den ene Side og Skoven til den anden; langt inde i Skoven skimtede man Skovvogterens Hytte. Fra Vinduet til højre saae man et Stykke af Terrassen, hvorpaa de Voxne sædvanligvis op- holdt sig om Formiddagen. Undertiden, medens Karl Ivånitsch rettede Ens Dictat, hændte det, at man saae hen i den Retning og fik Øje paa Moders sortlokkede Hoved, En eller Andens Ryg og hørte en utydelig Rlanding af Samtale og Latter der henne fra; man blev saa ærgerlig over, at man ikke ogsaa kunde være med der og tænkte: naar bliver jeg dog stor nok til at holde op med at lære, saa at jeg stadig kan sidde sammen med dem, som jeg har kjær, i Stedet for at ruge over Bøgerne . . , Ærgrelsen gaar over til Vemod og Gud skal vide, hvorover man paa én Gang falder i saa dybe Tanker, at man ikke en Gång mærker, hvorledes Karl Ivånitsch sidder og brummer over Fejlene. Karl Ivånitsch tog Slobrokken af, iførte sig den blaa Kjole, bandt sit Halstørklæde foran Spej- let og førte os nedenunder for at sige Godmorgen til Moder. II. Maman. Moder sad i Dagligstuen og skænkede The, i den ene Haand holdt hun Thekanden, den anden hvilede paa Themaskinens Hane, som Vandet ved- blev at løbe af, medens Thekanden tlød over og det løb paa Bakken. Men skjøndt hun saae stivt frem for sig, bemærkede hun det ikke, lige som hun heller ikke bemærkede, at vi kom ind. Naar man i Tankerne bestræber sig for at gjenkalde et elsket Væsens Træk, vækkes der ofte saa mange Erindringer fra Fortiden, at man paa Grund af disse kun utydelig, som igjennem Taarer. kan skimte hine Træk. Det er Indbildningskraftens 1aarer. Naar jeg bestræber mig for at mindes Moder, saaledes som hun var dengang, ser jeg blot hendes brune Øjne, som altid havde det samme Udtryk af Godhed og Kjærlighed, Modermærket paa Halsen lidt under det Sted, hvor det fine korte Nakkehaar krøller sig, den hvide broderede Hals-Maman. 17 krave, den fine Haand, hvormed hun saa ofte kjær- tegnede mig, og som jeg saa ofte kyssede; men jeg kan ikke fastholde Totalindtrykket. Til venstre for Sofaen stod et gammelt engelsk Klaver. Foran Klaveret sad min lille mørkhudede Søster Ljubotschka og spillede .Glementi's Etuder, og man kunde se paa de smaa rosenrøde Fingre, som lige vare blevne vaskede i koldt Vand, at det kostede hende betydelig Anstrengelse. Hun var elleve Aar gammel, gik i kort

Lærredskjole, hvide Mamelukker med Kniplinger og var kun i Stand' til at tage Oktaver „arpeggiando". Ved Siden af hende (lidt paa Skraa) sad Maria Ivanovna iført en Kappe med røde Baand og en blaa, vatteret Kofte; hendes Ansigt var rødt, strengt og blev endnu strengere, saa snart blot Karl Ivånitsch viste sig. Hun tilkastede ham et bistert Blik og, uden at be- svare hans Hilsen og idet hun slog Takt med Foden, v e d b l e v h u n a t t æ l l e : „ u n , d e u x , t r o i s ; u n , d e u x , trois" endnu lydeligere og mere bydende end før. Uden i mindste Maade at lægge Mærke hertil, gik Karl Ivånitsch efter tysk Skik lige hen og hilste paa Moder. Hun kom- til Besindelse og slog Ho- vedet tilbage, som om hun ønskede med denne Bevægelse at bortjage de sørgelige Tanker; derpaa rakte hun Karl Ivånitsch Haanden og kyssede ham paa hans rynkede Tinding samtidig med at han kys- sede hendes Haand.*) *) En Skik i russiske Huse, hvor den patriarkalske Tone i Omgang endnu har bevaret sig. Ov. A. Barndom og Drengeaar. g •18 Barndom og Drengeaar. — Ich danke, lieber Karl Ivånitsch, sagde hun og spurgte fremdeles paa lysk; — Har Børnene sovet godt ? Karl Ivånitsch var døv paa det ene Øre og Larmen ved Klaveret gjorde, at han nu slet intet hørte. Han bøjede sig nærmere over Sofaen, støt- tede sig med Haanden til Bordet, og som han stod dér paa ét Ben og smilede forekom han mig den personificerede Elegance; han lettede paa Huen og spurgte: — De undskylder mig, Nathalie Nikolåjevna? For ikke at forkjøle sit skaldede Hoved, tog Karl Ivånitsch aldrig Huen af; men hver Gang han traadte ind i Dagligstuen, udbad han sig altid først Tilladelse dertil. — Behold den paa, Karl Ivånitsch .... Jeg spørger Dem, om Børnene har sovet godt? sagde maman temmelig højt, idet hun rykkede nærmere hen til ham. Men han kunde alligevel ikke høre noget; han satte blot sin lille røde Hue til rette paa sin skaldede Isse og smilede endnu mere elskværdig end før. — Hold op et Øjeblik, Mimi, sagde maman, idet hun smilede til Maria Ivånovna: — man kan slet ikke høre noget. Moders Ansigt var altid smukt, men naar hun smilede, blev det dog ulige skjønnere, og alt, hvad der omgav hende, fik som nyt Liv. Dersom jeg i tunge Øjeblikke blot kunde opnaa et Glimt af detteMaman. 19 Smil, vilde jeg ingen Sorger have. — Efter min Mening ligger det, man kalder Ansigtets Skjønhed, udelukkende i Smilet: dersom Smilet gjør Ansigtet smukkere, er Ansigtet skjønt; hvis det ikke for- andrer det, er det almindeligt; hvis det skæmmer det, er det grimt. Efter at have sagt Godmorgen til mig, tog- ni am an mig med begge Hænder om Hovedet og bøjede det bagover, hvorefter hun saae stivt paa mig og sagde: — Du har grædt idag Jeg svarede ikke. Hun kyssede mig paa Øj- nene og spurgte paa tysk: — Hvorfor har Du grædt? Naar hun indlod sig i en venskabelig Samtale med os, var det altid paa dette Sprog, som hun kunde til Fuldkommenhed. — Det er i Søvne jeg har grædt, maman, sagde jeg, idet jeg til de mindste Enkeltheder min- dedes den opdigtede Drøm og uvilkaarligt skælvede blot ved Tanken om den. Karl Ivånitsch bekræftede mine Ord, men tav stille med hvad han vidste om Drømmen." Efter endnu at have talt om Vejret — en Samtale, hvori ogsaa Mimi tog Del, — lagde maman sex Stykker Sukker paa Bakken til nogle højerestaaende iblandt Tyendet, rejste sig og gik hen til Brodérrammen, som stod ved Vinduet. — Naa, Børn, gaa nu til Papa, og sig ham, 2*20 Barndom og Drengeaar. at han endelig maa komme ind til mig, før han gaar i Laden. Der begyndtes nu igjen med Musik og rl ællen og bistre Blikke, og vi gik til papa. Efter at have passeret Værelset, som endnu fra Bedstefaders Tid havde bevaret Benævnelsen „Offitsiåtskaja" ¥), traadte vi ind i Kabinettet. * En Art Forværelse, hvori Tjenerskabet opholdt sig. O. A. III. Papa. Han stod ved Siden af Skrivebordet, hvorpaa der laa en Mængde Konvoluter, Dokumenter og hele Bunker af Pengesedler, som han pegede paa, medens han ivrigt forklarede noget for Forvalteren, Jakob Michåjlof, der stod paa sin vante Plads mellem Døren og Barometret med Hænderne paa Ryggen, medens han gestikulerede i alle mulige Retninger med sine Fingre. Jo ivrigere papa blev, des hurtigere gik Fingrene, og omvendt: naar papa tav stille, holdt ogsaa Fingrene sig rolig; men naar Jakob selv begyndte at tale, kom der en frygtelig Uro over Fingrene: fortvivlet arbéjdede de i alle Retninger. Det fore- kom mig, som man alene af deres Bevægelser maatte kunne gjætte sig til Jakobs hemmelige Tan- ker: hans Ansigt derimod var altid roligt og ud- trykte toruden Bevidstheden om sin egen Værdighed tillige Underdanighed, det vil sige: jeg har Ret; men forresten — som De befaler!22 Barndom og Drengeaar. Ved Synet af os sagde papa blot; „Vent lidt, strax ..." og gjorde en Bevægelse med Hovedet henimod Døren, for at en af os skulde lukke den. — O, Du min Gud og Skaber! Der er jo slet intet Udkomme med Dig idag, Jakob! vedblev han til Forvalteren med en febrilsk Skulderbevægelse (en Vane, han havde). — Denne Konvolut med ind- lagte 800 Rubler . . . Jakob tog Regnebrædtet, anmærkede 800 og saae ubestemt ud i Rummet, medens han ventede paa, hvad der videre skulde komme. — . . . e r t i l U d g i f t e r p a a G o d s e t i

m i n F r a - værelse. Du forstaaer? Møllen giver 100 Rubler, som Du har at inddrage . . . ikke sandt ? Af Kautionerne, som ligge i Banken, vil Du taa tilbage- betalt 8000; for Høet, hvoraf vi efter din egen Be- regning vil kunne sælge 7000 Pud*) — jeg sætter til 45 Kopek — faar Du 3000; det giver ialt hvor- meget? 12000 . . . ikke sandt? — Fuldkommen, sagde Jakob. Men at dømme efter den Hurtighed, hvormed Fingrene bevægede sig, kunde jeg se, at han vilde gjøre Indvendinger; papa afbrød ham. — Altsaa: af disse Penge sætter Du 10,000 i Banken for Godset Petrofskoje, — De Penge, som findes i Kontoret, vedblev papa (Jakob annullerede de tidligere anmærkede 12,000 paa Regnebrædtet og anmærkede 21,000); — bringer Du mig og •*) Et Pud — 32 danske Pund. O. A.Papa. 23 fører dem idag op paa Udgiftskontoen. (Jakob an- nnllerede igjen Summen paa Regnebrædtet og vendte op og ned paa det, hvormed han formodent- lig vilde . antyde, at de 21,000 ogsaa vilde gaa neden om og hjem). Denne Konvolut med ind- lagte Penge skal Du i mit Navn overlevere efter Adressen. Jeg stod lige ved Bordet og kastede et Blik paa Adressen, som lød paa: Karl Ivånovitsch Maner. P a p a , s o m formodentlig h a v d e b e m æ r k e t , a t jeg havde læst, hvad jeg ikke burde vide, lagde Haanden paa min Skulder og tilkjendegav med en let Bevægelse, at jeg skulde gaa bort fra Bordet. Uden rigtig at vide, om det skulde være et Kjær- tegn eller en Tilrettevisning, kyssede jeg den store muskuløse Haand, som laa paa min Skulder. Meget vel. sagde Jakob. — Hvad befaler De med Hensyn til Ghabårofka'.s Midler? Landsbyen Ghabårofka tilhørte maman. — De forblive i Kontoret og maa paa ingen Maade bruges til noget uden min Ordre. Jakob tav et Øjeblik. Derpaa kom der plud- selig nyt Liv i Fingrene, som nu bevægede sig med forøget Hast, og efter at det Udtryk af under- danig Sløvhed, hvormed han havde hørt paa Herrens Ordrer, var bleven afløst af det ham egne Udtryk at Snuhed, tog han paany fat paa Regnebrædtet og begyndte som følger: tillad mig at meddele Dem, Peter Alex-24 Barndom og Drengeaar. åndritsch, at hvad De saa end siger, saa kan vi umulig betale til Terminen. — De behager at sige, vedblev han langsomt; — at vi kan vente Penge fra Banken, af Møllen og for Høet. (Sam- tidig med at han nævnede sine Poster, anmær- kede han dem paa Regnbrædtet.) Jeg er kun bange for der kommer en Streg i Regningen, til- føjede han efter en lille Pause og med et dybsindigt Blik p a a P a p a . — Hvorledes det? — Jo, ser De, med Deres Tilladelse: hvad Møllen angaar, saa har Mølleren allerede to Gange været hos mig for at bede om Henstand, og han svor ved alt, hvad helligt er, at han ingen Penge har ... ja, han er her da endnu — ønsker De maaske ikke selv at tale med ham? — Naa, hvad siger han da? spurgte papa, idet han med en Hovedbevægelse tilkjendegav, at han ikke ønskede at tale med Mølleren. — Hvad han siger? Den gamle Historie; han siger, at der slet ikke har været noget at male; at de Smaaskillinger, han havde, har han sat til paa Dæmningen. Hvis vi selv vil holde Møllen, bliver det et Spørgsmaal, om det ogsaa vil svare Reg- ning? — Med Hensyn til Kautionerne, som De be- hager at nævne, saa tror jeg nok,, jeg har havt den Ære at melde Dem, at vore Penge sidde fast dér, og at vi ikke kan vente at faa dem saa snart igjen. Jeg sendte for nylig et Læs Mel til Ivan Afanåsitsch tilligemed et Par Ord om Sagen; menPapa. 25 han lod bare svare, at han med Fornøjelse skulde gjøre, hvad han kunde, for Peter Alexandrovitsch; men Sagen afhang ikke af ham, saa, efter alt, hvad man ser, kan der gjerne gaa to Maaneder og mer til, inden vi faar Pengene. — Med Hensyn til Høet, som De behager at omtale, saa selv om vi og- s a a s æ l g e r f o r 3 0 0 0 . . . Han anmærkede 3000 paa Regnebrædtet og tav et Øjeblik, medens han afvexlende saae snart paa Brædtet, snart paa papa, som om han vilde sige: De ser selv, hvor det er lidt! Desuden kom- mer vi ogsaa til at tabe paa Høet, dersom vi skal sælge det nu, hvad De selv behager • at vide . .. Man kunde se, at han endnu havde et betyde- lig Forraad al Grunde, hvorfor papa formodentlig ogsaa afbrød ham: Jeg forandrer ikke mine Bestemmelser, sagde han; men hvis disse Penge virkelig ikke skulde komme ind i rette Tid, saa er der ikke andet for at gjøre end at man maa tage de nødvendige Midler af Ghabårofka's. — Meget vel. At Udtrykket i Jakobs Ansigt og Fingre kunde man se, at den sidste Ordre var ham til stor Glæde. Jakob var Livegen, et i høi Grad stræbsomt og hengivent Menneske; ligesom alle gode For- valtere var han gjerrig til det yderste i sin Herres26 Barndom og Drengeaar. Interesse og havde de mest besynderlige Fore- stillinger om Herskabets Fordele. Tidlig og sildig var han kun betænkt paa at forøge Herrens Gods paa Fruens Bekostning, idet han idelig søgte at godtgjøre Nødvendigheden af at anvende alle Indtægterne fra hendes Gods paa Petrofskoje, som var det Gods, hvorpaa vi boede. I dette Øjeblik triumferede han, da det var lykkedes ham at føre sin Krig igjennem. Efter at have hilst paa os, sagde papa, at vi nu havde drevet nok paa Landet, at vi ikke var Børn mere, og at det var paa Tiden at vi lærte noget ordentligt. — Jeg tænker, I véd det

allerede, at jeg inat rejser til Moskov og tager Jer med mig, sagde han. — I skal bo hos Bedstemoder, og m a m a n bliver her med Pigebørnene. Og 1 véd, at den bedste Trøst for hende vil være at høre, at I er flittige og at man er tilfreds med Jer. Omendskjøndt de Forberedelser, som havde været i Gang i nogle Dage, vel havde ladet os formode, at der var noget usædvanligt i Gjære, var denne Nyhed dog et rent Tordenslag for os. Volodja blev ildrød og fremførte med usikker Stemme Moders Anmodning. „Det var altsaa det, min Drøm betød!" tænkte jeg. „Gud give, at der blot ikke maatte ske noget værre." Det gjorde mig umaadelig ondt for Moder, og samtidig kunde jeg dog ikke lade være .at glædePapa. 27 mig ved Tanken om, at vi nu virkelig var blevne store. „Dersom vi rejser idag. faar vi ganske vist ingen Time; det var dejligt!" tænkte jeg. — „Det gjør mig dog- alligevel ondt for Karl Ivånitsch. Han faar rimeligvis sin Afsked, da man ellers ikke vilde have gjort Konvoluten i Stand til ham . . . Saa maatte vi heller evig og altid blive ved Bogen og ikke rejse, ikke skilles fra Moder og ikke volde den stakkels Karl Ivånitsch Sorg. Han er ulykkelig nok endda!" Disse og lignende Tanker løb mig rundt i Hovedet, medens jeg sad og stirrede ufravendt paa de sorte Sløjfer paa mine Sko. Efter endnu at have vexlet nogle Ord med Karl Ivånitsch om at Barometret var faldet, og befalet Jakob ikke at fodre Hundene for til Afsked at kunne tage iid om Eftermiddagen og prøve de unge Støvere, sendte papa os imod min Forvent- ning op at læse, idet han dog trøstede os med Løftet om at tage os med paa Jagten. Paa Vejen op til Skolestuen løb jeg et Øjeblik ud paa Terrassen. Her laa Faders Yndlingshund, Milka, en dejlig Mynde, med halvtillukkede Øjne og badede sig i Solen. — Milotschka, sagde jeg, idet jeg kjærtegnede den og kyssede den paa Snuden:— vi rejser idag; farvel! vi ses aldrig mere. Følelsen løb af med mig, og jeg brast i Graad. IV. I Timen. Karl Ivånitsch var i meget slet Lune, som man kunde se paa hans rynkede Bryn, af den Maade, hvorpaa han smed sin Kjole ned i Kommodeskuffen og bandt sit Bælte om Livet, ligesom de dybe Mærker, hans Negl efterlod i Bogen paa de Steder, som han gav os at lære udenad. Volodja arbejdede saa taaleligt; men jeg var saa adspredt, at jeg- bogstavelig ikke kunde bestille det mindste.. Jeg sad længe tankeløs og stirrede i Bogen med Dialo- gerne; men Taarerne, som stod mig i Øjnene ved Tanken om den nærforestaaende Skilsmisse, tor- hindrede mig i at læse. Touren kom nu til mig, og jeg skulde gjentage Lektien for Karl Ivånitsch; han kneb Øjnene sammen (hvad der var et slemt Tegn) og spurgte mig netop paa det Sted, hvor En siger: „Wo kommen Sie her?" og den Anden svarer: „Ich komme vom Kaffehause" ; jeg kunde ikke mere holde Taarerne tilbage og. var for Graad ikke i Stand til at sige: „Haben Sie die Zeitung nicht gelesen?" Da vi kom til Skjønskrivning,I Timen. 29 trillede mine Taarer ned paa Papiret, som helt overplettedes. Karl Ivånitsch blev vred og satte mig i Skamme- krogen, idet han paastod, at det var Stædighed, en Dukkekomedie (et af hans Yndlingsudtryk), truede med Linealen og forlangte, at jeg skulde bede om Forladelse, medens jeg for Graad ikke var i Stand til at sige et Ord; efterat han tilsidst nok havde indset sin Uret, gik han ind til Nikolai og slog Døren i efter sig. I Skolestuen kunde man høre Samtalen inde fra Oppasserens Værelse. Har Du hørt, Nikolai., at Børnene skal til Moskov? sagde Karl Ivånitsch, idet han traadte ind i Værelset. — jeg hører det, svarede Nikolai, som for- modentlig har villet rejse sig op, da Karl Ivånitsch sagde: „Bliv kun siddende, Nikolai," hvorpaa han lukkede Døren. Jeg forlod Krogen og stillede mig ved Døren for at lytte. — Om man gjør Folk aldrig saa meget godt, og er dem aldrig saa hengiven, saa ser man dog, Nikolai, at man ikke skal gjøre Regning paa Tak- nemmelighed ! sagde Karl Ivånitsch med Salvelse. Nikolai, som sad ved Vinduet og syede paa en Støvle, nikkede bekræftende med" Hovedet. — Jeg har nu været tolv Åar i dette Hus o? t O kan sige tor Gud, Nikolai, vedblev Karl Ivånitsch, medens han løftede Øjnene og Snustobaksdaasen mod Loftet: — at jeg har holdt af dem og givet30 Barndom og Drengeaar. mig mere af med dem, end om de kunde have været mine egne Børn. Husker Du, Nikolai, den- gang Volodja havde gastrisk Feber, husker Du, hvorledes jeg sad ved hans Seng i ni Døgn uden at lukke et Øje. Ja! Dengang var jeg den gode, den kjære Karl Ivånitsch, dengang behøvede man mig; men nu, tilføjede han med et ironisk Smil: „nu er Børnene blevne store, de skal lære noget Ordentligt". Ligesom de her ikke lærte noget, Nikolai V — Det skulde man synes; hvorledes skulde de ellers lære? sagde Nikolai, medens han lagde Sylen fra sig og med begge Hænder trak den begede Traad igjennem Læderet. — Ja, nu er jeg overflødig, og saa skal jeg jages bort; men Løfterne? Taknemmeligheden? Nathalie Nikolåjevna har min Agtelse og min Kjær- lighed, Nikolai, sagde han, idet han lagde Haanden pas Brystet: — men hvad kan hun vel gjøre? Hun har ikke mere at sige i Huset end . . . Her taldt hans Øjne paa en Stump Læder, som han med en ringeagtende Mine kastede paa Gulvet. — Men jeg véd nok, hvem jeg kan takke for det og hvorfor jeg nu er

overflødig: det er fordi jeg ikke smigrer o g ikke stikker n o g e t u n d e r Stolen, s o m v i s s e Folk. Jeg er Vant til altid at sige Sandheden ligemeget, hvem der hører paa det, sagde han stolt. Gud forlade dem! At jeg kommer bort, gjør dem ikke rige, og med Guds Hjælp finder jeg nok mit Brød . . , hvad mener Du, Nikolai?I Timen. 31 Nikolai løftede Hovedet og saae paa Karl Ivå- nitsch med et Udtryk, som om han ønskede at overbevise sig om han ogsaa virkelig vilde være i Stand til at finde Brødet, — men sagde ikke noget. Karl Ivånitsch havde meget at fortælle om, hvorledes man ganske anderledes havde forstaaet at skatte hans Fortjenester hos en vis General, som han tidligere havde været i Huset hos (hvad der pinte mig meget at høre), talte om Sachsen, om sine Forældre, om sin Ven, Skræddermester Schon- heit csv. osv. Jeg tog levende Del i hans Smerte og det gjorde mig ondt, at Fader og Karl Ivånitsch, som jeg næsten holdt lige meget af, ikke forstode hin- anden; jeg gik paany hen i Krogen, hvor jeg satte mig paa Hug og overvejede, hvorledes man skulde bære sig ad for igjen at bringe Enighed tilveje imellem dem. Saa snart Karl Ivånitsch var vendt tilbage, betalede han mig at staa op og gjøre mig færdig til at skrive efter Diktat. Da alt var lagt tilrette, nedlod han sig majestætisk i sin Lænestol og med en Stemme, der syntes at komme fra en Afgrund, begyndte han at diktere følgende: „Von allen Lei- den—schaf—ten die grau—sam—ste ist" . . . Haben Sie geschrieben? Her standsede han, tog sig lang- somt en Pris og, idet han aabenbart svingede af tra Texten, fortsatte han med nyKratt: „die grau- samste ist dieUn—dank—bar keit...Ein grosses U." Jeg ventede at der skulde komme mere og32 Barndom og Drengeaar. saae op paa ham, da jeg havde skrevet det sidste Ord. — Punktum! sagde han med et neppe mærke- ligt Smil og gav Tegn til, at vi skulde bringe ham vore Hefter. Ikke en, men flere Gange, med forskjellige Be- toninger og den mest levende Tilfredshed foredrog han denne Sætnings som var et Udtryk for, hvad der laa ham paa Hjertet; derpaa gav han os for i Historie og satte sig ved Vinduet. Det mørke Udtryk, var forsvundet af hans Ansigt, som nu bar Præget af den Tilfredshed, en Mand føler, der paa en vær- dig Maade har hævnet en Krænkelse, som er bleven ham tilføjet. Klokken var tre Kvarter til ét; men det lod ikke til. at Karl Ivånitsch tænkte paa at give os fri : tværimod gav han os stadig noget nyt for. Kjedsomheden og Appetiten tog til i lige høj Grad. Jeg passede med stor Utaalmodighed paa ethvert Tegn, som kunde tyde paa, at vi snart skulde spise til Middag. Der gik en Kone over Gaarden med en Skurevisk tor at vaske Tallerkener; nu hørte man Raslen af Tallerkener i Spisestuen, hvor- ledes Bordet blev trukket ud og Stolene stillede tilrette ; der kom Mimi med Ljubotchka og Katjenka (K å t j e n k a e r Mimis tolvaarige Datter) inde t r a Haven; men man ser ikke noget til Foka, til Hus- hovmesteren, som altid kommer og melder, at Maden er paa Bordet. Saa er det først, at manI Timen. 33 tør gaa tra Bogen og løbe nedenunder, uden at have nødig at bryde sig om Karl Ivånitsch. Der er nogen paa Trappen; men det er ikke Foka! Jeg kjender ham paa Gangen og véd strax, det er ham, naar jeg hører ham knirke med Støv- lerne. Døren gik op og en mig aldeles ubekjendt Figur kom til Syne. Barndom og Drengeaar. 3 V. Den Gale. Den Indtrædende, som vel kunde være henved de Halvtreds, havde et langt og smalt Ansigt med blege, koparrede Træk, et langt, graat Haar og et tyndt, rødligt Skjæg. Han var saa høj af Væxt, at han, for at komme ind ad Døren, ikke blot maatte bukke Hovedet, men hele Kroppen forover. Han var iført en laset Klædning i Lighed med en Kaftan eller en af de lange Kjoler, som Præsterne bære under Messesærken; i Haanden havde han en lang Stav. Saa snart han var kommen ind i Ståen, stødte han den af al Magt i Gulvet, idet han med fortrukne Øjenbryn og vidtaaben Mund brast ud i den frygteligste og mest unaturlige Skoggerlatter. Han havde Stær paa det ene Øje, og den hvide Pupil, som idelig foer om i Hovedet paa ham, gjorde, at hans Træk, som kunde være hæslige nok iforvejen, blev endnu hæsligere. — Aha! I Fælden! udbrød han, idet han med smaa Skridt trippede hen tilVolodja, greb ham om Hovedet og omhyggeligt gav sig til at efterse hansDen Gale. 35 Isse, hvorpaa han med den alvorligste Mine slap ham, gik hen til Bordet og begyndte at blæse ind under Voxduget og slaaKors over det: — O — o Jammer! o — o. Kval! ... de kjære . . . flyve bort, sagde han med grædende Stemme, idet han med dyb Følelse betragtede Volodja og med Ær- met ahiskede laarerne, som løb ham ned over Kinderne. Hans Stemme var grov og hæs, hans Bevægelser molige og kantede, hans Tale meningsløs og usam- menhængende (han brugte aldrig Pronominer); men Tonefaldet var saa rørende, og hans gule, vanskabte Ansigt kunde undertiden antage et saa inderligt sørgmodigt Udtryk, at det var umuligt at høre paa ham uden med en blandet Følelse af Medlidenhed, Frygt og Vemod. Det var Pilgrimen, „gale Grischa." Hvor skrev han sig tra? Hvem var hans For- ældre? Hvad havde bevæget ham til at vælge det omflakkende Liv, han førte? Det var deringen, der vidste. Jeg véd kun, at han fra sit femtende' Aar havde havt Ord for at være gal,

at han Vinter og Sommer gaar barfodet, besøger Klostre, skænkersmaa Helgenbilleder til dem, han holder af, og taler i Gaader, som nogle holde tor Spaadomme; — at Ingen nogensinde havde set ham anderledes; — at han af og til besøgte Bedstemoder, og at nogle sagde, at han var en ulykkelig Søn af rige Forældre og en ren og ufordærvet Sjæl, andre, at han var en slet og ret Bonde og en Dagdriver. 3*36 Barndom og Drengeaar. Endelig kom da den længe ventede og punkt- lige Foka, og vi gik nedenunder. Grischa fulgte efter os, medens han hulkende vedblev at snakke alskens usammenhængende Tøj og stampe med S t a v e n p a a T r a p p e n . I Dagligstuen gik p a p a og maman med hinanden under Armen i stille Sam- tale. Maria Ivånovna sad strunk i sin Lænestol, der stod i en ret Vinkel op imod Sofaen, og talte til Pigebørnene, der sad ved Siden af hende, i en alvorlig, men dæmpet Tone. Saa snart Karl Ivå- nitsch viste sig i Stuen, saae hun paa ham, men vendte sig strax bort igjen med en Mine, som om hun vilde sige: „Jeg lægger aldeles ikke Mærke til Dem, Karl Ivånitsch." Man kunde se paa Pige- børnenes Øjne, at de vare meget forhippede paa saa snart som mulig at faa os gjort en meget vigtig Meddelelse; men det vilde have været et Brud paa Mimi's Forskrifter, om de vare sprungne op fra deres Pladser for at gaa hen til os; først skulde vi gaa hen til hende og sige: „Bonjour, Mimi!" og skrabe ud med Foden og saa kunde det være tilladt at indlede en Samtale. Hvad denne Mimi dog var for en utaalelig Person! Naar hun var tilstede, kunde man aldrig tale om noget: hun fandt alting upassende. Des- u d e n k o m h u n bestandig m e d s i t : p a r i e z d o n e f r a n ^ a i s , o g d e t i e t Øjeblik, d a m a n just ligtig er oplagt til at faa sig en gemytlig Passiai paa Russisk; eller ved Middagsbordet — saasnart man har faaet Smag paa en eller anden Ret og ønsker,Den Gale. 37 at man nu blot maa faa Lov til at spise i Ro, saa e r h u n d e r s t r a x : m a n g e z d o n e a v e c d u p a i n eller c o m m e n t e s t - c e q u e v o . u s t e n e z v o t r e fourchette? „Hvad har hun dog med os at gjøre!" tænker man: „Hun skulde bare passe sine Pigebørn og lade Karl Ivånitsch sørge for os." Jeg delte fuldkommen det Had, som han nærede til „visse Folk." Bed Mama om, at vi maa komme med paa Jagten, hviskede Kåtja til mig, idel hun holdt mig tilbage ved Blousen, da de Voxne vare gaaede i Forvejen ind i Spisestuen. Godt; vi skal se, hvad der kan gjøres. Grischa fik ogsaa sin Mad ind i Spisestuen; men paa et Bord for sig selv; han saae ikke op fra sin Tallerken og sukkede kun af og til, medens han skar frygtelige Ansigter og mumlede hen for sig. „O, Jammer! . . . Duen er fløjen . . . flyver op til Himlen ... O, en Sten paa Graven ! ..." o. s. v. M a m a n h a v d e været i daarligt H u m ø r lige Ira om Morgenen ; Grischa's Nærværelse, hans Tale og Adfærd bidrog øjensynlig kun til at gjøre hende endnu mere forstemt. Det er sandt, jeg har rent glemt at bede Dig om en Ting, sagde hun, idet hun rakte Fader en Tallerken Suppe. — Hvad er det? Sørg endelig for at taa dine frygtelige Hunde lakket inde; de havde nær revet den stak-38 Barndom og Drengeaar. i In il U * II' iii i ' ' ! h r kels Grischa ihjel, da han kom over Gaarden. Saa- ledes kan de ogsaa gjerne falde over Børnene. Ved at høre, at Talen var ora ham. vendte Grischa sig om til Bordet, viste paa sin iturevne Klædning og sagde, medens han tyggede af Munden: — Vilde nok, skulde bide fordærvet . . . Gud lod ikke ske. Syndigt jage Hunde paa Folk! stor Synd! Slaa ikke Førstefødte*)! ... hvorfor slaa ? Andre Tider nu. — Hvad er det han siger? spurgte papa, idet han tog ham skarpt i Øjesyn. — Jeg forstaar ikke et Ord. — Men jeg forstaar ham, svarede maman: — han fortalte mig, at en af Jægerne forsætlig havde pudset Hundene paa ham; derfor siger han ogsaa: „vilde nok, at de skulde bide mig fordærvet, men Gud lod det ikke ske", og beder Dig om ikke at straffe Jægeren for det. — Aha! sagde papa. — Hvorfra véd han, at jeg vil straffe Jægeren ? Du véd, jeg er overhovedet ingen Ynder af den Slags Folk, vedblev han paa fransk: — men ham her kan jeg særlig ikke lide, og jeg skulde tage meget fejl, hvis . . . — Ak, sig ikke det, min Ven! afbrød maman ham, ligesom forskrækket over noget: — hvor kan Du vide det? *) Saaledes kaldte Grischa alle Mandtolk uden Und- tagelse.Den Gale. 39 — Jeg synes ellers, jeg har havt Lejlighed nok til at lære denne Menneskeart at kjende: her kom- mer saa mange af dem til Dig; den ene ligner den anden paa et Haar. Det er stadigt den gamle Historie . . . M a m a n v a r øjensynlig a f e n g a n s k e a n d e n Mening i denne Sag, men havde blot ikke Lyst tii at disputere. Aa, vær saa god at række mig en Postei, sagde hun. — Hvad synes Du, er de gode idag? Nej, det ærgrer mig, vedblev papa, idet han tog en Postej i Haanden, men holdt den paa en saadan Afstand, at maman ikke kunde naae den4 — nej, det ærgrer mig, naar jeg ser, at for- nuftige og dannede Mennesker lade sig føre bag Lyset. I det samme stødte han med Gaflen i Bordet. Jeg bad Dig om at række mig en Postej, gjentog maman, idet hun rakte Haanden frem. — Og det er aldeles rigtigt, vedblev papa, idet han trak Haanden tilbag'e; — at man arre- sterer den Slags Folk. Den eneste Nytte, de gjør, er,

at bringe visse Folks Nerver endnu mere i Uorden, end de i Forvejen er, tilføjede han med et Smil, idet han bemærkede, hvor lidt, denne Kon- versation behagede Moder, og rakte hende Postejen. — Jeg vil sige Dig én Ting: man har ondt ved at tro, at et Menneske, som til Trods for sine sexti Aar gaar barfodet Vinter og Sommer, som Dag og Nat under sin Klædning bærer en Jern-40 Barndom og Drengeaar. kjæde af 2 Punds Vægt, som ikke én, men flere Gange har afslaaet Tilbudet om at slaa sig til Ro og blive forsynet med alt det nødvendige, — man har ondt ved at tro, siger jeg, at et saadant Men- neske kun skulde gjøre alt dette af Dovenskab. Hvad Spaadomme angaar, sagde hun med et Suk o g e f t e r e n l i l l e P a u s e : — j e s u i s p a y é e p o u r y croire; jeg tror nok, jeg har fortalt Dig, hvor- ledes Kirjuscha sagde min salig Fader forud, naar han skulde dø, og hvorledes det indtraf nøjagtig paa den Dag og Time, han havde angivet. — Ak, hvad har Du gjort ved mig! sagde papa, idet han med et Smil holdt Haanden for Munden til den Side, hvor Mimi sad. (Hver Gang han gjorde det, hørte jeg altid efter med spændt Opmærksomhed, idet jeg ventede, at der skulde komme noget morsomt.) — Hvorfor skulde Du minde mig om hans Fødder? Jeg saae hen paa dem, og nu kan jeg ikke spise mere. Middagen nærmede sig sin Afslutning. Lju- botschka og Kåtjenka gjorde idelig Tegn til os med Øjnene, vendte og drejede sig paa deres Stole og tilkjendegav i det Hele taget en meget stærk Uro. Disse Tegn betøde: „Hvorfor beder I dog ikke om at man tager os med paa Jagten?" Jeg stødte med Albuen til Volodja, Volodja stødte til mig, men tilsidst tog han dog Mod til sig, og med en Stemme, som i Begyndelsen lød noget frygtsomt, men efterhaanden blev mere og mere fast og tyde- lig, forklarede han, at eftersom vi i Dag skuldeDen Gale. 41 rejse, saa ønskede vi, at Pigebørnene maatte kjøre sammen med os paa Jagten. Efter en kort Raad- slagning mellem de Voxne blev Spørgsmaalet afgjort til vor Fordel og — hvad der var endnu behageligere — maman sagde, at hun selv vilde kjøre med. VI. Forberedelser til Jagten. Under Desserten blev der kaldt paa Jakob og givet Ordrer til at spænde for, ligesom der blev taget Bestemmelse med Hensyn til Hundene og Ridehestene — alt med den største Udførlighed, hvorhos hver Hest blev nævnt ved Navn. Volodjas Hest var halt, saa Fader gav Ordre til, at der skulde sadles en Jagthest til ham. Ordet „Jagt- hest" havde en egen Klang i maman's Øren: det forekom hende, som en Jagthest maatte være en Art vildt Dyr, og at den absolut vilde løbe løbsk o g s l a a Volodja ihjel. T i l T r o d s f o r a t p a p a o g Volodja gjorde sig al mulig Umage for at berolige hende, og Volodja med en forbausende Kjækhed sagde, at det ikke gjorde noget, og at han netop godt kunde lide det, naar Hesten løb løbsk, blev stakkels maman dog ved sit: at hun ikke vilde faa et roligt Øjeblik paa hele Touren. Middagen var forbi; de Voxne gik ind i Kabinettet for at drikke Kaffe, medens vi løb nedForberedelser til Jagten. 43 i Haven for at drive om i Gangene, som laa fulde af nedfaldne visne Blade, og passiare. Der blev talt om, hvorledes Volodja mi skulde ud at ride paa en Jagthest; — at det var en Skam for Ljubotschka, at hun ikke kunde løbe lige saa hur- tig som Kåtjenka; — hvor det maatte være interessant at se Griséha's Jernkjæde o. s. v.; men at vi skulde skilles ad, blev der ikke talt et Ord om. Vor Samtale blev afbrudt ved Rumlen af Vognen, da den kjørte frem; efter Vognen kom Jægerne til Hest med Hundene efter sig og sidst i Følget — Kudsken Ignåt paa den Hest, der var bestemt for Volodja, med min gamle Klep- pert ved Tømmen. Først styrtede vi alle sammen hen til Rækværket, hvorfra vi kunde se alle disse interessante Gjenstande, dernæst 'skyndte vi os med Raab og Støj ovenpaa for at klæde os om, hvorved vi søgte saa vidt mulig at komme til at se ud som Jægere. Et af de bedste Midler hertil, fandt vi, var at trække Støvlerne uden paa Benklæderne og gav os strax i Lav hermed; vi skyndte os at blive færdige og komme ned paa Hovedtrappen, for at se paa Hundene og Hestene og faa os en Passiar med Jægerne. Det var varmt i Vejret. Lige fra Morgenen havde smaa hvide Skyer af de mest besynder- lige Former vist sig i Horisonten: senere havde en let Vind stadig drevet dem mere og mere sammen, saa de af og til skjulte Solen; men hvor meget de saa end gik frem og tilbage og44 Barndoin og Drengeaar. truede, saae man dog godt, at det ikke vilde lykkes dem at faa et ordentlig Tordenvejr i Stand og forstyrre os denne sidste Glæde. Hen- imod Aften begyndte de igjen at sprede sig; nogle blegnede, fortrak sig og løb ud i Hori- sonten, medens andre, som stod lige over Ho- vedet paa os, forvandledes til et hvidt, gjennem- sigtigt Slør, og kun én stor, sort Tordensky blev staaende i Øst. Karl Ivånitsch, som altid vidste nøje Besked med Vejret, erklærede, at denne Sky vilde gaa til Måslovka, at vi ikke fik Regn den Dag, og at Vejret vilde blive ud- mærket. Til Trods for sin fremrykkede Alder løb Foka meget let og behændig ned ad Trappen, idet han raabte: „Kjør frem!" og alene af den Maader hvorpaa han med skrævende Ben stillede sig imellem Trappen og det Sted, hvor Vognen skulde kjøre frem, kunde man se, det var

en Mand, som kjendte sine Pligter. Damerne kom ned og efter en kort Forhandling om, hvor man skulde sidde og hvem man skulde holde sig fast ved (en Forsigtighedsregel, der forekom mig aldeles overflødig) tog man Plads, slog Parasollerne op og kjørte afsted. Idet Vognen satte sig i Bevægelse, fik maman Øje paa „Jagthesten" og spurgte med ængstelig Stemme Kudsken: — Er det den Hest, Vladimir Petrovitsch skal ride ?Forberedelser til Jagten. 45 Og da Kusken gav et bekræftende Svar, gjorde hun en mismodig Bevægelse med Haanden og vendte Ansigtet bort. Jeg var meget utaalmodig efter at komme afsted; lige saa snart jeg var kommen op paa min lille Hest, tog jeg Kig mellem Ørerne paa den og gjorde forskjellige Evolutioner i Gaarden. Er Herren saa god at passe paa, ikke at trampe Hundene fordærvet, sagde en af Jægerne til mig. Vær De ganske rolig; det er ikke første Gang, jeg er til Hest, svarede jeg stolt. Til Trods for at Volodja ellers var sikker nok, følte han sig dog lidt underlig til Mode, da han var kommen op paa „Jagthesten", og han spurgte flere Gange, medens han klappede den paa Halsen: Er den ogsaa rolig? Han tog sig ellers udmærket ud til Hest - ganske som en Voxen. Hans Ben i de snevre Ridebenklæder sluttede saa smukt i Sadlen, at jeg ordentlig blev ganske misundelig, især da jeg, at dømme efter Skyggen, langt fra tog mig saa godt ud som han. I dette Øjeblik hørte man Foka komme ned ad Trappen; Hundevogterne jog Støverne sammen; Jægerne med Mynderne kaldte deres til sig og stege til Hest. Rideknegten førte en opsadlet Hest frem for Hovedtrappen; Hundene i Faders Kob-46 Barndom og Drengeaar. bel, som hidtil havde ligget i forskjellige male- riske Stillinger, tore nu op imod ham; efter ham kom den livlige Milka med sit broderede Halsbaand. P a p a s t e g til H e s t o g hele T o g e t b e g a v sig afsted.VIL Jagten. Først i Toget kom Opsynsmanden over Hun- dene, Turka, paa en graa Hest med en laadden Hue paa Hovedet, et uhyre Jagthorn over Skul- deren og en Kniv i Bæltet. Efter hans mørke og bistre Udseende at dømme, skulde man snarere formode, at han begav sig afsted til en Kamp paa Liv og Død, end at han tog ud paa Jagt. Paa begge Sider af hans Hest løb et Kobbel af Støvere i en livlig, broget Klynge. Det gjorde en ordent- lig ondt at se, hvorledes det gik den ulykkelige, som faldt paa ikke at holde Trop med de andre. Først maatte den med store Anstrengelser se at taa halet sin Kammerat med sig, og naar det ende- lig var lykkedes den, ilk den altid af en af Hunde- vogterne, som red bagefter, et Rap af Pisken med de Ord : „Ind i Flokken!" Da vi vare komne uden- for Porten, gav papa Jægerne og os Befaling til at følge Vejen, medens han selv svingede af ind i Rugmarken. Høstarbejdet var i fuld Gang. Den. uoverskue-48 Barndom og Drengeaar. lige gule Mark var kun paa én Side begrænset af en høj, blaanende Skov, som dengang forekom mig som det mest fjerntliggende og hemmeligheds- fulde Sted, som Verdens Ende eller Begyndelsen til ubeboede Lande. Overalt paa Marken var der Stakke og Arbejdere at se. I den høje, tætte Rug saae man hist og her paa et afmejet Sted en Høstpiges bøjede Ryg, en Kone, som laa og vug- gede sit Barn i Skyggen, og Negene, som laa spredte paa den af Kornblomster helt overgroede Stubmark. Et andet Sted læssede Bønderkarle i bare Skjorteærmer Høet paa Vognene og støvede stærkt op paa den tørre, ophedede Jord. Saa snart Forkarlen blot havde faaet Øje paa papa, der endnu var et godt Stykke borte, tog han Hatten af og aftørrede sit røde Hoved og Skæg med et Haandklæde, medens han skyndte paa Kvindfolkene. Den lille Brune, som papa red paa, gik i et let og kvikt Trav, medens den af og til kastede med Hovedet og med sin lange, tætte Hale slog efter Bræmserne og Fluerne, som begærligt forfulgte den. To Mynder fulgte lige efter Hesten og løb let og graciøst hen over den høje Stubmark. Milka løb i Forvejen med ludende Hoved. Den fjerne Lyd af Menneskestemmer, Hestenes Trampen og V og- nenes Rumlen, Vagtlernes muntre Slag, den ejen- dommelige Summen . af Insekterne, der i store Sværme dansede paa ét Sted i Luften, Lugten af Malurt, Halm og Hestesved, tusind forskjelligartede Lysnuancer, som den brændende Sol udgød overJagten. 49 den lysegule Stubmark, over Skovens fjerne Blaa og de lette Skyer, det hvide Spindelvæv, som bares om i Luften eller lagde sig paa Marken — alt dette saae jeg, hørte jeg og følte jeg. Ved Ankomsten til Kalinof-Skoven forefandt vi foruden vor egen Vogn, endnu en Enspændervogn, hvori vi til vor store Overraskelse opdagede Gavrilo. Mellem Høet, som laa i Vognen, kunde man se 1hemaskinen. Karret med Frysebøssen og andre lignende indbydende Gjenstande. Det var umuligt at tage fejl, det betød: The i det Frie med Is og Frugter Ved Synet af Vognen istemte vi et jub- lende GJædesraab, da det at drikke The i Skoven, i Græsset eller overhovedet paa et Sted, hvor endnu ingen nogensinde før havde drukket The, ansaaes for en stor Nydelse. Turka, som opmærksomt havde hørt paa en længere Anvisning af papa om, hvorledes man skulde stilles op, og hvor der skulde begyndes (han gik forresten aldrig efter denne Anvisning, men fulgte sit eget Hoved), slap Hundene løs, si

eg til Hest og fordybede sig fløjtende i et ungt Birke- krat, hvor han forsvandt. De løsladte Støvere ud- trykte først og fremmest deres Tilfredshed ved at logre med Halerne, hvorpaa de rystede sig og ræk- kede sig lidt, og saa gik de i et let Trav, snusende i Græsset og viftende med Halerne, afsted i for- skjellige Retninger. Har Du et Tørklæde hos Dig ? spurgte papa. Jeg viste ham det, jeg havde i Lommen. Barndom og Drengeaar. a50 Barndom og Drengeaar. — Naa, saa bind det om Halsen paa den graa Hund dér. — Schirån? spurgte jeg med en Kjendermine. — Ja, og løb hvad Du kan hen ad Vejen. Naar Du kommer til en Eng, skal Du blive staa- ende, og hører Du: tænk bare ikke paa at vise Dig for mig, uden at Du bringer en Hare med! Jeg bandt mit Tørklæde om Schiråns laadne Hals og gav mig til at løbe alt hvad jeg kunde hen- imod det angivne Sted. Papa lo og raabte efter mig: — Ja, skynd Dig bare, ellers kommer Du for sent. Schirån blev idelig staaende idet den spidsede Øren og lyttede til Jægernes Raab. Jeg havde ikke Kræfter nok til at slæbe af med den og gav mig til at skrige: „apporte! apporte!" Det gjorde Schirån saa ustyrlig, at jeg med Nød og neppe • kunde holde den tilbage, og jeg faldt adskillige Gange, inden jeg naaede Stedet. Efter at have valgt et jævnt og skyggefuldt Sted ved Foden at en høj Eg, lagde jeg mig i Græsset, lod Schirån ligge ned ved Siden af mig og gav mig til at vente. Som det altid gaar ved saadanne Lejligheder, at Indbildningskraften iler langt forud for Virkeligheden, saaledes saae jeg mig allerede i Begreb med at jage den tredie Hare, da blot den første Støver halsede i Skoven. Her lød nu ogsaa turka's Stemme højere og livligere; Støveren hvinede og man hørte den oftere og oftere; en anden, dybere Røst stemmede i med, derefter en tredie, tjerde ... snart hendøde de, snart afbrøde de hverandre.Jagten. 51 Efterhaanden bleve de forskjellige Lyde stærkere og mere udholdende, indtil de tilsidst smeltede sammen i ét skingrende Glam. Ved at høre dette, blev jeg som bedøvet; med et meningsløst Smil fæstede jeg Blikket paa Kanten al Skoven; Sveden løb i Strømme ned over mit Ansigt, men skjøndt den kildrede mig under Hagen, aftørrede jeg den dog ikke; det forekom mig, som der ikke kunde tænkes et mere afgjørende Øjeblik. Denne Spænding var altfor unaturlig til at kunne vare længe. Snart lød Hundeglammet langs med selve Kanten af Skoven, snart fjernede det sig gradevis fra mig; men der var ingen Hare. Jeg begyndte at se mig omkring. Det var gaaet Schirån ligeledes: i Begyndelsen var den ustyrlig og hal- sede, men senere lagde den sig ned ved Siden af niig med Snuden paa mit Skjød og slog sig til Ro. Mellem de fritliggende Rødder af Egen, hvor- under jeg sad, rundt om paa den tørre, graa Jord, mellem vissent Løv, Agern, hentørrede, mosbegroede Grene, i det gulgrønne Mos og mellem tynde, grønne Græsstraa, som enkeltvis stak frem, vrim- lede det af Myrer. En efter anden ilede de afsted langs ad de selvbanede Veje, nogle med, andre uden Byrder. Jeg tog en vissen Gren i Haanden og spæirede Vejen for dem. Da skulde man blot ha\e sét, hvorledes nogle med Dødsforagt kravlede nedenunder, andre ovenover Grenen, medens atter andre og navnlig de med Byrderne rent gik fra det og slet ikke vidste, hvad de skulde gjøre: de52 Barndom og Drengeaar. blev staaende. søgte at gaa udenom eller vendte tilbage eller fulgte langsad Grenen op til min Haand, hvorfra de syntes at have til Hensigt at krybe op i mit Blouseærme. Disse interessante Iagttagelser bleve afbrudte ved en Sommerfugl med gule Vinger, som yderst lokkende flagrede foran mig. Saa snart jeg blot henvendte Opmærksomheden paa den, fløj den et Par Skridt fra mig, flagrede et Øjeblik over en næsten vissen Kløverblomst og satte sig paa den. Om det var Solen, der varmede den, eller den sugede Saft af Blomsten, det veed jeg ikke, men saa meget er vist, at man kunde se, at den følte sig rigtig vel til Mode. Af og til slog den med Vingerne og trykkede sig fastere ned mod Blom- sten _ tilsidst faldt den rent i Dvale. Jeg støttede Hovedet i Hænderne og saae med Velbehag paa den. Paa én Gang gav Schirån sig til at halse og gjorde en saa voldsom Anstrengelse for at komme løs, at den nær havde revet mig over Ende. Jeg saae mig om. En Hare med det ene Øre i Vejret og det andet lagt tilbage sprang langs med Kanten af Skoven. Blodet foer mig til Hovedet, og i dette Øjeblik havde jeg glemt alt; jeg skreg af fuld Hals, slap Hunden og løb afsted alt, hvad jeg kunde. Men jeg havde aldrig saa snart gjort det, før jeg allerede begyndte at fortryde det; Haren satte >ig paa Bagbenene, gjorde et Spring og væk var den. Min Skam var ikke til at beskrive, da Støverne hylende i Ghor kom til Syne i Kanten af Skoven og Turka traadte frem af Buskadset! Han ha\deJagten. 53 sét mit Fejlgreb (som bestod i at jeg ikke havde holdt mig tilbage) og sagde blot med et foragteligt Blik paa mig: „Ej, Herre!" Men man skulde have hørt den Tone, hvori han sagde det! Jeg havde heller set, at han havde hængt mig op ved Saddelknappen, som en skudt Hare. Jeg blev endnu længe staaende i dyb Fortviv- lelse paa det samme Sted og uden at kalde paa Hunden, gjentog jeg blot, medens jeg slog mig paa Laarene: — Gud, hvad har jeg gjort! Jeg

hørte, hvorledes Støverne jog videre, hvor- ledes Klapperne arbejdede paa den anden Side af Øen, saa man fik Haren drevet ud af Skoven, og hvorledes Turka blæsende paa sit umaadelige Horn kaldte Hundene sammen, — men jeg rørte mig stadig ikke ud af Stedet. VIII. L e g e . Jagten var forbi. I Skyggen af nogle unge Birketræer var der udbredt et Tæppe, hvor- paa hele Selskabet havde taget Plads i en Kreds. Gavrilo, der havde nedtrampet sig en Plads i det høje, saftige Græs, viskede Taller- kener og pakkede Blommer og Abrikoser ud af Æskerne, hvori de laa indviklede i Blade. Solen skinnede ned igjennem det grønne Løv og kastede bevægelige Lyskredse paa Mønstret i Tæppet, paa mine Ben og paa Gavrilos skaldede, svedbadede Hoved. En let Luftning, som af og til foer hen over Træernes Blade, over mit Haar og Ansigt, som var ganske vaadt af Sved, virkede over- ordentlig forfriskende. Efter at man havde givet os Is og Frugter, var der ikke mere at gjøre, og til Trods for den brændende Solhede, stode vi op og lavede os til at lege. Naa, hvad skal det saa være? spurgte Ljubotschka, medens hun sprang om i GræssetLege. 55 og kneb Øjnene sammen for Solen. — Skal vi lege Robinson ? Nej, det er saa kjedeligt, sagde Volodja, idet han dovent kastede sig i Græsset og tyg- gede Blade: — evig og altid Robinson! Naar I endelig vil, saa lad os da hellere bygge et Lysthus. Volodja gjorde sig øjensynlig vigtig. „Han var nok stolt af at være kommen ud at ride paa en Jagthest," tænkte jeg, „og skulde nu lade, som han var meget træt. Maaske kom det ogsaa af, at han allerede havde alt for megen sund Sans og alt for lidt Indbildningskraft, til rigtig at nyde den Leg," som bestod i at give Scener af Robinson, som vi havde læst for kort Tid siden. — Naa, vær nu saa god . . . hvorfor vil Du nu ikke gjøre os den Fornøjelse? vedblev Pige- børnene. — Du skal være Charles eller Erneste eller Faderen . . . naa, hvad siger Du saa? spurgte Kåtjenka, idet hun søgte at faa ham til at staa op. — Jeg har virkelig slet ikke Lyst — det kjeder mig! sagde Volodja med et selvtilfreds Smil, idet han rækkede sig. Saa maatte man heller blive hjemme, naar Ingen vil lege! sagde Ljubotschka grædefærdig. Hun var et gyseligt Flæb. — Naa, saa lad gaa; men græd bare ikke, det kan jeg ikke udstaa! Vi havde kun lidt Fornøjelse af Volodjas56 Barndom og Drengeaar. Eftergivenhed, tværtimod: hans dovne og tvære Udseende berøvede Legen enhver Fortryllelse. Da vi satte os ned paa Jorden, legende, at vi sejlede ud paa Fiskefangst, og begyndte at ro af alle Kræfter, rørte Volodja sig ikke ud af Stedet, men vedblev at sidde i en Stilling, der ikke havde det allermindste tilfælles med en Fiskers. Jeg sagde ham det; men han svarede, at hvad enten vi slog mere eller mindre ud med Armene, saa hverken vandt eller tabte vi ved det og kom lige langt for det. Jeg maatte uvilkaarligt give ham Ret. Da jeg legede, at jeg gik paa Jagt og gik ind i Skoven med en Stok over Skulderen, lagde Volodja sig ned paa Ryggen med Armene under Hovedet og sagde til mig, at han ogsaa legede, at han gik. Den Slags Ytringer og Optræden kunde ikke andet end gjøre os kjede af Legen og vare i høj Grad ubehagelige, saa meget mere som det var umulig andet end stiltiende at indrømme, at Volodja handlede fornuftigt. Jeg veed selv, at man ikke blot ikke kan skyde en Fugl med en Stok, men at man over- hovedet slet ikke kan skyde med den. Det er en Leg. Naar man vil ræsonere paa den Maade, saa kan man heller ikke kjøre paa Stole; men jeg troer dog nok, at Volodja selv husker, hvorledes vi i de lange Yinteraftener lagde Tørklæder over Lænestolene, som forestillede en Karet, hvorledes én satte sig op som Kusk, en anden som Tjener, Pige- børnene sade i Midten, tre Stole forestillede enLege. 57 Trojka*) og afsted gik det! Og det manglede ikke paa Æventyr undervejs! Og hvor muntert og hur- tigt Vinteraftenerne gik! . . . Naar man vil tage Tingen rigtigt,- som den er, saa er det forbi med at lege. Men naar det er forbi med at lege, hvad bliver der saa tilbage? .) Et Forspand af tre Heste. Ov. A. IX. Noget i Lighed med en første Kjærlighed. Ljubotschka legede, at hun plukkede ameri- kanske Frugter af et Træ, og rev et Blad af, hvor- paa der sad en umaadelig stor Kaalorm; hun kastede den forfærdet fra sig, løftede Hænderne i Vejret og sprang til Side, som om hun var bange for at der skulde sprøjte noget ud af den. Legen ophørte; vi lagde os alle ned paa Jorden og stak Hovederne sammen for at betragte denneSeværdighed. Jeg saae over Skuldren paa Kåtjenka, der be- stræbte sig for at faa Ormen op paa et Blad, som hun lagde i Vejen for den. Jeg har bemærket, at Smaapigerne, naar Kjolen er gleden for langt ned over den blottede Hals, har for Skik at skutte med Skuldren, for at rette paa den. Jeg kan endnu huske, at Mimi altid blev vred over denne Bevægelse og sagde: „c'est un geste de femme de chambre". Bøjende sig over Ormen gjorde Kåtjenka netop denne Bevæ- gelse, samtidig med at et Vindpust slog Tørklædet til Side fra hendes fine, hvide Hals. Hendes lilleNoget i Lighed med en tørste Kjærlighed. 59 Skulder var i dette Øjeblik kun en Fingersbredde fra mine Læber. Jeg saae nu ikke mere paa Ormen, men saae og saae — og paa én Gang trykkede jeg af al Magt et Kys paa Kåtjenka's

Skulder. Hun vendte sig ikke om, men jeg saae, hvorledes hun blev rød baade paa Øre og Hals. Volodja sagde i en foragtelig Tone uden at vende Hovedet: — Hvad er det for et Kjæleri ? Men jeg havde Taarer i Øjnene. Jeg vendte ikke Øjet fra Kåtjenka. Jeg havde allerede længe været fortrolig med hendes friske, lille Ansigt og havde altid godt kunnet lide det; men nu, da jeg hengav mig til en mere opmærksom Be- tragtning af det, blev det mig endnu kjærere. Da vi kom hen til de Voxne, hørte vi til vor store Glæde af papa, at Rejsen efter Moders Anmodning var bleven opsat til næste Dags Morgen. Paa Tilbagevejen rede vi ved Siden af Vognen, og da saavel Volodja, som jeg, ønskede at overgaa hinanden som dristige Ryttere, tumlede vi os stadig langsmed den. Min Skygge var længer end den før havde været, og at dømme efter den formodede jeg, at jeg maåtte have Udseende af en ganske kjøn Rytter; men den Følelse af Selvtilfredshed, som jeg var opfyldt af, blev snart tilintetgjort ved følgende Omstændighed. Ønskende fuldstændig at bedaare hele Selskabet i Vognen, blev jeg noget tilbage, hvorpaa jeg med Ridepisken og Hælene satte min Hest i Fart, idet jeg indtog en utvungen, graciøs Stilling og vilde fare forbi som en Stormvind paa60 Barndom og Drengeaar. den Side, hvor Kåtjenka sad. Jeg vidste blot ikke, hvad der vilde være bedst; at fare forbi i Stilhed eller med et Udraab? Men til Trods for alle mine Anstrengelser gjorde det utaalelige Dyr, lige saa snart det var kommen i Række med Hestene for Kjøretøjet, saa uventet Holdt, at jeg foer ud af Sadlen op paa Halsen og paa et hængende Haar nær var fløjet af. X. Hvad min Fader var for en Mand. Som en Mand af den gamle Skole besad Fader, lige som hin Tids Ungdom overhovedet, en Natur, der udgjorde en ubestemmelig Blanding af Ridder- lighed, Foretagelsesaand, Selvtillid, Elskværdighed og Lyst til et frit, ubundet Liv. Han saae med Foragt ned paa vor Tids Mennesker, en Anskuelse, der fuldt saa meget skrev sig fra medfødt Stolthed, som fra hemmelig Fortrydelse over, at han hverken kunde have den Indflydelse eller gjøre den Lykke i vor Tid, som han havde kunnet rose sig af i sin. To af hans Hovedlidenskaber vare: Kort og Kvinder. Han havde i Løbet af sit Liv vundet et Par Millioner i Spil og staaet i et intimt Forhold til en talløs Mængde Kvinder af alle Samfundsklasser. Høj og statelig af Væxt, en ejendommmelig Gang med smaa korte Skridt, et nervøst Ryk med Skuldren, smaa,. altid smilende Øjne, en stor Ørne- næse, en uregelmæssig, men behagelig formet Mund, en læspende Udtale og en mægtig skaldet Isse: det er Fader, saaledes som jeg husker ham,62 Barndom og Drengeaar. — og med dette Ydre forstod han ikke blot at g j æ l d e f o r o g v æ r e e n M a n d å b o n n e s f o r t u n e s , men at behage alle uden Undtagelse, Folk af alle Stænder og Vilkaar, og da især dem, som han ønskede at behage. Han forstod at være den overlegne lige over for Enhver, som han kom i Berøring med. Uden lige frem selv at være udgaaet fra „den meget fornemme Verden", omgikkes han dog bestandig med Folk herfra og forstod at gjøre sig agtet. Han kjendte det Kvantum af Stolthed og Selvtillid, der, uden at fornærme Nogen, maatte hæve ham i den fornemme Verdens Omdømme. Han var original, men ikke til Stadighed, idet han kun benyttede det som et Middel, der i enkelte Tilfælde kunde erstatte Fornemhed og Rigdom. Intet i Verden var i Stand til at sætte ham i Forundring: om hans Stilling var aldrig saa glimrende, saae det ud, som om han havde været født til den. Han forstod saa godt at skjule og selv at unddrage sig for Skyggesiden af Livet, som vi alle kjender, med dens mangfoldige Smaaubehageligheder og Skuffelser, at man nød- vendigvis maatte misunde ham. Han var en Kjen- der af alt, hvad der kunde tjene til Komfort eller Nydelse, og forstod at benytte sig deraf. Hans Kæphest var hans glimrende Bekjendtskåber, som han dels skyldte min Moders Slægtninge, dels sine Kammerater fra Ungdommen, som han bar et hemmeligt Nag til, fordi de vare gaaede ham langt forbi paa Ranglisten, medens han kun var og blevHvad min Fader var for en Mand. 63 en afskediget Løjtnant ved Garden. Som alle for- henværende Militære forstod han heller ikke at klæde sig paa Moden, men saa klædte han sig til Gjengjæld originalt og elegant. Han bar altid en let og vid Dragt, prægtigt Linned, store, omfaldende Manchetter og Halskraver . . . kort sagt, hvad han saa tog paa, saa klædte det hans høje Væxt, hans kraftige Figur, skaldede Isse og rolige, sikre Hold- ning. Han var let modtagelig for Indtryk og kunde endogsaa let faa Taarer i Øjnene. Ofte,* naar han læste højt og kom til et pathetisk Sted, begyndte hans Stemme at blive usikker, hans Øjne fugtedes, og han lagde ærgerlig Bogen fra sig. Han var en Ynder af Musik, havde Stemme og akkompagnerede sig selv paa Klaveret, medens han sang Romancer at sin Ven A., Zigeunerviser og enkelte Motiver af Operaer; men han havde ingen Smag for klassisk Musik og, uden noget som helst Hensyn til den almene Mening, tilstod han oprigtigt, at Bethovens Sonater gjorde ham søvnig, og at han ikke kjendte noget, der kunde lignes ved: „Væk mig ej i Livets Vaar", saaledes som Fru Semjonof havde sunget

den og „Ikke én", saaledes som den var bleven sungen af Zigeunersken Tanjuscha. Han var en af de Naturer, der nødvendigvis maa have et Publikum til en god Sag, og som kun finder det godt, som Publikum kalder godt. Gud maa vide, om han i det Hele taget havde moralske Principer. Hans Liv havde været saa fuldt af allehaande Adspredelser, at han aldrig havde havt Tid til at danne sig saa-64 Barndom og Drengeaar. danne, og desuden havde han været for lykkelig i Livet, til at føle Nødvendigheden deraf. Paa sine gamle Dage fik han en ejendommelig, ensidig Synsmaade for alt, ligesom ogsaa ufravigelige Principer, som dog udelukkende udmærkede sig ved at være praktiske; han ansaae enhver Handle- og •Levemaade, hvorved han følte sig tilfreds og lykkelig, for god, og fandt, at saaledes burde man altid gjøre. Han havde let ved at rive Folk med sig, naar han 'talte, en Egenskab, der efter min Mening endnu forøgede det smidige i hans Principer; han kunde efter Behag meddele noget, der var hændt, enten i Form af en elskværdig Spas eller som en lav Gemenhed. XL Beskæftigelser i Kabinettet og i Dagligstuen. Det var allerede begyndt at skumre, da vi kom hjem. Maman satte sig til Klaveret, medens vi Børn hentede Papir, Blyanter og Farvelade og satte os til at tegne ved det runde Bord. Skjøndt jeg blot havde én, blaa, Farve, lavede jeg mig ikke destomindre til at male Jagten. Efter meget levende at have afbildet en blaa Dreng paa en blaa Hest og blaa Hunde, var jeg ikke ganske sikker paa, om man ogsaa kunde male en blaa Hare og løb ind i Kabinettet til papa, for at spørge ham til- raads. Papa sad og læste og til Svar paa mit Spørgsmaal; „findes der blaa Harer?" sagde han uden at se op fra Bogen: „Javist, min Ven, javist." Da i'eg saa var vendt tilbage til det runde Bord, afbildede jeg en blaa Hare, som jeg senere fanclt det nødvendigt at lave om til en Busk. Busken syntes jeg heller ikke om og forandrede den til et Iræ, Træet til en Høbunke, Høbunken til en Sky og havde tilsidst i den Grad tilsmurt Papiret med Barndom og Drengeaar. z.66 Barndom og Drengeaar. blaa Farve, at jeg af Ærgrelse rev det i Stykker- og gik hen at døse i en Lænestol. M a m a n s p i l l e d e d e n a n d e n S o n a t e a t F i e l d , der havde været hendes Lærer. Jeg sad og blun- dede, medens nogle vidunderligt lyse og klare Minder foresvævede min Phantasi. Hun gik over til at spille en pathetisk Sonate af Bethoven, og Erindringerne antoge en vemodig, tung og mørk Farve. Da maman ofte spillede disse to Stykker, husker jeg saa tydelig den Stemning, de vakte hos mig, en Stemning, der kunde lignes ved Erindringer, men om hvad? Det var, som om man mindedes det, der aldrig havde været. Lige over for, hvor jeg sad, var Døren til Kabi- nettet, og jeg saae, hvorledes Jakob og endnu et Par andre i lange Frakker og med Skæg gik ind ad den. Døren lukkede sig strax efter dem. „Saa, nu begynder det!" tænkte jeg. Det forekom mig, som Intet i Verden kunde være vigtigere end de Sager, der foregik i .Kabinettet, en Mening, hvori jeg endmere blev bestyrket derved, at alle sædvanlig- vis kun nærmede sig Døren til Kabinettet hviskende o g p a a T a a s p i d s e r n e . D e r i n d e f r a h ø r t e m a n p a p a s højrøstede Tale og lugtede Cigarrøg, der altid havde en mærkelig Tiltrækningskraft for mig, uden at jeg selv véd, hvorfor. Jeg blev pludselig reven ud af min Halvslummer ved den velbekjendte Lyd af nogle knirkende Støvler i Forværelset. Det var Karl Ivånitsch. Paa Taaspidserne, men med en mørk og bestemt Mine og nogleSmaasedler iHaanden,Beskæftigelser i Kabinettet og i Dagligstuen. 67 næi mede han sig til Døren og bankede sagte paa. Han blev indladt, hvorefter Døren igjen blev slaaet i. „Bare der ikke maa ske en Ulykke," tænkte jeg. „Karl Ivånitsch er saa vred; han er parat til, h v a d d e t s k a l v æ r e . . . " Og saa blundede jeg igjen. Det gik dog heldigvis af uden at der hændte nogen Ulykke; en Times Tid efter vækkede den samme knirkende Lyd mig igjen. Karl Ivånitsch traadte ud af Døren, idet han med sit Lomme- tørklæde aftørrede Taarerne, som jeg havde be- mærket paa hans Kinder og, brummende noget for s i g s e l v , g i k o v e n p a a . E f t e r h a m k o m o g s a a p a p a ind i Dagligstuen. Véd Du, hvad jeg lige har besluttet? sagde han i en fornøjet Tone, idet han lagde Haanden paa m am an's Skulder. — Hvad har Du besluttet, min Ven ? — Jeg lader Karl Ivånitsch følge med Børnene. Der er Plads i Vognen. De har nu en Gang væn- net sig til ham, og han er, ligesom han kunde være bunden fast til dem; 700 Rubler om Aaret h a r d e s u d e n s l e t i n g e n t i n g a t s i g e , e t p u i s a u f o n d c ' e s t u n t r e s b o n d i a b l e . Jeg kunde aldeles ikke fatte, hvorfor papa brugte Ukvemsord imod Karl Ivånitsch. — Det glæder mig meget, sagde maman: — saavel for Børnene som for ham; det er en prægtig gammel Mand. — Du skulde have sét, hvor han blev rørt, da68 Barndom og Drengeaar. jeg sagde ham, at han kunde beholde de 800 Rubler som en Foræring . . . Men det allermor- somste er dog den Regning, som han bragte mig. Den er værd at se, tilføjede han smilende, idet han rakte Moder Sedlen, som var skrevet med Karl Ivånitsch's egen Haand; — henrivende! Sedlens Indhold var som følger: „To Medesnore til Børnene . . „ Rub. 76

Kop. „Kulørt Papir, forgyldt Papir til Kanter, Klister og en Form til Æsker — Foræringer til Børnene 6 - 55 - „En Bog og en Flitsbue — For- æringer til Børnene 8 - 16 - „Et Par Benklæder til Nikolaj. 4 - „ - „Et Gulduhr, som Peter Alex- åndrovitsch i 18.: lovede at bringe fra Moscov og som skulde koste 140 - » » - lait 159 Rub. 47 Kop. „som Karl Mauer saaledes har at erholde foruden .sin Gage." Enhver, der læser denne Seddel, hvori Karl Ivånitsch ikke blot fordrer Betaling for alle de Ud- gifter, han har haft til Foræringer, men endogsaa Betaling for en Foræring, der er lovet ham, vil tænke, at Karl Ivånitsch blot er en slet og ret følesløs og havesyg Egoist, men man tager Fejl. Da han traadte ind i Kabinettet med Sedlerne i Haanden og en færdig Tale i Hovedet, var detBeskæftigelser i Kabinettet og i Dagligstuen. 69 hans Hensigt i et veltalende Foredrag at forelægge papa en Beretning over al den Uret, han havde maattet taale i vort Hus; men idet han begyndte at tale i den samme rørende Tone og med det samme følelsesfulde Foredrag, hvormed han dik- terede os, virkede hans Veltalenhed først og frem- mest paa ham selv, saa, da han kom til det Sted, hvor han sagde: „Saa ondt det end gjør mig at skilles fra Børnene1', gik han rent fra det, hans Stemme blev usikker, og han blev nødt til at tage det tærnede Lommetørklæde frem. - Ja, Peter Alexåndritseh, sagde han grædende (dette Sted fandtes ikke i den Tale, han havde for- beredt): — jeg har i den Grad vænnet mig til Børnene, at jeg ikke véd, hvad jeg skal gjøre uden dem. Saa maa jeg heller blive hos Dem uden Løn, tilføjede han, idet han med den ene Haand aftørrede Taarerne og med den anden overleverede Hegningen. At Karl Ivånitsch i dette Øjeblik mente, hvad han sagde, er jeg aldeles overbevist om, da jeg kjendte hans gode Hjerte; men hvorledes man skulde faa Regningen til at stemme overens med det, han sagde, det er og bliver mig en Gaade. — Hvis det er tungt for Dem, saa vil det være endnu tungere for mig at skulle skilles fra Dem, sagde papa, idet han klappede ham paa Skulderen: — jeg har betænkt mig. Kort før Aftenbordet var Grischa traadt ind i Værelset. Ligefra han havde betraadt vort Hus, havde han ikke ophørt med at sukke og græde;70 Barndom og Drengeaar. de, der troede paa hans Spaadomsgave, mente, at han varslede vort Hus en eller anden Ulykke. Han tog Afsked og sagde, at han næste Morgen vilde gaa videre. Jeg blinkede ad Volodja og gik udenfor. — Hvad er det? — Hvis I vil se Grischa's Jernkjæde, saa lad os strax gaa ovenpaa. Grischa sover i det andet Væ- relse; der er udmærket Plads i Pulterkammeret og derfra kan vi se alting. — Udmærket! vent her, saa kalder jeg paa Pige- børnene. Pigebørnene kom løbende ud og vi*skyndte os ovenpaa. Efter at have trættedes om, hvem der først skulde gaa ind i det mørke Kammer, tog vi Plads og gav os til at vente. XII. Grischa. Vi følte os alle ængstelig' til Mode i Mørket og trykkede os tæt op ad hverandre; vi talte ikke et Ord sammen. Kort efter at vi havde taget Plads, traadte Grischa med langsomme Skridt ind i Væ- relset. I den ene Haand holdt han sin Stav, i den anden et Tællelys i en Kobberstage. Vi vovede neppe at trække Vejret. — Herre Jesus Ghristus! Hellige Guds Moder! Fader, Søn og Hellig Aand! . . . sagde han, idet han trak Vejret og paany begyndte forfra paa denne Indledning med de forskjellige Betoninger og Forkortelser, som ere ejendommelige for Folk, der ofte gjentage den. Efter at han med en Bøn havde stillet sin Stav hen i et Hjørne og derpaa havde efterset Sengen, begyndte han at klæde sig af. Først løste han sit gamle, sorte Bælte, dernæst afførte han sig den iturevne Nankings Kjortel, som han omhyggeligt lagde sammen og hængte over Stoleryggen. Hans Ansigt havde ikke mere det vante Præg af Uro og' A Barndora og Drengeaar. Sløvhed, tværtimod: det var roligt, tankefuldt, end- ogsaa ædelt. Hans Bevægelser vare langsomme og overlagte. Efter at han havde klædt sig af til det blotte Linned, satte han sig langsomt ned paa Sengen, slog Korsets Tegn over den til alle Sider og lagde Jernkjæden til Rette under Skjorten; af hans for- trukne Miner kunde man se, at det voldte ham Besvær. Efter at han havde siddet noget og om- hyggeligt efterset sit Linned, der var iturevet paa flere Steder, rejste han sig op, holdt Lyset i Højde med Glasskabet, hvori der stod nogle Helgenbilleder, korsede sig og vendte Lyset med Tanden nedad, hvorpaa det gik ud med et Smæld. Fuldmaanen skinnede ind ad Vinduerne, som vendte ud imod Skoven. Den Afsindiges lange, hvide Figur var halvt oplyst af Maanens blege Straaler, halvt i Skyggen, som fra Vindusrammerne faldt ned over Gulvet og Væggene og naaede helt op til Loftet. Uden for gik Vægteren og bankede paa sin Kobbqrplade. Med de umaadelige store Hænder over Kors paa Brystet, med sænket Hoved og et kort, tungt Aandedræt, stod Grischa en Stund tavs foran Hel- genbillederne, hvorefter han med Besvær sank i Knæ og begyndte at bede. Først fremsagde han de sædvanlige Bønner, idet han kun lagde særligt Eftertyk paa enkelte Ord; derpaa gjentog han dem, men lydeligere og med større Inderlighed. Saa begyndte han at bede medGrischa. 73 egne Ord, hvorved man kunde mærke, at han gjorde sig Umage for at udtrykke sig i det

slavonske Sprog. Hans Tale var ude/i Sammenhæng, men rørende. Han bad for alle sine Velgjørere, som han kaldte dem, der modtoge ham i deres Hus; han bad for Moder, for os, for sig selv, bad, at Gud vilde til- give ham hans svare Synder, gjentog flere Gange: „Herre, tilgiv mine Fjender!" hvorpaa han med Be- sværlighed rejste sig op, vedblev at gjentage de samme Ord, knælede igjen og rejste sig paa ny, til Trods for den tunge Jernkjæde, som hver Gang den stødte mod Gulvet, frembragte en hul, gjennem- trængende Lyd. Volodja kneb mig meget føleligt i Benet, men jeg vendte mig ikke engang om og. gned blot Stedet med Haanden, medens jeg fuld af barnlig For- undring, Medlidenhed og Andagt fulgte med enhver at Grischa's Bevægelser og ethvert af hans Ord. 1 Stedet for Lystighed og Løjer, som jeg havde ventet mig, da jeg gik ind i Pulterkammeret, følte jeg, hvorledes det gyste i mig, og jeg havde Ondt ved at faa Vejret. Denne Tilstand af religiøs Begejstring varede endnu længe hos Grischa, medens han stadigt im- proviserede nye Bønner. Snart gientog han flere Gange i Træk: „Herre, forbarm Dig!" men hver Gang med ny Kraft i Udtrykket; snart sagde han: „Til- giv mig, Herre! lær mig, hvad jeg skal gjøre . . . lær mig, hvad jeg skal gjøre. Herre!" gjentog han med et Udtryk, som om han ventede øjeblikkelig74 Barndom og Drengeaar. at faa Svar; snart hørte man kun, hvorledes han jamrede og græd . . . Han rejste sig op paa Knæ, foldede Hænderne over Brystet og forstummede. Med tilbageholdt Aandedræt stak jeg hele Hovedet ind ad Døren. Grischa rørte sig ikke; tunge Suk brød frem af hans Bryst; det blinde Øje med den hvide Pupil, som Maanen skinnede paa, var taarefyldt. — Ske Din Vilje! udbrød han pludseligt med et Udtryk, som kun han kunde sige det, faldt med Panden imod Gulvet og græd som et Barn. — — Der er løbet meget Vand i Stranden siden den Tid, mangt et Minde fra Fortiden har mistet Betyd- ning for mig og staar som en Drøm: selv Pilgrimmen Grischa har forlængst endt sin sidste Vandring; men det Indtryk, han gjorde paa mig, og den Følelse, han vakte hos mig, ville aldrig forsvinde af min Erindring. Ja, Grischa, Du var en ægte Christen! din Tro var saa stærk, at Du følte Guds Nærhed, din Kjær- lighed saa stor, at Ordene af sig selv strømmede o v e r d i n e L æ b e r , u d e n a t D u v e j e d e d e m . . . O g hvor højligt priste Du ikke hans Storhed, idet Du med Taarer kastede Dig i Støvet, naar Ordene ikke mere vilde slaa til! Den højtidelige Stemning, hvori jeg hørte paa Grischa. kunde ikke vare længe ved, da min Nys- gjærrighed var tilfredsstillet, og jeg havde faaet Krampe i Benene at at sidde saa længe i én Stilling; desuden følte jeg ogsaa Lyst til at være med i det, der gik for sig bag ved mig i det mørke Kammer,Grischa. 75 hvor jeg hørte de Andre hviske. Der var én, som tog mig ved Haanden og hviskede: „Hvis Haand er det?" Der var aldeles mørkt i Pulterkammeret, men paa den blotte Berøring og Stemmen, som lød lige i Øret paa mig, vidste jeg strax, at det var Kåtjenka. Aldeles ubevidst greb jeg Armen i det korte Ærme ved Albuen og trykkede den til mine Læber. Kåtjenka, hvem denne Adfærd rimeligvis maa have overrasket, rev Armen til sig, hvorved hun kom til at vælte en itubrække Stol, som stod i Kammeret. Grischa løftede Hovedet, saae sig langsomt om og gav sig til at bede, medens han slog Kors for alle Hjørner i Værelset. Hviskende til hinanden styr- tede vi med stor Larm ud af Pulterkammeret. XIII. Nathalie Såvischna. I Midten af forrige Aarhundrede kunde man ofte i Landsbyen Ghabårofka se en livlig, buttet og rødmusset lille smudsig klædt Bondepige, Natåschka, løbe barfodet om i Gaardene. I Betragtning af hendes Faders, Klarinetspilleren Såova's Fortjenester og Anmodning, havde Bedstefader taget hende „ovenpaa" mellem Bedstemoders øvrige kvindelige Tyende. I Egenskab af Stuepige udmærkede Na- tåschka sig ved sit bløde Sind og store Iver. Da Moder blev født og man fik Brug for en Barnepige, blev dette Hverv overdraget Natåschka. Ogsaa i sin nye Stilling indlagde hun sig Ros og Fortjenester • for sin Iver, Troskab og Hengivenhed for den naa- dige unge Frøken. Men den unge, flinke Tjener Foka, der i Embedsmedfør ofte kom i Berøring med Nathalie, havde fanget hendes enfoldige, men kjærlige Hjerte med sit pudrede Hoved, sine hvide Strømper og smukke Skospænder. Hun besluttede endog selv at gaa til Bedstefader og bede om Til- ladelse til at ægte Foka. Bedstefader optog hendesNathalie Såvischna. 77 Ønske som et Tegn paa Utaknemmelighed, blev fortørnet og straffede Nathalie med Forvisning til en Landsby i Steppen, hvor hun skulde passe Køerne. Men da der var gaaet sex Maaneder og ingen endnu havde kunnet erstatte Nathalie, blev hun kaldt tilbage til Hovedgaarden og paa ny ind- sat i sin tidligere Stilling. Efter at hun var vendt tilbage fra Forvisningen, begav hun sig, som hun gik og stod, i sine smudsige Klæder op til Bedste- fader, kastede sig for hans Fødder og bad ham igjen at tage hende til Naade og glemme de tos- sede Griller, der var komne over hende, og som hun svor paa, ikke mere skulde gjentage sig. Og hun holdt virkelig Ord. Fra den Tid af hed Natåschka — Nathålie Såvischna og gik med Kappe; den Fylde af Kjær- lighed, som var nedlagt i

hende, overførte hun nu helt og holdent paa sin Frøken. Dengang Moder skulde have Gouvernante, blev Nathalie Såvischna forfremmet til Husholderske og fik Nøglerne til Fadeburet og Linnedskabet. I sin nye Stilling udførte hun sine Pligter med den samme Iver og Kjærlighed, som hidtil. Idet hun udelukkende levede for at varetage Herskabets Tarv, saae hun overalt Misbrug og Ødselhed, som hun af alle Kræfter søgte at modarbejde. Efter at maman var bleven gift og paa en passende Maade ønskede at belønne Nathalie Såvischna for hendes tyveaarige tro Tjeneste, kaldte hun hende en Dag til sig; efter at hun i de78 Barndom og Drengeaar. mest smigrende Udtryk havde bevidnet hende sin Hengivenhed pg Kjærlighed, overrakte hun hende et Dokument paa stemplet Papir, hvori der var udstedt et Fribrev for Nathalie Såvischna, og til- føjede, at enten hun vedblev at tjene hos os eller ikke, vilde hun dog faa en livsvarig Pension paa 300 Rubler aarlig. Nathalie Såvischna hørte hende tavs til Ende, tog Dukumentet, saae meget bistert paa det, mumlede noget mellem Tænderne og løb pludselig ud af Stuen, idet hun slog Døren i efter sig. Maman, som ikke kunde begribe Grunden til denne besynderlige Adfærd, gik lidt efter ind i Nathalie Såvischna's Kammer. Her sad hun med forgrædte Øjne paa en Dragkiste og drejede et Lommetørklæde mellem Hænderne, medens hun stirrede paa Stumperne af det iturevne Fribrev, som laa strøede om paa Gulvet. — Hvad fejler Dig, kjære Nathalie Såvischna? spurgte maman, idet hun tog, hende ved Haanden. — Ingenting, lille Frue, svarede hun: — jeg maa vel have gjort Dem noget imod, siden De jager mig ud af Huset . .. Jeg skal nok gaa. Næppe i Stand til at holde Taarerne tilbage, rev hun Haanden til sig og vilde gaa ud af Stuen. Maman holdt hende tilbage, omfavnede hende, og de brast i Graad begge to. Saa langt tilbage i Tiden jeg kan mindes, mindes jeg ogsaa Nathalie Såvischna, hendes Kjærlighed og Omhu; men først nu har jeg lært at skatte disse Egenskaber hos hende, — den- gang anede jeg ikke, hvad denne gamle Kone varNathalie Såvischna. 79 for et sjældent og herligt Væsen. Ikke nok med at hun aldrig nævnede sig selv med et Ord, skulde man tro, at hun heller aldrig havde en Tanke tilovers for sig selv: i den Grad var hendes Liv viet Kjærlighed og Selvopofrelse. Jeg havde saa- ledes vænnet mig til hendes uegennyttige og ømme Kjærlighed til os, at jeg slet ikke tænkte mig, at det kunde være anderledes, saa lidt som jeg i mindste Maade var hende taknemmelig eller nogensinde gjorde mig selv det Spørgsmaal, om hun nu ogsaa var lykkelig og tilfreds? Undertiden, naar man under et eller andet Paaskud var løben bort i Timen, gik man ind til hende i hendes Værelse, hvor man saa gjorde sig det bekvemt og gav sig til at sværme ganske højt, uden i mindste Maade at lade sig genere af hendes Nærværelse. Hun var altid beskjæftiget med et og andet: med en Strikkestrømpe, eller med at tælle Vasketøjet sammen, og hørte taal- modigt paa alt det VaaS. jeg kom med, som f. Ex. „naar jeg bliver General, saa gifter jeg mig med en fortryllende Skjønhed, kjøber mig en Rødfux, bygger mig et Glashus og forskriver Karl Ivå- nitsch's Familie fra Sachsen" o. s. v., medens hun blot sagde: „Ja min Ven, gjør Du det." Naar jeg rejste mig for at gaa, aabnede hun sædvanlig- vis en blaa Kiste, i hvis Laag der var opklæbet følgende Sager, som jeg husker saa levende, som om jeg kunde have sét dem igaar; et koloreret Billede af en Husar, en Vignet af en Pomadekrukke80 Barndom og Drengeaar. og en Tegning afVolodja, — hvorpaa hun tog lidt Røgelse op af Kisten, tændte den og sagde, medens hun viftede Røgen til sig: — Ja, lille Ven, denne Røgelse skriver sig endnu fra Otschakofsk. Dengang jer salig Bedste- fader — Gud være hans Sjæl naadig! — gik imod Tyrken, saa bragte han den med hjem. Det er nu det sidste lille Stykke, tilføjede hun med et Suk. I Kisterne, som Værelset var fuldt af, kunde man fmde alt muligt. Fik man Brug for noget, hed det sædvanlig: „man maa spørge hos Na- thalie Såvischna," og, naar hun havde søgt en lille Stund, fandt hun virkelig ogsaa den ønskede Gjenstand og sagde: „Var det nu ikke godt, at jeg gjemte det?" I disse Kister var der Tusinder af saadanne Gjenstande, som hun var den eneste i Huset, der kjendte og brød sig om. En Gang blev jeg vred paa hende. Det gik saaledes til. Jeg vilde skænke mig et Glas Kvass*) ved Middagsbordet og kom til at vælte Karaffen over hele Dugen. — Aa, kald paa Nathalie Såvischna, at hun k a n g l æ d e sig o v e r s i n Kjæledægge, s a g d e m a m a n . Nathalie Såvischna kom ind og ved Synet af *) Kvass er en almindelig yndet Drik i Rusland; den koges af Rugmel og har en behagelig syrlig Smag. Ov. Anm.Nathalie Såvischua. 81 Pølen, jeg havde lavet, rystede hun stærkt paa Hovedet; derpåa hviskede maman noget til hende, hvorpaa hun gik, idet hun truede ad mig med Fingren. Efter Middagsbordet, just som jeg i den bedste Stemning af Verden kom hoppende ind i Salen, sprang Nathalie Såvischna pludselig frem bag Døren med Dugen i Haanden, fangede mig og gav sig til Trods for min fortvivlede Modstand til at gnide mig i Ansigtet med den vaade Dug, idet hun gjen- tog: „Ikke smudske Dugen, ikke

smudske Dugen! Hører Du?" Jeg blev i den Grad fornærmet, at jeg stak i at brøle af Arrigskab. „Hvad!" sagde jeg til mig selv, medens jeg spankulerede frem og tilbage i Salen og var nær- ved at kvæles af Graad: — „Nathalie Såvischna . . . ligefrem: Nathalie siger Du til mig og slaar mig oven i Kjøbet i Ansigtet med en vaad Dug, som om jeg kunde være en slet og ret Bondedreng. Nej, det er rædsomt!" Saa snart Nathalie Såvischna saae, at jeg be- gyndte at græde, løb hun sin Vej, medens jeg ved- blev at spankulere frem og tilbage og ræsonerede over, hvorledes jeg skulde hævne mig paa den frække Nathalie for den Krænkelse, hun havde tilføjet mig. Et Par Minutter efter vendte Nathalie Såvischna tilbage; hun nærmede sig tøvende og begyndte at snakke godt for mig. — Kjære lille Ven, lad det nu være godt, græd ikke . . . Tilgiv mig gamle Tossehoved . . . Jeg har Uret .. . Tilgiv mig, mit lille Lam . . . Her er noget til Dem. Uarndorrt or; Drengeaar. 0•H 82 Barndom og Drengeaar. Hun viklede-Tørklædet op, hvori der var et Kræmmerhus af rødt Papir med to Stykker Bryst- sukker og en Figen, som hun med rystende Haand overrakte mig. Jeg var ikke i Stand til at se den gode gamle Kone i Ansigtet; men vendte Hovedet til den anden Side, medens jeg tog imod Gaven, og Taarerne fløde endnu rigeligere — dog ikke mere af Forbitrelse, men af et Overmaal af Følelse og af Skam. XIV. Afsked. Dagen efter de Tildragelser, som jeg har be- skrevet, Klokken tolv om Middagen, holdt der en Kalesche og en almindelig Postvogn uden for Døren. Nikolaj var rejseklædt, hvorved maa forstaas, at han havde stukket Benklæderne ned i Støvlerne og strammet sin gamle Frakke stærkt fast om Livet med en Rem. Han stod i Postvognen og lavede et Sæde af Overfrakker og Hovedpuder; saa snart han fandt det kunde være højt nok, satte han sig paa Puderne og pressede dem til Piette, medens han hoppede frem og tilbage i Sædet. — Nikolai Dmitrisch, gjør De os ikke den store Tjeneste at tage Herrens Schatol ind til Dem, sagde Papa's Kammertjener forpustet, idet han rakte sig ud af Kaleschen: — det er ganske lille . .. Det skulde De have sagt før, Michéj Ivå- •nitsch, svarede Nikolai kort og ærgerligt, idet han af alle Kræfter kastede en Sæk, han stod med i Haanden, ned i Bunden af Vognen: — Gud skal vide det, man er nær ved at løbe rent Sur i det, 6*84 Barndom og Drengeaar. og saa kommer I oven i Kjøbet med jeres Schatoller, tilføjede han, idet han lettede Kasketten og aftørrede Sveden, som i store Draaber perlede paa hans sol- brændte Pande. Gaardens Folk — Mændene i Frakker, Kaftåner, eller Skjorteærmer og uden Hovedbedækning, Kvin- derne i fedtede Hverdagskjoler og stribede Tør- klæder, med Børn paa Armen, samt barbenede Drenge og Piger — stode rundt om Hovedtrappen og betragtede Kjøretøjerne under livlig Samtale. En af Hyrekuskene, en affældig gammel Mand i lodden Hue og Kappe, stod og lettede paa Kaleschens Vognstang, medens han med en dybsindig Mine betragtede Foraxlen; en anden, en statelig ung Karl i en hvid Blouse med rødt Klæde i Ærme- gabene, en høj, smalpullet Filthat, som snart blev skubbet ned over det ene, snart over det andet Øre, hver Gang han purrede sig i det lyse, krøllede Haar, — lagde sin Kappe op paa Bukken, kastede Tømmen samme Vej og smeldede af og til med Pisken, medens han snart saae paa sine Støvler og snart paa Staldkarlene, som smurte Hjulene. Posthestene, som alle vare af forskjellig Farve og nogle stakkels udasede Dyr, stode langs med Ræk- værket og jog Fluerne bort med Halerne. Nogle af dem havde tykke, hovne Ben, som Haaret hang paa i Totter; de stode med halvt tillukkede Øjne og døsede, medens andre af dem strøg sig op ad hinanden, af Mangel paa anden Beskæftigelse, eller nippede de ru Blade af en mørkegrøn Bregne, somAfsked. 85 voxede ved Hovedtrappen. Af Hundene laa nogle og gispede i Solen, medens andre gik i Skyggen under Vognene og slikkede Talgen af Axlerne. Der stod som en Støvtaage i Luften, Horizonten havde en lillagraa Farve, men der var ikke en eneste Uvejrssky at se paa Himlen. En stærk Vestenvind rejste hele Støvskyer langs med Vejene og Mar- kerne, bøjede de høje Toppe af Havens Linde- og Birketræer og bar de nedfaldne gule Blade langt bort med sig. Jeg sad ved Vinduet og ventede med Utaalmodighed paa, at Forberedelsen snart skulde faa Ende. Dengang vi alle vare samlede om det -runde Bord i Dagligstuen for inden vi skiltes ad endnu en Gang at tilbringe et Par Minutter sammen, anede jeg ikke, hvilket sørgeligt Øjeblik, der fore- stod os. De mest intetsigende Tanker løb mig om i Hovedet. Jeg gjorde mig Spørgsmaal, som: hvem af Kuskene, der mon skulde kjøre Postvognen og hvem Kaleschen? Hvem af os der skulde sidde hos Papa, og hvem hos Karl Ivånitsch ? og hvorfor man absolut vilde pakke mig ind i en lang vatteret Overfrakke og give mig et uldent * Tørklæde om Halsen ? „Anser man mig maaske for et Pigebarn? Det har ingen Fare: jeg fryser ikke ihjel! Bare dog alt dette snart maatte faa en Ende, at man kunde sætte sig op i Vognen og komme afsted!" — Hvem befaler De, at jeg skal give Listen86 Barndom og Drengeaar. i inl over Børnenes Linned? spurgte Nathalie Såvischna, der kom ind med

forgrædte Øjne og en Seddel i H a a n d e n , o g h e n v e n d t e s i g til m a m a n . Giv den til Nikolai og kom saa igjen for at sige Farvel til Børnene. Den gamle Kone vilde have sagt noget, men holdt pludseligt inde, idet hun bedækkede Ansigtet med sit Tørklæde og forlod Værelset. Den Be- vægelse, han i det samme foretog med Haanden, gjorde mig noget beklemt om Hjertet; men Utaal- inodigheden efter at komme til at rejse var saa stærk, at den snart fortrængte denne Følelse, og jeg vedblev med den største Ligegyldighed af Ver- d e n a t h ø r e p a a F a d e r s S a m t a l e m e d m a m a n . De talte om Ting, som aabenbart ikke interesserede nogen af dem: om, hvad der skulde kjøbes til Huset: hvad der skulde siges til Fyrstinde Sophie og til madame Julie og, om man vilde faa godt Vejr paa Rejsen. Foka viste sig paa Dørtærsklen, og i samme Tone, hvormed ban ellers sagde „Maden er fær- dig", meldte han nu: „der er spændt for." Jeg bemærkede, at maman toer sammen og blegnede ved denne Meddelelse, lige som den kunde være kommet uventet for hende Foka fik Ordre til at lukke alle Døre i Værelset. Det morede mig meget: lige som man kunde gjemme sig for nogen! Efter at alle havde taget Plads, satte ogsaa iAfsked. 87 Foka sig ned paa Kanten af en Stol; men i samme Øjeblik knirkede Døren, og alle saae op. Det var Nathalie Såvischna, som hurtigt traadte ind i Væ- relset og uden at se sig om satte sig ved Døren paa samme Stol som Foka. Jeg ser endnu Foka's skaldede Hoved, hans rynkede, ubevægelige Ansigt og den nedbøjede rare lille Skikkelse med Kappen paa, hvoruder det graa Haar kommer til Syne, hvor- ledes de sidde og krybe sammen paa samme Stol lige ubekvemt for dem begge. Jeg var stadig sorgløs og utaalmodig. De ti Minutter, hvori vi havde siddet for lukkede Døre, forekom mig som en hel Time. Endelig rejste alle sig op, korsede sig og begyndte at tage Afsked. Papa omfavnede main an og kyssede hende flere Gange. — Fat Dig, min Ven, sagde Papa: —vi skilles jo dog ikke for evigt. — Det er alligevel saa tungt! sagde maman med taarekvalt Stemme. Da jeg hørte denne Stemme, saae hendes skælvende Læber og Øjnene, der stode fulde af Taarer, glemte jeg alt andet, og jeg blev saa angst og bedrøvet, at jeg heller vilde være løbet min Vej, end sagt hende Farvel. Jeg forstod i dette Øjeblik, at hun, da hun omfavnede Fader, allerede i sit Hjerte havde sagt os Farvel med det samme. Hun havde kysset Volodja og slaaet Kors88 Barndom og Drengeaar. for ham saa mange Gange, at jeg formodede, at hun nu vilde vende sig til mig og derfor trængte mig frem; men hun vedblev stadigt at velsigne ham og trykke ham til sit Bryst. Ende- lig sluttede hun mig i sine Arme; jeg klyngede mig grædende til hende og havde nu kun Tanke for min Sorg. Da vi skulde ud og sætte os i Vognen, trængte Gaardens Folk sig om os i Forstuen med deres kedsommelige Sigen Farvel. Deres „maa vi bede om den lille Haand", Kyssen paa Skuldren og Lugten af deres fedtede Haar vakte en Følelse hos mig, som havde stor Lighed med den Bitter- hed, der er egen for pirrelige Folk. I denne Stem- ning var det med en usædvanlig Kulde, at jeg kyssede Nathalie Såvischna oven i Kappen, da hun, badet i Taarer, tog Afsked med mig. Mærkeligt nok: alle disse Ansigter staa endnu saa tydeligt for mig, at jeg vilde kunne aftegne dem lige til de mindste Enkeltheder; men Moders Ansigt og hele Ydre er min Indbildningskraft ude af Stand til at fastholde; maaske kommer det af, at jeg under hele dette Optrin ikke en eneste Gang havde Mod til at se paa hende. Det forekom mig, som hvis jeg havde gjort det, maatte hendes og min Sorg været gaaet over alle Grænser. Jeg skyndte mig at komme ud til Kaleschen og satte mig paa Bagsædet. Fordækket hindredeAfsked. 89 mig i at se noget; men et hemmeligt Instinkt sagde mig, at maman endnu maatte være i Nær- heden. „Skulde jeg se paa hende endnu engang — eller skulde jeg ikke? . . . Nu for sidste Gang!" sagde jeg ved mig selv og bøjede mig ud af Kaleschen hen imod Hovedtrappen. Samtidigt var m a m a n i samme Hensigt kommen hen til Kaleschen fra den modsatte Side og kaldte mig ved Navn. Ved at høre hendes Stemme bag ved mig, vendte jeg mig om imod hende, men saa pludseligt, at vi stødte Hovederne sammen; hun smilede sørgmodigt og kyssede mig endnu engang ret inderligt til Afsked. Først efter at vi havde kjørt et lille Stykke, besluttede jeg mig til endnu engang at se paa hende. Det blaa Tørklæde, hun havde om Ho- vedet, bevægede sig for Vinden; med sænket Hoved og Ansigtet skjult i sine Hænder gik hun langsomt op ad Hovedtrappen, medens Foka støt- tede hende. Fader sad tavs ved Siden af mig; jeg ved- blev derimod at græde; min Hals snørede sig saa stærkt sammen, at jeg var nær ved at kvæler ... Da vi havde naaet Hovedlandevejen, fik vi Øje paa et hvidt Lommetørklæde, som der blev viftet med fra Balkonen. Jeg gav mig ligeledes til at vifte med mit, og denne Bevægelse beroligede mig noget. Jeg vedblev dog -at græde, og Tanken90 Barndom og Drengeaar. om, at mine Taarer var et Bevis paa at jeg havde Hjerte, var mig en Tilfredsstillelse og Hu- svalelse. Da vi havde kjørt en halv Fjerdingvej, satte jeg mig saa kekvemt som muligt til Rette og begyndte med

haardnakket Udholdenhed at be- tragte den nærmeste Gjenstand, jeg havde for- Øje — Bagdelen af Hesten, som løb ved den Side, hvor jeg sad. Jeg saae, hvorledes den slog med Halen, hvorledes Bagbenene gnede op ad hinanden, indtil de ved et Rap af Pisken begyndte at gaa i. Spring sammen; jeg saae, hvorledes Sele- tøjet bevægede sig langs ad Ryggen paa den, og vedblev at se saa længe, til Halegjorden var hel hvid af Skum. Saa gav jeg mig til at se mig om: paa de bølgende Agre, paa de mørke Pløjemarker, hvor der af og til viste sig en Plov- mand med en Hoppe og et Føl, paa Milepælen, ja, jeg kastede endogsaa et Blik op paa Bukken, for at se, hvad vi havde faaet for en Kusk, og inden Graaden endnu var tørret paa mine Kinder, vare mine Tanker allerede langt fra Moder, som jeg nu var skilt fra — maaske for bestandig. Men selv den ubetydeligste Erindring førte dog igjen Tanken tilbage paa hende. Jeg kom til at mindes Champignonen, som jeg nylig havde op- daget i Birkealleen, hvorledes Ljubotschka og Kåtjenka vare komne op at skændes om, hvem der skulde plukke den, hvorledes de græd, da de sagde os Farvel.Afsked. 91 „Hvor det gjør mig ondt for dem! Og tor Nathalie Såvischna og for Birkealleen og tor Foka! Om det saa er den slemme Mimi — saa gjør det mig ondt for hende! Det gjør mig ondt tor dem alle, a l l e s a m m e n ! M e n stakkels m a i n a n ? . . Jeg tik igjen Taarer i Øjnene, men det varede ikke længe. XV. Barndom. Lykkelige, lykkelige Barndomstid, som engang svunden, aldrig mere lader sig kalde tilbage! Hvor- ledes skulde man ikke elske og frede om dine Minder, der forynge og lutre ens Sjæl, og er Kilden til de ædleste# Nydelser ? Undertiden, naar man havde løbet, sig rigtig godt træt, kunde man om Aftenen sidde ved The- bordet i sin høje Lænestol og, skjøndt det allerede er sent og Søvnen tynger paa Øjnene, rører man sig dog ikke af Stedet, men sidder og hører efter. O g h v o r l e d e s s k u l d e m a n ikke h ø r e e f t e r ? M a n i a n sidder og taler med nogen, og hendes Stemme har en saa velsignet blød Klang. Alene denne Klang i Stemmen gaar mig saa ubeskriveligt til Hjertet! Med døsige, omtaagede Øjne stirrer jeg ufravendt paa hendes Ansigt, og paa engang bliver hun saa lille, saa lille — hendes Ansigt er ikke større end et Knappenaalshoved; men jeg ser det alligevel ganske tydeligt, ser, hvorledes hun lod sit Blik hvile paa mig og smilede. Det morer mig at se hendeBarndom. 93 saa lillebitte. Jeg kniber Øjnene endnu mere sam- men, og hun viser sig ikke større end de Billeder, man ser afspejle sig i Øjet; men jeg forandrede Stilling, og Fortryllelsen var hævet; jeg kniber Øj- nene sammen, vender og drejer mig, idet jeg paa enhver Maade bestræber mig for at kalde den til- bage; men det er forgæves. Jeg rejser mig op, trækker Benene op under mig og gjør mig det rigtig bekvemt i Lænestolen. — Nu falder Du igjen i Søvn, Nikolenka, siger maman: — Du skulde heller gaa oven paa. — Jeg vil ikke sove, m a in a n, svarer jeg hende, medens Fantasien maler en det ene henrivende Billede efter det andet, og Barndommens sunde Søvn lukker Øjelaaget, saa man snart falder hen og sover ind og vedbliver at sove til nogen vækker en. Medens man saaledes laa og halvsov, mærkede man undertiden, hvorledes en øm Haand sagte be- rørte en: man kjender den paa den blotte Berøring og griber selv i Søvne efter denne Haand og trykker den til sine Læber. Alle de andre ere allerede gaaede hver til sit, o g d e r b r æ n d e r k u n é t L y s i Dagligstuen. M a m a n havde sagt, at hun selv vilde vække mig; det er hende, der har sat sig paa Kanten af Lænestolen, hvori jeg sov, og som lader sin yndige fine Haand glide hen over mit Haar; den kjære, velbekjendte Stemme lyder i mit Øre. — Staa op, min Ven, det er Tid at gaa i Seng. Ingen fremmede, ligegyldige Blikke forstyrrede94 Barndom og Drengeaar. hende; hun frygter ikke for at give sin hele Kjær- lighed og Ømhed for mig Luft. Jeg rører mig ikke af Stedet, men trykker blot hendes Haand endnu fastere til mine Læber. — Staa nu op, min Engel! Hun lægger Armen om min Skulder, og jeg føler en kildende Fornemmelse af hendes Fingre, som spille frem og tilbage paa min Hals. Det er stille i Værelset, halvmørkt; Opvaagningen, den kildende Fornemmelse har gjort mig ør; Moder sidder ganske tæt ved mig, berører mig, jeg føler hendes Aande, hører hendes Stemme — og paa engang farer jeg i Vejret, slaar Armene om hendes Hals, trykker mig tæt ind til hendes Bryst og siger aandeløs; — O, kiære, kjære Moder, hvor jeg holder at Dig! Hun smiler med sit sørgmodige, henrivende Smil, tager mig med begge Hænder om Hovedet, kysser mig paa Panden og lægger mit Hoved paa sit Skød. — Saa Du holder virkelig meget af mig? siger hun og tier et Øjeblik, hvorpaa hun tortsætter: — Lad mig se. Du bliver ved at holde at mig og aldrig glemmer mig. Naar din Moder ikke er mere, saa vil Du dog ikke glemme hende, ikke sandt, Nikolenka ? Hun kyssede mig endnu mere ømt end tør. — Hold op! tal ikke saadan, min egen søde Moder! raaber jeg og kysser hendes Knæ, medens Taarerne af Kjærlighed og Begejstring strømme ud af mine Øjne.Barndom. 95 Og hvilken herlig Følelse var det ikke, naar man saa var kommen op paa sit Værelse og i sin

varme Natdragt laa paa Knæ foran Helgenbillederne og bad: „Himmelske Fader, bevar Fader og Moder Idet jeg gjentog de Bønner, som min kjære Moder første Gang havde lært^ mine barnlige Læber at fremlalle, smeltede Kjærligheden til hende og Kjær- ligheden til Gud paa en forunderlig Maade sammen til én Følelse. Efter Aftenbønnen hyllede man sig saa ind i sit lille Tæppe; man føler sig nu saa let, saa lykke- lig til Mode; det ene Drømmebillede afløser det andet, men hvad de forestille?. . . Ja, de vexle saa hurtigt, at man ikke faar Tid til at betragte dem nærmere; men den reneste Kjærlighed, et lyst og lykkeligt Fremtidshaab er fælles for dem alle. Naar Tanken saa kunde falde paa Karl Ivånitsch og hans bitre Lod — han var det eneste ulykkelige Menneske, jeg havde kjendt — gjorde det en saa ondt, og man fik ham saa kjær, at Taarerne strømmede en ned over Kinderne og man tænkte; Gud give ham Lykke og forunde mig, at jeg maa kunne hjælpe ham og lindre hans Sorg; jeg er villig til at ofre alt for ham. — Saa tog man et Yndlingslegetøj — en lille Porcellains Hare eller Hund — og puttede den ned i et Hjørne af Hovedpuden, medens man glædede sig ved at se, hvor godt og rart og lunt den laa der. Saa beder man endnu engang om, at Gud vil skænke alle Lykke og Tilfredshed, og at det maa blive godt Vejr til Spadseretouren imorgen, vender96 Barndom og Drengeaar. sig om paa den anden Side, Tankerne forvirres og blande sig med Drømmene og med et Ansigt, som endnu er vaadt afGraad, sover man stille og roligt ind. Vil den Friskhed, Sorgløshed, Trang til Kjær- lighed og Styrke i Troen, som var Barndommens Særkjende, nogensinde vende tilbage? Kan nogen anden Tid lignes ved den, da uskyldig Munterhed og en uhegrændset Trang til Kjærlighed vare de eneste Drivfjedre i Livet? Hvor ere nu hine varme Bønner ? Hvor ere nu hine Taarer? Trøsterenglen kom flyvende, aftørrede dem med et Smil og viftede milde Drømme ned over den ufordærvede barnlige Indbildningskraft. Skulde Livet virkelig have efterladt saa tunge Spor i mit Hjerte, at disse Taarer og Henrykkelser- for evigt have forladt mig? Har jeg virkelig kuh Erindringerne tilbage? XVI. V e r s . Omtrent en Maaned efter at vi vare flyttede til Moskov, hvor vi boede hos Bedstemoder, sad jeg en Dag ved et stort Bord og • skrev. Lige over for mig sad Tegnelæreren og rettede paa en Sortkridtstegning, der forestillede en Tyrk med en hvid Turban. Volodja stod bag ved Læreren og strakte Halsen frem over hans Skulder. Dette Hoved var Volodja's første Forsøg i Sortkridtstegning og skulde idag foræres Bedstemoder i Anledning af hendes Navnedag. — Lægger De ikke lidt mere Skygge paa her ? spurgte Volodja, idet han rejste sig op paa Taa- spidserne og pegede paa Halsen af Tyrken. — Nej, det behøves ikke, sagde Læreren, medens han lagde Tegnerekvisiterne ned i Æsken: — som det nu er, er det godt, og De skal ikke røre mere ved det. Men nu De, Nikolenka, til- føjede han, idet han rejste sig og vedblev at betragte Tyrken fra Siden: — rykker De saa ikke ud med Hemmeligheden og fortæller os, hvad De forærer Barndom og Drengeaar. 798 Barndom og Drengeaar. Bedstemoder? Jeg fmder nu, et Hoved vilde være det bedste. Farvel, mine Herrer, sagde han, tog Hatten, Billetten, som tilkom ham for Timen, og gik. I dette Øjeblik fandt jeg ogsaa, at et Hoved vilde have været bedre end det, som jeg arbejdede paa. Dengang man sagde os, at der ikke var længe til Bedstemoders Navnedag, og at vi skulde sørge for at have nogle Foræringer færdige, fik jeg det Indfald at skrive nogle Vers til hende i denne An- ledning; jeg fandt ogsaa strax paa to Linier, der rimede, og haabede, det skulde falde mig lige saa let at finde paa Resten. Jeg husker aldeles ikker hvorledes jeg var falden paa denne Ide, der passede saa lidt for et Barn, men jeg husker, at jeg var i høj Grad indtaget i den, og at jeg besvarede alle Spørgsmaal, som i denne Anledning bleve rettede til mig, med, at jeg nok skulde give Bedstemoder en Foræring, men jeg sagde ikke nogen, hvori den skulde bestaa. Imod min Forventning viste det sig, at det med Undtagelse af de to Linier, som jeg var falden paa i den første Hede, til Trods for alle mine An- strengelser ikke vilde lykkes mig at forfatte mere. Jeg gav mig til at gjennemse de Vers, som fandtes i vore Bøger; men hverken Dmitriev eller Der- schåvin*) hjalp mig noget, tværtimed overbeviste de mig kun mere om min Uduelighed. Da jeg To allerede forældede Forfattere. Ov. An.Vers. 99 vidste, at Karl Ivånitsch holdt af Vers, gav jeg mig i Smug til at rode i hans Papirer og her fandt jeg mellem nogle tyske Vers ogsaa et russisk, der efter al Rimelighed skyldtes hans egen Pen. Det lød som følger: „Til Fru L Petrofskoj, 1828, 3. Juni. „Mindes mig nær, „Og mindes mig fjern, „Husk mig mig kjær, „Og mindes mig gern, „Mindes fra nu og til Gravens Bred, „Hvor tro jeg er bleven i Kjærlighed. K a r l M a u e r . " Dette „Digt", som var skrevet med en smuk flydende Haand paa et Stykke fint Postpapir, til- talte mig ved den rørende Følelse, som gaar igen- nem det; jeg lærte det øjeblikkeligt udenad og be- sluttede at tage det til Mønster. Arbejdet gik nu betydeligt lettere. Paa Navnedagen havde jeg et Lykønskningsdigt færdigt paa tolv Vers, som jeg

skrev rent paa Velinpapir. Jeg havde allerede ødelagt to Ark Papir, ikke lordi jeg faldt paa at forandre noget i dem, da jeg tandt Versene aldeles fortræffelige; men fra den tredie Linie af begyndte Skriften at gaa mere og mere opad, saa man allerede i Afstand kunde se, at det var baade vindt og skævt. Det tredie Ark var lige saa skævt skrevet, som de to foregaaende; ,men jeg besluttede dog ikke mere at skrive om. Mit „Digt", hvori jeg ønskede 7*100 Barndom og Drengeaar. Bedstemoder Lykke, Helsen og et langt Liv, endte saaledes: „Flink og stræbsom skal vi være, „Som vor egen Mo'er Dig ære." Efter min Mening dengang vilde det endog have været særdeles vellykket, hvis ikke den sidste Linie paa en egen Maade havde stødt mit Øre. — „Som vor egen Mo'er Dig ære", vedblev jeg at gjentage hen for mig: —Aa, det gaar nok! Det er da altid bedre end Karl Ivånitsch'es! Afskriften var færdig. Inde i Sovekammeret læste jeg siden hele mit Digt højt baade med Fore- drag og Armbevægelser. Der var Linier uden Spor af Versemaal, men det opholdt jeg mig ikke over, den sidste Linie derimod vedblev stadig at støde mig mere og mere. Jeg satte mig paa Sengen og faldt i Tanker . .. „Hvorfor har jeg skrevet: „som vor egen Mo'er""? hun er her jo ikke, og saa skulde jeg heller ikke have nævnt hende; jeg holder meget af Bedstemoder, det er sandt, jeg agter og ærer hende; men hun er alligevel ikke det . . . Hvor- for har jeg skrevet det, hvorfor har jeg løjet? Selv om det er paa Vers, saa er det dog ikke rig- tig. I det samme kom Skrædderen og bragte os vore nye Jakker. — Naa, nu faar det at være som det er! sagde jeg forhippet efter at komme afsted, idet jeg'Vers. 101 ærgerlig stak Digtet ind under Hovedpuden og løb ud for at prøve de nye Klæder fra Hovedstaden. De ny Klæder fra Hovedstaden viste sig at være udmærkede: de brune Jakker med Bronce- knapper i sade stramt om Livet, ikke som man syede til os paa Landet til at voxe i; de sorte Ben- klæder sade ogsaa rigtig stramt; det var en ren Fornøjelse at se, som de fremhævede Musklerne og faldt godt over Støvlerne. „Endelig har jeg da ogsaa faaet et Par rigtige Benklæder med Stropper i!" jublede det i mig, medens jeg ude af mig selv af Glæde besaa mine Ben fra alle Sider. — Skjøndt den ny Dragt baade var for snever til mig og generede mig i mine Be- vægelser, lod jeg mig dog ikke mærke dermed til nogen, men sagde tværtimod, at hvis der skulde være noget at udsætte paa den, saa var det blot, at den var en lille Smule for vid. Siden stod jeg meget længe foran Spejlet og kæmmede mit stærkt pomadiserede Haar; men til Trods for al Umage vilde det ikke lykkes mig at glatte det over Issen; lige saa snart jeg holdt op at glatte Haaret med Børsten, for at se, om det var blevet føjeligt, rejste det sig strax igjen og strittede til alle Sider, hvor- ved jeg fik et yderst latterligt Udseende. Karl Ivånitsch klædte sig paa i Sideværelset, hvor der blev bragt ham en blaa Kjole og Linned. Jeg saae en af Bedstemoders Piger uden for Døren, som førte neden under, og gik ud for at høre, hvad hun vilde. Hun holdt en stærkt stivet Bryst-102 Barndom og Drengeaar. krave paa Armen og sagde, at hun ikke havde sovet hele Natten, for at faa den færdig i rette Tid. Jeg paatog mig at overlevere den og spurgte, om Bedste- moder var staaet op. — Bevares! Hendes Naade har allerede druk- ket Kaffe og Protopopen*) er kommen. — Nej, hvad De dog er for en fix Kavaler! tilføjede hun med et Smil, idet hun tog min nye Dragt i Øjesyn. Denne Bemærkning fik mig til at rødme; jeg snurrede mig rundt paa Hælen, knipsede med Fingrene og gjorde et Sæt i Vejret, for at lade hende føle, at hun endnu ikke vidste, hvad jeg var for en fix Kavaller, naar det rigtig kom til Stykket. Da jeg bragte Karl Ivånitsch Brystkravén, havde han ikke mere Brug for den; han havde allerede taget en anden paa og stod bøjet foran et lille Spejl, som var stillet op paa Bordet, medens han med begge Hænder holdt i en prægtig Sløjfe, som han havde slaaet paa sit Halstørklæde, og forsøgte, om han ogsaa kunde bevæge sin glatragede Hage ugenert frem og tilbage. Efter at han havde rettet paa vor Paaklædning og bedt Nikolai vise ham den samme Tjeneste, førte han os ned til Bedste- moder. Jeg maa le, naar jeg tænker paa, hvor stærkt vi alle tre lugtede af Pomade, dengang vi gik ned ad Trappen. *) Provsten. Ov. An.Vers. 103 Karl Ivånitsch havde en Æske i Haanden af sit eget Fabrikat, Volodja en Tegning, og jeg — mit Lykønskningsdigt. Enhver af os havde forberedt en lille Tale, hvormed han vilde over- række sin Gave. I samme Øjeblik, som Karl Ivånitsch aabnede Døren til Salen, iførte Præsten sig Messehaglen og Gudstjenesten begyndte. Bedstemoder befandt sig allerede i Salen: med bøjet Ryg og støttende sig til en Stol, stod hun ved Væggen i andægtig Bøn; ved Siden af hende stod Papa. Han vendte Hovedet om imod os og smilede ved at se, hvorledes vi i stor Hast skjulte vore medbragte Gaver paa Ryggen og blev staaende ved Døren for ikke at blive bemærkede. Den overraskende Virkning, som vi havde gjort Regning paa, udeblev. Da alle efter Tur gik hen og kyssede Korset, fornam jeg pludselig, hvorledes en uovervindelig og sløvende Følelse af Forlegenhed bemægtigede sig mig, og idet jeg indsaa, at jeg aldrig vilde faa Mod til at

overrække min Gave, skjulte jeg mig bag Karl Ivånitsch, som lykønskede Bedstemoder i de mest velvalgte Udtryk, medens han lod Æsken gaa fra den højre Haand over i den venstre, hvormed han overrakte den, hvorpaa han traadte et Par Skridt tilbage, for at gjøre Plads for Volodja. Bedstemoder lod til at være henrykt over Æsken, der var smykket med forgyldte Kanter, og takkede Giveren med det mest huldsalige Smil. Man bemærkede dog, at hun var i Forlegenhed med, hvor hun skulde gjøre af \104 Barndom og Drengeaar. Æsken, hvad der ogsaa rimeligvis var Grunden til at hun foreslog Papa, at s'e, med hvilken forbav- sende Kunstfærdighed den var forarbejdet. Efter at Papa havde tilfredsstillet sin Nysgjer- righed, overrakte han Æsken til Protopopen, hvem denne lille Gjenstand syntes at behage overordent- lig : han rystede flere Gange paa Hovedet og med et Blik fuldt af Interesse saae han snart paa Æsken og snart paa Mesteren, som var i Stand til at lave saadan en nydelig Gjenstand. Volodja overrakte sin Tyrk og indlagte sig ligeledes den mest smigrende Ros fra alle Sider. Touren kom nu til mig, og Bedstemoder vendte sig til mig med et opmuntrende Smil. Enhver, der kjender til Forlegenhed, véd, at det er en Følelse, der tager til i lige Forhold til Tiden, medens Energien tager af i omvendt Forhold, d. v. s. jo længere denne Tilstand varer, desto mer uover- vindelig bliver den, og desto mindre Energi bliver der tilbage. Dengang Karl Ivånitsch og Volodja havde over- rakt deres Foræringer, havde jeg ikke Spor af Dristig- hed eller Energi tilbage, og min Forlegenhed kjendte ingen Grænser: jeg følte, hvorledes Blodet idelig steg mig til Hovedet, hvorledes jeg bestandig skif- tede Farve, og hvorledes Sveden i store Draaber perlede frem paa Panden og paa Næsen. Ørene brændte, jeg følte, hvorledes jeg gøs og svedte over hele Legemet; jeg støttede mig snart paa det ene Ben og snart paa det andet, men rørte mig ikke af Stedet.Vers. 105 — Nu vis os saa, hvad Du har, Nikolenka; er det en Æske eller en Tegning? spurgte Papa mig. Der var ikke andet at gjøre: rystende paa Haan- den overrakte jeg den forkrammede, skæbnesvangre Poille; men Stemmen svigtede mig aldeles, og jeg blev staaende foran Bedstemoder, uden at kunne fremføre et Ord. Jeg kunde ikke komme til mig selv igjen ved Tanken om, at man i Stedet for at faa en Tegning, som man havde ventet sig, nu i alles Nærværelse skulde høre mine elendige Vers og Ordene: „Som vor egen Mo'er", der tydelig godt- gjorde, at jeg havde glemt hende og aldrig holdt af hende. Hvorledes skal jeg skildre, hvad jeg led, da Bedstemoder begyndte at læse mit Digt højt, — naar hun af og til, paa Grund af Skriftens Utydelighed, stoppede midt i et Vers, idet hun med et Smil, som dengang forekom mig spodsk, saae op paa Papa; eller naar hun ikke udtalte Ordene saaledes, som jeg vilde have det, eller da hun, paa Grund af sit svage Syn, uden at have læst til Ende, overgav Papiret til Papa med Anmodning om at læse det højt forfra? Jeg antog, hun gjorde det, fordi hun var kjed af at læse saadan nogle slette Vers og for at Papa selv kunde læse det sidste, som saa tydelig godtgjorde min Følesløshed. Jeg ventede, at han skulde give mig'en over Næsen med det samme Vers og sige: „Det e r e n s t y g D r e n g , s o m g l e m m e r s i n M o d e r . . . der har Du det!" men der hændte ikke noget af denArt, tværtimod, da Oplæsningen var til Ende, sagde Bedste- moder: „Charmant!" og kyssede mig paa Panden.106 Barndom og Drengeaar. Æsken, Tegningen og Digtet bleve lagte ved Siden af to Battistes Lommetørklæder og en Snus- tobaksdaase med m am an's Portræt i Laaget paa et lille Bord, der var til at skyde ud paa Læne- stolen, som Bedstemoder altid sad i. — Fyrstinde Varvåra Ilinitschna, meldte en af de to kæmpestore Lakajer, der altid sade bag paa Karethen, naar Bedstemoder var ude at kjøre. Bedstemoder sad i Tanker og betragtede Por- trætet, der var indfattet i den Skildpaddes Daase; hun svarede ikke. — Tager den naadige Frue imod ? spurgteLakajen. XVII. Fyrstinde Karnakof. % — Ja. sagde Bedstemoder, idet hun satte sig dybere ind i Lænestolen. Fyrstinden, som vel kunde være henved fem og fyrretyve Aar gammel, var en lille, sygelig Dame med et magert og gult Ansigt, nogle smaa graa Øjne med et ubehageligt grønt Skær, hvis Udtryk stod i aabenbar Modstrid med den overdrevent sødligt formede lille Mund. Under Fløjelshatten med Strudsfjeren kom det rødlige Haar til Syne, og den usunde Ansigtsfarve gjorde de paafaldende rødlige Øjenbryn og Øjenhaar endnu mere afstik- kende. Hendes fri, tvangløse Bevægelser, smaabitte Hænder og en gjennemgaaende Alvor i Trækkene gjorde imidlertid, at der var noget nobelt og energisk i hele hendes Fremtræden. Fyrstinden var meget snaksom og hørte efter sin Natur til den Slags Mennesker, der altid ud- trykke sig, som om der var nogen, der sagde dem imod, selv om ingen af de tilstedeværende sagde et Ord. Snart hævede hun Stemmen, snart lod108 Barndom og Drengeaar. hun den gradevis synke ; saa tog hun pludselig fat med nyt Liv, idet hun tilkastede de omkringsiddende passive Deltagere i Underholdningen et Blik, hvoraf hun ligesom hentede ny Kraft. Jil Trods for at Fyrstinden kyssede Bedste- moder paa Haanden og

uafladelig kaldte hende ma bonne tante, bemærkede jeg dog, atBedste- moder var misfornøjet med hende; hun trak Øjen- brynene saa underlig i Veiret, medens hyn hørte paa Fyrstindens Beretning om, hvorfor Fyrst Mi- chajlo, saa ondt det gjorde ham, ikke havde kunnet komme og lykønske Bedstemoder; hun besvarede Fyrstindens franske Tiltale paa russisk og sagde langsomt og med Vægt; — Jeg er Dem meget taknemlig, min kjære, for Deres Opmærksomhed, og hvad det angaar, at Fyrst Michajlo ikke er kommen, saa . .. hvad er der vel at sige til det . . . han har altid fuldt op at be- stille, og sandt at sige, hvad Fornøjelse skulde han vel kunne finde i at sidde og tale med en gammel Kone? Og uden at give Fyrstinden Tid til at komme m e d I n d v e n d i n g e r , fortsatte h u n ; — Naa, hvorledes gaar det med Deres Børn, min .kjære? — Jo, Gud være lovet, ma tante, de voxe op, læse, gjør Spilopper . . . især Etienne, den ældste, ja, det er saadan en Skælmsmester, at han snart ikke er til at styre; men saa har han ogsaa Forstand — un gar^on, qui pr om et. Kan DeFyrstinde Karnakof. 109 forestille Dem, vedblev hun. idet hun udelukkende henvendte s til Papa, da Bedstemoder, som ikke i mindste Maade interesserede sig for Fyrstindens Børn, men blot var betænkt paa at vise, hvad hun selv havde for nogle begavede Børnebørn, paa det omhyggeligste tog mit Digt frem, som laa under Æsken, og rullede det op: — Kan De forestille Dem, mon cousin, hvad han gjorde for nylig? Her rykkede Fyrstinden nærmere til Papa og gav sig med stor Iver til at fortælle noget, som jeg ikke hørte; lige saa snart hun var færdig, gav hun sig til at le og sagde med et spørgende Blik paa Papa: — Hvad siger De til den Dreng, mon cousin? Han havde fortjent en god Dragt Prygl; men det Indfald var saa klogt og saa morsomt, at jeg tilgav h a m , m o n c o u s i n . - Saa De s1aa r Deres Børn, min kjære ? spurgte Bedstemoder, idet hun betydningsfuldt trak Øjen- brynene i Vejret og lagde særligt Eftertryk paa Ordet „slaar". — Ak, ma bonne tante, svarede Fyrstinden i en yderst venlig Tone og med et hurtigt Sideblik til Papa: — jeg kjender Deres Anskuelser i denne Henseende; men jeg haaber. De undskylder mig, om jeg i dette ene Spørgsmaal tillader mig at være af en anden Mening. Hvor meget jeg saa har tænkt, læst og raadført mig angaaende denne Sag, er jeg dog gjennem Erfaring bleven overbevist om Nødvendigheden af at indvirke paa Børn vedVI •iI• MS Barndom og Drengeaar. Hjælp af Frygt. Frygt maa der til, hvis der skal k o m m e n o g e t u d a f e t B a r n . . . ikke s a n d t , m o n c o u s i n ? M e n h v a d , j e v o n s d e m a n d e u n p e u , har Børn vel mere Frygt for end for Ris? I det samme saae hun spørgende paa os, og jeg skal ikke nægte, at jeg følte mig noget generet i dette Øjeblik. — Hvad man saa siger, saa er en Dreng til sit tolvte, ja endogsaa til sit fjortende Aar dog alligevel kun et Barn. En Pige — det er en anden Sag. „Hvad det dog er en Lykke," tænkte jeg, „at jeg ikke er hendes Søn." — Ja, det er godt nok, min kjære, sagde Bedste- moder, medens hun rullede mit Digt sammen og lagde det tilbage pa sin Plads under Æsken, som om hun herefter ikke ansaa Fyrstinden for værdig til at høre en saadan Frembringelse: — det er alt- sammen meget godt; men jeg ønskede nok at vide, hvad Finfølelse De paa den Maade kan vente at finde hos Deres Børn? Og idet hun ansaa dette Argument for uom- stødeligt, tilføjede Bedstemoder for at gjøre Ende paa Samtalen: — Forøvrigt kan jo enhver have sin Mening i den Sag. Fyrstinden svarede ikke, men smilede blot med en overbærende Mine, der skulde sige saa meget som, at hun undskyldte disse Fordomme hos en Person, som hun ellers nærede saa stor Agtelse for.Fyrstinde Karnakof. 111 — Aa, men saa gjør mig dog bekjendt med Deres unge Mennesker, sagde hun, idet hun saae paa os med et huldsaligt Smil. Vi rejste os op og saae paa Fyrstinden, medens vi aldeles ikke kunde forestille os, hvad der egent- lig fordredes for at godtgjøre, at vi havde gjort hinandens Bekjendtskab. — Saa kys dog Fyrstinden paa Haanden, sagde Papa. — Lad mig se, I har lidt tilovers for en gam- mel Tante, sagde hun, idet hun kyssede Volodja paa Panden: — jeg er vel kun langt ude beslægtet med Jer; men jeg regner ogsaa mere paa et ven- skabeligt Forhold end paa et nærmere eller fjernere Slægtskab, tilføjede hun særligt henvendt til Bedste- moder; men Bedstemoder var endnu stadig mis- fornøjet med hende og svarede: — Ej, min kjære, hvor regnes vel den Art Slægtskab nutildags? — Han her skal med Tiden blive en ung Verdensmand, sagde Papa, idet han pegede paa Volodja: — og han her — Digter, tilføjede han, sam- tidig med at jeg, da jeg kyssede Fyrstindens magre lille Haand, paa det mest levende forestillede mig et Ris i denne Haand, under Riset en Bænk osv. osv. — Hvem? spurgte Fyrstinden, idet hun holdt mig tilbage ved Haanden. — Den Smaa her med det strittende Haar, svarede Papa med et fornøjet Smil. „Hvad har nu mit Haar gjort ham ... lige som112 Barndom og Drengeaar. der ikke var andet at tale om?" tænkte jeg og gik hen i en Krog. Jeg havde de mest besynderlige Forestillinger om Skønhed, saa jeg endogsaa regnede Karl Ivå- nitsch for en af de skønneste Mænd i Verden; med Hensyn til mig selv, vidste

jeg meget godt, at jeg var grim, hvori jeg heller ikke tog fejl; men derfor berørte ogsaa denne Hentydning til mit Ydre mig paa en smertelig Maade. Jeg husker saa godt, hvorledes engang ved Middagsbordet — jeg var dengang sex Aar gammel — da Talen faldt paa mit Ydre, maman, der gjorde sig al Umage for dog at finde noget smukt ved mit Ansigt, sagde, at jeg havde kloge Øjne, et behageligt Smil, men hvorledes hun, overvunden af Faders Grunde og Sagens Tydelighed, tilsidst blev nødsaget til at indrømme, at jeg var grim; hvor- ledes hun senere, 'da jeg kom og takkede hende for Mad, klappede mig paa Kinden og sagde: — Husk paa, Nikolenka, at der er ingen, som vil holde "af Dig for dit Ansigts Skyld; derfor maa Du se at blive en god og flink Dreng. Disse Ord overbeviste mig ikke blot om," at jeg ikke var nogen Skønhed, men ogsaa om, at jeg ganske bestemt skulde blive en god og flink Dreng. Ikke desto mindre var der ofte Øjeblikke, hvori jeg var nær ved at fortvivle. Jeg forestillede mig, at der umuligt kunde gives nogen Lykke paa JordenFyrstinde Karnakof. 113 for et Menneske med min brede Næse, tykke Læber og smaa Øjne; jeg bad til Gud, at han vilde gjøre et Mirakel, forvandle mig til en Skønhed, og alt, hvad jeg havde for Øjeblikket, alt, hvad Fremtiden kunde bringe mig, alt vilde jeg have givet for et smukt Ansigt. Barndom og Drengeaar. 8 XVIII. Fyrst Ivan Ivånitsch. Da Fyrstinden opmærksomt havde hørt hele Digtet til Ende og overøst Forfatteren med Ros, blev Bedstemoder formildet, begyndte at tale fransk med hende, ophørte at sige „De", „min Kjære" og indbød hende til at komme om Aftenen med alle Børnene, hvad Fyrstinden lovede; hun tog bort ettei endnu at have siddet lidt. Der kom saa mange Gratulanter den Dag, at der uafbrudt hele Formiddagen holdt flere Vogne ad Gangen uden for Huset. — B o n j o u r , c h é r e c o u s i n e , s a g d e e n a t Gæsterne, idet han traadte ind i Værelset og kyssede Bedstemoder paa Haanden. Det var en Mand paa halvfjerds, høj af Væxt, i en Militær-Uniform med store Epauletter, et stort hvidt Kors paa Brystet og et aabent og roligt Ud- tryk i Ansigtet. Jeg blev aldeles slaaet af den Fri- hed og Naturlighed, som var udbredt over hans Manerer. Til Trods for at der kun var en smal Halvkreds af Haar tilbage i Nakken, og den lidtFyrst Ivan Ivånitsch. 115 indfaldne Overlæbe tbrraadte Manglen af Tænder, var hans Ansigt dog endnu ualmindelig smukt. Endnu i en meget ung Alder havde Fyrst Ivan Ivånitsch i Slutningen af det forrige Aarhundrede, takket været sit smukke Ydre, sin ualmindelige Tapperhed, sin fornemme, mægtige Slægt, og i Særdeleshed takket være sin Lykke, gjort en glim- rende Karriere. I Tjenesten blev hans Ærgjerrig- hed i meget kort Tid saa tilfredsstillet, at der i denne Henseende ikke mere var noget tilbage for ham at ønske. Fra sin tidligste Ungdom havde han stillet sig saaledes, som om han forberedte sig til at indtage den fremragende Stilling, som Skæb- nen vilde at han skulde beklæde; til Trods for at det gik ham som alle andre, at han i Løbet af sin glimrende, undertiden noget vel ærgjerrige Løbe- bane fik at kæmpe med Uheld, Skuffelser og Kræn- kelser, saa foranledigede det ham dog aldrig til at blive sin altid rolige Natur, sin ædle Tankeretning eller sine religiøse og moralske Grundsætninger utro, og hvis det lykkedes ham at indlægge sig almen Agtelse, var det mindre en Følge af hans glimrende Stilling, end af hans faste og konsekvente Handlemaade. Uden nogen særlig aandelig Be- gavelse indtog han en Stilling, der, samtidigt med at den tillod ham at se fornemt ned paa Døgn- Tilværelsens Storme, hjalp ham til at bevare en ædel Tankeretning. Han var af en god og følsom Natur, men kold og frastødende i Omgang. Grun- den hertil var, at han i den Stilling, han indtog, 8*116 Barndom og Drengeaar. og hvori han kunde være mange nyttig, ved sin Kulde søgte at sikre sig imod deres Anmodninger og Paahæng, som blot ønskede at benytte hans Indflydelse. Denne Kulde modereredes dog igjen ved den Høflighed, der var ham egen, som en Mand af „den meget fornemme Verden". Han havde faaet en god Dannelse og var meget belæst: men hans Dannelse var bleven staaende ved det, han havde tilegnet sig i Ungdommen, d. v. s. i Slut- ningen af forrige Aarhundrede. Han havde læst alle de mest fremragende filosofiske og retoriske Værker,- der vare blevne forfattede i Frankrig i Løbet af det attende Aarhundrede; han havde et grundigt Kjendskab til alle de bedste Frembringelser i den franske Skønliteratur, saa at ban var i Stand til at citere Steder af Racine, Gorneille, Boileau, Moliére, Montaigne og Fénélon; han besad glim- rende Kundskabar i Mythologi og den klassiske episke Digtekunst, et grundigtKjendskab til Historien; men han havde ikke Spor af Begreb hverken om Mathematik ud over Arithmetiken eller om Physik eller om den moderne Literatur; naar Talen var om Goethe, Schiller eller Byron, forstod han at tie med Anstand, eller han benyttede nogle alment- gængse Floskler om dem; men han havde aldrig læst dem. Til Trods for denne fransk-klassiske D a n n e l s e , s o m i v o r T i d k u n h a r m e g e t f a a Repræsentanter tilbage, var hans 1ale altid fri og ukunstlet, og dette dækkede over de Kundskabei, der

manglede i enkelte Retninger. Han var en at-Fyrst Ivan Ivånitsch. 117 gjort Fjende af alt originalt Væsen, som han kun kaldte et Skalkeskjul for Folk af slet Tone. Selskab var en Nødvendighed for ham, hvor han saa opholdt sig, og han førte et lige saa stort Hus i Moskov, som i Udlandet, og modtog paa visse bestemte Dage Besøg af hele Byen. Han nød en saa stor Anseelse, at et Indbydelseskort fra ham kunde tjene som Pas til alle Byens Saloner, og mange smukke unge Damer rakte ham med Glæde deres rosenrøde Kinder til Kys, hvoraf han benyttede sig med sand faderlig Ømhed, og mange ansete og fornemme Folk følte sig ubeskrivelig lykkelige ved at faa en Indbydelse til en af Fyrstens Spille- aftener. Fyrsten havde kun faa Bekjendte tilbage, der, som Bedstemoder, hørte til den samme Kreds, havde faaet samme Opdragelse og i Aar og Anskuelser stemmede overens med ham; han satte derfor ogsaa særlig Pris paa sit gamle Venskabsforhold til hende og viste hende ved alle Lejligheder en stor Agtelse. Jeg kunde ikke se mig mæt paa Fyrsten; den Ærbødighed, som alle viste ham, de store Epauletter, den særlige Glæde, som Bedstemoder lagde for Dagen ved Synet af ham, cg den Omstændighed, at han, som det lod, var den eneste, der ikke var bange for hende, hans fri og ugenerte Optræden over for hende, og det endelig, at han uden videre kaldte hende „m a cousine" — indgød mig en lignende om ikke større Ærbødighed for ham, end den jeg nærede118 Barndom og Drengeaar. for Bedstemoder. Da man havde vist ham mine Vers, kaldte han mig hen til sig og sagde; — Hvem kan vide det, ma c o usine, maaske bliver det en anden Derschåvin. I det samme kneb han mig saa stærkt i Kinden, at jeg gjerne kunde have skreget, hvis jeg ikke i Tide havde gættet mig til, at det skulde være et Kjærtegn. Gæsterne vare tagne bort. Papa og Volodja vare ogsaa gaaede ud af Stuen, saa Fyrsten, Bedste- moder og jeg bleve alene tilbage. — Hvorledes kan det være, at vor kjære Na- thalie Nikolåjevna ikke er kommen med hertil? spurgte Fyrst Ivan Ivånitsch pludselig efter et Øje- bliks Tavshed. A h ! m o n c h e r , s v a r e d e B e d s t e m o d e r halvhøjt og lagde Haanden paa hans Ærme: — hun vilde sikkert være kommen, hvis det blot havde beroet paa hende. Hun skriver til mig, at Pierre skal have tilbudt hende at tage med, men at hun selv har afslaaet det, fordi det har været saa forfærde- lig smaat med Indtægterne iaar, og her skriver hun: „Der er desuden heller ikke nogen Grund til, at jeg i Sommer skulde flytte til Moskov med hele Familien. Ljubotschka er endnu altfor lille og med Hensyn til Drengene, som nu skal bo hos Eder, er jeg endnu roligere, end om de var hos mig." — Det er alt- sammen meget godt! vedblev Bedstemoder i en 1one, som tydelig tilkjendegav, at hun aldeles ikke fandt det meget godt: — Drengene skulde for længe sidenFyrst Ivan Ivanitsch. 119 have været sendte hertil, for at de kunde lære noget ordenligt og blive vante til at bevæge sig imellem Folk; hvad skulde de vel kunne faa for en Op- dragelse paa Landet? . . . man maa betænke, at den ældste snart er tretten Aar, og den anden elleve. De ser selv, mon cousin, at de gaa om- kring her som et Par smaa Vildmænd ... de for- staa ikke engang at komme ind ad en Dør. — Jeg begriber ikke, svarede Fyrsten; — hvor- ledes man skal forstaa disse idelige Klager over ugunstige Forhold. Han har en meget net For- mue og Natåscha's Chabårofka, hvor vi to i vore unge Dage spillede Komedie sammen, kjender jeg baade ud og ind; det er et udmærket Gods, som til enhver Tid maa give gode Indtægter . . . — Jeg vil sige Dem, som en god Ven, afbrød Bedstemoder ham med et sørgmodigt Udtryk: — det forekommer mig, at det alt sammen blot er Udflugter, for at han kan bo her alene, løbe om i Klubberne, til Middagsselskaber og foretage sig, Gud maa vide, hvad, medens hun Intet aner. De véd, hvad det er for en Engel: hun tror ham i alt. Han forsikrede hende, at det var nødvendigt for Børnene, at tage til Moskov, og at hun blev alene tilbage paa Landet med en dum Gouvernante — og hun troede ham; hvis han sagde hende, at det var nødvendigt at prygle Børnene, saaledes som Fyrstinde Varvåra Ilinitschna prygler sine, saa tror jeg tilforladelig, at hun ogsaa her vilde give ham Ret, sagde Bedstemoder, idet hun drejede sig i120 Barndom og Drengeaar. Lænestolen med et Udtryk af den dybeste Foragt. — Ja, min Ven, vedblev hun efter en kort Tavshed, idet hun tog et af de Lommetørklæder, som laa ved Siden af hende, for at aftørre en frembrydende Taare: — jeg tænker tidt, at han hverken er i Stand til at skatte hende eller forstaa hende, og hvor meget hun saa holder af ham og bestræber sig for at skjule sin Kummer, saa véd jeg ganske bestemt: hun kan umulig være lykkelig med ham, og De skal se, det gaar, som jeg siger, at han , . . Bedstemoder holdt Tørklædet for Øjnene. — E h ! m a b o n n e a m i e , s a g d e F y r s t e n i e n bebrejdende Tone: —jeg ser, at De aldeles ikke er bleven klogere; altid græmmer De Dem og sørger over en indbildt Kummer. Skammer De Dem ikke? Jeg har i mange Aar kjendt ham som en opmærk- som, god og fortræffelig Ægtemand, og, hvad der er Hovedsagen, som et af de ædleste Mennesker, un p a r f a i t h o n n é t e h o m m e .

Efter at jeg imod min Villie var bleven Vidne til en Samtale, som jeg ikke burde have hørt, listede jeg mig i stor Sindsbevægelse ganske sagte ud af Stuen. XIX. Iv i n's. Volodja! Volodja! Ivin's! raabte jeg, idet jeg tra \ induet saae tre Drenge i blaa Overfrakker med Bæverkraver, ledsaget af en ung, elegant klædt Huslærer, skraa over Gaden til Huset, hvor vi boede. Ivin's var i Familie med os og omtrent paa samme Alder som vi; kort efter vor Ankomst til Moskov havde vi gjort hinandens Bekjendtskab og vare bleve Legekammerater. Den næstældste af Brødrene — Seroscha — var en mørkladen, krølhaaret Dreng med en stor Opstoppernæse, friske, røde Læber, som sjeldent helt dækkede den lidt fremstaaende øverste Række Tænder, smukke mørkeblaa Øjne og et ualmindelig kvikt Ansigtsudtryk. Han smilte aldrig, men saae enten fuldkommen alvorlig ud eller lo med en hjertelig, klangfuld og ualmindelig smittende Latter. Hans ejendommelige Skjønhed slog mig fra den første Gang jeg saae ham, og jeg følte mig uimod- staaelig tiltrukket af ham. At se ham var nok til122 Barndom og Drengeaar. at gjøre mig lykkelig og en Tid lang var dette mit eneste og kjæreste Ønske; naar der undertiden gik tre eller fire Dage, uden at jeg havde set ham, begyndte jeg at længes, blev vemodig og var ikke langt fra at græde. Vaagen, som i Søvne, drømte jeg kun om ham; naar jeg lagde mig til at sove, ønskede jeg, at jeg maatte drømme om ham; saa snart jeg lukkede Øjnene, viste han sig for mig, og at fastholde dette Drømmebillede var min største Glæde. Ikke til noget Menneske i Verden kunde jeg beslutte mig til at betro denne Følelse; i den Grad var den mig dyrebar. * Maaske var han ked af idelig at føle mit urolige Blik fæstet paa sig, eller han følte maaske aldeles ikke nogen Sympathi for mig, og det var derfor at han, som man kunde se, holdt mere af at lege og tale med Volodja end med mig; men jeg var alligevel tilfreds, havde intet at ønske, intet at fordre og var villig til at ofre alt for ham. Foruden den grændseløse Sym- pathi, han indgjød mig, vakte hans Nærværelse en anden ikke mindre stærk Følelse hos mig: Frygt for at bedrøve ham, fornærme ham med et og andet, ikke behage ham — maaske fordi der var noget hovmodigt i hans Ansigt, eller fordi jeg, ulykkelig over mit Ydre, satte Fortrinet ved at være smuk altfor højt, eller, hvad der er sandsyn- ligst, fordi det er et absolut Tegn paa Kjærlighed, jeg frygtede ham lige saa meget som jeg elskede ham. Første Gang Seroscha tiltalte mig, blev jeg i den Grad overvældet af denne uventede Lykke,Ivin's 123 at jeg skiftede Farve og slet ikke kunde svare ham. Han havde den Unode, naar han faldt i Tanker, at se stivt paa ét Punkt, medens han idelig blin- kede med Øjnene og trak paa Næsen. Alle fandt, at denne Vane misklædte ham overordenligt, men jeg fandt den i den Grad yndig, at jeg uvilkaarlig vænnede mig til at gjøre det samme, saa Bedste- moder et Par Dage efter at jeg havde gjort hans Bekjendskab, spurgte mig: om jeg havde ondt i Øjnene, siden jeg sad og blinkede med dem som en Ugle. Der blev aldrig nævnt et Ord om Hen- givenhed imellem os; men han følte den Magt, han havde over mig, og benyttede sig ubevidst deraf paa en tyrannisk Maade i vore barnlige Forhold. Hvor meget jeg end kunde have ønsket at aabne hele mit Hjærte for ham, saa frygtede jeg ham dog alt for meget til at jeg skulde kunne beslutte mig til at tale aabent til ham; jeg gjorde mig Umage for at synes ligegyldig og underkastede mig ham i et og alt uden at kny. Undertiden kunde hans Indflydelse forekomme mig besværlig, utaalelig; men jeg var ikke i Stand til at frigjøre mig for den. Med Vemod mindes jeg hin dybe, skjønne Rø- relse af en uegennyttig og grændseløs Sympathi, der saaledes maatte dø, uden hverken at komme til Udbrud eller blive besvaret. Mærkeligt nok, medens jeg var Barn, vilde jeg idelig gjerne have Mine af at være Voxen, og siden jeg ikke er Barn mere, ønsker jeg mig tidt i Lighed124 Barndom og Drengeaar. med det. Hvor ofte har ikke Ønsket om ikke at faa Udseende af at være et Barn i mit Forhold til Seroscha tilbagetrængt Følelsen, som var paa Nippet til at komme til Udbrud, og tvunget mig til at forstille mig! Ikke nok med, at jeg ikke vovede at kysse ham, hvad jeg tidt havde den største Lyst til, eller tage ham i Haanden og sige, hvor det glædede mig at se ham: jeg turde ikke engang kalde ham „Seroscha", men sagde stadig „Sergéj" — saaledes var det nu engang vedtaget imellem os. Ethvert Udtryk af Følsomhed var et Tegn paa Barnagtighed og viste, at den, som tillod sig det, endnu kun var „en Unge". Uden endnu at have gjennemgaaet de bitre Erfaringer, som i en ældre Alder gjør Folk forsigtige og tilbageholdne i Om- gang, berøvede vi os selv de uskyldige Glæder, som et ømt barnligt Hengivenheds Forhold medfører, blot paa Grund af denne besynderlige Lyst til at agere Voxen. Efter at jeg havde modtaget Brødrene i For- stuen og hilst paa dem, styrtede jeg over Hals og Hoved ind og meldte Bedstemoder, at Ivin's vare komne, og med en Mine, som om det var noget, der maatte gjøre hende aldeles lyksalig. Derefter gik jeg med Seroscha ind i Dagligstuen, hvor jeg, uden at vende Øjet fra ham, fulgte enhver af hans Bevægelser. Da Bedstemoder sagde, at

han var voxet meget, saae jeg paa ham med en Følelse af Frygt og Haab, som en Kunstner, der venter atIvin's. "125 høre en Kjender udtale sin Dom over et af hans Værker. Med Bedstemoders Tilladelse gik Brødrene Ivin's unge Huslærer, Hr. Frost, ned med os i Haven foran Huset, hvor han satte sig paa en grøn Bænk og indtog en malerisk Stilling; han havde en Stok, der var forsynet med et Broncehoved: den holdt han imellem Benene og tændte en Cigar- med en Mine, sofn et Menneske, der er fuldkommen tilfreds med sig selv. Hr. Frost var en Tysker, men af en ganske anden Sort end vor gode Karl Ivånitsch. For det første talte han korrekt russisk, ogsaa fransk, men med en daarlig Accent, og havde især blandt Damer Ord for at være meget lærd; for det andet bar han rødt Overskæg, en stor Rubin-Brystnaal i et sort Atlaskes Halstørklæde, hvis Ender vare stukne ind under Selerne, og lyseblaa Benklæder med Stropper; for det tredie var han ung, havde et smukt Ydre, en selvtilfreds Mine og ualmindeligt stærkt udviklede Ben. Han satte aabenbart særlig Pris paa dette sidste Fortrin, idet han ansaa Virk- ningen deraf for aldeles uimodstaaelig for Personer af Kvindekjønnet, og det var formodentlig ogsaa Grunden til at han ved alle Lejligheder stillede dem til Skue. Det var Typen for en ung tysk Russer, som absolut vil gjøre sig bemærket og vil knuse Kvindehjerter. Vi morede os rigtig godt nede i Haven med at lege Røvere; men just som Legen var i aller126 Barndom og Drengeaar. bedste Gang, indtraf der pludselig noget, som nær havde fordærvet det hele. Seroscha var Røver og lige som han i fuld Fart forfulgte en af de Rej- sende, snublede han og slog Knæet saa stærkt imod et Træ, at jeg troede, han havde knust det. Til Trods for at jeg var Gensdarm og i Egenskab heraf skulde fange ham, gik jeg hen til ham og spurgte deltagende, om det gjorde meget ondt. Seroscha foer op imod mig med knyttede Hænder, stampede med Foden og raabte i en Tone, som tydelig viste, at han havde slaaet sig stærkt: — Hvad skal det sige? Hvor skal man saa kunne lege! Naa, hvorfor fanger Du mig ikke? gjentog han flere Gange, idet han skulede hen til sin ældste Broder og Volodja, som legede Rejsende og løb og sprang i Gangen, og med ét udstødte han et Skrig og styrtede sig med høj Latter afsted for at fange dem. Jeg kan ikke sige, hvor denne heltemodige Adfærd overraskede og henrev mig: til Trods for en frygtelig Smerte, saae man ikke blot ingen Taarer hos ham, men han lod sig ikke engang mærke med, at det gjorde ondt, og kom ikke et Øjeblik ud af sin Rolle i Legen! Kort efter, da vort Selskab var blevet forøget med endnu en Kammerat, Ilinka Grap, og vi tør Middagsbordet begave os oven paa, fik Seroscha endnu bedre Lejlighed til at vække min Beundring for det forbausende Mod og den Karakterstyrke, som han lagde for Dagen.Ivin's. 127 Ilinka Grap var en Søn af en fattig Udlænding, som engang havde opholdt sig i Huset hos min Bedstefader og siden den Tid følte sig i Taknemme- ligheds Gæld til ham; han ansaa det mi for sin ubetingede Pligt at lade sin Søn besøge os saa ofte som muligt. Hvis han formodede, at Bekjendt- skabet med os kunde forskaffe hans Søn nogen som helst Ære eller Fornøjelse, saa tog han Fejl; thi det var saa langt fra, at vi vare venligt sindede imod Ilinka, at vi endog blot toge Notits af ham, naar vi vilde gjøre os lystige over ham. Ilmka Grap var en Dreng paa tretten Aar, høj, mager, bleg, med et Fugle-Fysiognomi og et ydmygt, god- modigt Udtryk. Han gik meget fattigt klædt; men hans Haar var til Gjengæld saa rigeligt indsmurt med Pomade, at vi paastode, at den smeltede i Solen paa Hovedet af ham og lød ned under Blousen. Naar jeg nu mindes ham, finder jeg, at han var en yderst tjenstvillig, stille og god Dreng; dengang. forekom han mig derimod som et saa foragteligt Væsen, at det hverken lønnede sig at have Medlidenhed med ham eller blot ofre ham en Tanke. Da vi vare færdige med at lege Røvere, gik vi oven paa, hvor vi begyndte at tumle os, idet vi søgte at overgaa hinanden i alskens gymnastiske Kunststykker. Ilinka sad forbauset og saae paa os med en ængsteligt smilende Mine, og da vi foreslog ham, at han ogsaa skulde prøve, afslog han det med, at han ingen Kræfter havde. Seroscha var128 Barndom og Drengeaar. uhyre elskværdig; han kastede Blousen — han var bleven varm i Kinderne og Øinene lyste — og under idelig Latter fandt han stadig paa ny Spil- opper: satte med ét Spring over tre Stole, der vare stillede i Række, vendte Mølle tværs over hele Gulvet, stod paa Hovedet midt i Værelset paa et Underlag af Lexika, medens han udførte nogle saa pudserlige Kunststykker med Benene, at man umu- lig kunde lade være at le. Efter den sidste Spas sad han et Øjeblik stille, som han kunde være falden i Tanker og blinkede med Øjnene; derpaa rejste han sig pludselig op, gik ganske alvorlig hen til Ilinka og sagde: „Prøvengang at gjøre det efter; det er aldeles ikke svært." Grap, som mærkede alles Opmærksomhed henvendt paa sig, blev rød og forsikrede med neppe hørlig Stemme, at han aldeles ikke var i Stand til at gjøre det. — Hvad er det for en Maner, at han aldrig vil være med til noget? Hvad er han for et Pige- barn . . . han skal staa paa Hovedet! Og i det samme tog Seroscha ham ved Haanden. — Han skal, han skal!

raabte vi allesammen, idet vi omringede Ilinka, som blev saa forskrækket, at han skiftede Farve, tog ham i Armene og slæbte ham hen til Lexikonnerne. — Slip mig! jeg skal nok selv! I river Blousen itu! skreg det ulykkelige Offer. — Men hans for- tvivlede Skrig opildnede os kun endnu mere; vi vare nær ved at dø af Latter, og den grønne Blouse knagede i alle Sømmene.Jvin's. 129 Volodja og den ældste Ivin bukkede Hovedet ned paa ham og stillede det paa Lexikonnerne; Seroscha og jeg greb den arme Dreng ved de tynde Ben, hvormed han slog om sig til alle Sider, smø- gede Benklæderne op til Knæerne og rettede Benene i Vejret under høj Latter; den yngste Ivin sør- gede for at holde Kroppen i Ligevægt. Pludselig standsede Latteren og der blev saa stille i Værelset, at man kun hørte den ulykkelige Drengs tunge Aandedræt. I dette Øjeblik var jeg just ikke ganske enig med mig selv om, at alt dette var saa overmaade morsomt og fornøjeligt. Se, nu er Du en rask Fyr! sagde Seroscha, idet han gav ham et Klaps med Haanden. Ilinka tav og slog med Benene til alle Sider, idet han søgte at rive sig løs. Ved en af disse for- tvivlede Bevægelser ramte han Seroscha saa stærkt med Hælen i Øjet, at Seroscha øjeblikkelig slap hans Ben, greb sig til Øjet, som Taarerne uvilkaarlig løb ud af, og gav Ilinka et vældigt Puf. Da ingen af os mere holdt paa ham, ramlede han som en livløs Masse om paa Gulvet og kunde halvkvalt af G r a a d ikke sige a n d e t e n d : — Hvorfor mishandler I mig? Vi bleve slaaede af den arme Ilinka's bedrøve- lige Skikkelse, det forgrædte Ansigt, det forpjuskede Haar og de upudsede Støvleskafter, som stak frem under de opsmøgede Benklæder. Vi sagde ikke noget, medens vi saae paa hverandre og gjorde os Umage for at smile. Barndom og Drengeaar. o130 Barndom og Dj-engeaar. Den første, der kom til sigselv igjen, varSeroscha. — Det er mig en rigtig Kælling, et rigtig Flæb, sagde han, idet han rørte ved ham med Foden: — han forstaar slet ikke Spøg . . . Naa, lad det saa være godt, staa nu op. — Jeg siger Dem ... Du er en gemen Knægt, udbrød Ilinka rasende, hvorpaa han vendte sig bort og brød ud i en lydelig Hulken. — Oho! Sparker med Hælene og bruger oven i Kjøbet Mund! raabte Seroscha, idet han greb et af Lexikonnerne og svingede det over Hovedet paa den Ulykkelige, der ikke tænkte paa at forsvare sig, men blot holdt Hænderne for Hovedet. — Der har Du den! og der har Du den ! .. . Lad ham sejle sin egen Sø, naar han ikke forstaar Spøg . . • Lad os gaa ned, sagde Seroscha med en tvungen Latter. Jeg saae med Deltagelse paa den arme Stakkel, som laa paa Gulvet og skjulte sit Ansigt i Lexikon- nerne og græd, saa man skulde tro, at han i næste Øjeblik maatte kvæles i det. — Aa, Sergéj, sagde jeg: — hvorfor gjorde Du det ? — Det var jo rart!... det jeg véd af, græd jeg ikke imorges, da jeg nær havde knust mit Knæ. „Ja, det er sandt," tænkte jeg, „Ilinka er ikke andet end et Flæb, menSeroscha — ja, hvad det er tor e n r a s k F y r . . . h v a d d e t e r f o r e n r a s k F y r ! . . . " Jeg tænkte ikke paa, at Staklen neppe græd saa meget af legemlig Smerte, som ved 1anken om, at fem Drenge, som han maaske godt kundeIvin's. 131 lide, uden nogen som helst Grund vare blevne enige om alle sammen at hade og forfølge ham. Det er mig aldeles uforklarligt, hvorledes jeg kunde være saa haardhjertet. Hvorledes kunde det være, at jeg ikke gik hen til ham, ikke forsvarede ham og ikke trøstede ham ? Hvor var nu den Med- lidenheds Følelse, som til andre Tider havde faaet mig til at tudskraale ved Synet af en Allikeunge, der var falden ud af Reden, eller en Hundehvalp, som man bar afsted for at kaste i Gadekæret, eller en Høne, som Kokkedrengen løb med til at koge Suppe paa? Skulde virkelig min Ømhed for Seroscha og Ønsket om at vise mig som en rask Fyr i hans Øjne have døvet denne skjønne Følelse hos mig? I saa Fald kan man kun beklage saavel denne Ømhed, som dette Ønske, da de have efterladt de eneste mørke Pletter, som findes mellem min Barndoms Erindringer. 9* XX. Der kommer Gæster. Den usædvanlige Travlhed blandt Tjenerskabet, den stærke Belysning, som gav alle de mig længst bekjendte Gjenstande i Dagligstuen og Salen et vist nyt og festligt Udseende, og navnlig den Omstændighed, at Fyrst Ivan Ivånitsch havde sendt os sit Orchester, var et sikkert Tegn paa, at der kunde ventes et stort Antal • Gæster til Aften. Naar en Vogns Rullen lod sig høre uden for, løb jeg strax hen til Vinduet, for, med Næsen mod Ruden og Hænderne for Tindingerne, med den mest levende Nysgjerrighed at se ud paa Gaden. Mørket skjulte i Begyndelsen alle Gjenstandene uden for, men efterhaanden traadte den vel be- kjendte lille Bod med Lygten frem til højre; skraas over for — et stort Hus med to oplyste Fag Vin- duer i Stueetagen: midt paa Gaden — enVanka*) *) Vanka; populært i Stedet, for Ivan, Fællesnavn for Hyrekuske. Ov- -^•n-Der kommer Gæster. 133 med et Par Passagerer eller en tom Droske, som langsomt vendte hjemad . . . Pludselig kjørte en Vogn op for Døren, og faldkommen overbevist om, at det var Ivin's, der havde lovet at komme tidlig, løb jeg afsted, for at tage imod dem i Forværelset. Men da den livréklædte Tjener havde aabnet Døren, viste der sig i Stedet for de

ventede Ivin's to kvin- delige Skikkelser, af hvilke den ene — en Voxen bar en blaa Pels med en stor Krave, den anden en Lille — var helt indhyllet i et grønt Schavl, hvorunder blot et Par smaa bitte Fødder i Pels- støvler kom til Syne. Uden i mindste Maade at give Agt paa min Nærværelse, skjøndt jeg ansaa det for min Pligt at hilse paa de indtrædende, gik den lille tavs hen og stillede sig foran den voxne. Den voxne løste Tørklædet, hvori den lilles Hoved var indviklet lige til Næsetippen, knappede hendes Pels op og efter at den livréklædte Tjener havde faaet disse Sager i Forvaring og havde taget Pels- støvlerne af hende, viste den indhyllede Person sig at være en fortryllende lille Pige paa tolv Aar i en kort, nedringet Musselinskjole, med hvide Mame- luker og et Par smaa bitte sorte Sko. Et sort Fløjlshalsbaand laa om den fine hvide Hals, og de mørkebrune Krøller om det lille Hoved klædte hendes søde lille Ansigt og nøgne Skuldre saa godt, at om saa Karl Ivånitsch selv havde sagt mig det, vilde jeg ikke have troet, at Grunden til at de sade saa smukt var, at de lige fra imorges af havde været indviklede i Papillotter af „Mosi,ov-Tidenden" og vare blevne pressede med et Par hede Krøllejern. Man skulde have troet, at hun var født med dette smukke krøllede lille Hoved. Hendes Ansigt udmærkede sig navnlig ved et Par ualmindelig store, fremtrædende og halvt- lukkede Øine, der dannede en sælsom, men behage- lig Kontrast til en ganske lille, rosenrød Mund. Hun holdt Munden lukket og Udtrykket i Øjet var saa alvorligt, at man i det hele taget ikke ven- tede, at dette Ansigt kunde smile; viste der sig et Smil, var det derfor saa meget desto mere for- tryllende. Jeg ønskede at forblive ubemærket og smut- tede derfor igjennem Døren ind i Salen, hvor jeg mente, jeg gjorde bedst i at spankulere frem og tilbage, som i dybe Tanker og, som om jeg slet ikke vidste noget om Gæsternes Ankomst. Da Gæsterne vare komne midt ind i Salen, lod jeg, som om jeg pludselig besindede mig; jeg skrabede ud med Foden og sagde de fremmede, at Bedste- moder var inde i Dagligstuen. Fru Valåchin, hvis Ansigt behagede mig i høj Grad, især paa Grund af den Lighed, jeg fandt, det havde med hendes Datter Sonitschka's, sendte mig et venligt Nik. Bedstemoder lod til at blive meget glad ved at se Sonitschka: hun bad hende komme nærmere hen til sig, rettede paa en Lok af hendes Haar, som faldt hende ned i Panden, saae opmærksomt p a a h e n d e o g s a g d e : „ Q u e l l e c h a r m a n t e e n - fant!" Sonitschka smilede, blev rød og saae saa allerkjæreste ud, at jeg ogsaa blev rød bare ved at se paa hende. Jeg haaber, Du ikke vil kjede Dig hos mig, min lille Ven, sagde Bedstemoder, idet hun tog hende jmder Hagen: — lad mig se, at Du morer Dig og danser flittigt. — Se, her har vi jo allerede én Dame og to Kavallerer, tilføjede hun, idet hun vendte sig til Fru Valåchin og lagde Haanden paa min Arm. Denne Tilnærmelse var mig saa behagelig, at jeg igjen blev rød i Hovedet. Jeg mærkede, hvorledes min Forlegenhed tog til, og da i det samme en Vogn lod sig høre uden for, ansaa jeg det for rigtigst at fjerne mig. I Entreen stødte jeg paa Fyrstinde Kornakof med Søn og et utroligt Antal Døtre. Døtrene vare alle éns, deres Moders Billede, grimme, hvorfor heller ikke en eneste af dem tiltrak sig Opmærk- somheden. Da de havde faaet Overtøjet af, be- gyndte de alle sammen paa engang at snakke i Munden paa hverandre med nogle underligt pibende Stemmer, vimsede omkring og lo — for- modentlig af det de var saa mange. Etienne varden Dreng paa femten Aar, høj og fyldig, med et mat, livløst Udtryk, indfaldne Øjne med blaa Ringe og uforholdsmæssigt store Hænder og Fød- der ; han var klodset i sin Optræden, - havde en ubehagelig grov Stemme, men lod til at være over- maade tilfreds med sig selv og svarede aldeles til den Forestilling, jeg havde gjort mig om en Dreng, der faar Ris. Vi stod temmelig længe og saae paa hinanden uden at sige et Ord; saa kom vi lidt nærmere og det lod, som vi vilde kysses, men efter endnu en Gang at have set hinanden i Øjnene, opgave vi det dog. Medens man endnu havde travlt med Søstrenes Overtøj, spurgte jeg, for dog at sige noget, om der ikke havde været temmelig snevert i Karethen. — Det véd jeg ikke, svarede han i en lige- gyldig Tone: — jeg kjører aldrig i Kareth, for lige saa snart jeg sætter mig ind i den, faar jeg strax Kvalme, og det véd Moder meget godt. Naar vi kører i Selskab om Aftenen, saa sætter jeg mig altid op paa Bukken; det er meget morsommere; der kan man se alting; Philip lader mig holde Tømmerne og undertiden tager jeg ogsaa Pisken. Af og til, naar man kommer forbi en Vogn, ser Du, tilføjede han med en udtryksfuld Armbevægelse: — jo det kan nok være, det er morsomt! — Deres Højhed, sagde en Lakaj, idet han traadte ind i Forværelset: — Philip spørger, hvor De har behaget at gjøre af Pisken. — Hvor jeg har gjort, af den? Naturligvis jiar jeg givet ham den. — Han siger, at De ikke har givet ham den. — Nu, saa har jeg hængt den paa Lygten. — Philip siger, at den heller ikke hænger paa Lygten; men De skulde heller sige, som sandt er, at de har tabt den, og Philip kan nu faa Lov •at betale af sin egen

Lomme for deres Narrestregers Skyld, vedblev Lakajen ærgerlig, idet han talte sig mere og mere varm. Lakajen, som efter det ydre at dømme, var en streng og retskaffen Mand, tog sig paa det ivrigste af Philip og lod til for enhver Pris at ville bringe Klarhed i Sagen. — Nu, har jeg tabt den, saa har jeg tabt den, sagde Etienne, som aabenbart ikke ønskede at ind- lade sig paa nærmere Forklaringer: — Hvad Pisken koster ham, det skal jeg nok betale. — Han er udmærket! tilføjede han, idet han gik hen imod , • mig. og vilde trække mig ind i Salen. - Nej, er De saa god. Herre, at sige os, hvor- ledes De agter at betale? jeg véd nok, hvorledes De betaler: Maria Vasiljevna har nu snart i otte Maaneder havt tyve Kopek til Gode hos Dem. jeg ogsaa — snart paa andet Aar, tror jeg, Petruschka . . . — Saa hold dog Mund ! raabte den unge Fyrste, idet han blegnede af Arrigskab: — Du kan være vis paa, jeg skal fortælle det alt sammen. — Jeg skal nok fortælle det, jeg skal nok for- tælle det! gjentog Lakajen. — Det er ikke smukt. Deres Højhed! tilføjede han med Vægt, idet han lagde Pelsene til Side, og vi gik ind i Salen. Bedstemoder havde sin egen Gave til at ytre sin Mening om Folk blot ved den Tone, hvormed hun i givne Tilfælde sagde „De" eller „Du" til et Menneske, og selv om den Maade, hvorpaa hun138 Barndom og Drengeaar. brugte disse Ord, var lige modsat den alment ved- tagne, fik disse Nuancer dog i hendes Mund en ganske særlig Betydning. Da den unge Fyrste traadte hen til hende, sagde hun blot et Par Ord, idet hun tiltalte ham med „De" og saae paa ham med et Blik saa fuldt af Ringeagt, at jeg i hans Sted vilde være gaaet rent fra Koncepterne; men Etienne var tydelig nok en Dreng af en anden Kaliber: han viste ikke blot den fuldkomneste Ligeg>ldighed over for den Modtagelse, han fandt hos Bedstemoder, men endogsaa over for hendes hele Person og bukkede, om ikke elegant, saa dog fuldkommen ugenert for Selskabet. Hele min Opmærksomhed var henvendt paa Sonitschka: jeg husker, hvorledes jeg hver Gang Volodja, Etienne og jeg kom til at staa paa et Sted i Salen, hvorfra vi kunde se Sonitschka, og hun kunde se og høre os, med Fornøjelse førte Ordet; — hvorledes jeg, naar det lykkedes mig at sige noget, som efter mine Begreber var morsomt eller raskt, talte højere og saae om imod Døren til Dag- ligstuen; naar vi derimod kom hen paa et andet Sted, hvorfra man hverken kunde se eller høre os inde fra Dagligstuen, tav jeg, og havde tabt al Lyst til at tale. Dagligstuen og Salen begyndte efterhaanden at fyldes med Gæster; som det altid er Tilfældet i Børneselskaber, var der ogsaa adskillige voxne, som ikke vilde forsømme Lejligheden til at moreDer kommer Gæster. 139 sig og danse, som om det kunde være for at gjøre Værtinden i Huset en Glæde. Da Ivin's kom, blev jeg ikke, som sædvanlig, glad ved Synet af Seroscha, men følte mig saa underlig misfornøjet med ham over, at han skulde se Sonitschka og vise sig for hende. T XXI. Før Mazurka'en. Oho! Her skal nok danses, lader det tilT sagde Seroscha, idet han traadte ud af Dagligstuen og tog et Par hvide Glacéhandsker op af Lommen : — saa maa man have Handskerne paa. „Hvad gjør man nu? Vi har ingen Handsker," tænkte jeg, „der er ikke andet for end at gaa oven paa og se at finde et Par." Men skjøndt jeg rodede alle Kommodeskufferne igjennem, fandt jeg kun i en af dem vore grønne Rejsevanter og i en anden en Glacéhandske, som jeg aldeles ikke kunde bruge, da den baade var gammel og smudsig og altfor stor til mig og ende- lig, hvad der var Hovedsagen, fordi Mellemfingeren manglede, som Karl Ivånitsch rimeligvis engang havde skaaret af til en daarlig Finger. Ikke desto mindre tog jeg dog denne Ruin af en Handske paa, hvorved jeg ufravendt stirrede paa det Sted af Mellemfingeren, som altid var tilsmurt med Blæk. „Blot Nathalie Såvischna havde været her,"Før Mazurka'en. 141 tænkte jeg, „saa havde man sikkert ogsaa nok fundet et Par Handsker hos hende. At gaa ned i Salen med den Pynt, gaar ikke an: hvad skulde jeg vel svare, hvis man spurgte mig, hvorfor jeg ikke dansede? Her kunde jeg heller ikke blive, da man sikkert snart vilde savne mig. Hvad skal jeg gjøre?" sagde jeg til mig selv, idet jeg slog ud med Armene. Hvad bestiller Du her? spurgte Volodja, som kom farende ind i Stuen; — gaa ned og engager en Dame . . . det begynder strax. Volodja! sagde jeg og viste ham Hand- sken, _ som jeg havde trukket paa de to Fingre, og i en Tone, som vidnede om en Tilstand, der grænsede til Fortvivlelse: — Volodja, og det har Du ikke engang tænkt paa! Paa hvad? spurgte han kort: — ah! paa Handsker, tilføjede han aldeles ligegyldig, idet han fik Øje paa min Haand: — ja, det er vist; vi har ingen; vi maa høre, hvad Bedstemoder siger. — Og uden at gjøre sig videre Betænkeligheder over den Sag, foer han ned ad Trappen. Den Koldblodighed, hvormed han ytrede sig om en Ting, der forekom mig saa yderst vigtig, beroligede mig, og jeg skyndte mig ned i Daglig- stuen, aldeles forglemmende den gyselige Handske, jeg havde paa Haanden. Jeg nærmede mig forsigtig til Bedstemoders Lænestol, berørte ganske let hendes Mantille, og sagde hviskende:142 Barndom og Drengeaar. — Bedstemoder! hvad skal vi gjøre? Vi har ingen Handsker! —

Hvad siger Du, min Ven? — Vi har ingen Handsker, gjentog jeg, idet jeg efterhaanden var kommen nærmere og nær- mere og havde lagt begge Hænderne paa Armen af Lænestolen. — Men hvad er da det? spurgte hun, idet hun pludselig greb mig om den højre Haand: — Voyez, machére, vedblev hun, henvendende sig til F r u V a l å c h i n : — v o y e z , c o m m e c e j e u n e h o m m e s ' e s t f a i t é l é g a n t p o u r d a n s e r a v e c v o t r e f i l l e . Med et alvorligt, spørgende BUk paa de til- stedeværende vedblev Bedstemoder at holde min Haand fast saa længe, til alle Gæsterne havde faaet deres Nysgjerrighed tilfredsstillet og alle lo. Hvis Seroscha havde set, hvorledes jeg skar Ansigter af Undseelse og forgæves bestræbte mig for at rive min Haand løs, vilde det have ærgret mig meget; men over for Sonitschka, der lo, til hun fik Taarer i Øjnene og alle Krøllerne dansede omkring hendes hede, blussende Ansigt, følte jeg mig ikke i mindste Maade generet. Jeg følte, at hendes Latter var alt for hjertelig og naturlig til at kunne være spottende, og det at vi fik os en hjertelig Latter sammen, medens vi stode og saae paa hinanden, syntes tværtimod snarere at gjøre Forholdet imellem os fortroligere. Episoden med Handsken, som meget let kunde have taget enFør Mazurka'en. 143 uheldig Vending for mig, skaffede mig desuden endnu den Fordel, at den bragte mig paa en for- trolig Fod med en Kreds, der altid havde forekommet mig som den skrækkeligste, jeg kjendte, nemlig Kred- sen i Salonen; i Salen følte jeg mig nu ikke mere i mindste Maade generet. Den trykkende Følelse, som følger med Und- seelse, har sin Grund i, at man ikke er paa det rene med den Mening, andre have dannet sig om os, hvorfor den ogsaa ophører lige saa snart denne Mening, ligegyldig af hvad Art, blot har givet sig tydelig til kjende. Hvor Sonitschka dog var yndig, da hun var min vis — a — vis i Kvadrilje med den klodsede unge Fyrste til Kavaller! Hvor yndigt hun smilede til mig, da hun i Kæden rakte mig sin lille Haand! Hvor nydeligt hendes mørkebrune Krøller dansede i Takt paa det søde lille Hoved, og hvor naivt hun gjorde „jeté-assemblé" med de smaabitte Fødder! Paa det Sted, hvor min Dame i den femte Tur af Kvadriljen var løben fra mig over paa den modsatte Side, og jeg stod og ventede paa at falde i Takt for at udføre min Solo, lukkede Sonitschka alvorligt sin lille Mund og gav sig til at se til en anden Side. Men hun kunde have sparet sig sin Frygt: sikkert og uden Spor af Ængstelse gjorde j e g c h a s s é é n a v a n t , c h a s s é e n a r r i é r e , gi i ssad e og lod hende i Forbigaaende med en spøgefuld Bevægelse se Handsken, hvoraf to af mine Fingre stak ud. Hun kom frygtelig til at le144 Barndom og Drengeaar. I og hendes smaa bitte Fødder trippede nydeligere end nogen Sinde hen over Parketgulvet. Jeg husker, hvorledes hun i den store Kæde, hvori vi alle holdt hverandre i Haanden, bøjede Hovedet og uden at tage sin Haand lid af min, gned Næsen imod sin Handske. Alt dette staar endnu levende for mine Øjne, og jeg hører endnu Musiken spille Kvadriljen af „DonausPiger." Derefter kom den anden Kvadrilje, som jeg dan- sede med Sonitschka. Da jeg havde taget Plads ved Siden af hende, følte jeg mig overordentlig generet og vidste bogstavelig ikke, hvorom jeg skulde tale med hende. Da min Tavshed varede noget vel længe, begyndte jeg at frygte for, at hun skulde holde mig for en Klods, og besluttede for enhver Pris at rive hende ud af en saa beklagelig Vildfarelse m i g b e t r æ f f e n d e . „ V o u s é t e s u n e habitante de Moscou?" spurgte jeg hende, og da det blev besvaret bekræftende, fortsatte jeg: „ e t m o i , j e n ' a i e n c o r e j a m a i s f r e q u e n t é l a capital e," idet jeg ventede mig en særlig Virkning af Ordet „frequenter". Til Trods for at Begyn- delsen saaledes var glimrende nok og tilfulde godt- gjorde mit Kjendskab til det franske Sprog, følte jeg dog ikke desto mindre, at jeg ikke vilde være i Stand til at holde Samtalen gaaende i den Tone. Det vilde endnu vare en god Stund, før Turen til at danse kom til os, og imedens var Samtalen paany gaaet i Staa; jeg saae uroligt paa hende, idet jeg baade ønskede at erfare, hvad Indtryk jeg havdeFør Mazurka'en. 145 gjort, og ventede, at hun skulde komme mig til Hjælp. „Hvor har De faaet fat i den løjerlige Handske?" spurgte hun mig pludselig, og jeg kan ikke sige, hvor fornøjet og lettet jeg følte mig ved dette Spørgsmaal. Jeg forklarede hende, at Hand- sken tilhørte Karl Ivånitsch og udbredte mig ved denne Lejlighed endogsaa lidt ironisk med Hensyn til Ejerens egen Person, idet jeg fortalte om, hvor komisk han ser ud, naar han tager Kalotten af, og hvorledes han engang i en grøn Kittel var falden i en Pøl o. s. v. Inden vi vidste et Ord af det, var Kadriljen forbi. Det var altsammen meget godt, men hvorfor havde jeg gjort mig lystig over Karl Ivånitsch, da jeg omtalte ham? Mon jeg virkelig vilde have tabt i Sonitschka's gode Omdømme, hvis jeg havde skildret ham for hende med den Hen- givenhed og Agtelse, som jeg nærede for ham? Da Kadriljen var ude, sagde Sonitschka mig „merei" med et saa nydelig Udtryk, som om jeg virkelig kunde have fortjent hendes Tak. Jeg var begejstret, ude af mig selv af Glæde og kunde slet ikke kjende mig selv igjen : hvorfra havde jeg faaet denne Dristighed, Sikkerhed, endogsaa

Forvovenhed? „Der er ikke den Ting, som skulde kunne gjøre mig konfus!" tænkte jeg, medens jeg sorgløs spadserede om i Salen: „jeg er parat til hvad det skal være!" Seroscha kom og tilbød mig at være hans vis- a-vis. „Godt," sagde jeg: — jeg har rigtignok ingen Dame; men jeg finder nok." Jeg kastede et Barndom og Drengeaar. in146 Barndom og Drengeaar. sikkert Blik om i Salen, og saae, at alle Damerne vare engagerede med Undtagelse af en stor ung Pige, som stod ved Døren til Dagligstuen. En høj ung Herre nærmede sig hende, formodentlig for at engagere hende; han var kun to Skridt fra hende, medens jeg derimod befandt mig i den modsatte Ende af Salen. Jeg gled gratiøst svævende hen over Parketgulvet og havde i et Nu tilbagelagt den Strækning, som adskilte mig fra hende; jeg skra- bede ud med Foden og engagerede hende med fast Stemme til en Kontradans. Den unge Pige rakte mig Haanden med et protegerende Smil og den unge Herre forblev uden Dame. Jeg følte mig i den Grad overlegen, at jeg ikke engang lagde Mærke til den unge Mands Fortrydelse; men jeg ertarede senere, at den samme unge Mand havde spurgt om, hvem den Dreng var med det pjuskede Haar, som var kommen farende forbi ham og havde snappet Damen bort lige for Næsen af ham. XXII. Mazurka. Den unge Mand, som jeg var kommen i For- kjøbet, dansede Mazurka i første Række. Med Damen ved Haanden sprang han op fra sin Plads og i Stedet for at gjøre „pas de Basque", som Mimi havde lært os, løb han blot lige ud, til han havde naaet hen i Hjørnet af Salen, hvor han stansede, skrævede ud med Benene og trampede med Hælene, hvorpaa han vendte om og løb videre i smaa Hop. Jeg havde ingen Dame til Mazurkaen og sad derfor bag ved Bedstemoders høje Lænestol og saae til. „Hvad er det, han gjør?" tænkte jeg ved mig selv: — „det er jo slet ikke det, Mimi har lært os. Hun forsikrede, at man altid danser Mazurka paa Taaspidserne, medens man gjør jævne og kredsende Bevægelser med Fødderne; men det lader til, at man danser paa en hel anden Maade. Hverken Ivin's eller Etienne eller nogen af alle de andre, som danse, gjøre „pas de Basque", og Volodja danser ogsaa paa den ny Maner. Det er ikke daar- ligt! . . . Men hvor Sonitschka dog er sød! Saa, 10*148 Barndom og Drengeaar. nu skal hun danse ..." Jeg var i et overordentligt godt Humør. Mazurkaen nærmede sig sin Slutning; flere ældre Herrer og Damer kom lor at sige Farvel til Bedstemoder og toge bort; Tjenerne, som havde travlt med at dække Aftensbordet i de indre \ se- relser, smuttede behændig frem og tilbage mellem de Dansende. Bedstemoder var øjensynlig træt, talte, som det kunde være med Ulyst, og yderst langtrukkent; Musikanterne spillede for tredivte Gang dovent den samme Melodi. Den store unge Pige, som jeg havde danset med, fik Øje paa mig, me- dens hun gjorde en Tur, og med et forræderisk Smil, hvormed hun formodentlig har villet gjøre Bedstemoder tilpas, førte hun Sonitschka og en af de talløse unge Fyrstinder hen til mig, idet hun spurgte: „Rose o u h o r t i eV" — Aha, er Du her? sagde Bedstemoder, idet hun vendte sig om i Lænestolen: — kom frem, min Ven, kom frem! Skjøndt jeg i dette Øjeblik heller vilde have skjult mig helt og holdent under Bedstemodeis Lænestol, end komme frem, saa gik det dog ikke godt an at sige Nej, hvorfor jeg ogsaa rejste mig op og med et ængsteligt Blik paa Sonitschka sagde „rose." Inden jeg vidste et Ord at det, følte jeg en Haand med en hvid Handske paa inden i min, medens den unge Fyrstinde med det behageligste Smil af Verden satte sig i Fart, uden at have nogenMazurka. 149 Anelse om, at jeg aldeles ikke vidste, hvad jeg skulde foretage mig med mine Ben. Jeg vidste, at „pas de Basque" slet ikke kunde bruges, at det vilde være upassende, i Stand til fuldstændig at prostituere mig, om j€g betjente mig af dem: men saa snart jeg blot hørt^ de velbekjendte Mazurka-Toner, begyndte Benene aldeles uvilkaarlig og til almindelig For- bauselse for Tilskuerne at udføre de ulykkelige runde og jævne Pas paa Taaspidserne. Saa længe vi dansede fremad, gik det endda saa taaleligt; men ved Omdrejningen bemærkede jeg, at jeg absolut vilde komme forud, hvis jeg ikke traf de nødvendige Forholdsregler, og for at undgaa denne Ubehagelighed, holdt jeg inde i den Hen- sigt at efterligne den unge Mand, der dansede i første Række, og som havde skilt sig saa godt fra sine ejendommelige Benbevægelser; men lige som jeg havde skrævet ud med Benene og skulde tit at springe i Vejret, bemærkede jeg, hvorledes den lille Fyrstinde, idet hun hurtig beskrev en Kreds omkring mig, med et Udtryk fuldt af Nys- gjerrighed og Forundring saae paa mine Ben. Dette Blik tilintetgjorde mig. Jeg blev i den Grad forvirret, at jeg i Stedet for at danse, gav mig til at trampe med Fødderne paa en Maade, der ikke havde det mindste med Takten at gjøre, indtil jeg endelig gik rent i Staa. Alle saae paa mig: en med Forundring, en anden med Nys-150 Barndom og Drengeaar. gjerrighed, en tredie med Spot, en fjerde med Med- lidenhed; kun Bedstemoder saae til med en fuld- stændig ligegyldig Mine. — I l n e f a l l a i t p a s d a n s e r , s i v o u s n e savez pas! sagde Papa i en vred Tone lige i Øret paa mig, og idet han sagte skubbede mig til Side, tog han min

Dame ved Haanden og dansede en Tur med hende efter den gamle Manér under Tilskuernes lydelige Bifald og førte hende tilbage til hendes Plads. Dermed ophørte Mazurkaen. — Min Gud! hvorfor straffer Du mig saa frygtelig! „Man foragter mig og vil altid vedblive at foragte mig . . . overalt er Vejen lukket for mig: til Venskab, Kjærlighed, Hæder ... alt er for- spildt!!! Hvorfor skulde Volodja gjøre Tegn til mig, som alle bemærkede, og som. dog ikke kunde hjælpe mig? Hvorfor skulde denne ækle Fyrst- inde se saaledes paa mine Ben? Og Sonitschka — hun er allerkjærest . . .; men hvorfor smilede hun i dette Øjeblik? Hvorfor blev Papa rød og tog mig i Armen? Skulde virkelig ogsaa han have skammet sig over mig? O, det er rædsomt! Hvis blot Moder havde været her — hun vilde ikke have rødmet over sin Nikolenka! . . . Det kjære Billede førte mig langt bort i Fantasien. JegMazurka. 151 mindedes Engen foran Huset, de høje Lindetræer i Haven; Dammen, som Svalerne kredsede hen over, den blaa Himmel med de fine, lette Skyer, det friske, duftende Hø og endnu mangt et stille Minde viste sig i alle Regnbuens Farver for min ophidsede Indbildningskraft. £ M ; A M• XXIII. Efter Mazurka'en. Da vi skulde spise til Aften, satte den unge Mand, der havde danset i første Række, sig hen ved det Bord, som var dækket for os Børn, og viste mig en ganske særlig Opmærksomhed, hvad der i høj Grad vilde have smigret min Selvfølelse, hvis jeg efter den Ulykke, der var overgaaet mig, endnu havde havt Følelse for noget. Det lod imidlertid til, at den unge Mand for enhver Pris vilde have mig i godt Hnmør: han gjorde sig behagelig for mig, kaldte mig „en rask Fyr" og saa snart blot ingen åf de voxne saae hen paa os, skænkede han i for mig af forskjellige Flasker og nødte mig stadig til at drikke ud. Mod Slutningen af Aftensbordet, da Hushov- mesteren kun skænkede meget lidt i mit Glas af Champagneflasken, som han holdt omviklet i en Serviet, men den unge Mand paastod, at han skulde skænke mig Glasset fuldt, og nødte mig til at tømme det i ét Drag, følte jeg en behage-Efter Mazurka'eu. 153 lig Varme over hele Legemet, et særligt Ven- skab for min lystige Beskytter og lo noget ganske umaadeligt. Pludselig spilledes der op til Kotillonen, og man begyndte at staa op fra Bordet. Samtidig hermed var det ogsaa ude med mit Venskabs- forhold til den unge Mand, som nu sluttede sig til de voxne, medens jeg, som ikke havde Mod til at følge efter ham, nysgjerrigt gik hen for at høre paa, hvad Fru Valåchin talte om med sin Datter. - Endnu en lille halv Time! sagde Sonitschka i en bedende Tone. Nej, det kan virkelig ikke gaa an, min Engel. — Nu, gjør det for min Skyld! bad hun og kælede for Moderen. — Kan det virkelig more Dig, hvis jeg bliver ' syg imorgen? spurgte Fru Valåchin, idet hun var saa uforsigtig at soiile. — Ah, Du siger Ja! vi bliver? sagde Sonitschka og sprang af Glæde. — Ja, der er jo ikke noget at stille op med Dig. Naa, gaa saa ind og dans . . . der har Du oven i Kjøbet en Kavaler, sagde hun, idet hun pegede paa mig. Sonitschka rakte mig Haanden og vi løb md i Salen. Vinen, jeg havde drukket, Sonitschka's Nær- værelse og Munterhed fik mig snart til at glemme154 Barndom og Drengeaar. den ulykkelige Tildragelse under Mazurka'en. Jeg gjorde de mest pudserlige Bevægelser med Fød- derne, idet jeg snart efterlignende en Hest, løf- tede dem stolt i Vejret og løb afsted i et kort Trav, snart stod og stampede paa Stedet, som en Vædder, der er vred paa en Hund, medens jeg under alt dette lo af fuld Hals, uden i mindste Maade at bekymre mig om, hvad Indtryk jeg gjorde paa Tilskuerne. Sonitschka lo ogsaa uaf- brudt; hun lo af, at vi svingede os rundt, medens vi holdt hinanden i Hænderne, lo af en gammel Herre, der skulde skræve over et Lommetørklæde og løftede Benene ganske langsomt i Vejret, lige som det faldt ham yderst svært, og hun var nær ved at dø af Latter, da jeg, for at vise min Behændighed, nær var sprunget helt op til Loftet. Paa Vejen igjennem Bedstemoders Værelse saae jeg mig i Spejlet: Ansigtet var i Sved, Haaret i Uorden, de gjenstridige Totter oven i Issen strittede værre end nogen Sinde ud til alle Sider; men i det hele taget gjorde mit Ansgit dog et saa muntert, godt og sundt Indtryk, at jeg i dette Øjeblik endogsaa syntes ganske godt om mig selv. „Hvis jeg altid saae saa godt ud som nu," tænkte jeg, „vilde jeg endogsaa kunne gjøre Reg- ning paa at behage." Men da jeg saa igjen kastede et Blik paa min Dames smukke Ansigt, mødte der mig her.Efter Mazurka'en. 155 foruden det samme Udtryk af Munterhed, Sundhed og Sorgløshed, som havde behaget mig i mit eget, tillige en saa ægte og sart Skjønhed, at jeg maatte ærgre mig over mig selv: jeg følte, hvor dumt det var af mig at haabe, at jeg skulde kunne være i Stand til at vække et saa henrivende Væsens Op- mærksomhed. Jeg kunde ikke haabe paa at fmde Sympathi og tænkte heller ikke derpaa; jeg var lykkelig nok endda. Jeg anede ikke, at den Følelse af Kjærlighed, som fyldte min Sjæl med Salighed, kunde indeholde en Fordring paa en endnu større Lykke eller ønske andet end at denne Følelse aldrig maatte ophøre. Jeg havde det godt nok, syntes jeg. Mit Hjerte slog som den fangne Fugls; jeg følte, hvorledes Blodet

uophørlig strømmede til det, og Taarerne vilde frem. Da vi paa Vejen igjennem Korridoren kom forbi det mørke Kammer under Trappen, kastede jeg et Blik derind og tænkte: hvad det dog vilde være for en Lykke at kunne tilbringe hele Livet med hende i dette mørke Kammer, uden at nogen vidste, at vi boede der! — Finder De ikke, at her er rigtig morsomt iaften? spurgte jeg sagte med bævende Stemme, idet jeg gik lidt hurtigere, ikke saa meget - af Frygt for, hvad jeg havde sagt, som for, hvad jeg agtede at sige. — Jo . . . uhyre morsomt! svarede hun, idet hun vendte sit lille Hoved om imod mig med et156 Barndom og Drengeaar. saa aabent og godmodigt Udtryk, at min Frygt for- lod mig. — Især efter Aftensbordet, vedblev jeg ... Men dersom De vidste, hvor jeg beklager (jeg vilde have sagt, „hvor jeg er bedrøvet over," men turde ikke) at De snart tager bort og vi aldrig mere faa hinanden at se. — Hvorfor skulde vi ikke mere ses? sagde hun, idet hun ufravendt betragte Spidserne af sine Sko og lod Fingrene glide hen over Træmmerne paa et Skærmbrædt, som vi kom forbi: — hver Tirsdag og Fredag er vi ude at kjøre med Moder paa Boulevarden. Spadserer De maaske ikke? Vi vil absojut bede om Lov til at gaa ud paa Tirsdag, og hvis man siger Nej, løber jeg alene — uden Hue. Jeg kjender Vejen. — Véd De hvad? sagde Sonitschka pludse- lig: — der kommer nogle Drenge til os, som jeg er Dus med; skal vi To ikke ogsaa sige Du til hinanden? Vil Du? tilføjede hun, idet hun rystede med Lokkerne og saae mig lige ind i Øjnene. I det samme traadte vi ind i Salen, hvor Ko- tillonen var i fuld Gang. — Jo; jeg vil gjerne være Dus med Dem, sagde jeg i et Øjeblik, hvor Musiken og Larmen kunde overdøve mine Ord. — Med Dig og ikke med Dem, rettede So- nitschka og gav sig til at le. Kotillonen var forbi, medens jeg endnu ikkeEfter Mazurka'en. 157 havde havt Lejlighed til at sige en eneste Sætning med „Du", skjøndt jeg ikke havde bestilt andet end at udtænke saadanne Sætninger, hvori dette Ord skulde forekomme mindst et Par Gange. Jeg mang- l e d e Dristighed. „ H v a d s i g e r D u ? " „ M e d D i g ? " m lød det idelig for mine Øren og gjorde mig lige som beruset: jeg hverken saae eller hørte andet end Sonitschka. Jeg saae, hvorledes hendes Lokker bleve bundne op og lagte om bag Ørerne, hvorved der kom en Del af Panden og Tindingerne til Syne, som jeg ikke før havde set; jeg saae, hvorledes man hyllede hende ind i et grønt Shawl saa længe, til Næsetippen blot stak frem, saa hun absolut maatte være bleven kvalt, hvis hun ikke med sine smaa, rosenrøde Fingre havde lavet en lille Aabning for Munden, og jeg saae, at hun, da hun gik ned ad Trappen efter sin Moder, pludselig vendte sig om, nikkede og forsvandt bag Døren. Volodja, Ivin's, den unge Fyrste og jeg vare alle forelskede i Sonitschka og fulgte hende med Øjnene, medens vi stode paa Trappen. Hvem hun især nikkede ad med Hovedet, véd jeg ikke; men i dette Øjeblik var jeg aldeles overbevist om, at det var mig, det gjaldt. Da jeg tog Afsked med Ivin's, vexlede jeg et Par Ord med Seroscha i en Tone, som var fuld- kommen ugenert, og trykkede ham i Haanden med en vis Kulde. Hvis han har forstaaet, at det fra idag af var ude med min Kjærlighed til ham og hans Magt over mig, saa har det sikkert gjort ham158 Barndom og Drengeaar. ondt, skjøndt han vel gjorde sig Umage for at se ud som Ligegyldigheden selv. Det var første Gang i mit Liv, at jeg havde været utro i Kjærlighed, og for første Gang fornam jeg denne Følelses Sødme. Jeg var lykkelig ved at bytte en tilvant Hengivenheds afmattede Følelse imod en frisk Kjærligheds Rørelser med al dens Hemme- lighedsfuldhed og Uvished. At faa en ny Kjærlighed samtidig med at en gammel ophører, betyder des- uden at blive dobbelt saa forelsket som før. XXIV. I S e n g e n . „Hvorledes er det dog mulig, at jeg saa længe og lidenskabeligt har kunnet elske Seroscha?" spurgte jeg mig selv, da jeg var kommen i Seng. — „Nej! han har aldrig forstaaet, aldrig vidst at skatte min Kjærlighed og aldrig fortjent den .. . men Sonitschka? Hvor hun er yndig! „ „Hvad siger D u* „„Du begynder."" Jeg satte mig over Ende, forestillede mig hendes søde lille Ansigt, trak Tæppet op over Hovedet og ind under mig fra alle Sider, saa der ikke var en Aabning mere tilbage, og saa lagde jeg mig; jeg løltе en behagelig Varme og henfaldt i søde Drømme- rier. Med Blikket ufravendt fæstet paa en Fold i det stukne Tæppe, saae jeg hende lige saa tydelig tor mig som for en Time siden; jeg talte med hende i Tanken, og skjøndt der ikke var Spor af Mening i denne Samtale, forskaffede den mig dog en ubeskrivelig Nydelse, da Ordene „Du", „Dig", „nied „Dig" og „Din" idelig forekom i den.160 Barndom og Drengeaar. Disse Sværmerier vare saa lyslevende, at jeg ikke kunde falde i Søvn for den søde Uro, hvor- med de opfyldte mig, og jeg følte en uimodstaaelig Trang til at dele mit Overmaal af Lykke med nogen. — Det kjære Væsen! sagde jeg næsten højt, idet jeg pludselig vendte mig om paa den anden S i d e : — V o l o d j a ! S o v e r D u ? — Nej, svarede han søvnigt: — hvad er det? — Jeg er forelsket, Volodja! aldeles forelsket i Sonitsehka. — Naa, hvad saa? svarede han, idet han ræk- kede sig. — Ak, Volodja! Du kan

ikke forestille Dig, hvad der foregaar med mig . . . Lige nu laa jeg- og havde hyllet mig helt ind i Tæppet og saaé hende saa tydelig, saa tydelig for mig, og talte med hende, at det er aldeles forbausende! Og véd Du saa, hvad mere? Naar jeg saaledes ligger og tænker paa hende, bliver jeg pludselig — Gud maa vide, hvorfor — saa underlig sørgmodig og faar saa frygtelig Lyst til at græde. Volodja rørte sig' i Sengen. — Der er kun ét, jeg ønsker, vedblev jeg: — og det er, altid at være hos hende, altid at kunne se hende og ikke roere. Men Du, Du er ogsaa for- elsket? Tilstaa det, Volodja, sig Sandhed. Mærkelig nok: jeg ønskede, at alle skulde være forelskede i Sonitsehka og at de alle skulde for- tælle det.I Sengen. Hvad angaar det Dig? sagde Volodja idet han vendte Ansigtet om imod mig: — maaske. — Du vil ikke sove, Du lod bare, som Du vilde ? raabte jeg, idet jeg saae paa hans straalende Øjne, at han ikke tænkte paa at sove, og slog læppet til Side: — Hør, lad os heller tale om hende. Er hun ikke yndig? . . . ja, saa yndig, at dersom hun sagde til mig: „Nikolenka, spring ud at Vinduet eller kast Dig i Ilden," saa sværger jeg, at jeg vilde sige: Strax og med Glæde! O, hvor hun er yndig! udbrød jeg, idet jeg levende fore- stillede mig hendes Billede og med Ønsket om rig- tig at nyde det, vendte jeg mig hurtig om paa den anden Side og stak Hovedet ned under Tæppet: — Gud, hvor jeg har Lyst til at græde, Volodja! Du er en god Tosse! sagde han smilende, og efter en lille Pause vedblev han: — med mig er det nu ganske anderledes; jeg tænker, at hvis det var mulig, saa kunde jeg først have Lyst til at sidde ved Siden af hende og tale med hende. . . — A h ! s a a D u e r o g s a a f o r e l s k e t ? a f b r ø d jeg ham. — Dernæst, vedblev Volodja med et ømt Smil: - dernæst kunde jeg have Lyst til at kysse hendes smaabitte Fingre, hendes Øjne, Mund-, Næse, Fødder — hele hendes søde lille Person! . . — Dumheder! raabte jeg med Hovedet under Tæppet. Barndom og Drengeaar. 11162 Barndom og Drengeaar. — Du forstaar heller Ingenting, sagde Volodja foragteligt. — Nej, jeg forstaar nok; men det er Dig, som Ingenting forstaar og kommer med Dumheder, sagde jeg grædende. — Der er i htert Fald ingen Grund til at græde. Et rent Pigebarn! XXV. Brevet. Den 16de April, omtrent sex Maaneder efter at den Samtale havde fundet Sted, som jeg har be- skrevet i det foregaaende Kapitel, kom Fader op i 1imen og meddelte os, at vi samme Dags Aften skulde rejse med ham paa Landet. Jeg følte mig saa underlig beklemt om Hjertet ved denne Med- delelse og kom øjeblikkelig til at tænke paa Moder. Grunden til denne uventede Afrejse var føl- gende Brev: „Petrofskoje, d. 12. April. „Først lige nu. Klokken 10 Aften, har jeg mod- taget dit kjære Brev og besvarer det' efter Sæd- vane strax. Fjodor havde bragt det med fra Byen endnu igaar; men da han kom sent hjem, over- gav han det først til Mimi imorges. Mimi gav mig det ikke hele Dagen under Paaskud af, at jeg jkke var rigtig rask. Jeg havde virkelig ogsaa lidt Hede i Kroppen, og for at være oprigtig imod Dig, vil jeg tilstaa, at jeg nu i fire Dage ikke har 11*164 Barndom og Drengeaar. befundet mig rigtig vel og stadig har holdt Sengen. „Bliv endelig ikke forskrækket, kjære Ven; jeg- føler mig saa temmelig vel og, hvis Ivan Vasilje- vitsch tillader det, tænker jeg at staa op imorgen. „Sidste Fredag var jeg ude at kjøre med Bør- nene, og lige som vi kom til det Sted, hvor man drejer af til Hovedlandevejen ved den lille Bro, som jeg altid har været saa bange for, bleve Hestene hængende i Dyndet. Vejret var smukt, saa jeg tænkte at gaa det Stykke ud til Lande- veien til Fods, medens man fik Vognen trukket op af Pølen. Da jeg havde naaet Kapellet, følte jeg mig meget træt og satte mig ned for at hvile; men inden man fik kaldt Folk sammen til at hale Vognen op, gik der næsten en halv lime, saa jeg begyndte at fryse, da jeg havde tynde Støvler paa og var bleven vaad om Fødderne. Efter Bordet følte jeg Kuldegysninger og Hede; men jeg holdt mig dog oppe og vedblev at arbejde som sæd- vanlig, lige som jeg efter theen satte mig til at spille firhændigt med Ljubotschka. (Du vil ikke kjende hende igjen: saadanne Fremskridt har hun gjort!) Men tænk Dig min Overraskelse, da jeg mærkede, at jeg ikke kunde tælle 1akten. Jeg prøvede flere Gange; men det løb sammen lor mig, og jeg havde en frygtelig Susen for Ørerne. Jeg begyndte „en, to, tre", men saa gik jeg pludselig over til at sige: „otte", „femten" og, hvad der var det Værste: jeg saae godt, at jeg tog Fejl, menBrevet. 165 det var mig ikke mulig at rette det. Endelig kom Mimi mig til Hjælp og fik mig med stort Besvær bragt tilsengs. Hermed, kjære Ven, har jeg nu gjort Dig udførligt Regnskab for, hvorledes jeg er bleven syg, og hvorledes jeg kun har mig selv at takke for det. Dagen efter havde jeg en temmelig stærk Feber, saa der blev sendt Bud efter vor gode gamle Ivan Vasiljevitsch, der ikke har forladt mig siden, og som lover, snart at bringe mig paa Benene igjen. Ivan Vasiljevitsch er dog en herlig gammel Mand! Mens jeg havde Feber og laa og fanta- serede, sad han hele Natten ved min Seng uden at lukke et Øje; nu, da han véd, at jeg skriver, sidder han inde ved Siden af med Smaapigerne, og jeg kan høre, hvorledes han fortæller dem tyske Eventyr, som de er nær

ved at dø af Lat- ter over. „La belle Flamande", som Du kalder hende, har nu snart i to Uger opholdt sig hos mig, da hendes Moder er rejst bort i Besøg, og plejer mig paa det kjærligste. Hun betror mig alle sit Hjertes Hemmeligheder. Med hendes smukke Ansigt, gode Hjerte og Ungdom kunde der komme en i alle Henseender fortræffelig ung Pige ud af hende, hvis hun var i gode Hænder; men i den Omgang, som hun har, at dømme efter hendes Fortællinger, gaar hun rent tilgrunde. Undertiden har jeg tænkt, at, hvis jeg ikke selv havde saamange Børn, vilde jeg gjøre en god Gjerning ved at tage hende i Huset.166 Barndom og Drengeaar. „Ljiibotschka vilde selv skrive til Dig; men har nu allerede revet tre Ark Papir i Stykker; hun siger: „jeg kjender Papa; han skal altid gjøre Nar; hvis han blot finder en eneste lille Fejl, saa viser han det strax til Alle." Kåtjenka er stadig den samme søde lille Pige, og Mimi er god og kjedsommelig, som altid. „Men for nu at komme til noget mere alvor- ligt: Du skriver, at dine Sager gaa slet i Vinter, og ,at det bliver nødvendigt for Dig at tage op af Ghabarofka's Midler. Det undrer mig endogsaa, at Du spørger om mit Samtykke hertil; lige som det, der tilhører mig, ikke med fuld saa stor Ret ogsaa tilhørte Dig? „Du er saa god, kjære Ven, at Du af Frygt for at bedrøve mig, ikke vil lade mig vide, hvor- ledes det egentlig forholder sig med dine Sager; men jeg gjætter mig til, at Du maa have tabt meget i Spil og forsikrer Dig, at det ikke i mindste Maade gaar mig til Hjerte, saa hvis Sagen blot er til at ordne, beder jeg Dig afgjøre den saa snart som muligt og ikke plage Dig selv til ingen Nytte. Jeg har nu engang vænnet mig til, hverken at regne paa din Gevinst for Børnenes Vedkom- mende eller, undskyld at jeg siger det, overhovedet at gjøre Regning paa din Formue. Jeg har lige saa lidt Glæde af din Gevinst, som Sorg af dit Tab; min eneste Sorg er dit ulykkelige Hang til Spil, som svækker den ømme Hengivenhed, Du altid har vist mig, og nøder mig til at sige DigBrevet. 167 saadanne bitre Sandheder, medens Gud véd, hvor ondt det gjør mig! Et beder jeg om tidlig og sil- dig, og det er, at Gud vil forskaane os . . . ikke for Armod (hvad har Armod at betyde?), men for at komme i den frygtelige Stilling, da Børnenes Interesser, som jeg^ er forpligtet til at varetage, kunde komme i Strid med vore egne. Hidtil har Gud hørt min Bøn: Du har endnu ikke overskredet den Grænse, hvor vi ere tvungne til enten at ofre en Formue, som ikke længer tilhører os, men vore Børn, eller. . . jeg gruer ved den blotte Tanke; men denne frygtelige Ulykke truer os bestandigt. Ja, det er et tungt Kors, som Gud har lagt paa os begge! „Du skriver desuden om Børnene og kommer herved tilbage til vor gamle Strid, idet Du beder om mit Samtykke til at sætte dem i en af de højere Læreanstalter. Du véd, hvor meget jeg er imod den Art Opdragelse . . . „Jeg véd ikke, kjære Ven, om Du vil love mig det; men i hvert Fald bønfalder jeg Dig om, at Du af Kjærlighed til mig vil love, at det aldrig sker saa længe jeg lever og, hvis det skulde behage Gud at skille os, heller ikke efter min Død. „Du skriver, at Du nødvendigvis maa foretage en Rejse til Petersborg for vore Sagers Skyld. Rejs med Gud, min Ven, og kom saa snart som mulig tilbage. Du véd, hvor vi Alle her længes efter Dig! Vi har nu et ganske dejligt Foraar: Døren staar aaben hele Dagen ud til Balkonen;168 Barndom og Drengeaar. Ferskentræerne ere i fuldt Flor; kun hist og her er der lidt Sne tilbage; Svalerne ere komne, og Ljubotschka bragte mig idag de første Foraars- blomster. Doktoren siger, at jeg om tre Dage vil være fuldkommen rask, saa jeg igjen kan vove mig ud i den friske Luft og varme mig i Foraarssolen. Og hermed lev vel, kjære Ven! gjør Dig endelig ingen Bekymringer hverken i Anledning af min Sygdom eller dit Tab; se saa snart som mulig at blive færdig med dine Forretninger, at Du kan komme ud og blive hos os med Børnene hele Som- meren. Jeg lægger de mest henrivende Planer til, hvorledes vi skal tilbringe den, og der fattes kun din Nærværelse forat bringe dem i Udførelse." Følgende Del af Brevet var skreven paa Fransk med en usikker Haand paa en særlig Lap Papir. Jeg oversætter det Ord til andet: „Tro ikke, hvad jeg har skrevet til Dig om min Sygdom; der er Ingen her, som aner, hvor alvorlig den er. Jeg véd blot, at jeg ikke kommer paa Benene mere. Spild ikke et Øjeblik, men kom strax og tag Børnene med. Maaske opnaar jeg endnu engang at omfavne dem og give dem min Velsignelse; det er det eneste Ønske, jeg har til- bage. Jeg véd, hvilket frygteligt Slag jeg herved tilføjer Dig; men tidlig eller sent maatte Du dog alligevel erfare det, om ikke ved mig, saa ved Andre. Lad os haabe, at Gud i sin Barmhjertighed vil give os Styrke til at bære denne Ulykke. Og dermed ske Hans Villie!Brevet. 169 „Tro ikke, at jeg skriver til Dig under Paa- virkningen af sygelige Feber-Fantasier; mine Tan- ker have aldrig været klarere end i dette Øjeblik, og jeg er fuldstændig rolig. Trøst Dig heller ikke forgjæves ved Haabet om, at det skulde være en bange Sjæls falske og ubestemte Forudfølelser — nej, jeg føler, jeg véd — fordi det har behaget Gud at aabenbare mig det — at jeg kun har meget kort Tid tilbage at leve i, „Vil min Kjærlighed til Dig og Børnene ophøre ved min Død? Nej, det er umuligt! Jeg

føler det altfor dybt i dette Øjeblik til at jeg skulde tro, ^t den Følelse, uden hvilken Tilværelsen vilde blive mig ubegribelig, nogen Sinde skulde kunne ophøre. Min Sjæl kan ikke leve uden sin Kjærlighed til Eder; men at den vil leve evigt, véd jeg alene deraf, at en Følelse som min Kjærlighed aldrig vilde kunne være opstaaet, hvis den nogen Sinde havde skullet ophøre. „Jeg gaar bort fra Eder; men min Kjærlighed forlader Eder aldrig, og denne Tanke er en saadan Husvalelse for mit Hjerte, at jeg rolig og uden Frygt venter Dødéns Komme. Jeg er rolig, og Gud skal vide, at jeg altid har anset og anser Døden for en Overgang til et bedre Liv; men hvorfor har jeg da ondt ved at holde Taarerne tilbage? . . . Hvorfor berøve Bør- nene en elsket Moder? Hvorfor tilføje Dig et saa tungt og uventet Slag? Hvorfor skal jeg dø,170 Barndom og Drengeaar. medens Eders Kjærlighed har gjort mig saa uendelig lykkelig i Livet? „Ske Hans hellige Villie! „Jeg kan ikke skrive mere for Graad. Maaske iaar jeg Dig ikke engang at se. Saa lad mig da takke Dig, dyrebare Ven, for al den Lykke, hvor- med Du har omgivet mig i dette Liv; Gud lønne Dig for det; det skal være min Bøn til Ham hisset. Farvel, kjære Ven; betænk, naar jeg ikke er mere, vil min Kjærlighed overalt, hvor Du gaar og staar, være hos Dig. Farvel, Volodja, farvel, min Engel! Farvel, min Benjamin — min Nikolenka. „Skulde de virkelig nogen Sinde glemme mig? Inden i Brevet laa en fransk Billet fra Mimi af følgende Indhold: „De sørgelige Forudfølelser, Fruen omtaler i Brevet til Dem, synes nu desværre, efter hvad Dok- toren siger, kun at være altfor sande. Igaar Nat gav hun Ordre til øjeblikkelig at sende dette Brev med Posten. Idet jeg antog, at hun havde sagt det i Vildelse, ventede jeg til imorges og besluttede mig til at aabne Brevet. Aldrig saa snart havde jeg aabnet det, før hun spurgte mig, hvad jeg havde gjort med Brevet, og befalede mig at brænde det, hvis det ikke var afsendt. Hun taler bestandig om det og paastaar, at De vil tage Deres Død over det. Opsæt ikke Deres Afrejse, hvis De vil se denne Engel, medens hun endnu er hos os. Und- skyld denne sjuskede Skrift. Jeg har ikke sovet i tre Nætter. De véd, hvor kjær hun er mig!" €Brevet. 171 Nathalia Såvischna, som havde tilbragt hele Natten mellem den 10de og Ilte April i Moders Sovekammer, fortalte mig senere, hvorledes maman, efter at have skrevet den første Del af Brevet, havde lagt det ved Siden af sig paa et lille Bord og var falden i Blund. Sandt at sige, sagde Nathålia Såvischna: — sad jeg ogsaa selv og blundede saa smaat i Lænestolen, medens Strikkestrømpen faldt ud af Haanden paa mig. Kun hørte jeg i Søvne — Klok- ken kunde vel dengang gaa til Et — ligesom hun talte med Nogen. Jeg saae op, og der sad den kjære Sjæl oprejst i Sengen med Hænderne foldede saadan over Brystet, medens de salte Taarer løb hende ned over Kinderne. „Saa det er forbi?" — mere sagde hun ikke, og skjulte Ansigtet i Hænderne. Jeg sprang op og spurgte, hvad der fejlede hende. — Ak. Nathalia Såvischna, dersom Du vidste, hvem jeg saae i dette Øjeblik! Hvor meget jeg saa spurgte hende, sagde hun mig ikke mere; hun bad blot om at stille Bordet hen ti] hende, skrev saa lidt endnu, hvorpaa hun befalede at forsegle Brevet i hendes Paasyn og strax sende det afsted. Siden blev det blot'værre og værre med hende. XXVI. Hvad der ventede os paa Landet. Den 15de April ankom vi til vort Landsted i Petrofskoje. Ved Afrejsen fra Moskov var Papa meget tankefuld, og da Volodja spurgte, om Mama var syg, saae han bedrøvet paa ham og nikkede tavs med Hovedet. Saa længe vi vare undervejs, var han øjensynlig toligere; men jo nærmere vi kom til Hjemmet, desto alvorligere blev han, og da han steg ud af Vognen og spurgte Foka, som forpustet løb ham imøde: „Hvor er Nathalia Niko- låjevna?" var hans Stemme usikker, og han havde Taarer i Øjnene. Den gode gamle Foka saae ned for sig, efter at have kastet et stjaalent Blik paa os og sagde med bortvendt Ansigt, idet han aab- nede Døren til Forværelset: — I sex Dage har den naadige Frue ikke be- haget at forlade Sovekammeret. Milka, der, som jeg senere erfarede, lige fra den Dag, da Maman var bleven syg, ikke havde ophørt at tude, sprang Papa glad i Møde, hoppede op ad ham og slikkede hans Hænder; men hanHvad der ventede os paa Landet. 173 stødte den fra sig og gik ind i Dagligstuen og der- fra videre ind i en lille Salon, hvorfra en Dør førte lige ind i Soveværelset. Jo nærmere han kom det, jo mere voxede hans Uro, som afmalede sig i alle hans Bevægelser. Med lydløse Trin og tilbage- holdt Aandedræt gik han igjennem den lille Salon og korsede sig, før han kunde beslutte sig til at tage fat i Haandtaget paa den lukkede Dør. I det samme kom Mimi, med forgrædte Øjne og uredt Haar løbende ind fra Korridoren. „Ak! Peter Alexåndrovitsch!" sagde hun hviskende med et Udtryk af den dybeste Fortvivlelse og, idet hun bemærkede, at Papa drejede paa Haandtaget, til- føjede hun neppe hørligt: „her er lukket; man maa gaa udenom." Hvor alt dette dog gjorde et tungt Indtryk paa mit barnlige Sind, sørgmodig, som jeg var, og op- fyldt af bange Anelser! Vi kom ind i Pigekammeret; paa Vejen igjen- nem Korridoren stødte vi paa den fjollede Akhn, som altid før havde moret os

med sine Grimasser; men i dette Øjeblik var jeg saa langt fra at finde ham morsom, at Synet af hans meningsløse, lige- gyldige Udtryk berørte mig paa det aller smerte- ligste. To Piger, som sad ved deres Arbejde, rejste sig op og hilste paa os med en saadan Sorg i deres Ansigter, at jeg blev ganske angst til Mode. Efter endnu at have passeret Mimis Værelse, aab- nede Papa Døren til Sovekammeret, og vi traadte ind. Der var hængt Tæpper for alle Vinduerne.174 Barndom og Drengeaar. Ved et af dem sad Nathalia Savischna med Briller paa Næsen og strikkede paa en Strømpe. Hun kom ikke hen og kyssede os, som sædvanlig, men rejste sig blot op og saae paa os over Brillerne, medens Taarerne strømmede hende ned over Kin- derne. Det behagede mig slet ikke, at alle, lige saa snart de saae os, gav sig til at græde, da jeg aldrig før havde bemærket nogen særlig Sindsbe- vægelse ved vor Ankomst. Til Venstre for Døren stod et Skærmbrædt, bagved Skærmbrædtet — en Seng, et lille Bord, et lille Skab fuldt af Medikamenter, og en stor Lænestol, hvori Doktoren sad og blundede; ved Siden af Sengen stod en meget lyshaaret og sjelden smuk ung Pige i en hvid Morgenkjole med op- smøgede Ærmer og lagde maman Is paa Hovedet, saa jeg i dette Øjeblik ikke kunde se hendes Ansigt. Den u n g e P i g e v a r „ l a b e l l e F l a m a n d e " , SODI m am a n havde skrevet om, og som i det Føl- gende spillede en saa stor Rolle i hele vor Families Liv. Saa snart vi traadte ind, tog hun den ene Haand fra Maman's Hoved og rettede paa Fol- derne i Brystet af sin Morgenkjole, hvorpaa hun hviskede: „uden Bevidsthed." Skjøndt jeg var meget bedrøvet i dette Øjeblik, lagde jeg dog Mærke til enhver Ubetydelighed. Værelset var næsten helt mørkt; der var meget varmt derinde og lugtede stærkt af Pebermynthe, Eau de Cologne, Kamillethe og Hoffmansdraaber. Denne Lugt virkede saa stærkt paa mig, at jegHvad der ventede os paa Landet. 175 siden, ikkø blot saa snart jeg mærkede den, men saa snart jeg blot kom til at tænke paa den, øje- blikkelig har følt mig hensat til dette skumle, kvalme Værelse, medens alle selv de mindste Enkeltheder, som ledsagede dette frygtelige Øjeblik, paany dukkede op i Erindringen. Moders Øjne stode aabne; men hun saae Intet... O, jeg glemmer aldrig dette frygtelige Blik! Det var saa fuldt af Lidelse! . . . Man førte os ud af Værelset. Senere, da jeg spurgte Nathalia Såvischna om Moders sidste Øjeblikke, fortalte hun mig følgende: Efter at man havde ført Eder ud, laa hun endnu længe og kastede sig i Sengen, den kjære Sjæl, som om der kunde have siddet noget og trykket hende her paa dette Sted; saa lod hun Hovedet synke ned imod Puden og faldt i Blund, saa stille. og rolig, som det kunde have været en Guds Engel. Blot jeg var gaaet ud for at se, om man ikke snart vilde bringe hende Drikke, og jeg kom igjen, saa laa hun der, den Arme, og havde kastet alting af sig og vinkede blot til Deres Papa, at han skulde komme nærmere; han bøjede sig over hende, men man kunde se, hun havde ikke Kræfter til at faa sagt, hvad hun vilde; saa snart hun blot aabnede Munden, begyndte hun igjen at stønne. „O, min Gud! Himmelske Fader! Børnene! Børnene!" sagde hun. Jeg vilde have løbet ud efter Jer; men Ivan Vasiljevitsch holdt mig tilbage og sagde, at det kun vilde gjøre hende værre, saa man maatte heller176 Barndom og Drengeaar. lade det være. Siden løftede hun blot Haanden i Vejret og lod den igjen synke. Hvad hun mente med det, det maa Gud vide; men jeg tænker mig, at det er Jer, hun har velsignet i Tankerne, siden Gud ikke forundte hende at se sine Smaa i det sidste Øjeblik, før hun sov hen. Saa rejste hun sig op, den kjære Sjæl, foldede Hænderne og med en Stemme, som jeg gruer ved at tænke paa, sagde hun: — „Himmelske Moder, forlad dem ikke!" . . . Her gik Smerten op under Hjertet paa hende, og man kunde se paa Øjnene, hvad hun led, den Arme; hun faldt tilbage paa Puden, bed fast med Tænderne i Lagenet og imens saa græd hun, Du kjære, ak, hvor hun græd! — Og saa? spurgte jeg. Nathalia Såvischna kunde ikke tale mere; hun vendte sig bort og græd bitterlig. M a m a n v a r d ø d u n d e r frygtelige Lidelser. XXVII. S o r g . Sent om Aftenen den næste Dag fik jeg Lyst til at se hende endnu engang, og, efterat have overvundet den Følelse af Frygt, som herved uvil- kaarlig bemægtigede sig mig, aabnede jeg sagte Døren og gik paa Taaspidserne ind i Værelset. Paa et Bord midt i Stuen stod Kisten om- givet af høje Sølvlysestager, hvori Lysene var brændte ned; henne i et Hjørne sad en Djætjok*) og læste med sagte og ensformig Stemme højt i Psalme- bogen. Jeg blev staaende ved Døren og saae mig om; men jeg var saa forgrædt og saa angreben, at jeg slet ikke kunde skjelne Noget: Lyset. Guldbro- kaden, Fløjlet, de store Lysestager, den rosenrøde Pude, kantet med Kniplinger, Krandsen, Kappen med Baandene og endnu noget gjennemsigtigt og voxagtigt — Alt flød saa underligt sammen til ét. *) En Art Degn. Barndom og Drengeaar. O. A. 12178 Barndom og Drengeaar. Jeg var staaet op paa en Stol for at se hendes Ansigt! men paa det Sted, hvor det skulde være, viste der sig igjen den samme bleggule, gjennem- sigtige Gjenstand fra før. Jeg kunde ikke tro, at det skulde være hendes Ansigt. Men efterhaanden som jeg fordybede mig i Betragtningen

deraf, begyndte de kjære, velbekjendte Træk atter at træde frem tor mig. Rædsel greb mig, da jeg var bleven over- tydet om, at det var hende. Hvorfor vare de lukkede Øine saa stærkt indfaldne? Hvoraf kom denne frygtelige Bleghed og den sorte Plet, som traadte frem under den gjennemsigtige Hud paa den ene Kind? Hvorfor vare Læberne saa blege, hvorfor laa der et saa skjønt, saa højtideligt Ud- tryk om Munden, en saa overjordisk Ro, at en Gysen gjennemfarer mit hele Legem, medens jeg betragter den? . . . Jeg var ikke i Stand til at løsrive mig; det var mig, som om en ukjendt Magt uimodstaaleligt fængslede mit Blik til. dette livløse Ansigt. Medens jeg stirrede ufravendt paa det, foregøglede Indbild- ningskraften mig det ene Billede efter det andet, fuldt af Liv og Glæde. Jeg glemte, at det døde Legeme, der laa for mig, og som jeg meningsløst saae paa, som en Gjenstand, der ikke stod i mindste Forbindelse med det Billed, jeg havde bevaret i min Erindring — var hende. Jeg torestillede mig hende snart i én, snart i en anden Situation livlig, munter, smilende, indtil pludselig et eller andet Træk i det blege Ansigt, som jeg ufravendtSorg. 179 betragtede, slog mig; jeg mindedes den frygtelige Virkelighed og det gjøs i mig, men jeg vendte ikke Øiet bort. Paa ny traadte Drømmeri i Stedet for Virkelighed, og paa ny tilintetgjorde igjen Indtrykket af Virkeligheden Drømmeriet. Tilsidst blev jeg træt af alt dette Spil; Indbildningskraften ophørte med at skuffe mig, Virkeligheden gjorde heller ikke mere noget Indtryk paa mig, og jeg faldt rent hen. Hvor længe denne Tilstand varede eller, hvori den egentlig bestod, skal jeg ikke kunne sige; men jeg véd, at jeg en Tid lang fuldstændig glemte at jeg var til, og sank hen i en forunderlig ophøjet og ubeskrivelig behagelig, vemodig Stemning. Maaske har hendes rene Sjæl paa Vejen til en anden bedre Verden med Vemod skuet til- bage paa den, hvori hun havde efterladt os; hun har set min Sorg, har ynkedes over den, og paa Kjærlighedens Vinger og med et himmelsk Smil er hun dalet ned paa Jorden for at trøste og vel- signe mig. Døren aabnedes og en ny Djætjok traadte ind til Afløsning. Den Støj, som herved opstod, væk- kede mig af min Dvale, og min første Tanke var, at eftersom jeg ikke græd og den Stilling, jeg ind- tog paa Stolen, aldeles ikke havde noget rørende ved sig, kunde Djætjoken gjerne tage mig for en hjerteløs Dreng, der blot for Løjers Skyld eller af Nysgjerrighed var krøben op paa Stolen, hvorfor jeg ogsaa strax gav mig til at korse mig, gjøre Knæ- tald og — brast i Graad. 12*180 Barndom og Drengeaar. Idet jeg nu paany mindes disse Indtryk, finder jeg, at kun hint ene Selvforglemmelsens Øjeblik bar Præget af virkelig Sorg. Saa vel før, som efter Begravelsen græd jeg og var, sørgmodig, men jeg skammer mig ved at tænke paa denne Sørgmodig- hed — i den Grad var den blandet med uvedkom- mende, egenkjærlige Følelser; snart var det Ønsket om at vise, at jeg var den, der sørgede mest at alle; snart var det Tanken om, hvad Indtryk jeg gjorde paa de Andre; snart en tankeløs Nysgjerrig- hed, som fik mig til al anstille Iagttagelser over Mimi's Kappe og de Tilstedeværendes Ansigter. Jeg foragtede mig selv, fordi jeg ikke udelukkende , var opfyldt af Smerten over mit Tab, og bestræbte mig for at undertrykke enhver anden Følelse hos mig, hvorfor ogsaa min Sorg var uden Inderlighed og usand. Desuden fornam jeg en ganske egen Nydelse ved at vide mig ulykkelig, bestræbte mig ligefrem for at komme til en Erkjendelse heraf, og -det var navnlig denne egenkjærlige Følelse, som kvalte den virkelige Sorg. Efter en fast og rolig Søvn, som altid følger ovenpaa en stærk Sindsbevægelse, vaagnede jeg- den næste Morgen styrket og beroliget. Klokken Ti bleve vi kaldte til Sørgemessen, som skulde holdes før Begravelsen. Værelset var fuldt af Gaardens Folk og af Bønderne, som alle med Taarer i Øinene vare komne for at tage Afsked med deres Fiue. Under Gudstjenesten græd jeg, som sig hør og bør, slog Korsets Tegn, hvor det forekom, og knæledeSorg. 181 paa de givne Steder; men jeg bad uden Opløftelse og var saa temmelig rolig ved det Hele. Samtidigt hermed var jeg optaget af, at den ny Jakke, som jeg havde paa, strammede mig under Armene, af, hvorledes jeg skulde undgaa at tilsmudse mine Benklæder altfor stærkt paa Knæerne, medens jeg stadig i Smug anstillede mine Iagttagelser over de Tilstedeværende. Fader stod ved Hovedgjærdet af Kisten; han var saa bleg, som et Lagen, og kæmpede øjensynligt med Graaden; Hans høje Skikkelse i den sorte Kjole, det blege, udtryksfulde Ansigt, hans Bevægelser, der som altid vare graciøse og sikre, — saavel naar han korsede sig, som naar han knælede og berørte Gulvet med den ene Haand eller, naar han modtog Lyset af Præstens Haand, eller, naar han nærmede sig til Kisten — alt dette var af stor Virkning; men ikke desto mindre stødte det mig dog, at han kunde tage sig saa effektfuld ud i dette Øjeblik. Mimi stod og støttede ^ig opad Væggen og havde øjensynlig ondt ved at holde sig oprejst; hendes Kjole var forkrøllet og fuld af Dun, Kappen var gleden ned paa den ene Side, Øjnene vare røde og ophovnede. Hovedet rystede, og hun græd frygtelig, medens hun idelig holdt Tørklædet eller Hænderne for Ansigtet. Det forekom mig, som om hun blot

gjorde det, for at skjule sit An- sigt for Tilskuerne, medens hun hvilte sig under sine Anfald at forstilt Graad. Jeg mindedes, hvor- ledes hun Aftenen iforVejen havde sagt til Fader, at maman's Død havde været et saa frygtelig182 Barndom og Dvengeaar. Slag for hende, at hun ikke troede, hun skulde overleve det: at den havde berøvet hende alt, og at denne Engel, som hun kaldte maman, lige til sit sidste Øjeblik ikke havde glemt hende, men ytret Ønsket om at sikre saa vel hendes som Kåtjen- kas Fremtid. Under alt dette græd hun bitre Taarer, og selv om hendes Sorg maaske ikke har været forstilt, saa har den dog i hvert Fald heller ikke været fuldkommen oprigtig eller ublandet. — Ljubotschka, som var iført en sort Kjole, stod med bøjet Hoved badet i Taarer, og det var kun en sjelden Gang at hun saae paa Kisten, hvorved hendes Ansigt kun udtrykte en barnlig Frygt. Kåtjenka stod ved Siden af Moderen pg var til Trods for, at hun saae noget lang ud i Ansigtet, lige saa rosen- rød og blomstrende som altid. Volodjas altid sanddru Natur fornægtede sig heller ikke i Sorgen: han stod for det meste og saae hen for sig med Blikket ufravendt fæstet paa en eller anden Gjen- stand, indtil Munden pludselig fortrak sig, og han skyndte sig at slaa Korsets Tegn og knælede ved Kisten. Alle de udenforstaaende, som vare tilstede ved Begravelsen, forekom mig utaalelige, ligesom de Floskler, hvormed de« trøstede Fader, — at hun vilde faa det bedre der, hvor hun gik hen og, at hun var for god for denne Verden — kun ærgrede mig. Hvad Ret havde de til at tale om hende og græde over hende? Nogle af dem kaldte os „Moderløse", naar vi kom paa Tale, lige som vi183 ikke iforvejen meget godt vidste, at det er et Navn, som man giver Børn, der have mistet deres Moder! Det glædede dem aabenbart, at kunne være de Første til at give os dette Navn, ligesom Folk i Reglen har travlt med at kalde en nygift Pige m a d a m e . Afsides i et Hjørne af Salen og saa godt som skjult bag ved Døren til Buffeten, laa en nedbøjet gammel Kone og knælede. Hun græd ikke, men bad, som hun laa der med foldede Hænder o» CJ Øjnene opløftede mod Himlen. Hun bad af sin hele Sjæl til Gud, at Han vildé forene hende med den, hun havde elsket over alt i Verden, og det var hendes faste Haab, at det snart vilde ske. „Der ser man, hvem der virkelig har elsket hende!" tænkte jeg og skammede mig over mig selv. Sørgemessen var forbi. Den Afdødes Ansigt laa ubedækket og med Undtagelse af os begyndte alle de Tilstedeværende en for en at gaa hen til Kisten for at kysse de kolde Træk. En af de sidste i Rækken var en Bondekone med en kjøn lille femaars Pige paa Armen, som Gud maa vide, hvorfor hun havde taget med her hen. Jeg kom i det samme til at tabe mit vaade Lommetørklæde; men lige som jeg bukkede mig for at tage det op, blev jeg som forstenet ved at høre et Skrig, der var saa frygteligt og gjennemtrængende, saa fuldt af Rædsel, at om jeg levede i hundrede Aar, vilde jeg ikke kunne glemme det, og blot jeg tænker paa det, løber der mig en iskold Gysen184 Barndom og Drengeaar. 0 igjennem alle Aarer. Jeg løftede Hovedet — paa en Skammel ved Siden af Kisten stod Bondekonen og havde ondt ved at holde den lille Pige, der slog om sig med de smaa Hænder, kastede det forskrækkede lille Ansigt tilbage og med stive Øjne betragtede den Dødes Ansigt, medens hun opløftede de mest sønderrivende Skrig. Med et Skrig, som maaske har lydt endnu frygteligere end det, der havde forfærdet mig saa meget, styrtede jeg ud af Værelset. Først i dette Øjeblik gik det op for mig, hvad der var Grunden til den hæslige stramme Lugt, som, medens den blandede sig med Røgelsen, gjennem- trængte hele Værelset, og Tanken om, at det Ansigt, som for nogle Dage siden havde været fuldt af Skjønhed og Ømhed, at Dens Ansigt, som jeg havde elsket over alt i Verden, kunde vække Rædsel, syntes lige som for første Gang at aabenbare mig den bitre Sandhed og fyldte min Sjæl med For- tvivlelse. XXVIII.- De sidste sørgelige Minder. M a m a n v a r ikke m e r e ; Livet i H j e m m e t gik imidlertid i sin vante Gang: vi gik tilsengs og stode op paa samme Klokkeslet og i de samme Værelser, som før; der blev drukket The og spist paa de sædvanlige Tider; Stolene og Bordene stode paa deres gamle Plads; der var ingen Forandring sket hverken i Huset eller i vor Levevis; kun hun var ikke m e r e . . . Det forekom mig, som om alt efter en saadan Ulykke nødvendigvis maatte forandres, og vor sæd- vanlige Levevis syntes mig at krænke hendes Minde ved altfor levende at erindre om hendes Fra- værelse. Dagen før Begravelsen blev jeg søvnig efter Middagsbordet og gik ind til Nathalie Såvischna i den Tanke at hvile mig ud i hendes Seng paa den bløde Dyne under det varme stukne Tæppe. Da jeg kom ind, laa Nathalie Såvischna og sov, som det lod; men ved at høre Lyden af mine Skridt, rejste hun sig op, slog det uldne Tørklæde til Side,186 Barndom og Drenge^ar. som hun havde lagt over Hovedet for at holde Fluerne borte, rettede paa Kappen og satte sig paa Kanten af Sengen. Da det ofte før var hændt, at jeg om Efter- middagen var kommen ind i hendes Værelse for at sove, gættede hun snart Grunden til mit Besøg og sagde, idet hun rejste sig: — Naa? Min lille Ven er nok kommen for at hvile sig lidt? Læg De Dem

kun. — Hvad tænker De paa, Nathalie Såvischna? sagde jeg, idet jeg holdt hende tilbage med Haan- den; — det er slet ikke det, jeg kom for.... jeg vilde bare .... De er saamænd træt nok; læg De Dem heller selv. — Nei, Kjære, jeg har allerede sovet ud, sagde hun, medens jeg vidste, at hun ikke havde faaet Søvn i tre Døgn: -— Man har andet at tænke paa nu end paa at sove, tilføiede hun med et dybt Suk. Jeg vilde gjerne tale med Nathalie Såvischna om vor Ulykke; jeg kjendte hendes store Hengiven- hed for os og ventede at finde Lettelse ved at dele min Kummer med hende. — Nathalie Såvischna, sagde jeg efter en lille Pause, idet jeg satte mig paa Sengen: — havde De ventet det? Den gamle Kone saae tvivlraadigt og spørgende paa mig, lige som hun ikke havde forstaaet, hvad jeg mente med dette Spørgsmaal. — Hvem skulde have ventet det? gjentog jeg.De sidste sørgelige Minder. 187 Ak, Kjære, sagde hun, idet hun saae paa mig med et Blik fuldt af den ømmeste Deltagelse: — Det er saa langt fra, at man skulde have ven- tet det, at jeg endnu slet ikke kan forstaa det. For en gammel Kone som mig var det paa Tiden, at de gamle Ben kom til Ro, og hvad har jeg ikke imens maattet opleve: den gamle naadige Herre, Deres Bedstefa'er, Gud være hans Sjæl naadig. Fyrst Nikolai Michåjlovitseh, to Brødre, Søster Annuschka — alle dem har jeg fulgt til Jorden, og nu skulde jeg syndige Sjæl ogsaa overleve hende! Ske Hans hellige Vilje! Han tog hende til sig, fordi hun var værdig til det; det er just de Gode, Han behøver der. Denne enfoldige Tanke slog mig og gjorde mig saa godt, at jeg uvilkaarlig rykkede nærmere til Nathalie Såvischna. Hun lagde Hænderne overkors paa Brystet, saae opad, og de indfaldne, fugtige Øjne bare Vidne om en dyb og inderlig Sorg. Hun haabede fast paa, at Gud kun for en kort Stund havde skilt hende fra den, der i saa mange Aar havde været Gjenstanden for al hendes Kjær- lighed. — Ja, Kjære, hvem skulde tro, det var saa længe siden, at hun endnu laa i Svøbet, at jeg bar hende paa mine Arme, og hun kaldte mig Nåscha ... Som lille Pige kunde hun tidt komme løbende hen til mig, slaa de smaa Arme om min Hals, kysse mig og sige: „Min egen Nåscha, o. Du dejlige Pige, mit eget lille Hønseben!" Saa spa- sede jeg og sagde: Nej, lille Mo'er, I holder slet188 Barndom og Drengeaar. ikke af mig; Vent bare til I bliver stor og skal giftes, saa glemmer I nok jeres Nåscha. — Saa faldt hun i Tanker. „Nej," sagde hun, „saa lader jeg heller være at gifte mig, naar jeg ikke kan beholde Nåscha hos mig. Jeg vil aldrig forlade Nåscha." Men der ser man: saa forlod hun mig dog og kunde ikke engang vente paa mig. — Som hun var god og kjærlig imod mig! Ja, det var hun da imod alle! Ja, Kjære, De maa aldrig glemme Deres Moder; det var ikke et Menneske, men en himmelsk Engel. Naar hendes Sjæl kom- mer i Himlens Paradis, vil den ogsaa holde af dem dér og vedblive at glæde sig over Dem. — Nathalia Såvischna, hvorfor siger De „naar hendes Sjæl kommer i Paradis?" spurgte jeg, — jeg tænker, den er der allerede. — Nej, Kjære, sagde Nathalie Såvischna i en dæmpet Tone. idet hun rykkede nærmere hen til mig paa Sengen: — nu er hendes Sjæl her. Idet samme løftede hun Fingeren opad. Hun talte næsten hviskende, og der var en saadan In- derlighed og Overbevisning i hendes Ord, at jeg uvilkaarlig løftede Blikket i Vejret, lod det følge langsmed Gesimsen og lige som søgte Noget. „Før den Retfærdiges Sjæl kommer i Paradis," sagde hun, „maa den først igjennem Skjærsilden, Kjære. I fyrretyve Dage kan den endnu opholde sig i Hjemmet ..." Hun talte endnu længe herom og med saa megen Enfold og Sikkerhed, som om Talen havdeDe sidste sørgelige Minder. 189 drejet sig om de alier almindeligste Ting, som hun selv havde set, og som umulig kunde vække Tvivl hos Nogen. Jeg hørte paa hende med tilbageholdt Aandedræt og, skjøndt jeg ikke rigtig forstod, hvad hun sagde, troede jeg hende dog ubetinget. — Ja, Kjære, nu er hun her; hun ser paa os, maaske hører hun ogsaa paa, hvad vi siger, sluttede Nathalie Såvischna, idet hun lod Hovedet synke og tav. — Da hun havde Brug for et Lommetør- klæde til at aftørre Taarerne, rejste - hun sig op, saae mig lige ind i Øjnene og sagde med en Stemme, der bævede af indre Bevægelse: Jeg er kommen Vorherre et godt Stykke nærmere ved denne Lejlighed. — Hvad har jeg tilbage her? Hvem skal jeg leve for? Hvem skal jeg h o l d e a f ? - Holder De maaske ikke af os? sagde jeg i en bebrejdende Tone, medens jeg neppe kunde holde Taarerne tilbage. — Gud véd, hvor meget jeg holder af Jer, I velsignede Børn; men jeg har aldrig holdt saa me- get af noget Menneske, som af hende, og jeg kan det heller ikke. Stemmen svigtede hende, hun vendte sig bort og brast i Graad. Jeg tænkte ikke mere paa at sove; vi sade tavse overfor hianden og græd. Idet samme kom Foka. Ved at bemærke, hvorledes det var fat med os, vilde han ikke for-190 Barndom og Drengeaar. styrre, men blev staaende tavs i Døren og skottede kun ængsteligt hen, hvor vi sad. — Hvad vil Du, lille Foka? spurgte Nathalie Såvischna, idet hun tørrede sine Øjne med Lomme- tørklædet. — Kokken beder om halvandet Pund Rosiner, fire Pund Sukker og tre Pund Rismel til Kutjå*). — Strax, strax, min Ven, sagde Nathalie Så- vischna, idet hun

hurtigt tog sig en Pris og med smaa, raske Skridt gik hen til Kassen. Den Sørg- modighed, som vor Samtale havde fremkaldt, var sporløst forsvunden, saa snart hun skred til Udfø- relsen af sit Hverv, som havde stor Betydning i hendes Øjne. — Hvad skal han med fire Pund? brummede hun, medens hun tog Sukkeret frem og vejede det: — halvtjerde kan ogsaa være nok, sagde hun og tog med det samme et Par Stykker af Vægt- skaalen. — Men hvad ligner det? Igaar udleverede jeg otte Pund Mel og idag forlanger han igjen! Sig, hvad Du vil, Foka Demidytsch; men jeg- giver ham ingen Mel. Denne Vanka er glad over, at der er Hurlumhej i Huset, og tænker, at man ingen Ting mærker. Men han kan tro, hvor det gjælder Herskabets Tarv, der har jeg Øjnene mecl mig! Har man vel hørt Mage — otte Pund? *) Kutjå: Kogt Ris med Rosiner, som man spiser efter Messen over en Afdød. O. A.De sidste sørgelige Minder. 191 — Hvad er der at gjøre? Han siger, det er gaaet med altsammen. - Nu, saa ta' det, dér! Lad ham ha' det! Denne pludselige Overgang fra den rørende Tone, hvori hun havde talt med mig, til Brummen og smaalige Beregninger, slog mig dengang meget. Ved senere at tænke herover har jeg indset, hvor- ledes hun, til Trods for, hvad der foregik i hendes Indre, har havt Selvbeherskelse nok til at passe sin Dont, lige som Vanens Magt gjorde, at hun ufortrødent hængte ved sine sædvanlige Beskjæf- tigelser. Sorgen opfyldte hende i den Grad, at det ikke faldt hende ind at skjule, at hun ogsaa kunde beskjæftige sig med andet; hun vilde ikke engang have forstaaet, hvorledes man kunde falde paa saa- dan noget. Af alle Følelser er Forfængelighed den, der har mindst at g;øre med virkelig Sorg, og ikke desto mindre er den saa fast indgroet i den menne- * .skelige Natur, at selv den største Sorg kun yderst sjeldent er i Stand til at fordrive den. Forfænge- lighed i Sorgen ytrer sig ved Ønsket om at synes enten bedrøvet eller ulykkelig eller fast, og slige lave Ønsker, som vi ikke ville vedkjende os, men som vi dog, selv i de sørgeligste Tilfælde, næsten aldrig kunne sige os fri for, berøve Sorgen dens Styrke, Værd og Inderlighed. Hvad Nathalie Så- vischna derimod angaar, saa havde Ulykken ramt hende saa dybt, at der ikke var et eneste Ønske192 Barndom og Drengeaar. mere tilbage i hendes Sjæl, og hun levede kun af Vane. Efter at have udleveret Fokå de forlangte Va- rer og mindet ham om Postejen, som skulde bages til Præsterne, lod hun ham gaa, tog sin Strikke- strømpe og satte sig paany ved Siden af mig. Vi begyndte, hvor vi slap; vi græd endnu en- gang sammen og aftørrede endnu engang vore Taarer. Disse Underholdninger med Nathalie Såvischna gjentoge sig hver Dag; hendes stille Taarer, simple og gudfrygtige Tale var mig en Trøst og Husva- lelse. Men vi maatte snart skilles fra hinanden; tre Dage efter rejste hele Familien til Moskow, og jeg fik hende aldrig mere at se. Bedstemoder erfarede først den frygtelige Nyhed ved vor Tilbagekomst, og hendes Sorg gik over alle Grænser. Vi fik ikke Lov at komme ind til hende, da hun en hel Uge var uden Bevidsthed,, saa Lægerne endogsaa frygtede for hendes Liv, saa meget mere, som hun ikke blot ikke vilde vide af nogen Medicin at sige, men heller ikke vilde tale med Nogen, ikke sov og ikke tog nogen som helst Føde til sig. Undertiden som hun sad alene i Væ- relset i sin Lænestol, kunde hun pludselig begynde at le; derfra gik hun over til at hulke med taare- løse Øjne, fik Krampe og med en uhyggelig Stemme raabte hun nogle meningsløse eller skrækkelige Ord. Det var den første store Sorg, der havdeDe sidste sørgelige Minder. 193 ramt hende, og den bragte hende til Fortvivlelse, Hun følte Trang til at skyde Skylden for sin Ulykke paa en eller anden og brugte frygtelige Ord, me- dens hun med usædvanlig Kraft truede ad nogen, sprang op af Lænestolen og gik med store Skridt hurtig om i Værelset, indtil hun faldt bevidstløs om. Engang gik jeg ind i hendes Værelse; hun sad som sædvanlig i sin Lænestol og lod til at være rolig; kun hendes Blik slog mig. Øjnene stode vidt aabne, men Blikket var ubestemt og sløvt; hun saae lige paa mig, men syntes ikke at be- mærke mig. Munden formede sig langsomt til et Smil og hun sagde i en øm og rørende Tone: „kom hen til mig, lille Ven, kom her hen, min En- gel!" Jeg troede, hun henvendte sig til mig, og nærmede mig; men det var ikke mig, hun saae paa. „Ak, dersom Du vidste, Kjære, hvad jeg har lidt, og hvor jeg .nu er glad over, at Du er kom- men . . . Jeg begreb, at det var maman, som hun indbildte sig at se, og blev staaende. „Og man har sagt mig, at Du ikke var mere," vedblev hun, idet hun rynkede Panden, „det var en rar Snak! Som om Du kunde dø før mig!" raabte hun og brast ud i en frygtelig, hysterisk Skogger- latter. Kun de, som ere i Stand til at elske meget, kunne ogsaa sørge meget; men den Trang, de har til at elske, bliver dem igjen et Middel imod Sor- gen og helbreder dem. Af denne Grund er ogsaa Barndom og Drengeaar. JQ194 Barndom og Drengeaar. Menneskets moralske Natur stærkere end den fysiske. Sorgen dræber aldrig. Efter en Uges Forløb var Bedstemoder igjen i Stand til at græde og fra - det Øjeblik af blev det bedre med hende. Hendes første Tanke, da hun kom til sig selv igjen, gjaldt os, og hendes

Kjær- lighed til os voxede med hver Dag. Vi stode be- standig ved Siden af hendes Lænestol; hun sad stille og græd, talte om maman og kjælede for os. Ved Synet af Bedstemoders Sorg kunde det umulig falde nogen ind at finde den overdreven, lige som den ogsaa var baade dyb og rørende i sine Ytringer; men, hvorledes det nu kom, saa havde jeg dog mere Sympathi med Nathalie Så- vischna, og jeg er endnu i dette Øjeblik overbevist om, at Ingen hverken har elsket maman eller sør- get over hende saa dybt og inderlig, som dette enfoldige og kjærlige Væsen. Ved Moders Død endte Barndommens lykkelige Tid for mig og en ny Epoke — Drengeaarenes — be- gyndte; men da Erindringerne om Nathalie Så- vischna, som jeg ikke mere fik at se, og som har havt en saa stor og velgjørende Indflydelse paa min følsomme Natur, tilhøre den første Epoke, vil jeg endnu sige et Par Ord om hende og hendes Død. Efter vor Afrejse havde hun, som jeg senere erfarede af Folk, der vare blevne tilbage i Lands- byen, været meget nedtrykt af Mangel paa Beskjæf- tigelse. Skjøndt alle Forraadene endnu stadig be-De sidste sørgelige Minder. 195 fandt sig i hendes Varetægt, og hun uafladelig krammede op i dem, vejede og ordnede deres Ind- hold, følte hun dog vedvarende Savnet af den travle Virksomhed og Larmen, som det landlige Herre- sæde, mens Herskabet havde beboet det, altid havde gjenlydt af, og som hun havde været vant til lige fra sin Barndom. Sorgen, de forandrede Livsfor- hold og Mangel paa Beskjæftigelse havde meget snart en Sygdom til Følge hos hende, som ofte kommer med Alderen, og som hun var særlig an- lagt for. Lige en Maaned efter Moders Død fik hun Vattersot og maatte holde Sengen. Det maa have været tungt for Nathalie Sa- vischna at leve og endnu tungere at dø, alene, som hun var, i det store øde Hus i Petrofskoje, uden Slægtninge og uden Venner om sig. Alle i Huset nærede Godhed og Agtelse for Nathalie Såvisehna, medens hun ikke stod i Venskabsforhold til en Eneste —^ en Omstændighed, hun var stolt af. Ef- ter hendes Mening maatte Venskab, lige meget med hvem det saa var, i hendes Stilling, som en Hus- holderske, der nød sit Herskabs fulde Tillid og havde saamange Kister med alle mulige Sager i Forvaring, nødvendigvis føre til Partiskhed og en utilladelig Eftergivenhed; af den Grund eller maaske fordi hun overhovedet ikke havde Noget tilfælles med Husets øvrige Folk, trak hun sig tilbage fra dem og sagde, at hun ikke kjendte til noget Misk- maskeri med nogen i Huset og aldrig vilde se igjen- nem Fingrene, hvor det gjaldt Herskabets Tarv. 13*196 Barndom o g Drengeaar. Idet hun lagde hele sit Indre aabent for Gud i Bønnen, fandt hun den Trøst, hun søgte; men i svage Øjeblikke, som vi alle ere underkastede, og hvori man især føler Trang til et levende Væsens Deltagelse og Taarer, kunde hun stundom lægge sin lille Mops op ved Siden af sig paa Sengen, hvor den laa og slikkede hendes Hænder og saae paa hende med sine gule Øjne, medens hun smaa- snakkede med den og kjælede for den under stille Graad. Naar Mopsen saa gav sig til at klynke og tude, tyssede hun paa den og sagde: „Hold nu op, du behøver slet ikke at fortælle mig, at jeg snart skal dø." En Maaned før sin Død tog hun noget hvidt Bomuldstøj, hvidt Musselin og nogle røde Baand frem, som hun havde havt liggende i sin Dragkiste, og syede sig med sin Piges Hiælp deraf en hvid Kjole og en Kappe, lige som hun til de mindste Enkeltheder traf Bestemmelse om alt, hvad der vedgik hendes Begravelse. Alle Herskabets Kister med samt deres Indhold overgav hun med den største Akkuratesse efter Fortegnelsen til Forval- terens Kone, og undtog blot herfra to Silkekjoler og et gammeldags Schawl, som Bedstemoder en- gang havde foræret hende, og Bedstefaders guld- broderede Uniform, som ligeledes var skjænket hende i evig Arv og Eje; hun havde vaaget saa godt over den, at Galonerne paa Uniformen saae ud som de kunde være ny, og Klædet ingen Skade havde lidt af Møl.De sidste sørgelige Minder. 197 Før sit Endeligt ytrede hun det Ønske, at Silkekjolerne skulde laves om til Slobrokker til Volodja og mig, hvorved han fik den rosenrøde og jeg den tærnede; Schawlet var- bestemt for Lju- botschka. Uniformen testamenterede hun til den af os, som først blev Officer. Alle hendes øvrige Ejendele og Penge, med Undtagelse af firti Rubler, som hun lagde til Side til Sjælemesser efter sin Død, bestemte hun for sin Broder. Denne, som længst havde faaet Fripas, opholdt sig i et langt bortliggende Gouvernement og førte et højst rygges- løst Liv, hvorfor hun heller ikke, saa længe hun levede, havde staaet i noget som helst Forhold til ham. Da han kom for at modtage Arven og det viste sig, at hele den Afdødes Efterlandenskab kun havde en Værdi af fem og tyve Rubler, vilde han slet ikke tro det; han sagde, det var umuligt, at en gammel Kone, der i sexti Aar havde levet i et rigt Hus, havt alt mellem Hænderne, der hele sit Liv havde været Gjerrigheden selv og havde rystet og bævet for hver en Trevl, at hun ikke skulde efterlade sig Noget. Men det var virkelig saaledes. Nathalie Såvischna var syg i to Maaneder og bar sine Lidelser med ægte kristelig Taalmodighed, uden at knurre eller klage og havde kun efter Sædvane idelig Guds Navn paa Læben. En Time før

sin Død aflagde hun med stille Glæde sit Skrifte- maal for Præsten, modtog Nadverens Sakramente og fik den sidste Olie.i"" Barndom o g Drengeaar. Hun bad enhver af Husets Folk om Tilgivelse, for den Uret, hun muligvis kunde have tilføjet ham, og bad sin Skriftefader Vasili sige til os alle, at hun ikke vidste,' hvorledes hun skulde takke os for al vor Godhed, og bad os tilgive hende, om hun i sin Dumhed skulde have krænket Nogen af os; „men", var hendes Ord, „en Tyv har jeg al- drig været, og jeg kan sige, at jeg ikke har beriget mig med saa meget som en Trevl af, hvad der har været mig betroet." Det var en af de Egenskaber, som hun gjorde sig til af. Iført den hvide Kjole og Kappen, som hun havde gjort færdige, laa hun og støttede sig til Puderne, medens hun lige til det Sidste vedblev at underholde sig med Præsten; ved at mindes, at hnn ikke havde efterladt Noget til de Fattige, tog hun ti Rubler frem og bad om at uddele dem i Sognet; derpaa slog hun Korsets Tegn, lagde sig tilbage og udstødte det sidste Suk med et Smil om Munden og Guds Navn paa Læben. Hun gik bort fra dette Liv uden Klage og uden Frygt for Døden, som hun ansaa for et Gode. Det er noget, man ofte hører; men hvor sjeldent, at det virkelig forholder sig saaledes! Nathalie Såvischna kunde dø uden Frygt, da hun døde med en urokkelig Tro og havde fulgt Guds Ord i Livet. Selv om man ogsaa vilde finde, at hendes Tro kunde have havt et højere Sving, hendes Liv et højere Maal, saa bliver denne rene Sjæl vel der-De sidste sørgelige Minder. 199 for ikke en mindre værdig Gjenstand for Kjærlighed og Beundring? Hun fuldkommede den bedste og største Gjer- ning i dette Liv: at dø uden Klage og Frygt. Efter sit Ønske blev hun begravet i Nærheden af Kapellet, som staar over Moders Grav. Den lille med Brændenelder og Tidsler bevoksede Jord- høj, hvorunder hun ligger, er omhegnet med et sort Gitter, og jeg glemmer aldrig, naar jeg kom- mer fra Kapellet, at gaa hen til Gitteret og knæle ved Graven. Undertiden kan jeg blive staaende mellem Ka- pellet og det sorte Gitter, medens en Række af sørgelige Minder pludselig vaagne i min Sjæl. Jeg kommer til at tænke paa, om Forsynet virkelig kun skulde have forenet mig med disse to Væsner for evig at lade mig føle Savnet af dem? . . . 1. Paa Rejse. ^ilglUlpidénfor Hovedtrappen i Petrofskoje holdt v}l[EMI|g[f der igjen to Vogne, hvori Mimi tillige åtvz gSåto-^wtifclS, med Kåtjenka, Ljubotschka og Stupigen tog Plads, medens Forvalteren Jakob selv sad paa Bukken, og en Kalesche, hvori jeg kørte tillige med Volodja og Vasili. Papa, som et Par Dage efter ligeledes skulde rejse til Moskou, stod barhovedet paa Trappen og slog Kors for Karethvinduet og Kaleschen. „Naa, Gud være med jer! Kør saa!" sagde han. Jakob og Kuskene (vi kørte med vore egne Heste) toge Huerne af og korsede sig med et „Saa, i Guds Navn!" Vognene skumplede afsted paa den ujævne Vej, medens det ene Birketræ i Alleen for os forbi efter det andet. — Jeg er ikke Spor af bedrøvet: mit Blik er vendt — ikke imod det, jeg forlader, men imod det, der venter mig. Jo længer jeg kommer bort fra Gjenstandene, der staa i For- bindelse med de sørgelige Minder, som hidtil have opfyldt mit Sind, desto mere tabe disse Minder i204 Barndom og Drengeaar. Styrke, indtil de pludselig rent vige Pladsen for en livsalig Følelse af Livet selv, der er saa fuldt af Kraft, af Friskhed og Haab. Det var sjeldent, at jeg havde tilbragt Tiden — jeg vil ikke sige „saa lystigt", da jeg endnu und- saa mig for at give Lystigheden Tøjlen — men saa behageligt som disse fire Dage, vi vare undervejs. Jeg havde ikke mere den lukkede Dør ind til Moders Værelse for Øje, som jeg ikke kunde gaa forbi uden at skælve, eller det lukkede Klaver, som vi ikke blot ikke nærmede os til, men ikke engang kunde se paa uden en vis Frygt, eller Sørgeklæderne (vi vare alle i det sædvanlige Rejsetøj) eller nogen af alle de Gjenstande, der samtidig med at de mindede mig om det uerstattelige Tab, jeg havde lidt, nødte mig til paa det forsigtigste at undgaa enhver Ytring af Livsglæde, for ikke paa en eller anden Maade at komme til at krænke h e n d e ^ Minde. Her blev min Opmærksomhed tværtimod idelig adspredt og fængslet af det ene maleriske Landskab efter det andet, medens Foraarsnaturen fyldte Sjælen med en veder- kvægende Følelse af Tilfredshed med det nær- værende og et lyst Haab om Fremtiden. Ganske tidlig om Morgenen kommer den ubøn- hørlige Vasili, der, som det altid gaar Folk i et nyt Embede, kun viser en altfor stor Iver i Tjene- sten, og river Tæppet af én, medens han paastaar, at det er paa Tiden at komme afsted og at alt er færdigt til Rejsen. Hvordan man saa trykker sig, forstiller sig eller giver den fornærmede, for atPaa Rejse. 205 • faa Lov at forlænge den søde Morgensøvn endnu et lille Kvarter, saa ser man dog paa Vasili's be- stemte Mine, at han er ubønhørlig og parat til at rive Tæppet af én saa tit det skal være — man springer op og løber ud i Gaarden for at vaske sig ved Brønden. I Gangen staar Forrideren Mitka ildrød i Hove- det af at staa og blæse til Gløderne under The- maskinen, som allerede er i Kog. Det er fugtigt og taaget i Vejret, og der staar som en Damp hen over Møddingen i Gaarden; Solen kaster et mun- tert og klart Lys hen over den østlige Del af Him- len og Husets

Straatag ligger og glindser i Morgen- duggen. Under Bislaget kan man se vore Heste, som staa bundne til Krybberne, og høre deres Gum- len. En eller anden „Trofast", som før Daggry har faaet sig en lille Lur paa en tør Bunke Gød- ning, strækker sig dovent og sætter logrende med Halen af i et lille Luntetrav hen i en anden Ende af Gaarden. Den travle Husmoder aabner den knirkende Port og jager Køerne ud paa Vejen, hvor- fra man allerede hører Hjordens Trampen og Brø- len, medens Mutter veksler et Par Ord med en søvnig Nabokone. Philip staar i bare Skjorteærmer- og hejser Vand op, som han hælder i et stort Ege- trug, hvorved det klare Vand sprøjter til alle Sider og Ænderne, som allerede er paa Benene, faa sig et Morgenbad i Pølen ved Siden af Truget; det er mig en ren Fornøjelse at betragte Philips prægtige Ansigt med det sorte Skjæg, og se, hvor kraftigt206 Barndom og Drengeaar. Aarerne og Musklerne svulme paa de stærke Arme, hver Gang han foretager en eller anden anstrengende Bevægelse. Bag ved Skillevæggen, hvor Mimi havde sovet med Smaapigerne, og som vi havde talt igjennem i Aftes, begynder det at røre sig. Stupigen Mascha kommer idelig løbende forbi os med forskjellige Gjenstande, som hun ved Hjælp af Kjolen om- hyggelig søger at unddrage vor Opmærksomhed; endelig aabnes Døren og man kalder os ind for at drikke The. I et Anfald af overdreven Iver løber Vasili idelig ud og ind, snart med et, snart med et andet, medens han gjør Tegn til os med Øjnene og paa alle Maader søger at overtale „Maria Ivanovna" (Mimi) til at skynde paa Afrejsen. Hestene ere for- spændte og give deres Utaalmodighed til Kjende ved af og til at ryste med Bjælderne; Kasser, Kufferter og Smaaæsker blive paa ny lagte til Rette, og vi indtage vore Pladser. Men hver Gang vi skulle ind i Kaleschen, forefinde vi bestandig et Bjerg i Stedet for et Sæde, og kunne slet ikke for- staa, hvorledes alt dette Dagen iforvejen har ligget saa bekvemt, og hvorledes vi nu skulle bære os ad for at kunne sidde; navnlig vækker en Nøddetræ's Thekasse med trekantet Laag, der bliver bragt over til os i Kaleschen og stillet lige under mig, mit alleryderste Mishag; men Vasili paastaar, at det nok giver sig alt sammen efterhaanden, og jeg er nødt til at tro ham.Paa Rejse. 207 Solen havde lige hævet sig over et mægtigt Skylag, som bedækkede den østlige Del af Horizon- ten, og hele Omegnen laa i et roligt straalende Lys. Alt er saa smukt omkring mig, og jeg er saa let om Hjertet . . . Vejen slynger sig som et bredt Baand foran os ud og ind mellem tørre Stubbe- marker og grønne, dugbesprængte Enge og Korn- agre; langs med Vejen møder man hist og her en melankolsk Pil eller et ungt Birketræ med smaa klæbrige Blade,- som kaster en lang ubevægelig Skygge hen over de udtørrede Hjulspor paa den lerede Vej . . . Vognhjulenes og Bjældernes ensfor- mige Larm er ikke i Stand til at overdøve Lærker- nes Sang, som lyder langs med Vejen. Den under- lige Lugt af mølædt Tøj, af Støv og noget syrligt, som "ellers er vor Kalesche egen, mærkes ikke i den friske Morgenluft, og jeg fornemmer en livsalig Uro i min Sjæl, en Lyst til at foretage noget, — et umiskjendeligt Tegn paa virkelig Glæde. Jeg fik ikke Tid til at bede min Morgenbøn paa Gjæstgivergaarden; men da jeg ofte har be- mærket, at der hver Gang jeg af en eller anden Grund glemmer at overholde denne Skik, hænder mig en Ulykke, søger jeg nu at indhente det for- sømte: jeg tager Huen af, vender mig om i Hjør- net af Vognen, hvor Helgenbilledet hænger, og beder min Morgenbøn, medens jeg korser mig under Blusen for at ingen skal se det. Men tusind for- skjellige Gjenstande optage min Opmærksomhed,208 Barndom og Drengeaar. og jeg gjentager adspredt flere Gange i Træk de samme Ord i Bønnen. Paa Fodstien, som slynger sig langs med Vejen, # ser man nogle langtsomt fremadskridende kvinde- lige Figurer: det er Valfartende. Hovederne ere omvundne med smudsige Forklæder, en Tværsæk af Birkebark hænger over den bøjede Ryg, og Fød- derne, som ere indsvøbte i snavsede forrevne Lap- per, stikke i Bastsko. Støttende sig til de lange Stokke, der alle beskrive en regelmæssig Svingning i Luften, se de sig neppe om efter os, medens de med langsomme, tunge Skridt en for en skride fremad, og jeg spørger mig selv: hvor mon de skal hen, og hvad gaar de efter, om deres Rejse vil vare længe, og om de lange Skygger, som de kaste over Vejen, snart ville forene sig med Skyggen af Pile- træet, som de skal forbi? Men en Vogn med fire Heste for kommer os hurtigt i Møde. Endnu et Øjeblik og de Ansigter, der i saa nær Afstand lige havde set saa venligt og nysgjerrigt paa os, vare allerede forsvundne, og det kommer én saa under- ligt for, at der slet ikke findes noget, som binder én til disse Folk, og at man maaske aldrig mere faar dem at se. Her kom et Par svedende langhaarede Post- heste løbende ved Siden af Vejen med Seletøjet bundet op ved Siderne og fulgt af en ung Bonde- karl, som med Hatten paa Snur og de lange Ben i et Par høje Støvler hængende dinglende ned ad Siderne paa Hesten, synger en yderst langtrukkenPaa Rejse. 209 Melodi. Der er saa megen doven og sorgløs Til- fredshed udbredt over hans Ansigt og hele Hold- ning, at det forekommer mig, at man ikke kan tænke sig noget

lykkeligere end at være en Post- karl , som rider Retour og synger melankolske Viser. Langt borte, paa den anden Side af Kløften hist henne, tegner en Landsbykirke med sit grønne Tag sig af imod den lyseblaa Himmel. Der har vi Landsbyen, det røde Tag paa Herregaarden og Haven uden om. Hvem mon der bor i dette Hus ? Mon dér ogsaa er Børn, Fader og Moder og en Lærerinde? Vi kunde vist egentlig meget godt tage ind her og gjøre Bekjendtskab med Folkene i Huset? ... En lang Række svært læssede Vogne, hver med tre velnærede og tykbenede Heste for, nøder os til at kjøre uden om. „Hvad har I der?" spørger Vasili den første Kusk, vi kommer forbi, der med et Par vældige Fødder hængende ned over Forsædet og svingende saa smaat med Pisken, længe ufravendt ser efter os med et meningsløst Blik og først aabner Munden for at svare, naar man er kommen saa langt bort, at det er umuligt at høre noget. „Hvad er det for Varer, T fører?" spørger Vasili ved det næste Læs, hvor Kusken havde indrettet sig et Tag af friske Bastmaatter, som han laa under. Et blondt Hoved med rødt Ansigt og rødligt Skæg kommer et Øjeblik stikkende ud under Bastmaatten og overfarer vor Kalesche med et saa ligegyldigt ringeagtende Blik, at jeg siger mig Barndom og Drengeaar.210 Barndom og Drengeaar. selv, at disse Kuske formodentlig slet ikke maa vide, hvem vi er, hvor vi kommer fra og hvor vi skal hen? Optagen af forskjellige Iagttagelser havde jeg i Løbet af halvanden Times Tid rent ophørt at lægge Mærke til de skæve Tal paa Milepælene, som vi kom forbi. Men Solen begynder at brænde mig i Hovedet og paa Ryggen, Vejen bliver mer og mer støvet, lige som den trekantede Thekasse i høj Grad generer mig, saa jeg flere Gange skifter Stilling; jeg lider af Varme, sidder ubekvemt og begynder at kjede mig. Hele min Opmærksomhed er nu optaget af Milepælene og Tallene, som staar paa dem. Jeg anstiller forskjellige mathematiske Beregninger med Hensyn til, hvornaar vi kan an- komme til Poststationen. „Tolv Vérst er en tredie Del af sex og tredive; der er en og fyrre til Lipets, følgelig har vi kørt en tredie Del og hvor meget?" o. s. v. „Vasili", siger jeg, da jeg bemærker, at han begynder at nikke med Hovedet, „bedste Vasili, kan jeg ikke komme op paa Bukken?" Vasili sam- tykker, vi bytte Plads og et Øjeblik efter ligger han allerede og snorker og breder sig saaledes i Kaleschen, at han næsten optager hele Pladsen, medens der fra det høje Sæde, jeg nu indtager, aabner sig den aller behageligste Udsigt tor mig, idet jeg herfra kan holde Øje med alle vore fire Heste: „Nerutschinskaja", „Djætjsk", den nærmerPaa Rejse. 211 og „Apothekeren", som jeg alle har studeret indtil de mindste Enkeltheder. Hvoraf kommer det, Philip, at „Djætjsk" idag gaar fjerner og ikke nærmer? spørger jeg lidt frygtsomt. „Djætjsk?" Og „Nerutschinskaja" trækker slet ikke, til- føjede jeg. „Djætjsk" kan ikke gaa nærmer, siger Phi- lip, uden at tage Hensyn til min sidste Bemærk- ning : — det er ikke en af de Heste, som man kan lade gaa nærmer. Nærmer maa man have en Hest, som, kort sagt, er en rigtig Hest; men det er ikke saadan en Hest. Med disse Ord bøjer Philip sig ned til højre og, idet han strammer Tømmerne af alle Kræfter, giver han sig til at piske den arme „Djætjsk" over Halen og Benene paa en ganske egen Maade neden fra opad, og til Trods tor at „Djætjsk" gjør sig al mulig Umage og egentlig er den, der trækker hele Læsset, ophører Philip dog først med denne Ma- nøvre, da han føler Trang til at puste lidt og, uvist hvorfor, give Huen et Tryk ned over det ene Øre, skjøndt den hidtil sad meget godt og fast paa Hovedet af ham. Jeg benytter det gunstige Øje- blik og beder Philip, om jeg ikke maa være Kusk en lille Smule. Philip giver mig først en, saa to Tømmer, tilsidst holder jeg alle seks Tømmer og Pisken i min Haand og er fuldstændig lykkelig. Jeg søger paa enhver Maade at efterligne Philip, 14*212 Barndom og Drengeaar. spørger ham, om det nu er godt; men det ender stadigt med, at jeg ikke tilfredsstiller ham: snart finder han, at en trækker for meget, snart, at en anden slet ikke bestiller noget og tilsidst stikker han Albuen frem foran Brystet af mig og tager Tømmerne fra mig. Jeg bytter igjen Plads med Vasili. Heden tager stadigt til. De smaa, fine Florskyer begynde at svulme som Sæbebobler, gaa højere og højere til Vejrs, hvor de flyde sammen og antage et mørkegraat Skær. En Haand med en Flaske og en lille Pose kommer til Syne i Ka- rethvinduet og med en forbausende Behændighed springer Vasili under Kørslen ned af Bukken og bringer os Kvass og Ostekager. Hver Gang vi skulle ned ad en høj Bakke, stige vi alle sammen ud af Vognene og løbe omkaps ned til Broen neden fov, medens Vasili og Jakob, efter at have hæm- met Baghjulene, hver fra sin Side gaar og støtter Vognen, som om de vilde være i Stand til at holde paa den, hvis den skulde falde om. Senere begiver Volodja og jeg os med Mimi's Tilladelse hen i Ka- rethen, medens Ljubotschka og Kåtjenka tage Plads i Kaleschen. Pigebørnene ere uhyre glade over denne Omflytning, da de meget rigtigt fmde, at der er betydelig morsommere i Kaleschen. Naar vi i Solheden komme igjennem en Skov, lade vi under- tiden Kusken holde lidt, medens vi plukke grønne Grene og indrette os et

Lysthus i Kaleschen. Det bevægelige Lysthus indhenter nu i fuld Fart Ka- rethen, hvorved Ljubotschka udstøder et formeligtPaa Rejse. 213 Hvin, noget hun aldrig forsømmer, naar der er noget, som forvolder hende en særlig Glæde. Men der har vi jo Landsbyen, hvor vi skal spise til Middag og hvile os ud. Man mærker alle- rede den bekjendte Landsbyduft af Røg, Tjære og Fastekringler, hører Lyden af Samtaler, Skridt og Vognhjul; Bjælderne have ikke mere den Klang, som paa fri Mark; paa begge Sider af Vejen fare de smaa Bønderhuse en forbi med deres Straatage, udskaarne Forsiringer over Dørene og smaa Vin- duer med rødt og grøntmalede Skodder, som en nysgjerrig Bondekone hist og her stikker Hovedet ud af. Der har vi de smaa Landsbydrenge og Landsbypiger, som i bare Skjorter snart staa ube- vægelige med opspilede Øjne og udspilede Fingre, snart med de raske smaa Ben kile bag efter i Stø- vet at Vognene, hvor de, til Trods for Philips tru- ende Miner, søge at kravle op paa Kufferterne, som ere bundne fast bag paa. Her komme de rød-- skæggede Gaardskarle løbende fra begge Sider hen til Vognene, hvor de med de mest indbydende Ord og Lader kappes om at overtale de Rejsende til at tage ind hos dem. Prrr! Porten knirker i Hængs- lerne, Skaglerne støde imod Portstolperne og vi køre ind i Gaarden. Hele fire Timer at hvile os ud i og være fri! II. Tordenvejr. Solen var ved at gaa ned i Vest; dens hede Straaler brændte mig noget ganske utaaleligt paa Halsen og paa Kinderne; det var ikke muligt at røre ved Kanten af Kaleschen, saa hed var den; en tæt Støv stod langs ad Vejen og fyldte Luften, ikke en Vind rørte sig, som kunde have ført den bort. Foran os havde vi stadigt den tilstøvede Overdel af Karethen for Øje, som bestandig i en og samme Afstand fra os under en langsomt gyn- gende Bevægelse ikke tillod os at se andet end Jakobs Hue, Kuskens Hat og Enden af Pisken, som han af og til svingede med. Jeg vidste ikke, hvor jeg skulde gjøre af mig selv: hverken Volodja, som laa og døsede ved Siden af mig ganske sort i Ansigtet af Støv, eller de Bevægelser, som Philip gjorde med Ryggen, eller den lange Skygge, som Kaleschen kastede og som i en skæv Vinkel løb bag efter os — intet af alt dette kunde forskaffe mig nogen som helst Adspredelse. Hele min Op- mærksomhed var delt imellem Milepælene, som jegTordenvejr. 215 langt borte havde Kig paa, og Skyerne, som efter hidtil at have været spredte langs med Horizonten, havde antaget en mørk ildevarslende Farve og sam- lede sig i en stor og truende Tordensky. Af og til hørte man det gjentagne Bulder af en fjern Torden. Denne sidste Omstændighed forøgede kun min Utaalmodighed efter saa snart som muligt at naa Gæstgivergaarden, da jeg altid følte mig ube- skrivelig nedtrykt og ængstelig til Mode i Torden- vejr. Der var endnu mindst ti Verst til den nærmeste Landsby og imens rykkede den mørke lillafarvede Tordensky — hvor den var kommen fra, maa Gud vide! — uden Spor af Vind hurtigt ind paa os. Solen, der endnu ikke er skjult bag Skyerne, kaster- et klart Lys over dens mørke Former og de graa Striber, som den efterlader sig lige ned i Horizon- ten. Af og til blinker et Lyn i det Fjerne, og der høres et svagt Bulder, som efterhaanden bliver stærkere, kommer nærmere og nærmere og gaar over til smaa afbrudte Tordenskrald, som lyde langs med hele Horizonten, Vasili rejser sig op paa Bukken og slaar Overlæderet op paa Kaleschen; Kuskene iføre sig deres Kavajer og tage Huerne af og korse sig for hver Gang det tordner; Hestene spidse Øren og puste Næseborerne op, som om de sporede den friske Luft, som Tordenskyen vil føre med sig, og Vognen ruller hurtigere afsted ad den støvede Vej. Jeg begynder at blive alvorlig bange og føler, hvorledes Blodet ruller hurtigere i mine216 Barndom og Drengeaar. Aarer. De forreste Skyer begynde allerede at dække for Solen; her brød den igjennem for sidste Gang, idet den oplyste hele den ene Side af Horizonten, der ligger i et frygteligt Mørke, og — forsvandt. Hele Omegnen bliver pludselig forandret og faar et mørkt og skummelt Udseende. Der gaar en Skæl- ven igjennem Espelunden; Bladene, som rasle og snurre rundt paa deres Stilke, antage et underligt graat Skær, som træder endnu stærkere frem imod Uvejrsskyens lillafarvede Grund; de store Birke- træers Toppe begynde at svaje frem og tilbage og smaa Haandfulde tørt Græs komme flyvende tværs over Vejen. Svalerne sværme saa tæt om Ka- leschen og flyve saa nær forbi Hestenes Bringer, som om de havde til Hensigt at standse os; Alli- kerne med deres forpjuskede Vinger drive paa Siden med Vinden; Forlæderet, som vi har knappet til for os, begynder at lette sig paa Siderne og aabne Adgang for nogle fugtige Vindstød, medens det klaprer op og ned imod Kanten af Kaleschen. Ly- net funkler, som det kunde være midt i Vognen det opstod, blænder Øjet og belyser for et Øjeblik det graa Klæde, Guldtressen og Volodja's Figur, som ligger trykket op i Hjørnet. Pludselig lyder der lige over Hovedet paa os et imponerende Brag, der, samtidigt med at det lige som stiger højere og højere og udvider sig mere og mere i en uhyre Spiral, gradevis forstærkes og ender i et bedøvende Skrald, som uvilkaarligt faar en til at skælve og holde Aandedrættet tilbage. „Guds Vrede!"

HvorTordenvejr. 217 megen Poesi ligger der ikke i dette almenfolkelige Begreb! Vognene rulle hurtigere afsted. Jeg kan se paa Ryggen af Vasili, lige som paa Philip, der utaalmodigt slaar med Tømmerne, at de ogsaa er bange. Karethen ruller i strygende Fart ned ad Bakke og rumler over Brædebroen; jeg er bange for at røre mig og venter hvert Øjeblik, at vi alle sammen skal sraa til Grunde. o Prrr! En af Skaglerne er gaaet løs, og til Trods for at der kommer det ene bedøvende Tor- denskrald efter det andet, maa vi dog gjøre Holdt paa Broen. Med Hovedet hældet op imod Kanten af Kaleschen og saa beklemt om Hjertet, at jeg næppe tør vove at aande, lader jeg haabløst mit Øje følge med enhver af Philip's Bevægelser, medens han puffende med Albuen og Piskeskaftet til den nærmer, med de tykke sorte Fingre sendrægtigt slaar en Løkke og gjør Selerne lige lange. Jo nærmere Uvejret kom os, desto mere steg min Frygt og Beklemmelse, og da det højtidelige Stilhedens Øjeblik indtraadte, som i Reglen gaar forud for selve Uvejrets Løsbryden, havde disse Følelser naat et saadant Højdepunkt, at jeg tror, jeg vilde være død af Spænding, hvis denne Til- stand skulde have varet ved endnu et Kvarterstid. I dette samme Øjeblik kom et menneskeligt Væsen til Syne ved Siden af Broen i en smudsig forreven Skjorte, med et ophovnet udtryksløst Ansigt, med218 Barndom og Drengeaar, bart Hoved og kort afklippet Haar, skæve, skind- magre Ben og en underlig skinnende rød Stump af Haand, som han stak lige ind til os i Kaleschen. — Gode Herre! Giv en stakkels Krøbling lidt i Jesu Navn! siger Tiggeren i en klynkende Tone, medens han idelig bukker for os og slaar Korsets Tegn. Jeg kan ikke beskrive den Rædsel, som i dette Øjeblik greb min Sjæl. En kold Gysen overfor mit hele Legeme og jeg saae med stive Øjne forfærdet paa Tiggeren. Vasili, som har det Hverv at fordele Almisser under Vejs, var beskjæftiget med at foreholde Philip, hvorledes denne skulde binde Skaglen fast, og først da alt er i Orden, og Philip med Tømmerne i Haanden kravler op paa Bukken, begynder Vasili at se efter i Sidelommen. Men Vognen er aldrig saa snart kommen i Gang, før et blændende Lyn pludselig faar hele Dalen til at staa i lys Lue; Hestene standse og umiddelbart efter paafølger der et saa bedøvende Tordenskrald, at man skulde synes hele Himmelhvælvingen styrtede sammen. Vinden tager til: Hestenes Manker og Haler, Vasili's Kappe og Forlæderet staa ud i én Retning og flagre fortvivlet under de voldsomme Vindstød. Paa Overlæderet af Kaleschen hører man det tunge Fald af den første store Regndraabe . . . der kom den anden, tredje, fjerde og pludselig var det lige som nogen kunde give sig til at slaa paa Tromme over Hovedet paa os, og h^le Omegnen gjenlød afTordenvejr. 219 den nedstyrtende Regns enssformige Fald. Jeg kan se paa Vasili's Albuer, at han er i Færd med at løse op for Pengepungen; Tiggeren løber stadig langs med Vognen, saa man hvert Øjeblik sidder i Frygt for, at den skal køre over ham, medens han ideligt bukker og korser sig og gjentager sit: „I Jesu Navn!" Endelig flyver den ventede Skærv i Form af en lille Kobbermønt forbi os, og "det ynkelige Væsen med de gjennemblødte Pjalter tæt sammentrukne om de udmagrede Lemmer, bliver uvist staaende midt paa Vejen ravende i Vinden, og forsvinder mig af Syne. Regnen, som faldt i skraa Retning dreven af den stærke Vind, øste ned i Strømme. Vandet flød ned ad Ryggen paa Vasili i en grumset Pøl, som havde samlet sig paa Forlæderet. Støvet, som i Regyndelsen blev slaaet sammen i smaa Klumper, forvandledes efterhaanden til tyndt Søl, som Hjulene æltede sammen; Vognen stødte ikke mere saa stærkt som før, og Vandet løb i mudrede Strømme langs med Hjulsporene. Lynene havde faaet et bredere og mattere Skær og Regnens jævne Fald gjorde Tordenskraldene mindre bedøvende. Men Regnen begynder allerede at tage af. Tordenbygen spreder sig ad i bølgeformige Skyer og klarer op paa det Sted, hvor Solen maa være, og igjennem Rygens hvidgraa Kant skimter man den blaa Himmel. Et Øjeblik efter skinner allerede en bly Solstraale i Pytterne langs Vejen, over Ringerne, hvorfra en fin Støvregn drysser ned som220 Barndom og Drengeaar. ir s i/1 i: I igjennem et Sold, og paa Vejens Grønt, der staar og glindser efter det friske Bad. Tordenbygen staar endnu lige mørk og truende ovre i den mod- satte Side af Horizonten; men den ængster mig nu ikke mere. Den uendelige Beklemthed, som Frygten havde indgydt mig, har hurtig veget Pladsen for en ubeskrivelig velgørende Følelse fuld af saligt Haab. Der er en lignende Glæde i min Sjæl som i den forfriskede, oplivede Natur. Vasili slaar Kraven ned paa sin Overkappe og ryster Vandet af Kasketten. Volodja slaar Forlæderet til Side; jeg stikker Hovedet ud af Vognen og indsuger begjærligt den rene, aromatiskeLuft. Karethen med sin gjennem- vaskede, skinnende Overdel og Kufferterne bag paa skumpler afsted foran os; Hestenes Rygge, Sele- tøjet, Tømmerne, Hjalskinnerne — alt er vaadt og skinner i Solen, som om det kunde være lakeret. Paa den ene Side af Vejen ligger en uoverskuelig Mark med Vintersæd, hist og her gjennemskaaret af smaa Kløfter; dens vaade Jord og friske Grønt skinner i Solen og strækker sig som

et broget Tæppe helt ud i Horizonten; paa den anden Side ligger en Espelund med en Underskov af Hassel- buske og Fuglekirsebærtræer, som i et Overmaal af Lykke: ikke et Blad rører sig, medens de klare Regndraaber dryppe fra dens gjennemvaskede Grene ned i det tørre aargamle Løv. Fra alle Sider stige Lærkerne i Vejret med deres muntre Sang og dale pludselig igjen; i de vaade Buske ere Smaafuglene travlt paa Færde, og man hører tydeligt GøgenTordenvejr. 221 kukke langt inde i Skoven. Den vidunderlige Skov- lugt om Foraaret efter et Tordenvejr, denne Duft af Birketræer, Violer, muggent Løv og Fuglekirsebær- træer er saa betagende, at jeg ingen Ro har paa mig i Kaleschen; med et Spring er jeg ude af Vognen, og afsted gaar det hen i Krattet; til Trods for Regndraaberne, som drysse ned over mig, pluk- ker jeg en hel Haandfuld vaade Grene af det nys udsprungne Fuglekirsebærtræ, slaar mig med dem i Ansigtet, medens jeg i dybe Drag indsuger deres henrivende Duft. Uden at lægge Mærke til, at mine Støvler sidde i ét Snavs eller at mine Strømper ere helt gjennemblødte, plasker jeg afsted igjennem Snavset alt hvad jeg kan hen til Karethvinduet. — Ljubotschka! Kåtjenka! raaber jeg, medens jeg stikker et Par Grene fulde af Blomster ind til dem: — se engang hvor dejligt! Pigebørnene skrige af Glæde; Mimi raaber, at jeg skal gaa min Vej, da jeg ellers absolut vil blive kørt over. — Ja, men prøv bare, hvor de lugter!III. Nye Anskuelser. Kåtjenka sad inde hos mig i Kaleschen med det smukke Hoved bøjet ned til Siden, medens hun tankefuldt lod Øjet følge langs med Vejen, der for- svandt under Hjulene. Jeg saae tavs paa- hende og undrede mig over det vemodsfulde Udtryk, der stemmede saa lidt med Barnets Sind, og som jeg nu for første Gang bemøerkede paa hendes rosen- røde Ansigt. — Nu kan vi snart være i Moskov, sagde jeg: — hvad tror Du det er for en By? — Det véd jeg ikke, svarede hun mut. — Nej, men hvad tror Du alligevel: er den større end Serpuchof? — Hvad? — Ikke noget. Den instinktmæssige Følelse, hvormed man gætter sig til hinandens Tanker, og som helt igjen- nem leder Samtalen, gjorde, at Kåtjenka mærkede, at hun havde saaret mig ved sin Ligegyldighed, hun løftede Hovedet og vendte sig om imod mig. ISlye Anskuelser. 223 Har Papa sagt jer, at vi skal bo hos Bedste- moder ? — Ja, Bedstemoder vil nu have, at vi stadigt skal bo sammen. — Alle . . .? Naturligvis; vi skal have den ene Halvdel af Lejligheden oven paa, I den anden, og Papa skal bo ovre i Fløjen; men vi skal allesammen spise til Middag nede hos Bedstemoder. - Mama siger, at Bedstemoder skal være saa fornem og saa streng? — Næ—æ! Det ser bare saadan ud i Be- gyndelsen. Hun er fornem, men slet ikke streng; tværtimod, hun er saa god og saa munter. Du skulde bare have set, hvad der var for et Bal paa hendes Navnedag! — Jeg er alligevel bange for hende. Gud véd desuden, om vi ogsaa . . . Kåtjenka holdt pludselig inde og faldt paa ny i Tanker. — Hvad? spurgte jeg urolig. — Ikke noget. — Nej, Du vilde have sagt noget: „Gud véd, desuden", sagde Du . . . — Du siger, der var saadan et dejligt Bal hos Bedstemoder? — Ja, hvor det var Skade, at I ikke var med! Der var fuldt op af Gæster, over tusind. Musik, Generaler, og jeg dansede . . . Kåtjenka! sagde jeg224 Barndom og Drengeaar. pludselig, idet jeg stoppede midt i min Beskrivelse: Du hører jo ikke efter! — Jo, jeg hører; Du siger, at Du dansede. — Hvorfor er Du saa trist? — Man kan da ikke altid være lystig. — Nej, Du har forandret Dig meget siden vi kom fra Moskov. Sig mig oprigtig, tilføjede jeg med et bestemt Udtryk, idet jeg vendte mig om imod hende; — hvorledes kan det være, at Du er bleven saa underlig? — Som om jeg var underlig? svarede Kåtjenka med et Liv, som tilkjendegav, at min Bemærkning havde interesseret hende: — jeg er aldeles ikke underlig. — Nej, Du er ikke mere den. Du har været, vedblev jeg: — før kunde man se, at Du betrag- tede os som dine Slægtninge, og holdt af .os, som vi holder af Dig; men nu er Du bleven saa alvor- lig, saa tilbageholdende . . . — Slet ikke . . . — Nej, lad mig tale ud, afbrød jeg hende, idet jeg allerede begyndte at fornemme en Kilden i Næsen, der gik forud for Taarerne, som jeg altid fik i Øjnene, naar jeg udtalte noget, som længe havde ligget mig paa Hjertet: — Du er tilbage- holdende imod os, Du taler blot med Mimi, lige som Du slet ikke vilde vide noget af os at sige. — Man kan dog ikke altid vedblive at være ens; man maa da ogsaa en Gang forandre sig, svarede Kåtjenka, der havde for Skik at forklareNye Anskuelser. 225 alt i Kraft af en skæbnesvanger Nødvendighed, naar hun ikke vidste, hvad hun skulde sige. Jeg husker, hvorledes hun en Gang var oppe at skændes med Ljubotschka, der kaldte hende „en dum Tøs", hvorpaa hun svarede: „man kan ikke alle være kloge Hoveder, der maa ogsaa være dumme iblandt;" men hendes sidste Svar, ,.man maa da ogsaa en Gang forandre sig," vilde ikke tilfredsstille mig, og jeg vedblev at trænge ind paa hende: — Hvorfor maa man det? V i kan jo dog ikke altid blive ved at bo sammen, svarede Kåtjenka med en let Rødme, idet hun ufravendt stirrede paa Philips Ryg: — Mama havde godt ved at være hos jer Mama, der var hende en tro Veninde; men om hun vil

komme ud af det med Grevinden, der skal være saa streng efter hvad man siger, det maa Gud vide! Desuden, sent eller tidlig, saa maa vi dog engang skilles: I er rige, I har Petrofskoje, vi er fattige, Mama har ikke noget. ' „I er rige — vi er fattige: det var da nogle besynderlige Ord!" tænkte jeg, lige som jeg fandt de Forestillinger, de vakte hos mig, i høj Grad be- synderlige. Efter mine daværende Begreber vare Tiggere og Bønder de eneste fattige, jeg kjendte, og det var mig en ren Umulighed at forene dette Begreb om Fattigdom med Forestillingen om den gratiøse, kønne lille Kåtjenka. Jeg fandt, at hvis Mimi og Kåtjenka hidtil havde boet hos os, maatte Barndom og Drengeaar. i ^226 Barndom og Drengeaar. vi ogsaa for Fremtiden blive boende sammen og dele ondt og godt med hinanden; det kunde jo ikke være anderledes. Nu var der derimod opstaaet et saadant Virvar i Hovedet paa mig af ny og uklare Forestillinger med Hensyn til deres enlige forladte Tilstand, jeg skammede mig i den Grad over, at vi vare rige og de vare fattige, at jeg blev ganske rød og slet ikke kunde beslutte mig til at s-e paa Kåtjenka. „Hvad har saa det at sige, at vi er rige og de er fattige," tænkte jeg, og hvorfor maa det nød- vendigvis føre til, at vi skal skilles? Hvorfor kan vi ikke dele det, vi har, i lige Dele mellem hver- andre?" Men jeg indsaa, det vilde være urigtigt at tale herom med Kåtjenka, og til Trods tor det logiske i min Tankegang havde et praktisk Instinkt allerede sagt mig, at hun havde Ret, og at en Forklaring her ikke vilde være paa rette Sted. — Er det muligt, at Du kan tage bort fra os? sagde jeg: — Hvorledes skal vi kunne leve skilte fra hinanden? — Hvad skal man sige? Det gjør mig selv ondt; men hvis det kommer saa vidt, saa véd jeg nok, hvad jeg vil gjøre . .. — Saa vil Du gaa til Theatret ... det var en rar Dumhed! faldt jeg ind, da jeg vidste, at hun altid havde sværmet for at blive Skuespillerinde. — Nej, det var noget, jeg sagde, dengang jeg var lille .. . — Men hvad vil Du da gjøre ? Nye Anskuelser. 227 — Jeg vil gaa i Kloster; der vil jeg bo og gaa i sorte Klæder med en lille sort Fløjelshue ... Hun brast i Graad. Er det aldrig hændt Dig, min Læser, at Du paa et vist Punkt i dit Liv pludselig har bemærket, at der er foregaaet en fuldstændig Forandring i dit Blik paa Tingene, som om alt, hvad Du hidtil har set, pludselig vendte Dig en anden hidtil ukjendt Side i Møde!* Et saadant moralsk Omslag foregik der første Gang med mig her under Rejsen, hvor- for jeg ogsaa anser det som dannende Overgangen fra Barndomstiden til Drengeaarene. For første Gang opstod den Tanke klart og tydelig hos mig, at det ikke blot var os, d. v. s. min Familie og mig, som levede paa Jorden, at det ikke var os, alting drejede sig om, men at der gaves en hel Verden af Mennesker med ganske andre Interesser, som ikke bekymrede sig det mindste om os, ja, ikke engang anede vor Tilværelse. Uden Tvivl havde jeg ogsaa vidst dette før, men ikke paa den Maade, som nu: jeg havde ikke været mig det bevidst, ikke følt det. For at Anskuelsen skal kunne blive til Over- bevisning, fordres der en vis given Vej, som ofte kommer én lige saa uventet, som den kan være forskjellig fra de Veje, ad hvilke andre naa til den samme Overbevisning. Samtalen med Kåtjenka, som havde grebet mig dybt og gjort mig bekymret for hendes Fremtid, var en saadan Vej for mig. Ved Synet af Landsbyerne og de større Byer, som 15*228 Barndom og Drengeaar. vi kom igjennem og hvor der i hvert Hus boede en Familie, der i det mindste var lige saa stor som vor, ved Synet af Kvinderne og Børnene, der et Øjeblik nysgjerrigt betragtede Køretøjet og for be- standigt svandt mig ud af Syne, vejl at se, hvor- ledes de Handlende .og Bønderne ikke blot ikke hilste paa os, som jeg var vant til hjemme fra i Petrofskoje, men ikke engang værdigede os et Blik, faldt det mig for tørste Gang ind: tivad der vel kunde beskæftige dem, siden de ikke i mindste Maade interesserede sig for os? Og dette Spørgs- maal havde igjen andre til Følge, som: hvorledes de levede og hvad de levede af, hvorledes de op- drog deres Børn, om de lod dem lære noget, gav o ' dem Lov at lege, hvorledes de straffede dem osv.? IV. I Moskov. Efter Ankomsten til Moskov lod den Foran- dring, der var foregaaet i mit Blik paa Tingene, paa Menneskene, der omgave mig, lige som paa mit Forhold til dem, sig endnu stærkere føle. Ved Gjensynet med Bedstemoder, da jeg saae hendes magre, rynkede Ansigt og matte Blik, blev den krybende Underdanighed og Frygt, som jeg tidligere havde følt for hende, afløst af Medlidenhed, og da hun med Ansigtet trykket imod Ljiibotschkas Hoved, gav sig til at hulke, som om hun kunde have set sin elskede Datters Lig for sig, gik min Medlidenhed endogsaa over til Kjærlighed. Den Sorg, som hun lagde for Dagen ved Gjensynet med os, generede mig dog ikke desto mindre, da jeg indsaa, at vi selv ingen Betydning havde for hende, men kun vare hende kære som en Erindring, at hvert et Kys, hvormed hun bedækkede mine Kin- der, kun var et Udtryk for den ene Tanke: hun er død, jeg ser hende aldrig mere! Papa, der siden vi vare komne til Moskov saa230 Barndom og Drengeaar. godt som slet ikke gav sig af med os og kun lod sig se ved Middagsbordet i sort Frakke eller Kjole og med en stadig bekymret Mine, havde tabt me- get i

mine Øjne med samt sine store omfaldende Halskraver, sine Forkarle, Forvaltere, sine Spadsere- toure i Marken og Jagtpartierne. Karl Ivånitsch, som Bedstemoder kaldte for „Hovmester" og som. Gud maa vide hvorledes, pludselig havde faaet det Ind- fald at skjule sin ærværdige skaldede Isse, som jeg var saa fortrolig med, under en rødgul Paryk med en syet Skilning næsten lige midt i Panden, fore- kom mig saa besynderlig og komisk, at det undrede mig, hvorledes jeg ikke tidligere havde lagt Mærke hertil. Mellem Smaapigerne og os havde der ogsaa rejst sig lige som en usynlig Skranke, og vi be- gyndte allerede at have Hemmeligheder for hver- andre; det var som om de gjorde sig vigtige over for os med deres Skørter, der begyndte at blive længere, og vi gjorde os til af vore Benklæder med Stropper i. Hvad Mimi angik, saa mødte hun den første Søndag ved Middagsbordet i en saa straa- lende Kjole og med saadanne Baand i Kappen, at man strax kunde se, at vi ikke var paa Landet mere, og at alt nu vilde gaa anderledes end før.

V. Min ældre Broder.

Jeg var kun et Aar og nogle Maaneder yngre end Volodja; vi vare voksede op sammen, havde faaet fælles Undervisning og været hinandens Lege- kammerater lige fra Barndommen af. Der var al- drig bleven gjort Forskjel paa os med Hensyn til Alderen: men just i det Tidsrum jeg nu omtaler, gik det op for mig, at Volodja hverken i Aar, Til- bøjeligheder eller Anlæg kunde siges at være en Kammerat for mig. Det forekom mig endogsaa, som Volodja selv var sig denne Forrang bevidst og gjorde sig til af den. Maaske var det en falsk Formodning, men ikke desto mindre vakte den min Selvfølelse, som blev saaret, hver Gang det kom til et Sammenstød imellem os. Han stod over mig i alt: saa vel i Leg som ved Undervisningen, i Maaden at føre sig paa som naar vi skændtes, hvad der kun bidrog til at fjerne os fra hinanden, noget, jeg stadig led under uden dog at kunne forklare mig Grunden. Hvis jeg, den Gang Volodja fik de første Mansketskjorter af hollandsk Lærred, havde sagt ligefrem, at det ærgrede mig, at jeg ikke havde saadanne Skjorter, saa er jeg overbevist om, at jeg vilde have følt mig betydelig lettere til Mode, og det vilde ikke have forekommet mig, hver Gang han rettede paa Halskraven, at han blot gjorde det for at fornærme mig. Det, som pinte mig alier mest, var dog, at Vo- lodja, som det af og til forekom mig, meget godt forstod mig, men søgte at lægge Skjul paa det. Hvem har ikke bemærket hint hemmeligheds- falde, stumme Forhold, som kan komme til Orde i et umærkeligt Smil, en Bevægelse eller et Blik mellem Folk, der stadig leve sammen: mellem Brødre, Venner, mellem Mand og Hustru, Herre og Tjener, især naar Vedkommende ikke er fuldkom- men oprigtig over for hinanden. Hvor mange til- bageholdte Ønsker, Tanker, hvor megen Frygt for at blive forstaaet kan der ikke ligge i et tilfældigt Blik, naar deres Øjne frygtsomt og usikkert møde hinanden! Maaske var det min altfor store Modtagelighed for Indtryk og Tilbøjelighed til at analysere, som i denne Henseende ledte mig vild; maaske Volodja slet ikke nærede de Følelser, som jeg formodede hos ham ... Han var hæftig, aabenhjertig og usta- dig i sine Lyster; men paa samme Tid, som han kunde lade sig henrive af de mest forskjellige Ting, hengav han sig med Liv og Sjæl til alt, hvad han foretog sig. Snart kunde han saaledes pludselig taa en Mani for Billeder, og han begyndte at tegne, kjøbte for alle de Penge, han havde, tiggede hos Tegne- læreren, hos Papa eller hos Bedstemoder; snart fik han saa igjen en Mani for Nipssager, som han sam- lede, hvor han kunde i Huset og pyntede sit Bord med; snart sværmede han for Romaner, som han skaffede sig i Smug og læste i baade tidlig og sil- dig . . . Jeg lod mig uvilkaarlig smitte af hans Ly- ster, men jeg var altfor stolt til at gaa i hans Fod- spor og altfor ung og uselvstændig til selv at bane mig en Vej. Dog var der intet, jeg i den Grad misundte Volodja, som hans lykkelige, ædle, aaben- hjertige Natur, der navnlig gjorde sig gældende i vore Stridigheder. Jeg følte, at han bar sig smukt ad, men jeg var ikke i Stand til at gjøre ham det efter. Engang, da hans Mani for Nipssager var paa sit højeste, kom jeg at Vanvare til at slaa en lille tom, spraglet Flakon i Stykker, som stod paa hans Bord. — Hvem har bedt dig røre ved mine Sager? sagde Volodja, som i det samme kom ind i Værel- set og straks bemærkede det Brud, der var gjort paa den symmetriske Opstilling af de forskjellige Gjenstande, som smykkede hans Bord. — Hvor er Flakonen ? Det er naturligvis Dig .., — Jeg kom til at rive den ned, og saa gik den itu; hvad er der saa farligt ved det? — Jeg vil blot bede Dig, at Du ikke under- staar Dig at røre ved mine Ting, sagde han, idet han samlede Stykkerne af den ituslagne Flakon sammen og betragtede dem med et Udtryk af dyb Bekymring. Vil Du bare lade være at kommandere, svarede jeg. — Har jeg slaaet den itu, saa har jeg slaaet den itu, og saa er der ikke noget at tale om det! tilføjede jeg og gav mig til at smile, skøndt det aldeles ikke var min Hensigt. — Dig gjør det ikke noget, men mig desto mer, vedblev Volodja med en febrilsk Skulderbe- vægelse (en Vane, han havde efter

Papa): — først slaar han itu, og saa lér han oven i Kjøbet, den utaalelige Unge! — Er jeg en Unge, saa er Du en stor Fløs! — Jeg agter ikke at skændes med Dig, svarede Volodja, idet han skubbede mig let til Side: — gaa din Vej! — Vil Du la' vær' at puffe. — Gaa din Vej! — Jeg siger: vil Du la' vær' at puffe! Volodja tog mig ved Armen og vilde trække mig væk fra Bordet; men jeg var saa ophidset, at jeg ikke mere vidste af mig selv at sige; jeg greb fat om Benet paa Bordet og væltede det. „Nu kan Du have det saa godt!" tænkte jeg, medens alle de smaa Porcellains- og Krystalsager i tusind Stumper og Stykker ramlede ned paa Gulvet, — Den modbydelige Dreng! .., raabte Volodja, medens han af yderste Evne søgte at standse Gjen- standene i Faldet.Min ældre Broder. 235 „Saa, nu er det da helt ude mellem os," tænkte jeg, idet jeg gik ud af Værelset: „vi bliver aldrig gode Venner mere!" Hele Dagen talte vi ikke til hinanden; jeg følte, at jeg havde Uret; jeg turde ikke se paa ham og var ude af Stand til at beskæftige mig med noget som helst. Volodja svarede derimod ud- mærket for sig i Timen og efter Bordet lo og spøgede han med Smaapigerne, som sædvanlig. Saa snart Timen var ude, gik jeg øjeblikkelig ud af Stuen: ikke for nogen Pris vilde jeg være bleven alene med min Broder, i den Grad generede jeg mig for ham. Om Eftermiddagen havde vi en Time i Historie. Lige saa snart den var endt, tog jeg- mine Bøger og gik hen imod Døren. Paa Vejen maatte jeg forbi Volodja; men til Trods for at jeg havde Lyst til at gaa hen til ham og slutte Fred, stak jeg Næsen i Vejret og gjorde mig Umage for at se vred ud. I samme Øjeblik løftede Volodja Hovedet og saae mig lige ind i Øjnene med et neppe mærke- ligt godmodigt-spodsk Smil. Vore Øjne mødtes, og jeg følte, at han forstod mig; men en uimodstaae- lig Magt drev mig til at vende mig bort. — Nikolenka! sagde han i den naturligste Tone af Verden uden Spor af Højtidelighed: — Vær nu ikke vred mere. Undskyld mig, hvis jeg har for- nærmet Dig. Og med det samme rakte han mig Haanden. Jeg følte pludselig en underlig Trykken for Brystet, lige som der var noget, der arbejdede sig236 Barndom og Drengeaar. op i mig, medens jeg havde ondt ved at faa Vejret; men det varede kim et Øjeblik: Taarerne kom mig i Øjnene og saa gik det over. — Tilgiv mig, Vo-16-dja! sagde jeg, idet jeg trykkede hans Haand. Volodja saae imidlertid paa mig med et Ud- tryk, som om han aldeles ikke kunde forstaa, hvor- for jeg havde Taarer i Øjnene. . . . VI. M a s c h a. Mellem de ny Anskuelser, jeg havde faaet, var der dog ingen, der i den Grad overraskede mig selv, som den, i Følge hvilken en af vore Stupiger havde ophørt at vise sig for mig som et Tyende af Kvindekønnet, og jeg var begyndt at betragte hende som en Kvinde, af hvem min Ro og Lykke til en vis Grad kunde afhænge. Saa længe jeg kunde huske tilbage, husker jeg ogsaa vor Stupige Mascha; men før den Omstæn- dighed indtraf, hvorefter jeg begyndte at se paa hende med ganske andre Øjne end hidtil, og hvorom jeg strax skal fortælle, havde jeg aldrig skænket hende den aller ringeste Opmærksomhed. Mascha var henved fem og tyve Aar gammel, medens jeg var fjorten; hun var meget smuk, — men jeg er bange for at beskrive hende, at ikke Indbildnings- kraften paany skal fremmane det fortryllende Billede, som den forekoglede mig i min Forelskelsestid. For en Ordens Skyld vil jeg dog anføre, at hun havde en ualmindelig hvid og skær Hud, at hun var ud-238 Barndom og Drengeaar. Si l i mærket skabt, og — var en Kvinde, og jeg var fjorten Aar gammel. I et af de Øjeblikke, da man i Stedet for at læse over paa Lektien, beskæftiger sig med at gaa op og ned ad Gulvet med Bogen i Haanden, idet man gjør sig Umage for blot at træde paa en af Ridserne i Gulvet, eller nynner en eller anden umu- lig Melodi, eller tværer en Blækklat ud paa Bordet med Fingeren, eller meningsløst gjentager en eller an- den Sætning — kort sagt —, i et af de Øjeblikke, da Hovedet nægter at arbejde, og Fantasien, som har faaet Overtaget, søger Indtryk, forlod jeg Skolestuen og gik uden noget som helst bestemt Øjemed ned ad Trappen, til jeg naaede Afsatsen, hvor jeg blev staaende. Jeg hørte nogen gaa med lette Skridt op ad Trappen oven over. Jeg tik naturligvis Lyst til at vide, hvem det kunde være. men pludselig forstum- mede Skridtene, og jeg hørte Mascha sige: „Lad vær'! Hvad er det for nogen Narrestreger; hvis nu Maria Ivanovna kommer — hvad saa?" — Hun kommer ikke, hørte jeg Volodja hviske, Og det lod, som han holdt hende tilbage. — Hvad gramser De efter? Skammer De Dem ikke! sagde Mascha, og et Øjeblik efter kom hun løbende forbi mig med Tørklædet i Uorden om den hvide fyldige Hals. * Jeg er ikke i Stand til at beskrive, hvor for- bauset jeg blev ved denne Opdagelse; men For- bauselsen maatte dog snart vige Pladsen tor denMascha. 239 Interesse, som Volodjas Adfærd vakte hos mig, hvorved jeg ikke saa meget undrede mig over selve hans Adfærd, som over, hvorledes han var kommen efter, at der var noget behageligt i at bære sig saaledes ad. Og jeg følte uvilkaarlig Lyst til at gøre det samme. Jeg kunde undertiden tilbringe hele Timer med at staa paa Trappeafsatsen uden at tænke det alier mindste ved det.

medens jeg med spændt Opmærksomhed lyttede efter den ringeste Bevægelse, som lod sig høre oven over; men jeg formaaede dog aldrig at overvinde mig selv til at efterligne Volodja, hvor gjerne jeg saa vilde. Naar det saa- ledes traf sig, at jeg stod skjult bag ved Døren og med en tung Følelse i Hjertet af Misundelse og Skinsyge hørte paa det Styr, der gik for sig i Pigekammeret, kunde det undertiden falde mig ind: hvorledes det vel vilde tage sig ud, dersom jeg nu gik oven paa, og, ligesom Volodja, vilde give mig til at kysse Mascha? Hvad vilde jeg vel sige med min brede Næse og mit strittende Haar, naar hun spurgte mig: om der var noget jeg ønskede? Undertiden hørte jeg, hvorledes Mascha sagde til Volodja: „Det er dog gyseligt! Hvorfor kan De dog ikke lade mig være! Gaa Deres Vej, De Gavstrik!. .. Hvorfor kommer Nikolaj Petrovitsch aldrig op her og gjør Narrestreger ..." Hun vidste ikke, at Nikolaj Petrovitsch i dette Øjeblik sad neden under paa Trappen og vilde have givet alt i Verden for at kunne være i Gavstrikken Volodjas Sted!240 Barndom og Drengeaar. Jeg var undselig af Naturen og Forvisningen om min Grimhed gjorde mig kun endnu mere und- selig. Jeg er overbevist om, at der ikke er noget, der har en saa dyb Indflydelse paa et Menneskes Karakter som hans Ydre, og igjen ikke saa meget det Ydre som Følelsen af, hvor vidt det er til- trækkende eller frastødende. Jeg var altfor egenkjærlig til at kunne fmde mig i min skæbne, og jeg trøstede mig, som Ræven over Rønnebærrene, der hang den for højt, idet jeg be- stræbte mig for at se ned paa alle de Fornøjelser, et behageligt Ydre fører med sig, som jeg saae Volodja nyde Frugten af, og som jeg misundte ham af mit ganske Hjerte, medens jeg opbød al min Fornuft og Fantasi for at fmde Nydelse i en stolt Tilbageholdenhed. XII. H a g l . Gud forbarme sig! Krudt! . . . raabte Mimi aandeløs af Forskrækkelse. Hvad er det, I gjør? Vil I brænde Huset af og ødelægge os alle sam- men? . . . Med en Aandsnærværelse, som trodser enhver Beskrivelse, befalede Mimi os hver især at gaa til Side, gik med store, faste Skridt hen til Haglene, som laa spredte om paa Gulvet, og uden mindste Frygt for Faren, som kunde opstaa ved en pludse- lig Explosion, gav hun sig til at trampe paa dem med Fødderne. Da hun saa mente, at Faren var overstaaet, kaldte hun paa Tjeneren Michéj og be- falede ham, at kaste alt dette „Krudt" saa langt bort som muligt, alier helst i Vandet, og, idet hun stolt slog med Kappen, begav hun sig ind i Dag- ligstuen, medens hun mumlede for sig selv: „Jo, de er under god Opsigt, det er vist!" Da Papa var bleven hentet ovre fra Fløjen og vi sammen med ham begav os ind til Bedstemoder, sad Mimi allerede derinde ved Vinduet med en Barndom og Drengeaar, i242 Barndom og Drengeaar. hemmelighedsfuld-officiel Mine og saae truende hen forbi Døren. Hun holdt noget i Haanden, som var indviklet i flere Stykker Papir. Jeg gættede mig til, at det var Haglene, og at Bedstemoder vidste det hele. Inde i Værelset hos Bedstemoder var der for- uden Mimi ogsaa Stupigen Gåscha, der efter hendes vrede ildrøde Ansigt at dømme, befandt sig i en stærkt ophidset Sindsstemning; dernæst var der Dok- tor Blumenthal, en lille koparret Herre, der for- gæves søgte at berolige Gåscha, idet han saa vel med Øjnene, som med Hovedet gjorde alle mulige hemmelighedsfulde og forsonende Tegn til hende. Bedstemoder selv sad lidt paa skraa og lagde Kabaler, hvad der altid var et Tegn paa, at hun var slet oplagt. — Hvorledes befinder Mama sig idag? Har De sovet godt? spurgte Papa, idet han ærbødig kyssede hende paa Haanden. — Fortræffelig, min Kære ; De véd jo, at jeg altid er fuldkommen rask, svarede Bedstemoder i en Tone, som om Papa kunde have gjort et højst utidigt og krænkende Spørgsmaal. I\aa, givei De mig saa engang et rent Lommetørklæde? ved- blev hun, idet hun henvendte sig til Gåscha. — Jeg har givet Dem et, svarede Gåscha, idet hun pegede paa et snehvidt Battistes Lommetøi- klæde, som laa paa Armen af Lænestolen. — Tag den smudsige Klud bort og giv mig et rent, min Kære.Hagl. 243 Gåscha gik hen til Ghiffonieren, trak en Skuffe ud og smækkede den i igjen, saa det klirrede i Ruderne. Bedstemoder saae fra den ene til den anden med et truende Blik og vedblev ufravendt at følge med enhver af Stupigens Bevægelser. Da Gåscha havde givet hende Tørklædet, som det fore- kom mig, et og det samme, sagde Bedstemoder: — Naar tænker De saa at rive mig noget Snus- tobak, min KæreV — Naar der bliver Tid, skal jeg gjøre det. — Hvad siger De? — Det skal blive gjort idag. — Hvis De ikke har Lyst til at tjene mig, min Kære, saa behøvede De jo blot at sige det, og jeg skulde for længe siden have ladet Dem gaa. — Det skulde De gjøre; jeg skal ikke græde for det, brummede Stupigen. Her gav Doktoren ag til at Mnke ad hende; men hun tilkastede ham et saa bistert og fast Blik, at han strax slog Øjnene ned og gav sig til at pille ved sin Uhrnøgle. Her ser De, min Kære, vedblev Bedstemoder til Papa, efter at Gåssha, stadig brugende Mund, var gaaet ud af Værelset: — hvorledes man taler til mig i mit eget Hus! — Hvis De tillader det. Mama, skal jeg selv rive Tobak til Dem, sagde Papa, hvem denne uventede Ytring øjensynlig havde sat i stor For- legenhed. — Nej,

De skal have saa mange Tak; hun 16*244 Barndom og Drengeaar. tillader sig blot at være saa grov, fordi hun véd, at hun er den eneste, der kan rive Tobak saaledes, som jeg vil have det. Véd De, min Kære, vedblev Bedstemoder efter et Øjebliks Tavshed: — at Deres Børn nær havde brændt Huset af idag? Papa saae paa Bedstemoder med et Udtryk af ærbødig Forundring. Ja, der kan man se, hvad de leger med. Vis Herren det, sagde hun, idet hun vendte sig til Mimi. Papa tog Haglene i Haanden og kunde ikke tilbageholde et Smil. Men det er jo Hagl, Mama, sagde han: — det gjør ingen Fare. — Jeg er Dem meget forbunden, min Kære, for at De vil lære mig, men jeg er kun lidt vel gammel . . . — Nervøsitet, Nervøsitet! hviskede Doktoren hen for sig. • Papa vendte sig øjeblikkelig til os: — Hvor har I faaet det fra? og hvor tør I understaa jer at spase med den Slags Ting? — Hvad er der at spørge dem efter? Man maa spørge deres Hovmester, sagde Bedstemoder, idet hun med særlig Ringeagt udtalte Ordet „Hov- mester" : — hvor har han sine Øjne henne? — Valdemar*) sagde, at Karl Ivanitsch selv havde givet ham dette Krudt, faldt Mimi ind. *; „Valdemar" bruges her af Mimi „officielt" i Stedet for det dagligdags „Volodja", som er afledt deral,Hagl. 245 — Nu, cter ser De, hvad man kan vente sig af ham, vedblev Bedstemoder: — og hvor er han saa, denne Hovmester, hvad er det han hedder? Lad ham komme. — Jeg har givet ham Lov at gaa ud i Besøg, sagde Papa. Det er ingen Grund; han bør altid være her. Det er ikke mine Børn, men Deres, og jeg har ingen Ret til at give Dem Raad, da De jo er klogere end jeg, vedblev Bedstemoder: — men jeg finder ellers nok, at det var paa Tiden, at Børnene fik en Gouvernør i Stedet for denne tyske Bonde af en Hovmester — og oven i Købet en dum Bonde, som ikke er i Stand til at lære dem noget uden slette Manerer og Tyrolerviser. Som om det var absolut nødvendigt for Børnene, at lære at synge Tyrolerviser? Forresten, nu er der jo ingen til at tage sig af det, og De kan gjøre, som De vil. Ordet „nu" betød: „da de ingen Moder har" og vakte sørgelige Minder hos Bedstemoder; hun lod Blikket hvile paa Daasen med Portrættet og faldt i Tanker. — Jeg har længe tænkt over det, sagde Papa hurtig: — og vilde blot først raadføre mig med Dem, Mama; hvad mener De: skulde vi ikke engagere Jerome, som nu kommer og giver dem Timer? — Jo, min Ven, det vilde være udmærket, sagde lige som „Nikolenka" at Nikolaj, „Ljubotschka" af Ljubot og „Kåtjenka" af Katherine. O. A.246 Barndom og Drengeaar. Bedstemoder, som nu fuldstændig havde skiftet T o n e : — S t . J e r o m e e r i d e t m i n d s t e e n g o u v e r - n e u r , s o m v é d , h v o r l e d e s m a n s k a l h o l d e d e s enfant s de bonne maison — ikke en slet og ret Hovmester, som ikke duer til andet, end til at spadsere med dem. — Jeg skal tale med ham endnu den Dag imorgen, sagde Papa. To Dage efter at denne Samtale havde fundet Sted, havde Karl Ivanitsch virkelig maattet vige Pladsen for den unge Friskfyr af en Franskmand. VIII. Karl Ivanitsch's Historie. Sent 0111 Aftenen, Dagen før han skulde tage bort fra os for bestandig, stod Karl Ivanitsch i sin vatterede Slobrok og røde Kalot ved Siden af Sengen og bøjede sig over en Kuffert, hvori han paa det omhyggeligste nedpakkede sine Sager. I Karl Ivanitsch's Maade at være paa lige over for os havde der i den senere Tid vist sig noget usædvanlig koldt; det var lige som han undgik en- hver som helst Berøring med os. Det samme var Tilfældet nu, da jeg traadte ind i Værelset: han skulede blot hen til mig og gav sig paa ny i Lag med Indpakningen. Jeg lagde mig lidt hen paa min Seng; men skjøndt det ellers var noget, som Karl Ivanitsch altid strengt havde forbudt, saa sagde han dog ikke noget til mig for det, og Tanken om, at han nu hverken skulde skænde paa os eller for- mane os mere, at han slet ikke mere havde noget med os at bestille, mindede mig levende om den forestaaende Adskillelse. Jeg følte Trang til at248 Barndom og Drengeaar. vise ham, hvor ondt det gjorde mig, at vi vare blevne ham ligegyldige. — Tillader De ikke, at jeg hjælper Dem, Karl Ivanitsch? spurgte jeg, idet jeg gik hen til ham. Karl Ivanitsch saae paa mig og vendte sig bort igjen; men i det flygtige Blik, han tilkastede mig, var det ikke Ligegyldighed, som jeg læste, og hvor- med jeg havde forklaret mig hans Kulde, men inderlig og dyb Sorg. — Gud sér alt, véd alt, Hans hellige Vilje sty- rer alt! sagde han, idet han rettede sig i sin fulde Højde og udstødte et dybt Suk. Ja, Nikolenka, vedblev han, efter at have bemærket det Udtryk af uskrømtet Deltagelse, hvormed jeg betragtede ham: — Det er faldet i min Lod at skulle være et ulykke- ligt Menneske lige fra Barnsben af og til Gravens Bred. For alt det gode, jeg har gjort imod Folk, har jeg kun faaet Skam til Tak, og jeg venter mig ingen Løn her, men kun dér oppe fra, sagde hanr idet han pegede mod Himlen. — Dersom de kjendte min Historie, dersom De vidste, hvad jeg har gaaet igjennem i Livet! ... Jeg har været Skomager, jeg- har været Soldat, jeg har været Desertør, jeg har været Fabrikant, jeg har været Lærer, og nu er jeg et Nul! Og som Guds Søn har jeg ikke det, hvortil jeg kan hælde mit Hoved! sluttede hanT idet han lukkede Øjnene og sank ned i sin Læne- stol. Ved at

mærke, at Karl Ivanitsch befandt sig i den følsomme Stemning, hvori han sædvanlig udenKarlIvanitsch's Historie. 249 at lægge Mærke til Tilhørerne, talte højt for sig selv om det, der bevægede sig i hans Indre, satte jeg mig tavs paa Sengen og hørte paa ham uden at vende Øjet fra hans kære, rare Ansigt. De er ikke noget Barn mere. De har For- stand paa, hvad man siger. Jeg vil fortælle Dem min Historie om alt, hvad jeg har gaaet igjennem i Livet. Engang vil I mindes jer gamle Ven, som har holdt saa inderlig meget af jer. Børn! .. . Karl Ivanitsch støttede sig med Haanden til det lille Bord, som stod ved Siden af ham, tog sig en Pris, slog Øjnene mod Himlen og med den løjerlige Strubelyd i Stemmen, hvormed han sædvanlig dikterede os, begyndte han sin Fortælling som følger: Ulykken forfulgte mig epdnu i Moders Liv, das Ungliick verfolgte mich schon im Schosse mei- ner Mutter! gjentog han med Salvelse*). Da Karl Ivanitsch ikke én, men flere Gange liar fortalt mig sit Livs Historie, stadig i samme Orden, med de samme Vendinger og endogsaa den samme Betoning, haaber jeg at være i Stand til at meddele den saa godt som Ord til andet, natur- ligvis med Undtagelse af de Sprogfejl, hvori han *) Forf. speger her med Karl Ivanitsch's pudsige Bræk- ken paa det russiske Sprog, og lader ham ofte gjen- tage hele Sætninger paa tysk; men da det første ikke lod sig gjengive paa dansk, har Overs, ogsaa væsentlig udeladt Gjentagelserne. O. A.250 Barndom og Drengeaar. idelig gjorde sig skyldig, naar han talte russisk. Om det ogsaa var hans virkelige Historie eller blot en Frugt af hans Fantasi — der var opstaaet hos ham under det ensomme Liv, han førte i vort Hus — og som han havde gjentaget saa tit, at han selv var begyndt at tro paa den, eller det blot var nogle virkelige Begivenheder af hans Liv i en fantastisk Udsmykning — det skal jeg endnu den Dag idag ikke kunne sige. Paa den ene Side var der altfor megen Følelse og Planmæssighed i Maaden, hvor- paa han fortalte sin Historie, til at man ikke skulde fæste Lid til den; paa den anden Side havde den igjen et altfor stærkt poetisk Skær til ikke at vække en Tvivl med Hensyn til dens Ægthed. „Grev von Sommerblat's ædle Blod flyder i mine Aarer! Jeg havde en lille Broder, som hed Johan, og to Søstre; men jeg var en Fremmed i • min egen Familie! Naar Johan gjorde Dumheder, sagde Papa: „Den Karl under mig da heller aldrig et Øjebliks Ro!" og saa var det mig, der fik Skænd og Prygl oven i Købet. Naar Søstrene kom op at nappes, sagde Papa: „Karl kommer aldrig til at lystre!" og saa var det mig, der fik Skænd og Prygl oven i Købet. Den eneste, der holdt af mig og hyggede om mig, var min kære, gode Moder. Tit, naar hun var alene, kaldte hun mig ind til sig, og kyssede mig i Smug. „Min stakkels, stak- kels Karl!" sagde hun: „der er ingen, som holder af Dig; men saa holder din Moder af Dig, og jeg ønsker mig ingen bedre Søn. Din Moder har kunKarl Ivanitsch's Historie. 251 én Bøn til Dig: se blot at være en ærlig Tysker alle dine Dage, saa vil den kære Gud nok holde sin Haand over Dig!" Jeg gjorde mit bedste. Da jeg havde fyldt fjorten Aar og skulde konfirmeres, sagde Mama til Papa: „Karl er nu en stor Dreng, Gustav; hvad skal vi tage os for med ham?" „Det véd jeg ikke," sagde Papa. Saa sagde Mama: „Lad ham blive Skomager, saa kan vi give ham af i Byen til Hr. Schultz." Min Fader sagde „Godt", und mein Vater sagte „Gut." Sex Aar og syv Maane- der arbejdede jeg i Byen hos Skomageren og var godt lidt af min Mester. Han sagde: „Karl er en dygtig Haandværker og skal snart være min Svend," men .. . Mennesket spaar og Gud raa'r ... I 1796 kom Konskriptionen, og enhver, som var tjenstdyg- tig, fra 18 til 21 Aars Alderen, skulde møde i Byen. „Papa og Broder Johan kom ind, og vi fulgtes ad hen for at trække Lod om, hvem der skulde være Soldat og hvem ikke. Johan trak et daarligt Nummer og skulde være Soldat, jeg trak et godt Nummer og skulde ikke være Soldat. Saa sagde Papa: „Jeg havde én Søn, og ham skal jeg nu af med!" Jeg tog ham i Haanden og sagde: „Hvorfor sagde Du det. Papa? Kom med, saa skal jeg fortælle Dig noget." Papa kom med, og vi gik ind paa en Beværtning og satte os ved et lille Bord. „Lad os faa tre Krus 01," sagde jeg, og det fik vi. Vi drak hver sit Krus, og Broder Johan drak ogsaa et. „Papa," sagde jeg, „sig ikke det, at Du havde kun én Søn,252 Barndom og Drengeaar. og ham skal Du af med; mit Hjerte er færdig at sprænges, naar jeg hører det. Broder Johan skal ikke komme i Tjenesten — for jeg bliver Soldat! ... Karl er der ingen her, som har Brug for, og Karl bliver Soldat." — Du er en brav Fyr, Karl Iva- nitsch", sagde Papa til mig og kyssede mig." Og saa blev jeg Soldat! IX. Fortsættelse. „Det var skrækkelige Tider dengang, Niko- lenka," vedblev Karl Ivanitsch: — „Det var i Na- poleons Tid. Han vilde erobre Tyskland, og vi forsvarede vort Fædreland til den sidste Blods- draabe. Jeg var med ved Ulm, jeg var med ved Austerlitz, jeg var med ved Wagram! ich war bei Wagrarn!" — Har De virkelig ogsaa været med i Krig? spurgte jeg, idet jeg forundret saae paa ham: –— Har De virkelig ogsaa været med til at slaa Folk ihjel ? Karl Ivanitsch beroligede mig strax, hvad det . angik. „En Gang saae jeg en fransk Grenader, som ikke kunde holde ud

at følge med og faldt om paa Vejen. Jeg kom løbende med mit Gevær og vilde stikke ham paa Bajonetten, aber der Franzose warf254 Barndom og Drengeaar. sein Gewehr und rief pardon, og jeg lod ham løbe. „Ved Wagram havde Napoleon faaet os jaget ud paa en 0 og slaaet. Kreds om os fra alle Kan- ter, saa vi hverken kunde komme frem eller til- bage. I tre Dage og Nætter vare vi uden Proviant og stod i Vand til Knæerne. Napoleon, den Skurk, vilde hverken tage os til Fange eller lade os slippe! „Paa den fjerde Dag tog man os. Gud være lovet, endelig til Fange og bragte os til Fæstningen. Jeg havde blaa Benklæder paa, en ny Uniforms- frakke, femten Thaier i Penge og et Sølvuhr, som Papa havde foræret mig. Det tog de franske Sol- dater alt sammen. Til al Lykke havde jeg endnu tre Dukater hos mig, som Mama havde syet fast i min Undertrøje. Dem fandt ingen! „Jeg blev kjed af at sidde og drive i Fæstnin- gen og besluttede at flygte. Engang paa en høj Helligdag sagde jeg til Sergeanten, som havde Op- sigt med os: „Hr. Sergeant, det er idag en høj Helligdag, og jeg vilde gjerne fejre den. Er De ikke saa god at lade os taa to Flasker Madejra, saa kan vi tømme dem sammen." Sergeanten sagde: "Gut!" Da Sergeanten havde bragt Madej- 4 ra'en, og vi hver havde faaet os et Glas, tog jeg ham i Haan,den og sagde: „Hr. Sergeant, maaske lever Deres Fader og Moder?" ... Han sagde: „Ja, Hr. Mauer ..." „Min Fader og Moder," sagde jeg, „har nu i otte Aar ikke set mig, og véd hver- ken, om jeg er i Live, eller om mine Ben maaskeFortsættelse. 255 allerede hvile i den fugtige Jord. O, Hr. Sergeant I Jeg har to Dukater, som er syet fast i min Under- trøje, tag dem og lad mig løbe. Vær min Velgører, og min Moder vil bede til den almægtige Gud saa længe hun lever, at Han vil lønne Dem for det!" Sergeanten drak et Glas Madejra og sagde: „Hr, Mauer, jeg holder af Dem og jeg beklager Dem i høj Grad; men — De er Fange, og jeg er Soldat!" Jeg trykkede hans Haand og sagde: „Hr. Ser- geant! Ich druckte ihm die Hand und sagte: „Herr Sergeant!" Og Sergeanten sagde: „De er en fattig Mand, jeg vil ikke tage Deres Penge, men jeg vil hjælpe Dem. Naar jeg lægger mig til at sove, skal De sende Bud efter Brændevin til Soldaterne, og saa vil de ogsaa lægge sig til at sove. De kan være rolig for, jeg skal ikke passe paa Dem." „Han var et godt Menneske. Jeg lod hente Brændevin, og da Soldaterne vare fulde, trak jeg i Støvlerne, kastede en gammel Kappe over mig og- listede mig ganske sagte ud af Døren. Jeg gik op paa Bastionen og vilde springe ned, men der var Vand neden under, og jeg vilde ikke spolere de eneste Klæder, jeg havde, og saa gik jeg ud igjen- nem Porten. Der gik Skildvagten auf und ab med Geværet paa Skuldren og saae paa mig. „Qui vive?" sagte er auf ein Mal, men jeg tav. „Qui vive?" sagte er ziini zweiten Mal, men jeg tav. „Qui vive?" sagte er zum dritten Mal, og saa gav jeg mig til at løbe.256 Bai'ndom og Drengeaar. Jeg sprang i Vandet, kravlede op paa den anden Side af Graven og smurte Haser. Hele Natten løb jeg langs ad Landevejen; men da det blev lyst, og jeg var bange for at man skulde kjende mig, skjulte jeg mig i en høj Rug- mark. Der faldt jeg paa Knæ, foldede mine Hæn- der og takkede den himmelske Fader for min Frelse, hvorpaa jeg faldt i en rolig Søvn. Jeg vaagnede sent om Aftenen og gik videre Pludselig blev jeg indhentet af en tysk Vogn med to sorte Heste for. I Vognen sad en velklædt Herre, der røg paa en Pibe og saae paa mig. Jeg begyndte at gaa langsommere, for at lade Vognen køre forbi mig, men jeg gik langsommere og Vog- nen kørte langsommere, og Manden saae paa mig. Jeg begyndte at gaa hurtigere, og Vognen begyndte at køre hurtigere, og Manden saae paa mig. Jeg satte mig ned ved Vejen; Manden lod Vognen holde og saae paa mig. „Unge Mand," sagde han, „hvor skal De hen saa sent paa Aftenen?" Jeg sagde: „Jeg skal til Frankfurth." — „Saa kører jeg Dem til Byen. Kom op med i Vognen, her er Plads til Dem . . . Hvorledes kommer det, at De ikke har noget med Dem at bære paa, at De ikke er bar- beret og Deres Klæder ere tilsølede?" sagde han. „Jeg er en fattig Mand," sagde jeg, „jeg vil søge Plads paa en Fabrik, og mine Klæder ere snavsede af at jeg faldt paa Vejen." — „Det er ikke sandt, unge Mand," sagde han, „det er ganske tørt paa Vejen."Fortsættelse. 257 Og saa tav han. „Kom ud med Sandheden," sagde den .brave Mand til mig, „hvem er De, og hvor skal De hen? Deres Ansigt har behaget mig, og hvis De er et ærligt Menneske, vil jeg hjælpe Dem." Og saa fortalte jeg ham det hele. Han sagde: „Godt, unge Mand, saa kører vi hen paa min Tov- værksfabrik. Der skal De faa Arbejde, Klæder og Penge, og saa kan De bo hos mig." Og saa sagde jeg: „Gut!" Vi ankom til Fabriken, og den gode Mand sagde til sin Hustru: „Her ser Du en ung. Mand, som har kæmpet for sit Fædreland og er løben bort af Fangenskabet; han har hverken Hus eller Hjem, hverken Klæder eller Føde. Han skal være hos mig. Sørg for, at han faar noget rent Linned og noget at spise." „Halvandet Aar var jeg paa Fabriken, og min Principal fik mig saa kær, at han slet ikke vilde af med mig. Og jeg havde det godt. Jeg var dengang en smuk Mand, jeg var ung, høj afVækst, m e d b l a a Øjne, e n r o m e r s k N æ s e ! . . . o g m a d a m e L. (jeg kan ikke

nævne hendes Navn), min Princi- pals Hustru, var en meget ung og smuk Dame. Og hun fik mig kær." » Her gjorde Karl Ivanitsch en længere Pause; han slog de rare blaa Øjne op mod Himlen og gav sig til at smile med en let Hovedrysten, som en, der sidder hensunken under Indtrykket af be- hagelige Erindringer. Barndom og Drengeaar. * ^258 Barndom og Drengeaar. „Ja," begyndte han paa ny, idet han satte sig til Rette i Lænestolen og trak Slobrokken sam- men om sig, „jeg har prøvet meget i mit Liv baade af ondt og godt; men ved Ham, som hænger dér", sagde han, idet han pegede paa Frelserens Billede, som hang over hans Seng, „ingen skal kunne sige, at Karl Ivanitsch nogen Sinde har gjort sig skyldig i en uærlig Handling! Jeg vilde ikke lønne min Principal med sort Utaknemlighed for alt det Gode, han havde gjort mig, og besluttede at løbe min Vej. Om Aftenen, da alle i Huset var gaaet til Sengs, skrev jeg et Brev til min Principal og lagde det paa Bordet i mit Værelse, tog mine Klæder, tre Thaier og listede mig ud paa Gaden. Der var ingen, der saae mig, og derfra gik jeg ud paa Landevejen. • Slutning. „Jeg havde ikke set min Moder i ni Aar og vidste ikke, om hun levede endnu, eller hun laa i den sorte Jord. Jeg begav mig til min Hjemstavn. Da jeg kom til Byen, spurgte jeg, hvor den Gustav Mauer boede, som havde været Forpagter hos Grev Sommerblat. Og man svarede mig: „Grev Som- merblat er død, og Gustav Mauer bor i Storgaden og handler med Likører." Jeg tog min ny Vest paa, en fin Frakke paa, som Fabrikanten havde toræret mig, pudsede mit Haar og gik hen i Papa's Likørudsalg. Søster Mariechen sad i Boutiken og spurgte, hvad jeg ønskede. Jeg sagde: „Kan man faa en Snaps Likør?" og hun sagde: „Vater! her er.en ung Mand, som ønsker en Snaps Likør." Og Papa sagde: „Giv den unge Mand en Snaps Likør." Jeg satte mig ned ved et lille Bord, drak min Snaps Likør, røg mig en Pibe og saae paa Papa, paa Mariechen og Johan, som ogsaa vare komne ud i Boutiken. Under Samtalen sagde Papa til mig: „De véd sikkert, unge Mand, hvor Armeen 17-260 Barndom og Drengeaar. • nu befinder sig?" Jeg sagde: „Jeg kommer selv fra Armeen, den staar for Wien." — „Vi havde en Søn," sagde Papa, „som var Soldat; i hele ni Aar har han ikke skrevet os til, saa vi véd hverken, om han er levende eller død. Min Kone græder stadig over ham ..." Jeg røg paa min Pibe og sagde: „Hvad hed jeres Søn og ved hvilket Regi- m e n t s t o d h a n ? M a a s k e k j e n d e r j e g h a m . . . " „Han hed Karl Mauer, og stod ved det østerrigske Jægerkorps," sagde Papa. „Han var høj af Vækst og en smuk Mand, ligesom De," sagde Søster Mariechen. Jeg sagde: „Jeg kjender jeres Karl." — „Amalia!" sagte auf einmal mein Vater, „kom ud, her er en ung Mand, som kjender vor Karl." Og min kære Mama kom ud fra Bagværelset. Jeg kjendte hende strax igjen. „De kjender vor Karl!" sagde hun og saae paa mig ganske bleg i Ansig- tet og rystende over'hele Kroppen . . . „Ja, jeg har set ham," sagde jeg, men jeg turde ikke se paa hende; det var som om Hjertet skulde springe ud af Brystet paa mig. „Min Karl lever!" sagde Mama, „Gud være lovet! Hvor er han, min kære Karl? Jeg vilde kunne dø roligt, hvis jeg blot endnu engang maatte faa min kære Søn at se; men Gud vil det ikke," sagde hun og brast i Graad. Jeg kunde ikke længer forstille mig: „Mama!" sagde jeg, „jeg er eders Karl!" Og hun sank i mine Arme. Karl Ivanitsch lukkede Øjnene, hans Læber dirrede af Bevægelse.Slutning. 261 „Moder!" sagde jeg, „jeg er eders Karl! Og hun sank i mine Arme," gjentog han, efter at have gjenvundet sin Fatning og aftørrede Taarerne, som løb ham ned over Kinderne. „Men Gud vilde ikke, at jeg skulde ende mine Dage i mit Fødeland. Ulykken forfulgte mig over- alt! .. . Jeg var kun hjemme i tre Maaneder. En Søndag kom jeg hen paa en Kafé, hvor jeg fik mig et Krus 01, røg min Pibe og talte med mine Be- kjendte om Politik, om Kejser Frants, om Napoleon, om Krigen, og hver af os havde sin Mening. Ved Siden af os sad der en fremmed Herre i en graa Overfrakke og drak sin Kaffe, røg sin Pibe, men sagde ikke noget. Er rauchte sein Pfeifchen und schwieg still. Da Nachtwåchter havde raabt ti, tog jeg min Hat, betalte, hvad jeg havde faaet, og gik hjem. Midt om Natten var der nogen, som bankede paa Døren. Jeg vaagnede og sagde: „Hvem der?" — „Macht auf!" — Jeg sagde! „Sig, hvem I er, saa skal jeg lukke op." — „Macht auf im Namen des Gesetzes! hed det uden for Døren. Og saa lukkede jeg op. To Soldater med Gevær paa Skuldren stode uden for, og den fremmede Herre i den graa Overfrakke, der havde siddet ved Siden af os henne paa Kaféen, traadte ind i Stuen. Han var Spion! Er war ein Spion!" ... „Er De saa god at gaa med," sagde Spionen. — „Gut!" sagte ich, sagde jeg . . . Jeg klædte mig paa og gik om i Værelset. Det kogte i mig, og jeg tænkte ved mig selv; han er en Skurk! Paa én Gang gik jeg hen262 Barndom og Drengeaar. og tog' min Sabel ned af Væggen og raabte: „Du er en Spion; forsvar Dig! Du bist ein Spion; vertheidige Dich!" Ich gab ein Hieb rechts, ein Hieb links og en oven i Hovedet. Spionen faldt! Jeg greb min Vadsæk, mine Penge og sprang ud af Vinduet. Jeg kom til Ems, hvor jeg gjorde Be- kjendtskab med General

Sasin. Han fik mig kær, skaffede mig et Pas hos Gesandten og tog mig med sig til Rusland som Lærer for sine Børn. Da Gene- ral Sasin døde, lod Deres Moder mig kalde til sig og sagde: „Karl Ivanitsch! Jeg betror Dem mine Børn; vær god imod dem, og jeg skal aldrig for- lade Dem, men sikre Dem en blid og rolig Alder- dom." Nu er hun død, og der er Ingen, som husker det mere. Efter tyve Aars Tjeneste kan jeg nu gaa min Vej og se, hvor jeg finder mig det daglige Brød. Gud ser det og véd det — hans hellige Vilje ske! Det gjør mig kun ondt for jer, kære Børn!" Hermed endte Karl Ivanitsch sin Historie, idet han trak mig til sig ved Haanden og kyssede mig paa Panden, XI. Nul. Efter at det første Sørgeaar var omme og Bedstemoder var kommen lidt til Kræfter igjen efter den dybe Sorg, som havde ramt hende, begyndte hun paany en sjelden Gang at gjøre smaa Sel- skaber især for os Børn og vore jævnaldrende. Paa Ljubotschka's Fødselsdag havde vi allerede om Formiddagen Besøg af Fyrstinde Kornakoff med Døtre, Fru Valåchin med Sonitscka, Ilinka Grap og to af Brødrene Ivin. Volodja og jeg sad oppe i Skolestuen, hvorfra vi kunde høre, hvorledes der blev talt, lét og støjet neden under, hvor hele dette Selskab havde for- samlet sig; men før vi vare færdige med vore For- middagstimer, kunde vi ikke tænke paa at faa Lov til at tage nogen Del deri. Paa Timetabellen, som hang i Skolestuen, hed d e t : L u n d i , d e 2 å 3 m a i t r e d ' h i s t o i r e e t d e g é o g r a p h i e , o g d e n n e s a m m e m a i t r e264 Barndom og Drengeaar. d ' h i s t o i r e m a a t t e vi først v e n t e p a a o g h ø r e p a a og følge tildørs, inden vi var fri. Klokken gik alle- rede stærkt til tre, men Historielæreren var hverken at høre eller se, ikke engang paa Gaden, som jeg saae ned ad med det mest levende Ønske om, at han blot aldrig maatte vise sig. — Det lader næsten til, at Lébedew ikke kom- mer idag, sagde Volodja, idet han et Øjeblik saae op fra Bogen. — Gud give det var saa vel! ... jeg véd ellers slet ikke, hvad jeg skal svare; jeg kan ikke det mindste . . . jeg tror alligevel . . . der er han! tilføjede jeg yderst nedslaaet. Volodja stod op og gik hen til Vinduet. — Nej, det er ikke ham,. det var en Herre, som kom, sagde han. — Lad os vente til halv tre,, tilføjede han, idet han rækkede sig og kløede sig oven i Hovedet, som han havde for Skik, naar han hvilede sig. — Hvis han heller ikke kommer til h a l v t r e , s a a k a n vi sige til S t . J é r o m e , a t man kan tage Bøgerne bort. — Jeg lindrer mig over, at han overhovedet gider komme her, sagde jeg, idet jeg ligeledes rækkede mig og klaprede med Læsebogen, som jeg holdt i begge Hænder over Hovedet. I Mangel af anden Beskjæftigelse aabnede jeg Bogen paa det Sted, som jeg havde for og begyndte at læse over paa det. Lektien var baade stor og vanskelig, jeg kunde ikke det mindste, og det var klart, at jeg umuligt vilde faa Tid til at lære nogetNul. 265 af den, saa meget mere, som den Spænding, hvori jeg befandt mig, ikke tillod Tankerne at fæste sig ved noget som helst. Efter den sidste Time,, vi havde havt i Historie, som altid forekom mig det alier kjedsommeligste og sværeste Fag, havde Lebedew klaget over mig til S t . J é r o m e o g givet m i g slet. g t . J é r o ' m e forsikrede mig, at jeg vilde blive alvorlig straffet, hvis jeg ikke kunde mine Sager bedre næste Gang. Denne næste Gang forestod nu, og jeg skal ikke nægte, at jeg var meget forknyt. Jeg var i den Grad optagen af at læse over paa Lektien, som jeg først nu skulde gjøre Be- kjendtskab med, at jeg ligefrem blev overrasket ved pludselig at høre nogen trække Galoskerne af i Forværelset. Jeg havde aldrig saa snart vendt mig om, før Lærerens ækle koparrede Ansigt viste sig i Døren, og den plumpe, altfor Velbekjendte Figur i den tæt tilknappede Kjole med de lærde Knapper*) traadte ind i Stuen. Han satte langsomt Hatten fra sig i Vindues- karmen, hvorefter han med begge Hænder trak Kjoleskøderne til Side (som om det var saa nød- vendigt) og satte sig pustende paa Stolen. — Nu, mine Herrer! sagde han, medens han gned sig i de svedige Hænder: — lad os nu først gaa det igjennem, som der var Tale om sidste 4 *) Lærerne i de russiske Statsanstalter, hvorved Lebedew var ansat, bære Metalknapper med det russiske Vaaben i Kjolen. O. A.266 Barndom og Drengeaar. Time, saa skal jeg se at gjøre dem nærmere be- kjendt med de følgende Begivenheder i Middelalderens Historie. Det betød saa meget som: op med Lektien! Imedens Volodja besvarede hans Spørgsmaal med den Lethed og Sikkerhed, som er egen for den, der kan sine Ting, gik jeg uden noget som helst bestemt Øjemed ud paa Trappen, og da jeg ikke havde Lov til at gaa neden under, blev jeg uvilkaarlig staaende paa Afsatsen. Men lige som jeg skulde til at indtage min sædvanlige Observa- tionspost bag ved Døren, som førte ind til Pige- kammeret, kom Mimi, der stadig havde været min onde Engel, bag paa mig. — Er De her? spurgte hun, idet hun lod sit Blik hvile først paa mig, saa paa Døren til Pige- kammeret og saa igjen paa mig. Jeg følte, i hvor høj Grad jeg havde forsét mig, saa vel ved at have forladt Skolestuen, som ved at befinde mig paa et saa utilbørligt Sted, og sagde derfor ikke noget, men stod og hang med Hovedet, medens hele min Person bar Præget af den mest rørende Anger. — Nej, det gaar

over alle Grænser! sagde hun; — hvad havde De her at bestille? Jeg tav. — Nej, det kan jeg ikke tie stille med, ved- blev hun, medens hun hamrede med' Knoerne i Rækværket: — Grevinden skal faa det altsammen at vide.Nul. 267 Klokken manglede kun fem Minutter i tre, da jeg vendte tilbage til Skolestuen. Læreren, som hverken lod til at have bemærket min Fraværelse eller til at tage iNotits af min Nærværelse, sad og for- klarede Volodja noget i den ny Lektie, han havde givet ham for. Da han var færdig hermed og be- gyndte at samle Bøgerne sammen, medens Volodja gik ind i Sideværelset for at hente Kvitteringen, som Læreren skulde have for Timen, følte jeg mig lyksaliggjort ved Tanken om, at det var ude for idag og at man havde glemt mig. Men pludselig vendte Læreren sig om imod mig med et skadefro Smil, som han havde ondt ved at skjule. — Jeg haaber, at De nu kan Deres Lektie, sagde han, medens han gned sig i Hænderne. — Jo, jeg kan, svarede jeg. Er De saa ikke saa god at fortælle mig noget om Ludvig den Helliges Korstog, sagde han, medens han gyngede frem og tilbage paa Stolen og saae dybsindig ned i Gulvet. Først vil jeg bede Dem anføre de Grunde, som bevægede den franske Konge til at løfte Korsets Banner, sagde han, idet han trak Øjenbrynene i Vejret og pegede med Fingeren paa Blækhuset: — dernæst forklare mig, hvorved dette Korstog i det Hele taget udmærkede sig, tilføjede han, i det han gjorde en Bevægelse med Haanden, som om han fangede efter noget: — og endelig, hvilke Følger dette Korstog havde for Evropa i Almindelighed,268 Barndom og Diengeaar. sagde han, idet han lagde Bogen, som han holdt i Haanden, til venstre: — og for det franske Konge- rige i Særdeleshed, endte han, idet han lagde Bogen til højre og ligeledes lod Hovedet hælde til højre. Jeg følte mig til Mode, som om noget kunde være bleven stikkende i Halsen paa mig, jeg røm- mede mig, lagde Hovedet til den ene Side og tav. Derpaa tog jeg en Fjederpen, som laa paa Bordet, og begyndte at rive i den; men jeg sagde stadig ikke noget. — Maa jeg bede om Pennen, sagde Læreren, idet han rakte Haanden frem: — Den kan altid komme til Nytte. Naa? L u d . . . K o n g . . . L u d v i g d e n Hellige v a r . . . var . .. var en god og klog Gzar. — Hvad for noget? — Gzar. Han faldt paa at gaa til Jerusalem og overgav imens Regjeringens Tøjler til sin Moder. — Hvad hed hun? — B . . . B . . . l a n k a . — Hvad sagde De? Blanka? Jeg smilede, men paa en underlig tvungen Maade. Naa, er der saa ikke mere, som De kan fortælle? spurgte han med et spodsk Smil. Jeg havde ikke noget at risikere; jeg rømmede mig og gav mig til at vaase op ad Vægge og ned ad Stolper. Læreren tav, medens han sad og viskede Støvet af Bordet med Pennen, som han #Nul. 269 havde taget fra mig, saae stivt hen forbi Øret af mig og gjentog: „godt, særdeles godt!« Jeg følle, at jeg slet ikke kunde noget, at jeg udtrykte mig rent forkert, og det pinte mig frygtelig at se, at Læreren hverken afbrød mig eller rettede mig. — Hvorfor „faldt det ham ind" at gaa til Jerusalem ? sagde han endelig, idet han gjentog mine Ord. Hvorfor . .. Fordi .. . Fordi at . . . Jeg gik aldeles i Staa, jeg sagde ikke et Ord mere, og jeg følte, at selv om denne Misdæder af Lærer ogsaa vilde have siddet og set paa mig et helt Aar uden at sige noget, saa vilde jeg dog alligevel ikke have været i Stand til at frembringe en eneste Lyd mere. Han kunde vel have siddet og set paa mig i tre Minuter, da hans Ansigt plud- selig antog et Udtryk af dyb Sorg, hvorpaa han i en bevæget Tone henvendte sig til Volodja, som netop i dette Øjeblik kom ind i Værelset, og sagde: — Er De saa god at give mig Protokollen. Volodja rakte ham Bogen og lagde forsigtigt Kvitteringen for Timen ved Siden af den. Læreren aabnede Bogen og efter omhyggeligt at have dyppet Pennen, skrev han med sin smukke runde Haandskrift Volodja ug. med Kryds i Bu- briken for Flid og Opførsel. Da han derefter skulde til at bestemme mine Karakterer, holdt han inde et Øjeblik, slog Pennen af og faldt i Tanker. Pludselig gjorde hans Haand en næsten umær- kelig Bevægelse og i Rubriken for Flid viste der270 Barndom og Drengeaar. sig et sirligt skrevet Nul med et Punktum efter; Haanden gjorde endnu en Bevægelse og i Rubriken for Opførsel stod ligeledes Nul — Punktum. Han lukkede omhyggeligt Protokollen, rejste sig og gik hen imod Døren, lige som han slet ikke havde be- mærket det fortvivlede, bedende og bebrejdende Udtryk, hvormed jeg saae paa ham. — Michael Larionitsch! sagde jeg. — Nej, svarede han, idet han allerede havde forstaaet, hvad jeg vilde sige: — det gaar ikke at beskæftige sig paa den Maade. Jeg ønsker ikke at tage mine Penge for ingen Ting. Læreren tog sine Galosker paa, iførte sig sin Overfrakke og viklede sin Hals omhyggeligt ind i et uldent Tørklæde — lige som det var muligt at have Tanker for noget efter det, som var veder- faret mig! For ham var det kun et Pennestrøg, for mig den største Ulykke. — Er Timen ude? spurgte St. Jérome, som idet samme traadte ind i Værelset. — Ja. — Var Læreren tilfreds med jer? — Ja, sagde Volodja. — Hvad fik De? — Ug. med Kryds. — O g N i c o l a s ? Jeg tav. — Mg., tror jeg, sagde Volodja. Han følte, at det gjaldt om at redde mig, om det saa

blot var for idag. Bag efter kunde manNul. 271 gjerne straffe, men kun ikke idag, da vi havde Gæster. V o y o n s , Messieurs! s a g d e S t . J é r o m e , som stadig havde tor Skik, til hvad han saa sagde, a t tilføje O r d e t v o y o n s : — f a i t e s v o t r e t o i - l e t t e e t d e s c e n d o n s .XII. Den lille Nogle. Aldrig saa snart vare vi komne ned og havde hilst paa Gæsterne, før vi blev kaldte til Bords. Fader var meget oprømt (han havde just dengang Lykken med sig i Spil) og havde i Anledning af Ljnbotschka's Navnedag foræret hende et Etui med Sølvsager. Ved Bordet huskede han, at han lige- ledes havde købt en Æske med Konfekt til hende, som han havde glemt inde i sit Værelse. Heller end at sende Tjeneren vil jeg bede Dig, Koko, gaa over efter den, sagde han til mig. — Nøglerne ligge i Konchylien paa det store Bord, hører Du ? ... Altsaa med den største af Nøglerne tager Du og aabner den nederste Skuffe til højre. Der vil Du finde Æsken med Konfekt; men lad det gaa lidt hurtigt. — Skal jeg ikke ogsaa tage Cigarer med? spurgte jeg, da jeg vidste, at han altid sendte Bud efter dem, naar han havde spist. — Jo vel, og lad mig se. Du ikke rører noget! raabte han efter nrig.Den lille Nøgle. 273 Da jeg havde fundet Nøglerne paa det angivne Sted og lige skulde til at aabne Skuffen, fik jeg pludselig Lyst til at erfare, hvad den lille Nøgle vel kunde være til, som jeg havde opdaget i Nøgle- knippet. Mellem Tusinder af Smaagjenstande, som Skrive- bordet stod fuldt af, var der ogsaa en broderet Mappe med en lille Hængelaas for, og jeg kunde ikke modstaa Fristelsen til at prøve, om den lille Nøgle ikke skulde passe hertil. Forsøget kronedes med Held, Mappen aabnede sig og viste sig at være fuld af Papirer. Nysgjerrigheden raadede mig saa indtrængende . til at erfare, hvad Papirerne indeholdt, at jeg ikke fik Tid til at lytte til Sam- vittighedens Røst, og gav mig til at efterse Map- pens Indhold Den barnlige Følelse af en ubetinget Respekt, som jeg dengang nærede over for for enhver af de ældre, og i Særdeleshed over for Fader, var saa stærk, at jeg aldeles ubevidst nægtede mig at drage nogen som helst Slutning af, hvad jeg havde set. Jeg følte, at Fader maatte leve i en ganske sær- egen, skøn, uendelig ophøjet og for mig utilgængelig Sfære, og at et Forsøg fra min Side paa at trænge ind i hans Livs Hemmeligheder næsten vilde være det samme som at gjøre Indbrud i en Kirke. De Opdagelser, jeg saaledes næsten af Van- vare var kommen til at gjøre i Faders Mappe, efterlode derfor heller ingen anden Forestilling hos Barndom og Drengeaar. 10274 Barndom og Drengeaar. mig, end en dunkel Bevidsthed om, at jeg havde gjort noget, som ikke var rigtigt. Jeg skammede mig og var yderst flov til Mode. Under Indtrykket af denne Følelse vilde jeg saa hurtigt som muligt lukke Mappen, men det var aabenbart faldet i min Lod at skulle være Offer for alle mulige Ulykker paa denne mindevær- dige Dag: da jeg havde stukket Nøglen i Laasen, kom jeg til at dreje til den forkerte Side, og da jeg trak den ud igjen i den Tanke, at Laasen var lukket, saae jeg til min Rædsel, at Kammen var brækket. Forgæves søgte jeg at forene den med Resten af Nøglen, som jeg havde beholdt tilbage i Haanden, og ved Hjælp af en eller anden Trolddom faa den ud igjen af Nøglehullet; der var tilsidst ikke andet for at gjøre, end at se at blive fortrolig med den Tanke, at jeg havde begaaet en ny For- brydelse, som vilde blive opdaget endnu idag, saa- snart blot Fader kom tilbage. Der var Mimis Klage, Nullet og den lille Nøgle! Det kunde aldrig have truffet sig mere uheldigt. Bedstemoder vilde kræve mig til Piegnskab tor Klagen, St. Jérome for Nullet og Fader for Nøg- len ... og det skulde altsammen afgjøres senest endnu i Aften. — Hvad skal der blive af mig? Ak, hvad har jeg gjort! sagde jeg højt, medens jeg gik frem og tilbage paa det bløde Gulvtæppe. — Hm! sagde jeg til mig selv, idet jeg tog Sukkergodtet og Ciga-Den lille Nøgle. 275 rerne; — Ingen undgaar sin Skæbne! ... og der- med løb jeg over til de andre. Denne fatalistiske Talemaade, som jeg i min Barndom havde hørt af Nikolaj, har i alle mit Livs vanskelige Øjeblikke udøvet en velgjørende, midlertidig beroligende Virkning paa mig. Da jeg igjen traadte ind i Salen, befandt jeg mig i en noget ophidset og mindre naturlig, men i høj Grad lystig Stemning. 18* XIII. Den falske Slange. ii' Efter Middagsbordet morede vi os med for- skjellige Selskabslege, hvori jeg tog den mest le- vende Del. Da vi legede „Katten og Musen", løb jeg pludselig uforvarende imod Karnekofs Gouver- nante, hvorved jeg kom til at træde hendes Kjole itu. Ved at bemærke, hvorledes alle Smaapigerne og i Særdeleshed Sonitschka morede sig over det ulykkelige Ansigt, som Gouvernanten satte op, da hun gik ind i Pigekammeret for at udbedre Skaden, beslultede jeg endnu engang at forskaffe dem denne Fornøjelse. I denne elskværdige Hensigt gav jeg mig, saa snart Gouvernanten var vendt tilbage, til at galloppere rundt om hende saa længe, til jeg saae mit Snit til igjen at træde hende paa Kjolen, saa den gik itu. Sonitschka og de smaa Fystinder havde ondt ved at bare sig for at le, hvad der i • høj Grad smigrede min Forfængelighed; men St. Jérome, som rimeligvis havde bemærket mine Spilopper, kom hen til mig og sagde,

idet han rynkede Panden (noget jeg ikke kunde udstaa). atDen falske Slange. 277 det neppe vilde tage en god Ende med min over- drevne Lystighed, og at jeg maatte se at lægge Baand paa den, da han ellers, til Trods for Da- gens festlige Anledning, nok skulde sørge for, at jeg vilde komme til at fortryde det. Men jeg befandt mig just i den ophidsede Stemning, som gjør sig gjældende hos én, der har spillet mere bort, end han er Mand for at betale, der er bange for at se sit Regnskab efter og for- tvivlet vedbliver at spille videre, uden mindste Haab om at vinde det tabte tilbage, blot for ikke at give sig Tid til at komme til Eftertanke. Jeg smilede overmodigt ad ham og vendte ham Ryggen. Efter „Katten og Musen" var der en af os, der foreslog, at, viskulde lege „Lang Næse." Denne Leg bestod i at man stillede to Rækker Stole lige over for hinanden, hvorpaa Damerne og Kavallererne delte sig i to Partier, hvoraf hver især skiftevis valgte sig e n v i s - a - v i s . Den yngste Fyrstinde valgte hver Gang den yngste af Brødrene Ivin, Kåtjenka valgte enten Volodja eller Ilinka, og Sonitschka valgte stadig væk Seroscha, hvorved hun til min store Over- raskelse ikke i mindste Maade følte sig generet, naar han uden videre gik hen og satte sig lige over for hende. Hun lo med sin velsignede, hjerte- lige Latter og nikkede ad ham med Hovedet til Tegn paa, at han havde gættet rigtig. Mig var der ingen, som valgte. Jeg følte til min store For- trydelse, at jeg var overflødig, „tilovers," at det278 Barndom og Drengeaar. hver Gang var mig, det gjaldt, naar det hed: „Hvem er endnu tilbageV" hvorpaa Svaret da og- saa meget rigtig fulgte; „Aa, Nikolenka; naa, saa kan Du jo tage ham." Naar Touren til at vælge kom til mig, gik jeg derfor ogsaa stadig lige hen og satte mig over for min Søster eller for en af de smaa grimme Fystinder, og det skulde des- værre aldrig vise sig, at jeg havde taget Fejl. Sonitschka lod til i den Grad at være optaget af Seroscha, som om jeg slet ikke existerede for hende. Jeg véd ikke, med hvad Grund jeg i mine Tanker kaldte hende for en falsk Slange, da hun aldrig havde givet mig noget Løfte om at vælge mig i Stedet for Serospha; men jeg var fuldt og fast overtydet om, at hun havde handlet yderst nedrigt imod mig. Efter at vi havde ophørt at lege, saae jeg, hvor- ledes „Slangen", som jeg foragtede, men som jeg ikke desto mindre ikke kunde holde Øjnene tra, tillige med Seroscha og Kåtjenka gik hen i en Krog, hvor de lod til at have noget meget hemme- ligt at tale om. For at komme efter, hvad det var, sneg jeg mig om bag ved Klaveret, hvor jeg blev Vidne til følgende Scene: Kåtjenka stod og holdt et Battistes Lommetørklæde op i Vejret ved to af Hjørnerne som en Skærm, hvormed hun skjulte Hovederne paa Seroscha og Sonitschka. „Nej, De har tabt, vil De nu se. De betaler!" sagde Seroscha. Sonitschka, der lod Armene hænge og stod for ham med en Mine, som om hun virkeligDen falske Slange. 279 kunde have forsét sig i noget, sagde rødmende: „Nej, j e g h a r ikke t a b t ; ikke s a n d t . M i l . C a t h e - rine?" — „Jeg holder mig til Sandheden," sva- rede Kåtjenka, „Du har tabt Væddemaalet, ma c h e r e . " Aldrig saa snart havde Kåtjenka sagt disse Ord, før Seroscha bukkede sig ned og kyssede Sonitschka. Ja, det gjorde han virkelig; han kys- sede hende uden videre lige midt paa hendes lille røde Mund. Og Sonitschka gav sig til at le, lige som der slet ikke havde været noget i det, lige som det kunde have været rigtig morsomt. Hvor det er rædsomt!!! O, den falske Slange! XIV. Formørkelse. Jeg følte mig pludselig opfyldt af Foragt for hele Kvindekønnet i Almindelighed og Sonitschka i Særdeleshed; jeg søgte at indbilde mig, at der slet ikke var noget morsomt ved alle disse Lege, at det var noget, der kunde være godt for „Smaatøse" og havde den største Lyst til at gjøre Mudder, til at foretage mig en eller anden rask Streg, som kunde sætte alle i Forundring. Lejligheden lod ikke vente paa sig. S t. J ér 6 m e gik paa en Gang ud af Stuen efter at have staaet og talt lidt med Mimi. Lyden af hans Skridt lod sig først høre paa Trappen og dernæst i Værelset oven over i Retning af Skole- stuen. Det faldt mig pludselig ind, at Mimi maatte have sagt ham, hvor hun havde set mig i Løbet af Timen, og at han nu var gaaet op for at se efter i Protokollen. Jeg kunde ikke tænke mig nogen anden Hensigt hermed hos St. Jérome, end at søge en Lejlighed til at straffe mig. Jeg har læst etsteds, at Børn i tolv til fjortenFormørkelse. 281 Aars Alderen have en særlig Hang til Mordbrand og Drab. Ved at mindes mine Drengeaar og navn- lig den Stemning, hvori jeg befandt mig paa hin for mig saa ulykkelige Dag, indser jeg klart, hvor- ledes det kan være muligt at begaa den rædsomste Forbrydelse aldeles hensynsløst, uden at ville skade nogen, blot af Nysgjerrighed, af en ubevidst Trang til Virksomhed. Der gives Øjeblikke i et Menneskes Liv, da Fremtiden staar saa mørk for ham, at han ikke tør dvæle ved den i Tanken, da Forstanden staar stille, og han søger at indbilde sig, at der ingen Fremtid gives og aldrig har været nogen Fortid. I saadanne Øjeblikke, da Forstanden ikke først vejer og prøver enhver af Viljens Ytringer, men de dyriske Instinkter vise sig som de eneste Drivfjedre i Livet, i saadanne Øjeblikke kan jeg forstaa, at et Barn med særlig Anlæg for denne Sindsstemning, af

Uerfarenhed, uden Spor af Vaklen eller Frygt, med et nysgjerrigt Smil paa Læben kan stikke Ild paa Huset, hvori det selv bor, og hvori dets Brødre, dets Fader og Moder, som det virkelig holder af, ligge og sove — Under Paavirkningen at denne midlertidige Aandsfraværelse, A d s p r e d t h e d k u n d e m a n n æ s t e n s i g e , e r d e t , a t en syttenaarig Bondeknøs, der staar og betragter en nylig sleben Økse, som hænger over Bænken, hvorpaa hans gamle Fader ligger og sover med Ansigtet ned ad, pludselig kan svinge Øksen og med sløv Nysgjerrighed se paa, hvorledes Blodet pipler ud paa Bænken af den overhuggede Hals;282 Barndom og Drengeaar. under Paavirkningen af denne Aandsfraværelse og instinktmæssige Nysgjerrighed er det, at et Menneske kan finde en vis Nydelse i at stille sig hen ved Kanten af en dyb Skrænt, medens han tænker ved sig selv: „hvad om man nu styrtede sig ned her oppe fra?" eller ved at holde sig en ladt Pistol for Panden og tænke: „hvad om man nu trykkede løs?" eller ved at betragte en eller anden fornem Person, hvem alle bukke og skrabe for, og tænke: „hvad om man nu gik hen og tog ham ved Næsen o g s a g d e : N a a , K a m m e r a t , k o m D e n u m e d m i g ? " En lignende Sindsbevægelse og Aandsfravæ- relse var det, der gjorde sig gjældende hos mig, dengang St. Jérome kom ned igjen og sagde mig, at jeg ingen Ret havde til at være til Stede her idag, da jeg havde opført mig saa slet og faaet saa daarlige Karakterer, hvorfor han beordrede mig til øjeblikkelig at gaa oven paa, og jeg til Svar herpaa rakte Tunge ad ham og sagde, at jeg gik ikke. St. Jérome blev i den Grad overrasket og opbragt, at han i første Øjeblik ikke var i Stand til at sige et eneste Ord. — G ' e s t b i e n , s a g d e h a n , idet h a n l ø b efter mig: — jeg har allerede flere Gange lovet Dem, at De ikke skulde slippe for den Straf, som Deres Bedstemoder er saa meget imod; nu ser jeg virke- lig, at det eneste, som kan faa Dem til at lystre, er Ris, og idag har De gjort Dem fuldkommen for- tjent dertil. Han sagde det saa højt, at enhver af de til-Formørkelse. 283 stedeværende hørte det. Blodet strømmede mig til Hiertet, jeg følte, hvor voldsomt det bankede, hvor- ledes mine Læber uvilkaarlig dirrede. Jeg maa have s e t frygtelig u d i d e t t e Øjeblik, d a S t . J é r o m e nndgik at se paa mig, medens han hurtig gik hen til mig og tog mig i Armen. Ved den blotte Be- røring af hans Haand, blev jeg saa ubeskrivelig ilde til Mode, at jeg ude af mig selv af Forbitrelse rev Haanden til mig og slog til ham saa stærkt, som mine svage Kræfter formaaede. Hvad gaar der ad Dig? sagde Volodja, der s t um af Forskrækkelse havde været Vidne til min Adfærd. — Lad mig være! skreg jeg grædende: — der er ikke én af jer, som holder af mig, ikke én, som forstaar, hvor jeg er ulykkelig! Hvor I er ækle, modbydelige allesammen! tilføjede jeg i en Art sløvet Tilstand, idet jeg henvendte mig til alle de tilstedeværende uden Undtagelse. Men her traadte St. Jérome ligbleg og med et bestemt Udtryk i Ansigtet paany hen til mig, og inden jeg endnu havde faaet Tid til at forsvare mig, havde han allerede med en kraftig Bevægelse presset begge mine Hænder fast i sine, som det kunde have været i en Skruestik, og slæbte mig af- sted med sig. Det svimlede for mig; jeg husker blot, hvor fortvivlet jeg arbejdede med Hovedet og Knæerne, saa længe jeg kunde røre mig, hvorledes jeg adskillige Gange rendte Næsen mod nogle Ben, fik et Stykke af et Frakkeskjøde i Munden, hvor-284 Barndom og Drengeaar. ledes jeg rundt om til alle Sider idelig mærkede Nærværelsen af nogle Ben, Lugten af Støv og violette, som St. Jérome parfumerede sig med. Fem Minuter efter blev Døren til Pulterkamme- ret lukket i efter mig. — Vasil! hørte jeg ham sige i en modbyde- lig hoverende Tone: — hent Riset — — — — — XV. Fantasier. Skulde jeg virkelig dengang have trot det muligt, at jeg vilde kunne have overlevet alle de Ulykker, som vare overgaaede mig, eller, at der skulde komme en Tid, da jeg vilde kunne tænke p a a d e m m e d R o ? . . . Ved at mindes, hvad jeg havde gjort, kunde jeg slet ikke forestille mig, hvad der skulde blive af mig; jeg havde kun en dunkel Forudfølelse af, at jeg var redningsløst fortabt. I Begyndelsen herskede der den fuldkomneste Stilhed saa vel om mig, som neden under, eller det forekom mig blot saaledes under det overvættes stærke Sindsoprør, hvori jeg befandt mig; men efterhaanden begyndte jeg at skjælne forskjellige Lyde. Vasili kom op nede fra med noget, som han kastede fra sig i Vinduet, og som havde Lighed med en Kost, hvorpaa han gabende lagde sig paa Bænken i Gangen. Jeg hørte først, hvorledes August Ivanovitsch (St. Jérome) var meget høj- røstet neden under (han talte rimeligvis om mig),286 Barndom og Drengeaar. dernæst, hvorledes Børnene løb og legede, og et Par Minuter efter var alt i Huset i den gamle Orden, ligesom slet ingen vidste eller tænkte paa, at jeg sad i det mørke Pulterkammer. Jeg græd ikke, men der laa noget tungt som en Sten paa mit Hjerte. Tankerne og Forestil- lingerne joge i stedse stigende Fart hinanden forbj i min ophidsede Hjerne; men Erindringen om den Ulykke, der var overgaaet mig, afbrød idelig deres sælsomme Kjæde og hensatte mig paany i en ufremkommelig Labyrinth af Uvished om min

Skjæbne, af Fortvivlelse og Angst. Snart tænker jeg mig, at der absolut maa gives en eller anden ubekjendt Grund til det almene Fjendskab, man kunde gjerne sige Had, som alle viser mig. (Jeg var dengang fuldt overtydet om, at alle, lige fra Bedstemoder til Kusken Philip hadede mig og glædede sig over mine Kvaler.) Jeg maatte ikke være min Moders og min Faders Søn eller VolodjaS Broder, men en stakkels for- ældreløs, et Hittebarn, som man havde taget til sig af Barmhjertighed — siger jeg til mig selv — og denne taabelige Tanke.er mig ikke blot en vemodig Trøst, men synes mig endogsaa at have al mulig Rimelighed for sig. Jeg tinder en Nydelse i den Forestilling, at min Ulykke ikke skriver sig fra, at jeg har forset mig, men at jeg nu engang fra Fødslen af har været udset til at skulle lide, og i denne Henseende deler Skjæbne med den stakkels Karl Ivanitsch,Fantasier. 287 „Men hvorfor skal det vedblive at være en Hemmelighed, naar jeg selv allerede har gjennem- skuet den?" siger jeg til mig selv. „Jeg vil endnu imorgen gaa til Papa og sige ham: „Papa, omsonst skjuler Du den Hemmelighed for mig, som hviler over min Fødsel; jeg kjender den." Han siger: „Hvad skal man gjøre, min Ven, engang vilde Du dog have erfaret det; — Du er ikke min Søn, men jeg har adopteret Dig, og hvis Du viser Dig min Kjærlighed værdig, skal jeg heller aldrig forlade Dig." Derpaa siger jeg: „Papa, skøndt jeg ingen Piet har til at kalde Dig ved dette Navn, saa bruger jeg det dog nu for sidste Gang; jeg har altid holdt af Dig, og skal ogsaa stadig vedblive at holde af Dig; jeg skal aldrig glemme, at Du er min Velgjø- rer, men jeg kan ikke blive mere hos Dig. Her er ingen, som holder af mig, og St. Jérome har svo- ret min Undergang. Han eller jeg skal forlade dit Hus, for jeg svarer ikke for mig selv; jeg har et saadant Had til dette Menneske, at jeg er parat til, hvad det skal være. Jeg slaar ham ihjel, ja, saaledes skal det hedde: „Papa, jeg slaar ham ihjel!* Papa begynder at overtale mig, men jeg gjør en afværgende Bevægelse med Haanden og siger: „Nej, min Ven, min Velgører, vi kan ikke bo i Hus sam- men, lad mig fare!" saa omfavner jeg ham og siger, underligt nok, paa fransk: „Oh, mon pére, oh, m o n b i e n f a i t e u r , d o n n e z m o i p o u r l a d e r - • n i é r e f o i s t a b é n é d i c t i o n e t q u e 1 a v o l o n t é288 Barndom og Drengeaar. d e D i e u s o i t f a i t e ! " D e n blotte T a n k e h e r o m faar mig til at tudskraale, som jeg sidder dér paa Kufferten alene i det mørke Kammer. Men plud- selig mindes jeg den vanærende Straf, som venter mig, Virkeligheden viser sig for mig i sit sande Lys, og i et Nu er Fantasierne forsvundne. Snart torestiller jeg mig, at jeg er min egen Herre og allerede har forladt Hjemmel. Jeg tjener ved Husarerne og er med i Krigen. Fjenden træn- ger ind paa mig fra alle Sider, jeg slaar om mig med Sablen, og den ene efter den anden falder for mine Hug. Blodet strømmer ud af mine Saar, og udmattet af Træthed og Blodtab synker jeg tilsidst om, idet jeg raaber: „Sejren er vor!" Generalen kommer hen i Nærheden af mig og spørger: „Men hvor er han — vor Redningsmand?" Man viser ham, hvor jeg ligger, han falder mig om Halsen og udbryder med Glædestaarer: „Vi har vundet!" — Jeg er kommen mig efter mine Saar og spad- serer paa Boulevarden i Moskov med Armen i et sort Bind. Jeg er General! En Dag møder jeg Kejseren, som spørger: „Hvem er den unge saa- rede Kriger?" Man siger ham, at det er den be- rømte Helt Nikolaj. Kejseren kommer hen til mig og siger: „Jeg takker Dig! Du kan bede mig om hvad Du vil, saa vil jeg gjøre det for Dig." Jeg takker dybt og, idet jeg støtter mig paa min Sabel, siger jeg: „Store Kejser! Jeg er lykkelig over at have kunnet udgyde mit Blod for Fædrelandet, og jeg er beredt til at lade mit Liv tor det: men sidenFantasier. 289 Du er saa naadig at forunde mig en Bøn, saa beder jeg kun om ét — om Lov til at knuse min Fjende, Franskmanden St. Jérome! Jeg har Lyst til at knuse min Fjende St. Jérome!" Med et frygteligt Blik viser jeg mig for St. Jérome og siger til ham: „Det er Dig, som er Skyld i min Ulykke, å genoux!" Men pludselig kommer jeg,i Tan- ker om, at den virkelige St. Jérome hvert Øjeblik kan komme med Biset, og jeg er nu ikke mere Generalen, som redder Fædrelandet, men paa ny en af de ynkeligste og bedrøveligste Skabninger under Solen. Saa falder Tanken paa Gud, og jeg gaar i Bette med ham. hvorfor han straffer mig? „Jeg synes dog, at jeg ikke forsømmer at bede hverken min Morgen- eller min Aftenbøn, hvorfor skal jeg da lide?" Jeg kan med Bestemthed paastaa, at det første Skridt til religiøse Tvivl, som jeg led af i mine Drengeaar, skriver sig fra denne Lejlighed, ikke fordi Ulykken foranledigede mig til at knurre eller gjorde mig vantro, men fordi Tanken om For- synets Uretfærdighed, der opstod hos mig under den chaotiske Sindsforfatning, hvori jeg befandt mig i Løbet af de fireogtyve Timers Indelukke, som et slet Korn, der efter Begn falder i løs Jord, hur- tigt begyndte at spire og slaa Rødder. Saa tænkte jeg, at jeg absolut vilde dø og fore- stillede mig levende St. Jérome's Forbauselse ved i Stedet for mig kun at forefinde et livløst Legeme i Kammeret. Jeg mindedes Nathalie Savischnas' Barndom og Drengeaar. -.q290 Barndom og Drengeaar. Fortællinger om,

hvorledes Sjælen efter Døden endnu i fyrretyve Dage opholder sig i Huset, og saae mig i Tankerne svæve usynlig om i Værelserne i Bedste- moders Hus og være Vidne til Ljubotschka's laarer. Bedstemoders Beklagelser og Faders Samtale med St. Jérome. „Han var en herlig Dreng," siger Papa med Taarer i Øjnene. — „Ja," siger St. Jé- rome: — „men en vild Krabat." — „De skulde i det mindste'have Agtelse for de døde," siger Papa: — „De er Skyld i hans Død, De gjorde ham bange, han kunde ikke bære den Nedværdigelse, som De truede ham med... Bort fra mine Øjne, Elendige!" St. Jérome falder paa Knæ, græder og beder om Tilgivelse. Efter at de fyrretyve Dage er omme, flyver min Sjæl til Himmels; dér ser jeg noget vidunder- lig skønt, hvidt, gjennemsigtigt, langt, og jeg føler, at det er min Moder. Dette hvide omsvæver mig; men jeg bliver urolig, det er mig, som kjendte jeg hende ikke igjen. „Hvis det virkelig er Dig", siger jeg, „saa vis Dig lydeligere for mig, at jeg kan om- favne Dig." Hendes Stemme svarer mig; „Her se vi alle saaledes ud, jeg kan ikke omtavne Dig anderledes. Er Du maaske ikke tilfreds?" „Jo, jeg er, meget tilfreds; men Du kan ikke kilde mig, og jeg kan ikke kysse 'dine Hænder." — „Det be- høves heller ikke; her er skønt nok uden det", siger hun, og jeg føler, at her virkelig er skønt, og vi svæve stadig højere* og højere . . • Her var det, som jeg pludselig vaagnede op at Drømme, og jegFantasier. 291 finder mig igjen paa Kufferten i det mørke Kam- mer med vaade Kinder, medens jeg meningsløst gjentager: „og vi svæve stadig højere og højere." Jeg anstrenger mig længe og paa alle mulige Maa- der for at komme til Klarhed over min Stilling; men Sjælens Øre fortaber sig blot i en uendelig Horisont, der ligger indhyllet i et truende, uigjen- nemtrængeligt Mørke. Jeg søger paany at frem- mane de livsalige Fantasier, son Indtrykket af Virke- ligheden havde forstyrret; men saa snart jeg blot er paa Vejen dertil, ser jeg til min Forundring, at en Fortsættelse ikke blot er umulig, men, hvad der er endnu forunderligere, ikke mere skaffer mig nogen som helst Fornøjelse. 4> XVI. Det giver sig nok. Jeg overnattede i Pulterkammeret, uden at der havde været nogen hos mig, og først Dagen efter, en Søndag, blev jeg bragt ind i et andet Værelse, som stødte op til Skolestuen, og hvor jeg ligeledes blev lukket inde. Jeg begyndte allerede saa smaat at haabe, at min Straf vilde indskrænke sig til Indespærring; den søde, styrkende Søvn, jeg havde havt, i Forbindelse med den klare Sol, der spillede paa Figurerne paa de frosne Ruder, og den vante daglige Støj paa Gaden bidrog ligeledes til, at mit Sind efterhaanden begyndte at komme til Ro. Ikke desto mindre virkede dog Ensomheden yderst tryk- kende paa mig: jeg følte Trang til at røre mig, til at tale med nogen om alt det, mit Hjerte var fuldt af; men der var ikke en levende Sjæl i Nær- heden. Denne Tilstand var saa meget desto ube- hageligere, som jeg, hvor nødig jeg end vilde, dog ikke kunde undgaa at høre paa, hvorledes S t. J é- rome gik og fløjtede nogle lystige Melodiei inde i sit Værelse. Jeg var aldeles overbevist om, at hanDet giver sig nok. 293 egentlig slet ikke havde Lyst til at fløjte, men at han blot gjorde det for at pine mig. Klokken to gik St. Jerome og Volodja ned for at spise, medens jeg fik Maden bragt op af Nikolaj, og da jeg gav mig i Snak med ham om, hvad jeg havde gjort og hvad der ventede, mig, sagde han: — Sørg De bare ikke over det, lille Herre! Det giver sig nok. Skøndt denne Talemaade, der ogsaa senere tit har holdt mit Sind oprejst, vel beroligede mig noget, saa gjorde dog den Omstændighed, at man ikke sendte mig Vand og Brød, men hele tre Ret- ter Mad og Desert, mig i høj Grad betænkelig. Hvis man ikke havde sendt mig Deserten, kunde det have set ud, som om man straffede mig med Indespærring; nu viste det sig derimod, at jeg endnu ikke havde udstaaet min Straf, men blot foreløbig var bleven fjærnet fra de andre som et skadeligt Medlem af Samfundet, og at Straffen saaledes endnu forestod. Medens jeg var fordybet i Betragtninger med Hensyn til Løsningen af dette Spørgsmaal, blev Nøglen drejet om i Laasen til mit Fængsel, og St. Jérome traadte ind med et barsk og for- melt Udtryk i Ansigtet. — Kom ned til Bedstemoder, sagde han, uden at se paa mig. Før jeg gik, vilde jeg have børstet mit Bluse- æ r m e af, s o m j e g h a v d e kridtet til, m e n S t . J é - rome sagde, at det var aldeles overflødig, lige som om jeg kunde være i den Grad moralsk opgivet.294 Barndom og Drengeaar. at det ikke lønnede sig at bekymre sig om mit Ydre. Dengang St. Jérome førte mig ved Haanden gjennem Salen, forefandt jeg her Kåtjenka, Lju- botschka og Volodja, der ledsagede mig med det samme Udtryk, hvormed vi sædvanlig betragtede Fangerne, som om Mandagen bleve førte forbi vore Vinduer. Da jeg var kommen ind til Bedstemoder og gik hen og vilde kysse hende paa Haanden, vendte hun sig fra mig og skjulte Haanden under Mantillen. — Ja, min kære, sagde hun efter en temmelig vedholdende Pause, under hvilken hun betragtede mig fra øverst til nederst med et Blik, saa jeg hver- ken vidste, hvor jeg skulde gjøre af mine Øjne eller mine Hænder: — De forstaar virkelig at sætte Pris paa min Kjærlighed, og jeg har rigtig Glæde af Dem. Mr. St. Jérome, som

paa min Anmod- ning, tilføjede hun med særligt Eftertryk paa hvert Ord: — har paataget sig at sørge for eders Op- dragelse, vil ikke mere blive i mit Hus. Og hvor- for? Det er De Skyld i, min kære. Jeg havde haabet, vedblev hun efter en lille Pause og i en Tone, der vidnede om, at hun i Tide havde belavet sig paa den Tale, hun vilde holde: — jeg havde haabet, at De vilde vise Dem erkjendtlig for al hans Omsorg og Møje, at De vilde forstaa at paa- skønne hans Fortjenester, og De, Grønskolling, dumme Dreng, har kunnet beslutte Dem til at løfte Haanden imod ham. Det er smukt! mønstervær-Det giver sig nok. 295 digt!! Jeg begynder selv at tro, at De ikke forstaar at sætte Pris paa en delikat Omgang, og at man virkelig maa ty til andre, lave Midler for Deres Vedkommende . . . Bed øjeblikkelig om Forladelse, tilføjede hnn i en streng og bydende Tone, medens hun pegede paa St. Jérome: hører De? Jeg fulgte Bedstemoders Haand med Øjet, men ved Synet af St. Jérome's Frakke vendte jeg Hovedet bort uden at røre mig af Stedet, medens jeg paany fornam en trykkende Følelse om Hjertet- Naa? Hører De maaske ikke, hvad jeg siger? Jeg rystede over hele Legemet, men rørte mig ikke af Stedet. Koko! sagde Bedstemoder, der maa have • set, hvorledes jeg led under den Kamp, som fore- gik i mit Indre; — Koko! gjentog hun i en mere øm end haard Tone: — er det ogsaa Dig? Bedstemoder! jeg kan ikke bede ham om Forladelse, ikke for all i . . . jeg holdt pludselig inde under Følelsen af, at jeg ikke vilde være i Stand til at holde Taarerne tilbage, hvis j^g blot sagde et Ord mere. — Jeg befaler Dig, jeg beder Dig . . . Naa? — Jeg . . . jeg . . . gjør det ikke . . . jeg kan ikke gjøre det, sagde jeg, medens Graaden, som jeg hidtil havde holdt tilbage, pludselig sprængte sin Dæmning og brød frem i en hel Flod af Taarer. — C'est ainsi que vous obéisseză votre s e c o n d e m é r e , c ' e s t a i n s i q u e v o u s r e c o n -296 Barndom og Drengeaar. n a i s s e z s e s b o n t é s , s a g d e S t . J é r 6 n i e i e n t r a - gisk T o n e : — a g e n o u x ! — O, min Gud, hvis hun havde levet og set det! sagde Bedstemoder, idet hun vendte sig bort fra mig og aftørrede de frembrydende Taarer: — Hvis hun havde levet og set det . . . Det er bedre, som det er. Hun havde ikke kunnet bære den Sorg, nej, det havde hun ikke. Bedstemoders Taarer flød stedse rigeligere og rigeligere. Jeg græd ogsaa, men det faldt mig ikke ind at bede om Forladelse. T r a n q u i l l i s e z v o u s a u n o m d u c i e l r M m e j a c o m t e s s e , s a g d e S t . J é r 6 m e . Men Bedstemoder hørte ikke mere paa ham; hun skjulte sit Ansigt i Hænderne og den stærke Graad gik snart over til et hysterisk Anfald. Mimi og Gascha kom løbende ind i Værelset med for- skrækkede Ansigter, man mærkede en stærk Lugt af Draaber og der opstod pludselig en endeløs Løben og Hvisken over hele Huset. — Glæd Dem over Deres Værk! sagde St. J ér 6 m e, idet han førte mig oven paa. — Min Gud, hvad har jeg gjort! Hvad jeg dog er for en gruelig Forbryder! Aldrig saa snart var St. Jérome gaaet ned igjen efter at have sagt, at jeg skulde forføje mig ind i mit Værelse, før jeg uden at gjøre mig Regn- skab for, hvad jeg gjorde, gav mig til at løbe ned ad Hovedtrappen, som førte ud til Gaden.Det giver sig nok. 297 — Hvor skal Du hen? lød pludselig en be- kjendt Stemme: — Det er netop Dig, jeg skal have fat i, min Kære! Jeg vilde til at løbe, men Papa tog mig ved Haanden og sagde i en streng Tone: Er Du saa god at komme med mig, min Ven! — Hvor understod Du Dig at røre ved min Mappe paa mit Skrivebord, sagde han, idet han trak mig med sig ind i Stuen: — Hvad ? Hvorfor svarer Du ikke? Hvad? gjentog han idet han trak mig i Øret. — Om Forladelse! sagde jeg: — jeg véd ikke selv, hvorledes det kom sig. — Ah, saa Du véd ikke, hvorledes det kom sig. Du véd det ikke. Du véd det ikke, gjentog han, idet han hver Gang trak mig i Øret. — Vil Du nu se. Du en anden Gang kan holde din Næse hos Dig selv, hvad? Til Trods for at mit Øre smertede mig noget ganske voldsomt, græd jeg dog ikke, men følte tværtimod en moralsk Lettelse herved, og saa snart blot Fader havde sluppet mig, greb jeg hans Haand og gav mig til at bedække den med Kys. — Slaa mig kun, sagde jeg grædende: — lad det kun gjøre ondt, rigtig ondt; jeg er slet, afskye- lig, rent ulykkelig! — Hvad gaar der af Dig? sagde han koldtT idet han fjernede mig fra sig. — Jeg gjør det ikke, ikke for nogen Pris!298 Barndom og Drengeaar. sagde jeg, idet jeg hængte mig fast ved hans Frakke. — De hade mig her allesammen, jeg véd det, men for Guds Skyld, hør mig ud, beskyt mig eller jag mig ud af Huset. Jeg kan ikke leve sam- men med ham; han søger paa alle Maader at yd- myge mig, vil, at man skal ligge paa Knæ for ham, truer med Ris. Det kan jeg ikke finde mig i, jeg er ikke noget Barn mere, jeg holder det ikke ud, jeg dør, jeg tager Livet af mig! Han har sagt til Bedstemoder, at jeg ikke duede, hun er syg nu, hun dør, og det er jeg Skyld i, jeg . . . med ham . . . for Guds Skyld, lad mig faa Ris . . . hvor . . . for . . . pine . . . Livet ... af ... én! Jeg var nær ved at kvæles afGraad; jeg satte mig paa Sofaen og ude af Stand til at tale sank jeg med Hovedet ned paa Faders Skjød, medens jeg hulkede saaledes, at jeg troede, jeg skulde om- komme med det samme. — Hvad er der

i Vejen med Dig, Bolle? sagde Fader deltagende, medens han bøjede sig ned over mig. — H a n . . . m i n Tyrajn . . . m i n P l a g e . . . jeg dør . . . der er ingen, som holder af mig, frem- stammede jeg med Nød og næppe og faldt i Be- svimelse. Fader tog mig paa Armen og bar mig ind i Soveværelset, hvor jeg snart faldt i Søvn. Da jeg vaagnede, var det allerede sent paa Aftenen; der brændte et Lys ved min Seng, og Huslægen tillige med Mimi og Ljubotschka sade indeDet giver sig nok. 299 hos mig. Man kunde se paa deres Ansigter, at man frygtede for mit Liv. Jeg følte mig derimod saa rask og vel til Mode, at jeg gjerne kunde have sprunget ud af Sengen, hvis det ikke havde gjort mig ondt at forstyrre dem i Troen paa, at jeg var meget syg. XVII. H a d . Ja, det var et virkeligt Had, ikke det Had, som der skrives om i Romaner, og som jeg ikke tror paa, et Had, der skulde kunne finde Nydelse i at tilføje en anden ondt, nej, det var det Had, der fylder én med en uovervindelig Afsky for et Menneske, som alligevel har Krav paa éns Agtelse, der gjør, at man finder saa vel hans Haar, Hals, Gang og Stemme, som ethvert Led af hans Krop, enhver af hans Bevægelser modbydelige, og paa samme Tid med en ubegribelig Magt drager os til ham og faar os til at følge det mindste han foretager sig med spændt Opmærksomhed. Det var just den Følelse, j e g n æ r e d e for S t . J é r o m e . Han havde dengang været hos os i omtrent halvandet Aar. Nu, da jeg koldblodig tænker over ham, finder jeg, at han var en flink Franskmand, men en Franskmand i Ordets videste Betydning. Han var et ganske godt Hoved, havde læst en Del, og lige over for os gjorde han sin Pligt; men samtidig hermed forbandt han Egenskaber, der i detHad. 301 Hele taget udmærke hans Landsmænd, og som ere den russiske Natur saa fremmede: tankeløs Egoisme, Forfængelighed, Vigtighed og anmassende Selvtillid. Alt det var mig i høj Grad imod. Det følger af sig selv, at Bedstemoder havde gjort ham bekjendt med sin Anskuelse af Pryglesystemet, saa han vovede ikke at slaa os; men ikke desto mindre truede han os dog og især mig tit med Kis, og udtalte ved denne Lejlighed Ordet „fouetter" paa en saa modbydelig M a a d e (s o m d e t k u n d e v æ r e „ f o u a t - ter") og med en saadan Betoning, som om det vilde have været ham en ren Nydelse at piske mig godt igjennem. Jeg nærede ikke den mindste Frygt for Smer- ten ved Straffen, jeg havde aldrig prøvet den; men den blotte Tanke, at St. Jérome kunde slaa mig, fyldte mig med en Følelse af undertrykt Harme og Fortvivlelse. Karl Ivanitsch havde ogsaa engang imellem kunnet blive ærgerlig, saa han gav os en Over- haling med Linealen eller med Selerne, ligesom det kunde falde, uden at dog Erindringen herom vækker Spor af Bitterhed hos mig. Selv om det paa den Tid, som jeg nu omtaler (da jeg var fjorten Aar) kunde have været tænkeligt, at Karl Ivanitsch kunde have banket mig, vilde jeg rolig have fundet mig i det. Karl Ivanitsch holdt jeg af, jeg mindedes ham al den Tid, jeg kunde mindes mig selv, og havde altid været vant til at betragte ham som et Lem af Familien. St. Jérome var derimod en302 Barndom og Drengeaar. stolt, indbildsk Person, som jeg ingen anden Følelse nærede for end den Ærbødighed, jeg i det Hele taget nærede over for de Voxne. Karl Ivanitsch var en pudsig gammel „Hovmester", som jeg holdt inderlig meget af, men som jeg ikke desto mindre saae over Hovedet efter mit barnlige Begreb om de for- skjellige Stillinger i Samfundet. St. Jérome var tværtimod en dannet, smuk ung Friskfyr, som sta- dig søgte at stille sig paa lige Fod med sine Om- givelser. Naar Karl Ivanitsch skændte paa os eller straf- fede os, gjorde han det altid yderst koldblodig; man saae, at han betragtede det som en, om end nødvendig, s a a d o g ubehagelig Pligtopfyldelse. S t . Jérome lagde derimod an paa at tage sig ud i sin Rolle som Lærer; naar han straffede os, saae man, at det mere var for hans egen Fornøjelse end til vor Nytte. Hans højttravende franske Floskler, som han stadig udtalte medl særlig Betoning paa den sidste Stavelse, vare mig ubeskrivelig modbyde- lige. -Naar Karl Ivanitsch blev vred, brugte han Ord som „Dukkekomedie", „Spilopmager", „spansk F l u e " ; S t . J é r o m e kaldte o s d e r i m o d „ m a u v a i s sujet, vilain g ar ment osv. — Benævnelser, der saarede min Selvfølelse. Karl Ivanitsch lod os ligge paa Knæ i Skamme- krogen med Ansigtet ind imod Væggen, og Straffen bestod i den fysiske Smerte, som denne Stilling foraarsager. St. Jérome pustede sig op og raabte med en bydende Bevægelse i en tragisk Tone:Had. „A g e n o u x , m a u v a i s s u j e t ! befalede o s a t ligge paa Knæ med Ansigtet imod ham og bede om Forladelse. Straffen bestod i Nedværdigelse. Jeg fik ingen Prygl, og der var ingen, der gjorde saa meget som en Hentydning til det fore- faldne; men det var mig umuligt at glemme, hvad jeg havde gaaet igjennem; al den Fortvivlelse, Skam, Frygt og Had, som jeg havde følt i disse Dage. Til Trods for at St. Jérome, som det lod, fra den Dag af aldeles havde slaaet Haanden af mig og saa godt som slet ikke beskjæftigede sig med mig, vilde det dog ikke lykkes mig at ignorere ham. Hver Gang vore Øjne tilfældigvis mødtes, forekom det mig, som om mit Blik altfor tydelig

maatte røbe det Fjendskab jeg nærede for ham, og jeg- skyndte mig at paatage mig et ligegyldigt Udseende; men saa forekom det mig igjen, som om han gjen- nemskuede min Forstillelse, jeg blev rød og vendte mig nu helt bort. Kort sagt, det faldt mig ube- skrivelig svært overhovedet at have noget med ham at gjøre. XVIII. Pigekammeret. Jeg følte mig stadig mere og mere forladt, og min største Fornøjelse i min Ensomhed bestod i de Betragtninger og Iagttagelser, som jeg anstillede over mine Omgivelser. Om Gjenstandene for mine Betragtninger skal jeg fortælle i næste Kapitel; Scenen for mine Iagttagelser udgjorde fornemme- lig Pigekammeret, hvori der foregik en for mig højst rørende og interessant Roman. Heltinden i denne Roman var naturligvis Måscha, Hun var forelsket i Vasili, der før han endnu var kommen i Huset hos os, havde truffet sammen med hende og lovet at gifte sig med hende. Skjæbnen, som havde skilt dem ad for fem Aar siden, havde nu paany ført dem sammen i Bedstemoders Hus, men samtidig hermed lagt deres gjensidige Kjærlighed en Hindring i Vejen i Form af Måscha's egen kjødeligé Onkel Nikolaj, der ikke vilde høre et Ord om Giftermaal mellem hans Søsterdatter og Vasili, som han kaldte et „umanerligt" og „forviltret" Menneske. Den Hindring havde imidlertid til Følge, atPigekammeret. 305 Vasili fra at have været saa temmelig kølig og ligegyldig over for Mascha, nu forelskede sig i den Grad, som det overhovedet er muligt for en Liv- egen, der er Skrædder af Profession, gaar med rød Skjorte og Pomade i Haaret. Til Trods for at den Maade, hans Kærlighed gav sig Luft paa, var i høj Grad besynderlig (naar han traf sammen med Mascha havde han saaledes stadig for Skik at mishandle hende: enten ved at knibe hende, daske hende med den flade Haand eller kramme hende saa stærkt, at hun var nær ved at tabe Vejret) saa var hans Kærlighed dog i og tor sig oprigtig, som man kan se alene deraf, at han lige siden Nikobj paa det bestemteste nægtede ham sin Søsterdatters Haand =— af Sorg forfaldt til Drik, begyndte at drive om paa Værtshuse, søge Klammeri, kort sagt opførte sig saa slet, at han ikke én men flere Gange under Arresten maatt'e underkaste sig en højst forsmædelig Straf. — Det syntes imidlertid, som om denne hans Optræden, lige som de Følger, den havde, mere tog sig ud som Fortjenester i Mascha's Øjne og kun forøgede hendes Kærlighed til ham. Hele Ugen, hvori Vasili „blev underholdt paa det offentliges Bekostning", græd Mascha fra Morgen til Aften og klagede sin Nød for Gascha (der tog levende Del i de ulykkelige Elskendes Skæbne), lige som hun tit og ofte, uden at ændse de Skænd og Prygl, hun herfor fik af sin Onkel, i Smug løb hen i Arresten for at besøge og trøste sin Ven. Barndom og Drengeaar. 9a306 Barndom og Drengeaar. Kære Læser! Kast ikke Vrag paa det Selskabr jeg her fører Dig ind i. Hvis Sympathiens Strænge- leg endnu er fuldtonig i din Sjæl, saa vil der ogsaa her i Pigekammeret findes Toner, som skulle vide at finde Gjenklang hos Dig. Men enten det maatte behage Dig at gjøre mig Selskab eller ikke, saa be- giver jeg mig nu ned paa Trappeafsatsen, hvorfra jeg kan se alt, hvad der foregaar i Pigekammeret. — Dér er Bilæggerovnen, hvorpaa der ligger et Strygejærn. en Papdukke med en itusIaaet Næse et Spølkar og et Vandfad; dér er Vindueskarmen fuld af alskens Sager imellem hverandre, som: et Stykke sort Vox, en Dukke Silke, en grøn Agurk, som der er bidt af, og en Bonbonæske; dér er det store rødmalede Bord, hvorpaa der ligger noget Sytøj, som holdes fast med en Mursten, der indsyet i et Stykke Sirts tjener som Sværpude, og dér sidder hun i den røde Lærredskjole, som jeg holder saa meget af, og med det blaa Halstørklæde, der har tiltrukket sig min særlige Opmærksomhed. H u n sidder og syer, idet hun af og til standser for at klø sig i Hovedet med Naalen eller for at pudse Lyset, medens jeg staar og ser paa hende og tænker: hvorfor er hun med sine klare blaa Øjne, den mægtige kastanjebrune Fletning og dette høje Bry^t ikke født som en adelig Frøken? Hvor hun vilde tage sig godt ud i Dagligstuen med en Kappe med rosenrøde Baand paa Hovedet og i en hindbær- farvet Silkecapot — ikke, som den, Mimi gaar med, men som en af dem, jeg har set henne paa Boule-Pigekammeret. 307 varden. Naar hun saa sad og broderede, vilde jeg staa og se paa hende i Spejlet, og hvad hun end saa ønskede, vilde jeg gjøre det for hende; jeg vilde selv bringe hende Pelsen, naar hun skulde ud, selv varte op for hende ved Bordet , . . Hvad det dog er for et fordrukkent Fjæs, der sidder paa denne Vasili, og hvad det dog er for en modbydelig Figur, han stiller op i sin snevre Frakke med den røde Skjorte under, som hænger ud over Benklæderne! I enhver af hans Bevægelser, i en- hver Fold paa hans Ryg synes det mig, som om jeg kan se de mniskjendelige Mærker af den mod- bydelige Straf, som han er bleven underkastet . . . Naa Vasja, igjen? . . . sagde Mascha, idet hun stak Naalen i Naalepuden, uden at løfte Hovedet mod den indtrædende Vasili. - Hvad skal man gjøre? Naar skulde man vel vente sig noget godt af ham? svarede Vasili: — Naar han endda vilde gjøre en Ende paa det, enten paa den ene eller paa den anden Maade. for ellers gaar jeg rent

til Grunde . . . og det er h a n Skyld i, ikke andet. — Ønsker De ikke The? spurgte Nadjeschda, en af de andre Stupiger. Jeg takker ærbødigst. Og hvorfor hader han mig saa, denne Tater^ din Onkel, hvorfor? Fordi jeg er ordentlig klædt, for mit raske Væsen, det er Tingen! Ak ja! sluttede Vasili, idet han gjorde en haabløs Bevægelse med Haanden. 20*308 Barndom og Drengeaar. — Man maa lirke, sagde Mascha, idet hun bed Traaden over: — men Du skal stadigt . . — Jeg kan ikke holde det ud mere, det er Sagen! I samme Øjeblik hørte man, hvorledes Døren til Bedstemoders Værelse blev smækket i, og hvor- ledes Gascha gik og brummede ned ad Trappen. Der skal man forstaa at gjøre tilpas, naar hun selv ikke véd, hvad hun vil! snærrede Gascha, idet hun traadte ind i Kammeret og ivrigt gestiku- lerede med Armene: — fordømte Liv, værre end en Galejslaves! Naar det endda maatte faa en Ende _ Gud forlade min Synd! — Ærbødigste Tjener, Ajåtja Michajlovna! sagde Vasili, idet han bukkede for hende. — Naa, saa I er her! Du kan beholde din Ærbødighed for Dig selv, snærrede hun ad ham med et truende Blik: — hvad render Du egentlig her etter? Hvad har Du, som Mandfolk, her at bestille hos Tøsene ? — Jeg vilde bare forhøre mig om Deres Sund- hed, sagde Vasili frygtsomt. — Jeg kreperer snart, saaledes staar det sig med min Sundhed, bed hun ad ham i en endnu mere forbitret Tone end før. Vasili gav sig til at le. v — Der er ikke noget at grine ad: jeg har sagt, Du skal pakke Dig, saa se Du rupper af! Vil man se til den Somikkel, han vil ogsaa gifte sig, saadan en Hallunk! Marsch har man sagt, pak Dig! raabte .Pigekammeret. 309 hun, stampende med Fødderne, hvorpaa hun gik ind i sit Kammer og smækkede med Døren, saa det klirrede i alle Ruderne. — Det bliver nok bedst at vente med Theen til en anden Gang, sagde Vasili hviskende. — Paa behageligt Gjensyn! Det har ikke noget at sige, sagde Nad- jéschda, idet hun blinkede ad ham med Øjnene: — jeg vil gaa ud og se, hvorledes det har sig med Themaskinen. Nej, der maa gjøres en Ende paa det, sagde Vasili, idet han satte sig tættere ind til Mascha, saa snart blot Najéschda var gaaet ud; — enten gaar jeg lige til Grevinden og siger: „saadan og saadan" eller jeg . . . gaar fra det hele, løber min Vej til Verdens Ende, ved Gud! — Og jeg da? . . . — Det gjør mig kun ondt for Dig, ellers skulde jeg for længe siden have været langt borte, det véd Gud! Vasja! hvorfor bringer Du mig ikke dine Skjorter til Vask? sagde Mascha efter en lille Pause: — se bare, hvor den er sort, tilføjede hun, idet hun tog i Linningen af hans Skjorte. I det samme hørte man Bedstemoder ringe med Klokken. Gascha viste sig strax i Døren til sit Kammer. — Du kan da heller ikke lade Tøsen være, gemene Karl! sagde hun, idet hun skubbede Vasili, der strax var sprungen op, saa snart han havde set310 Barndom og Drengeaar. hende, ud af Døren: — Først bringer han hende saa vidt, og saa kan han ikke lade hende være; det morer Dig nok ordentlig at se hende græde. Hanskvast, som Du er! Pak Dig! Du vover ikke at sætte din Fod her mere! — Hvad er det saa, som Du tinder saa rart hos ham ? vedblev hun der- næst til Mascha: — Er Du maaske ikke fornøjet med de Hug, som Du hk i Dag af din Onkel for hans Skyld? Nej, hun bliver bare ved sit: jeg vfl ingen anden Mand have end Vasili Gruskov. Tosse! Det vil jeg heller ikke, om man saa slog mig til Døde for hans Skyld; han er den eneste, jeg holder af, udbrød Mascha og stak pludselig i at græde. Jeg stod længe og saae paa Mascha, der laa og græd paa Dragkisten, medens hun aftørrede Taarerne i sit Halstørklæde, og idet jeg paa enhver Maade bestræbte, mig for at forandre den Mening, jeg havde om Vasili, søgte jeg at finde det Syns- punkt, hvorfra man kunde forklare sig det stærke Indtryk, han havde kunnet gjøre paa hende; men til Trods for den inderlige Del, jeg tog i hendes Sorg, var det mig dog aldeles ubegribeligt, hvorledes en saa henrivende Skabning, som Mascha dengang var i mine Øjne, kunde elske Vasili. „Naar jeg bliver stor," ræsonnerede jeg med mig selv, da jeg var kommen tilbage i mit Væ- relse: — „saa vil Petrofskoje blive mit, og Vasili og Mascha blive mine Livegne. Jeg sidder og røger min Pibe i Kabinettet, og Mascha kommerPigekammeret. 111 gaaende med Strygejernet, som hun skal ud at hede i Køkkenet. „Hent Mascha!" sige^ jeg. Ma- scha kommer, og vi er ganske alene i Stuen . . . Pludselig kommer Vasili, ser Mascha og siger: „Nu er det ude med mig!" og Mascha giver sig til at græde; men jeg siger: „Vasili! jeg véd. Du holder af hende, og hun holder af Dig; dér har Du tusind Rubler, gift Dig med hende og Gud give jer Held og Lykke!" og dermed gaar jeg ind i Salen. — Mellem den talløse Skare af Tanker og Forestil- linger, som Forstanden og Indbildningskraften avle, uden at de efterlade sig noget som helst Spor i vor Bevidsthed, gives der enkelte, som efterlade sig en dyb Fure, saa, det undertiden hænder sig, me- dens man tit allerede har glemt, hvad det hele egentlig drejede sig om, at man dog alligevel husker, at der rørte sig noget godt i ens Hoved, saa man skimter Tankegangen og bestræber sig for paany at gjenopfriske den. Et lignende dybt Spor havde den Tanke efterladt i min Sjæl at ofre min egen Følelse for Mascha's Lykke, der kun

var at finde for hende i et Ægteskab med Vasili. XIX. Drengeaar. Man vil næppe tro, hvad jeg fortæller om de Tanker og Forestillinger, som mest optoge mig og udgjorde min kæreste Beskæftigelse i Drengeaarene, saa lidt svarede de til min Alder og Forholdene. Som Sagen nu stiller sig for mig, er det imidlertid just i Uoverensstemmelse mellem de ydre Forhold og Menneskets indre Liv at man skal søge Sand- heden. Et helt Aar førte jeg et tilbagetrukket, indad- vendt Liv, hvori de mest alvorlige Spørgsmaal, som Spørgsmaalet om Menneskets Bestemmelse, om det tilkommende Liv og Sjælens Udødelighed alle- rede beskjæftigede mig, og min barnlige Aand med Uerfarenhedens hele Iver forsøgte sig paa Opgaver, som høre til de højeste, den menneskelige Aand kan stille sig, men hvis Løsning ikke er den givet. Den Vej, som den menneskelige Aand følger i sin Udvikling hos det enkelte Individ, synes mig at være éns med den, vi kunne spore igjennem Slægten, og skøndt de Ideer, som afgive GrundlagetDrengeaar. 313 for filosofiske Theorier, vel maa henføres til spe- cielle Begavelser, saa har dog ethvert Menneske, før han endnu har hørt Tale om filosofiske Theo- rier, dannet sig en mer eller mindre tydelig Fore- stilling om dem. De Tanker, som paa denne Maade opstøde hos mig, forekom mig i den Grad klare og slaaende, at jeg endogsaa forsøgte at give dem praktisk Anven- delse, hvorhos jeg bildte mig ind, at jeg var den første, til at opdage saadanne store og nyttige Sand- heder. En Gang kom jeg saaledes paa den Ide, at Lykken ikke afhænger af de ydre Betingelser, men af vort Forhold til dem; at et Menneske, som har vænnet sig til at bære Lidelser, egentlig ikke kan være ulykkeligt, og for at vænne mig til Arbejde, kunde jeg, saa ondt det gjorde, staa -i hele fem Minutter med to svære latinske Lexikoner i udstrakt Arm eller gaa ind i Pulterkammeret og piske mig saa længe med et Reb paa den nøgne Ryg, at Smerten fik Øjnene til at løbe i Vand. En anden Gang, da jeg pludselig huskede paa, at Døden kan komme hver Time, hvert Mmut, kom jeg til det Resultat — uden forøvrigt at have gjort mig det klart, saa lidt som Folk overhovedet for- staae, hvad det vil sige, — at et Menneske ikke kan være lykkeligt paa anden Maade end ved at nyde det nærværende uden at bekymre sig om det tilkommende, og i Løbet af tre Dage, saa længe denne Tanke løb om i Hovedet paa mig, lod jeg314 Barndom og Drengeaar. Lektierne være Lektier, og bestilte ikke andet end at ligge paa Sengen og læse i en Roman, medens jeg spiste Peberkager, som jeg havde kjøbt for det sidste Par Skilling, jeg havde. En Dag, da jeg stod foran den store sorte Tavle og tegnede forskjellige Figurer med et Stykke Kridt, følte jeg mig pludselig slaaet ved den Tanke: „hvoraf det kommer, at Øjet finder Behag i Symme- tri? — Hvad er Symmetri?" spurgte jeg mig selv; „Noget, man føler," svarede jeg. — „Men hvad støtter den sig paa? Er der maaske Symmetri overalt i Livet? Tværtimod, her er Livet," sagde jeg og tegnede en oval Figur. — „Efter Livet gaar Sjælen over i Evig- heden," og med det samme drog jeg en Streg fra den ene Side af den ovale Figur lige op til Randen af Tavlen. „Hvorfor gaar der ikke en lignende Streg fra den anden Side? Det kan jo ikke være andet: hvorledes skulde der kunne gives Evighed blot fra én af Siderne, vi maa rimeligvis have eksi- steret før dette Liv, selv om vi ogsaa har mistet Erindringen om det." Denne Betragtning, hvis hele Gang jeg nu kun med Besvær er i Stand til at gjengive, forekom mig mærkværdig overbevisende og ny og behagede mig i den Grad, at jeg strax vilde til at sætte den paa Papiret. Jeg havde allerede lagt et helt Ark til Rette, men lige som jeg skulde til at skrive, opstod der et saadant Mylr af Tanker i mit Hoved, at jeg var nødt til at staa op fra Bordet og gaa et Par Gange op og ned ad Gulvet. Henne ved Vin-Drengeaar. 315 duet fik jeg Øje paa Kusken, som nede i Gaarden var i Færd-med at spænde en af Hestene for Vog- nen med Vandtønden, og alle mine Tanker sam- lede sig nu paa Løsningen af det Spørgsmaal: i hvilken Dyre- eller Menneskesjæl denne gamle Hests Sjæl vel vilde gaa over, naar den en Gang krepe- rede? *Vol6dja, som i det samme kom igjennern Værelset og saae mig staa og tænke over noget, gav sig til at smile, og dette Smil var nok til at lade mig finde, at det, der beskjæftigede mig, var noget gyseligt Vrøvl. Naar jeg anfører dette Tilfælde, som kun i ren privat Forstand har Betydning for mig, sker det for at give Læseren et Begreb om de Tanker, som dengang beskæftigede mig og min Maade at ræsonnere paa. Af de forskjellige filosofiske Retninger var der dog ingen, der i den Grad tiltalte mig, som Skepti- cismen, der en Tidlang bragte mig i en Tilstand, som ikke var langt fra Sindsforvirring. Jeg indbildte mig, at jeg var det eneste virkeligt existerende Væsen i Verden, at Gjenstandene omkring mig ikke vare Gjenstande, men Syner, som kun viste sig i det Øjeblik, jeg henvendte Opmærksomheden paa dem, og strax igjen forsvandt, saa snart jeg ophørte at tænke paa dem, kort sagt, jeg var gaaet i Schel- lings Retning med Hensyn til den Anskuelse, at Gjenstandene kun existere i og ved mit Forhold "til dem. Denne Tanke forfulgte mig overalt og kunde undertiden drive mig til

en saadan Grad af Over-316 Barndom og Drengeaar. spændthed, at jeg, lige som jeg bedst stod, pludse- lig kunde vende mig om i den Tanke, at forefinde et tomt Rum (néant) ved Siden af mig. Hvad den menneskelige Forstand dog er for et svagt, elendigt Redskab i Aandens Tjeneste! Min svage Forstand bestræbte sig forgæves for at gjennemforske det uudgrundelige, og under dette Arbejde, der laa saa langt over dens Kræfter, mi- stede jeg den ene Overbevisning efter den anden saadanne Ting betræffende, som jeg vilde have gjort bedst i aldrig at have rørt ved. Di't eneste Udbytte jeg havde af dette svære aandelige Arbejde var en vis aandelig Smidighed, der svækkede min Viljekraft, og en Vane til idelig at anstille psychologiske Undersøgelser, hvorved saa vel Følelsen tabte i Friskhed, som Dømmekraften i Klarhed. Abstrakte Forestillinger opstaa ved Hjælp af Evnen til i et givet Øjeblik at kunne optage en Stemning i Bevidstheden og føre den tilbage i Er- indringen. Mit Hang til abstrakt Tænkning havde i den Grad udviklet Evnen til Erkjendelse hos mig, at jeg tit, blot ved at tænke over de aller simpleste Ting, kunde fortabe mig i en hel Labyrinth at Undersøgelser mine egne Tanker betræffende: jeg" tænkte ikke mere paa Spørgsmaalet, som beskæf- tigede mig, men paa, at jeg tænkte. Jeg spurgte saaledes: „hvad tænker jeg paa?" Svaret lød: „Jeg tænker paa, at jeg tænker." — „Og hvad tæn- ker jeg nu paa?" — „Jeg tænker paa, at jeg tæn-Drengeaar. 317 ker paa, at jeg tænker," o. s. v. Det løb rundt for mig. De Opdagelser, jeg gjorde i Filosofien, smigrede ikke desto mindre i høj Grad min Egenkærlighed, jeg indbildte mig tit, at være en stor Mand, der opdager nye Sandheder til hele Menneskehedens Vel, og saae med stolt Selvfølelse ned paa alle andre dødelige; men, besynderlig nok, saa snart det kom til et Sammenstød med en af disse dødelige, følte jeg mig altid ængstelig til Mode, og jo højere jeg stod i mine egne Øjne, desto vanskeligere havde jeg ved lige over for andre ikke blot at hævde Fø- lelsen af mit eget Værd, men om det saa kun var at vænne mig af med at genere mig hver Gang jeg blot sagde noget eller foretog en Bevægelse. XX. Volodja. Jo længer jeg skrider frem i Beskrivelsen af dette Tidspunkt i mit Liv, desto vanskeligere og tungere falder den mig. Kun yderst sjeldent finder jeg mellem Erindringerne fra den Tid Øjeblikke, hvori den inderlige Følelse kommer til Frembrud, der havde kastet et saa lyst og varigt Skær over hele mit Livs første Periode. Jeg føler en uvil- kaarlig Trang til saa hurtigt som muligt at over- fare Drengeaarenes golde Hede for at naa hen til det Tidsrum, da en dyb og alvorlig Venskabsfølelse allerede kaster sit lyse Skær over Slutningen af hin Periode og danner Begyndelsen til en ny: Ungdoms- perioden med al dens Skønhed og Poesi. Jeg forlader nu den mere detaillerede Skildring af mine Erindringer, hvoraf jeg herefter kun vil give et kort Overblik for de mere fremragende Mo- menters Vedkommende fra det Tidspunkt af, hvor- til jeg er naaet i min Fortælling og til det Øjeblik, da jeg stiftede Bekjendtskab med et højst mærke- ligt Menneske, der har havt en afgjort og velgjø-'Volodja. 319 rende Indflydelse paa min Karakter og hele Aands- retning. Volodja skal en af Dagene dimitteres til Uni- versitetet. Han har nu sine egne Lærere, og det er med blandet Følelse af Misundelse og uvilkaarlig Respekt at jeg hører paa, hvorledes han staar og hamrer med Kridtet paa den sorte Tavle, medens han friskvæk bruger Ord som Funktioner, Sinus'erT Koordinationer o. dsl., der forekomme mig som Ud- trykkene for den højeste Visdom. En Søndag Efter- middag ere alle Lærerne tillige med to Professorer forsamlede nede i Bedstemoders Værelse, hvor der i Faders og nogle Gjæsters Nærværelse bliver fore- taget en Repetition paa Volodjas Tiltrædelses- Examen ved Universitetet, ved hvilken Lejlighed han til Bedstemoders store Glæde lægger ganske ualmindelige Kundskaber for Dagen. Samtidigt hermed bliver der ogsaa forelagt mig nogle Spørgs- maal i de forskjellige Fag, men jeg viser mig at være yderst svag, noget. Professorerne øjensynligt søge at skjule for Bedstemoder, hvad der kun gjør mig yderligere forlegen. Man tager forøvrigt heller ikke videre Notits af mig; jeg er kun femten Aar gammel, saa der er altsaa endnu et helt Aar til at jeg skal dimitteres. Volodja kommer blot ned for- at spise, al den øvrige Tid af Dagen og tit om Aftenen med tilbringer han ovenpaa med Stu- deringer, ganske af egen Drift, uden at nogen be- høver at nøde ham til det. Han er i høj Grad320 Barndom og Drengeaar. egenkærlig og vil ikke nøjes med at faa anden Ka- rakter til Examen, men vil ende med Udmærkelse. Det er idag første Gang at Volodja skal til Examen. Han er i blaa Kjole med Bronceknapper, har Guldnhr paa og lakerte Støvler. Faders Phae- ton kører hen for Døren, Nikolaj slaar Forlæderet til Side, og Volodja kører til Universitetet ledsaget af St. Jerome. Pigebørnene, navnlig Kåtjenka, betragte oppe fra Vinduet med straalende Ansigter Volodja's slanke Figur, idet han sætter sig op i Vognen. Papa siger: „Gid det maa gaa godt" og om det saa er Bedstemoder, har hun slæbt sig hen til Vinduet, hvor hun sidder med Taarer i Øjnene, og slaar Kors for Volodja, medens hun hvisker noget hen for sig saa længe til Phaetonen er

drejet om Hjørnet ind i Tværgaden. Volodja kommer tilbage. Man bestormer ham med Spørgsmaal: „Naa? — gik det godt? — Hvad fik Du?" men man ser allerede paa hans glade Mine, at det er gaaet godt: Volodja har faaet bedste Karakter. Dagen efter ledsages han med de samme gode Ønsker og ængstelige Forventninger, og mødes med den samme Utaalmodighed og Glæde. Saa- ledes gik det i ni Dage. Paa den tiende skal han op i det sidste og sværeste Fag, i Religion; alle staa ved Vinduet og vente paa ham: Utaalmodig- heden har naaet sit Højeste. Klokken er allerede to, og Volodja er endnu ikke kommen. — Gud! Der er de!! Der er de!!! skriger Ljubotschka med Ansigtet presset imod Ruden.Volodja. 321 Man ser virkelig Volodja komme kørende i Phaetonen ved Siden af St. Jer orne, men han er nu ikke mere i blaa Kjole med graa Kasket, men i Studenter-Uniform med guldbroderet Krave, med trekantet Hat paa og forgyldt Kaarde ved Siden. Om Du nu havde levet! udbryder Bedstemoder ved Synet af Volodja i Uniform og falder i Be- .svimelse. Volodja stormer straalende over hele Ansigtet ind i Entréen, hvor han omfavner og kysser baade mig, Ljubotschka, Mimi og Kåtjenka, der bliver rød helt op over Ørerne. Volodja er ude af sig selv af Glæde. Og hvor Uniformen klæder ham! Hvor den lyseblaa Krave og hans lille sorte Over- skæg tage sig godt ud sammen! Hvor han er fin og slank om Livet, og hvad han har for en nobel Holdning! Paa denne mindeværdige Dag bliver Middagen serveret nede i Bedstemoders Værelse, hvor alle Ansigter lyse af Glæde, og ved Desserten ser man Hushovmesteren med den behørige høj- tidelige, men samtidig fornøjeligste Mine af Verden gaa rundt ved Bordet med en Flaske Champagne indviklet i en Serviet og skænke i Glassene. Bedste- moder, som idag første Gang efter Mama's Død drikker Champagne, tømmer en hel Pokal paa Vo- lodjas Velgaaende og græder paany af Glæde ved at se paa ham. — Volodja kører nu alene ud i egen Vogn, „holder aabent Hus for sine Bekjendte", røger Tobak, tager paa Bal, og jeg har selv med mine egne Øjne set, hvorledes han engang oppe Barndom og Drengeaar. .>1322 Barndom og Drengeaar, paa sit Værelse har drukket to Flasker Champagne sammen med sine Bekjendte, cg hørt, hvorledes de, hver Gang de tømte deres Glas, drak paa nogle hemmelighedsfulde Personers Velgaaende og stredes om, hvem der skulde have l e f o n d d e l a b o u - teille. Han spiser alligevel regelmæssig hver Dag hjemme, og efter Bordet sætter han sig som sæd- vanlig ved Siden af Kåtjenka, inde i Salonen, hvor de stadig har noget meget hemmeligt at tale om. Efter hvad jeg kan faa ud af det, uden at være indviet i deres Samtaler, drejer det hele sig dog ikke om andet end om Heltene og Heltinderne i de Romaner, som de læser, om Skinsyge og Kær- lighed, og jeg kan aldeles ikke forstaa, hvad der kan interessere dem saa meget i disse Samtaler, og hvad deres fine Smil og hæftige Dispyter egentlig har at betyde. Jeg mærker i det hele taget, at der, uafhængigt af det Venskab, der er en naturlig Følge af at være voxet op sammen fra Barn af, tillige finder et andet, besynderligt Forhold Sted imellem Kåtjenka og \ o- lodja, der samtidigt med at det fjerner dem fra os andre paa en hemmelighedsfuld Maade knytter dem tættere til hinanden. XXI. Kåtjenka og Ljubotschka. Kåtjenka er sexten Aar; hunervoxet; det kan- tede i Formerne, det bly og kejtede i Bevægelserne, der sædvanligt findes hos unge Piger i Overgangs- perioden, har veget Pladsen for en nysudsprungen Blomsts Friskhed og Ynde; men hun har ikke for- andret sig. Det er de samme straalende, lyseblaa Øjne, den samme lille, kække Næse, der omtrent gaar i lige Linie med Panden, den samme smilende Mund, de samme smaabitte Smilehuller paa de fine, rosenrøde Kinder, de samme hvide Hænder . . . kort sagt, hun er hvad man kalder en rigtig fin lille Pige, en Benævnelse, der stadigt vedbliver at svare mærkværdig godt til hende. Det eneste ny ved hende er kun den fyldige, kastanjebrune Flet- ning, som hun, i Lighed med de store Piger, bærer hængende ned ad Nakken, og det unge Bryst, hvis Tilsyneladelse aabenbart baade glæder hende og gjør hende undselig. Til Trods for at hun og Ljubotschka ere voxede 21*324 Barndom og Drengeaar. op sammen fra Barn af, er Ljubotschka dog i alle Henseender en helt anden lille Pige. Ljubotschka er høj af Vækst, vrikker i Gangen som en Følge af den engelske Syge og har en yderst grim Figur. Det eneste smukke ved hende er hendes Øjne, men de er unægtelig ogsaa dejlige — store, sorte og med et saa ubeskrivelig behageligt Udtryk af Fornemhed og Naivitet, at det er umuligt ikke at lægge Mærke til dem. Ljubotschka er altid na- turlig og ligefrem; Kåtjenka gjør sig derimod stadig Umage for at efterligne en og anden. Ljubotschka ser altid lige ud og kan undertiden stirre saa længe paa en med sine store, sorte Øjne, at hun faar Skænd for det, idet det hedder sig, at det ikke er høfligt at se saaledes paa Folk. Kåtjenka derimod misser stadig med Øjnene og paastaar, at hun er nærsynet, medens jeg véd for bestemt, at hun ser udmærket. Ljubotschka holder ikke af at gjøre sig bemærket i andres Nærværelse, og naar man kysser hende, idet nogen ser paa det, bliver hun mut og

siger, at hun ikke kan udstaa det Kæleri; Kåtjenka viser sig derimod særlig øm imod Mimi, naar der er Gjæster, og holder meget af at gaa Arm i Arm op og ned ad Gulvet med en af de andre unge Piger. Ljubotschka er frygtelig lattermild, slaar med Armene og løber om i Værelset som en besat, naar hun faar et rigtigt Latteranfald; naar Kåtjenka derimod begynder at le, holder hun sig altid for Munden med Haanden eller med Tørklædet. Ljubotschka sidder altid ret op og ned, og naar hunKåtjenka og Ljubotschka. 325 gaar, lader hun Armene hænge; Kåtjenka hælder altid lidt med Hovedet til den ene Side og gaar med Armene overkors. Ljubotschka er aldrig gla- dere end naar hun kan komme til at tale med en Herre, og siger, at hun absolut gifter sig med en Husarofficer; Kåtjenka siger derimod, at hun finder alle Mandfolk ækle, at hun aldrig vil gifte sig, og naar en Herre tiltaler hende, bliver hun pludselig en helt anden, lige som hun kunde være bange for noget. Ljubotschka er stadig misfornøjet med at Mimi lader hende snøre saa stramt ind, „at man slet ikke kan trække Vejret", og holder meget af at spise. Kåtjenka har derimod ofte for Skik at stikke Fingeren ind under den nederste Spids af Overlivet paa Kjolen for at vise os, hvor vid den er til hende, og spiser overordentlig lidt. Ljubotschska holder af at tegne Hoveder; Kåtjenka tegner derimod ude- lukkende Blomster og Sommerfugle. Ljubotschka spiller saavel Field's Symphonier, som enkelte af Bet- hoven's Sonater helt korrekt, Kåtjenka spiller kun Variationer og Valse, hvorved hun sjeldent holder Takt. hamrer med Tangenterne og stadig bruger Pedalen, lige som hun aldrig kan begynde uden først med Følelse at tage tre Akkorder a r p e g g i o. Efter mine daværende Begreber havde Kåtjenka dog mere Lighed med en voxen, hvorfor hun ogsaa behagede mig mest. XXII. P a p a . Siden Volodja er kommen til Universitetet, viser Papa sig mere oprømt og spiser oftere hos Bedste- moder end han ellers plejede. Efter hvad Nikolaj fortæller mig, skriver Grunden til hans Oprømthed sig som sædvanligt igjen fra, at han har havt ual- mindeligt Held med sig i Spil i den senere Tid. Af og til kommer han endogsaa ind til os om Al- tenen, før han skal i Klubben, og sætter sig ved Klaveret, hvor han samler os i en Kreds om sig og synger Zigeunerviser for os, medens han selv akkompagnerer og tramper i Takt med sine bløde Støvlesaaler (han kan ikke udstaa at gaa med Hæle og gaar altid uden). Det var en ren Nydelse, at se den pudserlige Begejstring, der ved disse Lejlig- heder kunde komme over hans Yndling Ljubotschka, der ligefrem forgudede ham. Undertiden kommer han ogsaa og overværer Undervisningen, medens han med en streng Mine sidder og hører paa, hvor- ledes jeg svarer for mig; men jeg ser af de Be- mærkninger, han gjør, naar han vil rette mig, atPapa. 327 han selv ikke er stiv i Faget. Tit, naar Bedste- moder er urimelig og ingen kan gjøre hende tilpas, blinker han ad os med Øjnene og gjør Tegn til os. „Det kan nok være, vi fik vort Fedt, Børn," siger han senere. Han begynder i det Hele taget i mine Øjne at dale mere og mere fra den uopnaaelige Højde, som han indtog i Barnets Fantasi. Jeg- kysser vel endnu stadigt hans store, hvide Haand med den samme inderlige Følelse af Hengivenhed og Ærbødighed, som hidtil; men jeg tillader mig dog saa smaat at gjøre mine Bemærkninger om ham, at bedømme hans Adfærd, og uvilkaarligt kan der undertiden herved opstaa saadanne Tanker hos mig ham betræffende, hvis blotte Tilstede- værelse gjør mig angst og bange. Jeg glemmer aldrig et Tilfælde, som navnlig havde vakt flere af den Art Tanker hos mig og kostet mig ikke faa moralske Lidelser. Det var en Aften, da han i sort Kjole og hvid Vest kom ind i Dagligstuen for at tage Volodja, der klædte sig paa i Sideværelset, med paa Bal. Bedstemoder sad inde i Sovekammeret og ventede paa, at Volodja skulde komme og vise sig for hende, da hun altid havde for Skik før han begav sig paa Bal at kalde ham til sig, velsigne ham, betragte ham fra alle Sider -og forsyne ham med de nød- vendige Formaninger. Inde i Salen, som kun var oplyst af en eneste Lampe, gik Mimi og Kåtjenka Arm i Arm op og ned ad Gulvet, medens Lju-/ •J-o Barndom og Drengeaar. botschka sad ved Klaveret og spillede et af Mama's Yndlingsstykker. Jeg har aldrig hos nogen truffet en saadan Familielighed, som den, der fandt Sted imellem min Søster og Moder. Det var ikke saa meget i Ansigtstrækkene eller i Figuren at Ligheden ytrede sig, som i noget vist jeg véd ej hvad: i Armbe- vægelserne. i Maaden at gaa paa, navnlig i Stem- men og enkelte Talemaader. Naar Ljubotschka blev vred og sagde: „Det varer da ogsaa en Evig- hed" (et af Mama's stadige Udtryk), saa var der noget i Tonen, der saa levende mindede om den langtrukneMaade, Mama altid sagde det paa; men Ligheden var dog navnlig paafaldende ved Klaveret og i alt, hvad Ljubotschka foretog sig under Spil- let: naar hun rettede paa Kjolen, naar hun vendte Bladet (stadig med venstre Haand), eller naar hun med knyttet Haand ærgerligt slog i Tangenterne, hver Gang der var et vanskeligt Sted, hun havde ondt ved at komme ud over, og sagde: „Ak, du min Gud!" Det var det samme fine Spil, som vi havde beundret hos Field selv, og som man saa

træffende har betegnet med Ordet „jeu p e r l é " , et Foredrag, hvis Ynde alle nymodens Pianisters Hokuspokus ikke er i Stand til at bringe i For- glemmelse. Papa kom hurtigt ind i Værelset og gik hen til Ljubotschka, som ved Synet af ham holdt op at spille. — Nej, spil, kære Ljuba, spil, sagde han, idetPapa. 329 han blidt satte hende ned igjen paa Stolen: — Du véd, hvor meget jeg holder af at høre paa Dig. . . Ljubotschka spillede videre og Papa sad længe lige over for hende med Haanden støttet J;il Kin- den; pludselig rejste han sig op, idet han gjorde et hæftigt Ryk med Skulderen, og gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet. Hver Gang han kom hen til Klaveret, standsede han og saae længe ufravendt paa Ljubotschka. Jeg kunde se paa hans Gang og Bevægelser, at han var i stærk Sinds- bevægelse. Efter at have gaaet et Par Gange op og ned i Salen, standsede han bag ved Ljubotschkas Stol, kyssede hende oven i hendes sorte Lokke- hoved, hvorpaa han hurtigt vendte sig om og fort- satte sin Gang. Da Ljubotschka var færdig med at spille og vendte sig om imod ham med det Spørgsmaal: „var det godt?" tog han hende om Hovedet og kyssede hende paa Panden og paa Øjnene med en saadan Ømhed, som jeg endnu aldrig havde bemærket hos ham. — Men, min Gud, Du græder! udbrød hun pludseligt, idet hun slap hans Uhrkæde og fuld af Forundring fæstede sine store sorte Øjne paa hans Ansigt: — Tilgiv mig, kæreste Papa, jeg havde rent glemt, at det var Mama's Stykke. — Nej, min Ven, spil Du kun, sagde han med en Stemme, der bævede af indre Bevægelse; — naar Du vidste, hvor de Taarer gjør mig godt. Han kyssede hende endnu engang, og idet han330 Barndom og Drengeaar. med sit sædvanlige Ryk med Skulderen gjorde Vold paa sig for at blive Herre over sin Bevægelse, gik han ud i Gangen, som førte ind til Volodja's Værelse. — Valdemar! Er Du snart færdig? raabte han, idet han blev staaende midt i Gangen. I det Samme kom Mascha gaaende fra den anden Ende af Gan- gen; ved Synet af Herren bøjede hun undseligt Hovedet og vilde gaa forbi. Han standsede hende. — Du bliver jo Dag for Dag mere og mere smuk, sagde han, idet han bøjede sig over hende. Mascha, som blev blussende rød, lod Hovedet synke, idet hun hviskede: — Undskyld . . . — Valdemar, er Du saa snart færdig? gjentog Fader med sin sædvanlige nervøse Skulderbevæ- gelse, idet han rømmede sig, da Mascha var gaaet forbi og han fik Øje paa mig . . . Jeg holder meget af Fader; men Forstanden fører et Liv, som er aldeles uafhængigt af Hjertets og kan ofte føde Tanker, der ere saarende for Følelsen, hvem de forekomme lige saa uforklarlige, som grusomme: disse Tanker lade mig ingen Ro, hvor meget jeg saa bestræber mig for at holde dem borte . . . XXIII. Bedstemoder. Bedstemoder bliver Dag for Dag svagere; hvert Øjeblik hører man den lille Klokke inde fra hendes Sovekammer, lige som den bistre Gascha, der gaar og smækker med Dørene. Hun modtager os ikke mere siddende i Lænestolen i sit Værelse, men i Sovekammeret, hvor hun ligger i en høj, opredt Seng, omgivet af en hel Mængde Puder, kantede med Kniplinger. Naar jeg gaar hen for at hilse paa hende, bemærker jeg en underlig skinnende, gulbleg Hævelse paa hendes Haand, og Luften er lige saa tung og trykkende som i Moders Værelse for fem Aar siden. Doktoren kommer tre Gange om Dagen, og der har allerede været foretaget flere Konsultationer. Alt dette har imidlertid ikke i mindste Maade indvirket hverken paa hendes Karakter eller hendes stolte og formelle Optræden over for hendes Nærmeste, i Særdeleshed Papa; det hedder endnu stadigt „min kære", idet hun trækker paa Ordene og løfter Øjenbrynene i Vejret. I de sidste Dage har vi ikke faaet Lov at131 332 Barndom og Drengeaar. S I i: m komme ind til hende, og en Morgenstund kommer St. Jerome pludselig midt i Timen og foreslaar mig at tage ud at køre sammen med Ljubotschka og Kåtjenka. Til Trods for at jeg, idet jeg sætter mig i Slæden, bemærker, at der er strøet Halm udenfor paa Gaden neden under Bedstemoders Vin- duer, og at der staa nogle besynderlige Skikkelser i lange blaa Kitler ved Porten, kan jeg dog slet ikke forstaa, hvad det skal betyde, at man sender os ud at køre paa en saa usædvanlig Tid af Dagen. Det traf sig saaledes, at baade Ljubotschka og jeg just befandt os i den særligt lattermilde Stemning, da der blot behøves et Ord, en ren Ubetydelighed for at faa en til at le. En Mand, der staar og handler med noget paa Fortovet, tager pludselig sin Kurv og løber over Gaden, og vi ler. En laset Hyrekusk ind- henter vor Slæde, medens han svinger i Luften med Tømmerne, og vi ler af fuld Hals. Philip, som kører for os, og har faaet Pisken ind under Slæden, saa han ikke kan faa den ud igjen, vender sig om med et „Naa—da!" og vi er nær ved at dø af Latter. Mimi er meget misfornøjet med os og siger, at det kun er dumme Mennesker, som kunne le ad ingen Ting, medens Ljubotschka, ild- rød i Hovedet af at gjøre Vold paa sig, sidder og skotter over til mig. Vore Øjne mødes og pludselig briste vi ud i en saadan homerisk Skoggerlatter, at Taarerne staa os i Øjnene og det næsten ikke er os muligt at holde op igjen. Men aldrig saaBedstemoder. 333 snart er vi komne lidt til Ro, før jeg ser hen paa Ljubotschka og bruger et

af de Stikord, som er i Gang imellem os; det gjør sin Virkning og vi le paa ny af fuld Hals. Just som Slæden igjen kører hen for Døren og jeg lige skal til at gjøre en rigtig nydelig Grimasse ad Ljubotschka, bliver jeg slaaet ved Synet af et sort Ligkistelaag, der - staar op ad Dørkarmen ved Opgangen til Huset, hvori vi boer, og jeg vedbliver uvilkaarligl at stirre paa det med det samme for- drejede Udtryk i Ansigtet. . . V o t r e g r a n d e - m e r e e s t m o r t e ! s i g e r St. Jerome, der ganske bleg i Ansigtet kommer os i Møde. Hele Tiden, saa længe Bedstemoders Lig be- finder sig i Huset, virker Frygten for Døden yderst nedtrykkende paa mig, d. v. s. det døde Legeme minder mig paa en levende og ubehagelig Maade om, at jeg ogsaa en Gang skal dø: en Følelse, man underligt nok har vænnet sig til at forvexle med Sorg. Det gjør mig slet ikke ondt for Bedste- moder, og jeg troer neppe. at der er nogen i Huset, hvem det virkelig gjør ondt for hende. Til Trods for at Huset er fuldt af Sørgegæster, er der Ingen,' som beklager hendes Død, med Undtagelse af én, hvis voldsomme Smertesudbrud gjøre et ubeskrive- ligt Indtryk paa mig. Denne ene er Gascha. Hun har lukket sig inde oppe paa Loftet, hvor hun gaar og græder uden Ophør, forbander sig selv og river Haaret af sit Hoved, medens hun er utilgængelig for Raad og siger, at Døden nu er den eneste Trøst, hun har tilbage efter Tabet af sin elskede Frue. Jeg kommer paa ny tilbage til min Paastand med Hensyn til det umiskjendelige Kjendetegn paa virkelig Følelse: Stilfærdighed; jo mindre Høj- røstethed, desto mere Inderlighed. Bedstemoder er ikke mere, men Mindet om hende er endnu levende i vort Hus, ligesom ogsaa Samtalen ideligt drejer sig om hende. Hoved- interessen er dog væsentlig Testamentet, som hun gjorde før sin Død, og som ingen kjender uden Fuldbyrderen af hendes sidste Vilje, Fyrst Ivan Ivånitsch. Mellem hendes Folk bemærker jeg en vis Spænding, især med Hensyn til Uvisheden om, hvem de herefter skulle tilhøre, og jeg skal ikke negte, at jeg uvilkaarligt glæder mig til, at vt ogsaa skal arve. Sex Uger efter erfarer jeg af Nikolaj, som stadigt agerer Nyhedsposten i Huset, at Bedstemoder har efterladt Ljubotschka hele Godset og at Fyrst Ivan Ivånitsch og ikke Papa er indsat til at være hendes Formynder, til hun bliver gift. XXIV. Jeg selv. Om et Par Maaneder skal jeg til Universitetet. Det gaar godt med Undervisningen, saa jeg nu ikke mere sidder i Frygt og venter paa, at Læreren skal komme, men tvertimod føler mig særligt godt op- lagt i Timen. Det er mig en sand Fornøjelse at kunne svare rigtig klart og bestemt for mig. Naar jeg har valgt at studere Mathematik, har det egentlig blot været fordi Ord som Sinuser, Tangenter, Differentialer, Integraler osv. have en ganske særlig Tiltræknings- kraft for mig. Jeg er meget mindre end Volodja, bredskuldret og vel ved Magt, men grim som altid, hvad der stadig piner mig. Jeg gjør mig Umage for at synes original. Min eneste Trøst er, at Papa engang har sagt om mig, at jeg har „et klogt Fjæs", hvad jeg fuldkomment tror paa. S t. J é r o m e er yderst tilfreds med mig og roser mig ved enhver Lejlighed, saa mit gamle Had til ham nu er aldeles forsvundet; ja, naar jeg under-• tiden hører ham sige, at „med min Forstand" og „min Begavelse" vilde det ligefrem være en Skam ikke at kunne det og det, synes det mig endogsaa, at jeg holder af ham. Hvad mine Observationer med Hensyn til Pige- kammeret angaa, saa ere de forlængst ophørte; jeg generer mig nu ved at skjule mig bag Døren, og jeg maa desuden tilstaa, at den ubestridelige Kær- lighed, som Mascha lægger for Dagen lige over for Vasili, har havt en betydelig afkølende Virkning paa mig. Da de endelig bleve gifte, hvortil jeg paa Vasili's Anmodning har udvirket dem Tilladelse hos Papa, føler jeg mig fuldstændig helbredet for min ulykkelige Lidenskab. Da de nygifte komme for at takke Papa og Mascha herved tager Anledning til ligeledes at takke alle os andre, idet hun kysser os hver især paa Skulderen, er det eneste, jeg herved lægger Mærke til, at hendes Haar lugter af Rosenpomade, men ellers føler jeg ikke noget. I det Hele taget begynder jeg lidt efter lidt at blive af med de Svagheder, jeg led af i Drenge- aarene, med Undtagelse dog af den aller væsen- ligste, som endnu skulde volde mig mange Bryderier i Livet, Tilbøjeligheden nemlig til at ville være selvklog. XXV. Volodja's Venner. Skøndt den Rolle, jeg spillede i Volodja's Om- gangskreds, var yderst underordnet og saarende for min Egenkærlighed, holdt jeg dog meget af at sidde inde hos ham, naar han havde Gjæster, og i Stil- hed gjøre mine Iagttagelser.. Navnlig var der to, som han ofte havde Besøg af: Adjudant Dubkow og Student Fyrst Nechludow. Dubkow var lille af Vækst, mørkladen og kraftig bygget; han var ikke ung mere, lidt kortbenet, men saae godt ud og var altid i godt Humør. Han var en af disse ind- skrænkede Naturer, hvis Bornerthed netop gjør dem tiltalende, da det selv med den bedste Vilje ikke er dem muligt at se Tingene uden fra én Side. og de idelig lade sig henrive. Deres Anskuelser kunne være baade ensidige og fejlagtige, men de have altid det Fortrin at være sanddru og fængslende. Selv den bornerede Egenkærlighed, man træffer hos

disse Folk, har noget tiltalende ved sig og man bærer gjerne over med dem. Dubkow havde - des- uden en dobbelt Tiltrækningskraft for mig og Vo- Bamdom or; Drengeaar. 22338 Barndom og Drengeaar. lodja, først ved sit militære Ydre og dernæst — hvad der var Hovedsagen — ved sin modnere Alder, noget unge Mennesker i Reglen have for Skik at forvexle med Begrebet om det passende (comme il faut), som der i disse Aar sættes saa stor Pris paa. Dubkow var virkelig ogsaa, hvad man kalder „un homme comme il faut". Det eneste, jeg ikke kunde lide, var at Volodja, som det lod, i hans Nærværelse følte sig generet ved enhver selv den uskyldigste Bemærkning, jeg gjorde, og navnlig over min Ungdom. Nechludow havde ikke noget heldigt Ydre: hans smaa graa Øjne, lave Pande og utorholdsmæssigt lange Arme og Ben kunde umuligt tiltale; det eneste smukke ved ham var en usædvanlig høj Vækst, en fm Hudfarve og prægtige Tænder; men den Ild, der laa i Øjet, og det afvekslende snart strenge, snart barnlige Træk om Munden gav Ansigtet et saa bestemt og originalt Udtryk, at det var umuligt ikke at lægge Mærke til ham. Han lod til at være meget forlegen, da en ren Ubetydelighed kunde faa ham til at blive rød op over begge Ørerne; men hans Forlegenhed var at en ganske anden Art end min. Jo rødere han blev, desto bestemtere blev Udtrykket i hans Ansigt. Det var lige som han kunde være vred paa sig selv over sin Svaghed. Til Trods for at der tilsyneladende herskede et meget venskabeligt Forhold imellem ham, Dub- kow og Volodja, saae man dog, at det kun var etVtDlodjas Venner. 339 Tilfælde, som havde ført dem sammen. I Virkelig- heden var det tre højst forskjellige Naturer: Vo- lodja og Dubkow havde lige som en vis Frygt for alt, hvad der kunde ligne alvorlige Betragtninger og Følsomhed; Nechludow var derimod en fuld- stændig Enthusiast og kunde tit til Trods for de andres Spot indlade sig paa Betragtninger over et eller andet filosofisk Spørgsmaal eller angaaende Følelsen. Volodja og Dubkow talte helst om Gjen- standene for deres Kærlighed (hvorvel de vare forelskede i flere paa én Gang og begge i de samme); Nechludow blev derimod vred for Alvor, hver Gang der blev gjort Hentydninger til hans Svaghed for en vis „rødhaaret" Frøken. Volodja og Dubkow tillode sig tit i al Godmo- dighed at gjøre sig lystige over deres nærmeste; Nechludow kunde blive som rasende ved den mindste ufordelagtige Hentydning til en Tante, han havde, og som han forgudede. Efter Aftensmaden tos- G Volodja og Dubkow i Reglen et Sted hen uden Nechludow, ved hvilken Lejlighed de kaldte ham for „en Mø i Uskylds Vaar". Fra den første Gang jeg saae Fyrst Nechludow, følte jeg mig slaaet saavel af hans Ydre som af hele hans Optræden; men til Trods for det meget, jeg fandt vi havde tilfælles i vore Anskuelser — eller maaske netop som en Følge heraf — var dog det første Indtryk, han gjorde paa mig, alt andet end gunstigt. Hans hurtige Øjekast, bestemte Tone og stolte 22*340 Barndom og Drengeaar. Mine tiltalte mig ikke, og navnlig kunde jeg ikke forsone mig med den fuldkomne Ligegyldighed, som han viste for mig. Jeg havde tit den største Lyst til at sige ham imod i Samtalen, at tage Luven fra ham til Straf for hans Stolthed og vise ham, at jeg havde Hoved, medens han ikke skænkede mig den allerringeste Opmærksomhed; men Undse- ligheden holdt mig tilbage. XXVI. Betragtninger. En Eftermiddag, da jeg var færdig med mine Timer og gik ind til Volodja, .fandt jeg ham lig-' gende med Benene oppe paa Sofaen og Hovedet støttet i Haanden, læsende i en fransk Roman. Han løftede Hovedet et Øjeblik og saae paa mig, hvorpaa han strax igjen gav sig i Lag med Bogen; men skøndt det var den simpleste og naturligste Bevægelse af Verden, fik den mig dog ikke desto mindre til at rødme. Det forekom mig, som om hans Blik kunde have spurgt mig: hvad jeg egentlig vilde her, og som om den hurtige Bøjning af Hovedet kun havde til Hensigt at skjule Meningen med Blikket. Denne Tilbøjelighed til at ville finde en særlig Betydning i enhver selv den simpleste Bevægelse hos andre var et af Hovedtrækkene i min Karakter i denne Periode. Jeg gik hen til Bordet og tog en Bog; men i det samme faldt det mig ind, hvor løjerligt det dog egentlig var, at vi ikke talte sammen efter ikke at have set hinanden hele Dagen.342 Barndom og Drengeaar. — Hør, bliver Du hjemme iaften? — Det véd jeg ikke; hvorfor det? Tkke for noget, sagde jeg, og gav mig til at læse, da jeg mærkede, at Samtalen ikke vilde komme i Gang. Mærkeligt nok, Volodja og jeg kunde sidde hele Timer sammen uden at veksle et Ord med hin- anden; men saa snart der blot var en tredje til Stede, selv om ogsaa vedkommende forholdt sig aldeles tavs, var det nok til at faa den mest levende Underholdning i Gang imellem os. Vi følte, at vi kjendte hinanden altfor godt. Og et altfor nært som et altfor fjernt Bekjendtskab er i lige høj Grad til Hinder for Tilnærmelsen. — Er Volodja hjemme? hørte man Dubkow sige ude i Forværelset. - Hjemme, sagde Volodja, idet han tog Benene ned af Sofaen og lagde Bogen fra sig paa Bordet. Dubkow og Nechludow kom ind i Værelset i Overtøj og med Hat paa. — Tager Du saa med i Theatret, Volodja? — Nej, jeg har ikke Tid,

svarede Volodja, idet han blev rød i Hovedet. — Det var en god Snak! Tag nu med. — Jeg har heller ingen Billet. — Billetter kan Du faa lige saa mange. Du vil have, ved Indgangen. — Vent lidt, jeg kommer straks, sagde VolodjaBetragtninger. 343 undvigende med en nervøs Skulderbevægelse og gik ud ad Døren. Jeg vidste godt, at Volodja havde stor Lyst til at tage med i Theatret, at han blot sagde nej, fordi han ingen Penge havde, og at han var gaaet ned for at laane fem Rubler af Hushovmestren til næste Maanedsdag. Goddag, Diplomat, sagde Dubkow, idet han rakte mig Haanden. Volodjas Venner kaldte mig altid for „Diplo- maten", da Bedstemoder engang i deres Nær- værelse, hvorved Volodja's og min Fremtid var kommen paa Tale, havde ytret, at Volodja skulde være militær, og at hun haabede at se mig som D i p l o m a t i s o r t K j o l e o g m e d H a a r e t å l a c o q , som efter hendes Mening udgjorde en nødvendig Betingelse for at være Diplomat. — Hvor skulde Volodja hen paa éngang? spurgte Nechludow, idet han henvendte sig til mig. Det véd jeg ikke, svarede jeg med et Smil og blev rød ved Tanken om, at man rimeligvis havde gættet sig til Grunden. — Han har formodentlig ingen Penge! Ikke sandt? O, Diplomat! tilføjede han i en bekræftende Tone, idet han gættede Aarsagen til mit Smil. — Jeg har heller ingen. Har Du maaske, Dubkow? — Nu skal vi se, sagde Dubkow, idet han tog sin Pung frem og yderst omhyggeligt beføltе den med sine smaa korte Fingre. — Her er fem Kopek, — tyve344 Barndom og Drengeaar. og forresten — nix, sagde han, og gjorde en komisk Bevægelse med Haanden. I det samme kom Volodja tilbage. — Naa, skal vi saa tage afsted? — Nej. — Hvor Du er komisk! sagde Nechludow: — hvorfor siger Du ikke, at Du ingen Penge har? Du maa gjerne tage min Billet, hvis Du har Lyst. — Men hvad vil Du saa gjøre? — Han tager hen i Logen til Kusinerne, sagde Dubkow. — Nej, jeg tager slet ikke med. — Hvorfor det? — Hvorfor — fordi Du meget godt véd, at jeg ikke holder af at sidde i Loge. — Men hvorfor? — Jeg holder ikke af det, det er saa generende. — Det er den gamle Historie! Jeg kan ikke forstaa, hvor Du kan føle Dig generet dér, hvor m a n s e r D i g s a a g j e r n e . D e t e r k o m i s k , m o n c h e r. — Hvad skal man gjøre, si je suis timide! Jeg er vis paa, at Du aldrig i Livet har givet Dig af med at rødme, medens jeg hvert Øjeblik bliver .rød ved den mindste Ubetydelighed, sagde han og blev rød. — S a v e z v o u s , d ' o u v i e n t v o t r e t i m i - d i t é ? . . . d ' u n e x c é s d ' a m o u r p r o p r e , m o n cher, sagde Dubkow i en protegerende Tone. — Det var en god Snak — excés d'amourBetragtninger. 345 p r o p r e ! s v a r e d e N e c h l u d o w , d e r f ø l t e s i g t r u f f e n paa sit ømme Sted. Tværtimod, min Forlegenhed k o m m e r a f , a t j e g h a r a l t f o r lidt a m o u r p r o p r e , jeg mener tværtimod, at mit Selskab maa være ubehageligt, kjedsommeligt. . . derfor. . . Saa klæd Dig dog paa, Volodja, sagde Dub- kow, idet han tog ham i Skuldren og trak Frakken af ham. — Ignåt! raabte han til Tjeneren: — bring Herrens Klæder! Derfor hænder det mig tit. . . vedblev Nechludow. Du maa ikke tro, at Du er færdig for det, sagde Nechludow: — jeg skal bevise Dig, at For- legenhed aldeles ikke kommer af Egenkærlighed. — Det beviser Du, hvis Du tager med. — Jeg har sagt, at jeg ikke tager med. - Naa saa bliv og bevis det for Diplomaten, saa kan han tortælle os det, naar vi komme tilbage. Det skal jeg ogsaa! sagde Nechludow med barnlig Egensindighed: — se blot, I kommer snart igjen. Volodja og Dubkow tog afsted, og Nechludow satte sig hen ved Siden af mig. — Hvad mener De? spurgte han: — er jeg egenkærlig ? Til Trods for at jeg allerede havde min Me- ning færdig i denne Sag, blev jeg dog saa betagen ved dette uventede Spørgsmaal, at jeg ikke var i Stand til at svare lige straks.346 Barndom og Drengeaar. — Ja, jeg tror det, sagde jeg, idet jeg følte, hvor lidt jeg var Herre over min Stemme, og hvor- ledes jeg blev rød over hele Ansigtet ved Tanken om, at Øjeblikket nu var kommet til at bevise ham, at jeg havde Hoved: — jeg tror, at ethvert Menneske er egenkærligt og at, hvad man saa gjør, saa sker det alt sammen kun af Egenkærlighed. — Hvad forstaar De da ved Egenkærlighed? spurgte Nechludow med et Smil, der, som det fore- kom mig, havde noget foragteligt ved sig. — Egenkærlighed, sagde jeg: — er Overbevis- ningen om, at man er bedre og klogere end alle andre Mennesker. — Men hvorledes kan alle have den -Over- bevisning? — Det véd jeg ikke; om man har Ret i det eller ikke, skal jeg lade være usagt, men jeg er den eneste, som vil være ved det: jeg er overbevist om, at jeg er klogere end alle andre Mennesker i Verden, og jeg er vis paa, at De for Deres Ved- kommende er overbevist om det samme — Nej, jeg skal være den første til at tilstaa, at jeg har truffet mange, som jeg ansaa for at være langt klogere end mig, sagde Nechludow. — Det er umuligt, svarede jeg i en bestemt Tone. — Kan det virkelig være Deres Mening? sagde Nechludow, idet han saae skarpt paa mig. — Absolut, svarede jeg.Betragtninger. 347 Her fik jeg pludselig en Ide, som jeg øje- blikkelig udviklede for ham. Jeg skal bevise Dem det. Hvorfor holder man mere af

sig selv, end af andre? Fordi man anser sig selv for bedre end andre, mere værdig til Kærlighed. Dersom man ansaa andre for at være bedre end én selv, saa vilde man ogsaa holde mere af andre end af sig selv, men det gjør man ikke, og selv om man ogsaa gjør det, saa har jeg dog Ret, tilføjede jeg med et selvtilfreds Smil. Nechludow tav et Øjeblik. — Jeg havde ikke tænkt, at De var saa klog! sagde han med et saa godmodigt og elskværdigt Smil, at jeg pludselig følte mig ubeskrivelig lykkelig til Mode. Ros har en saa mægtig Indflydelse ikke alene paa Følelsen, men ogsaa paa Forstanden, at det forekom mig i dette lyksalige Øjeblik, som jeg pludselig kunde være bleven endnu klogere end før, og den ene Tanke foer lynsnart igjennem Hovedet paa mig efter den anden. Fra Egenkærlighed gik vi ubemærket over til at tale om Kærlighed, og her syntes det, som om vi aldrig skulde være blevne færdige. Med al den Ensidighed og Uklar- hed, som vor Betragtningsmaade led af, og som maaske vilde have gjort Samtalen fuldstændig meningsløs for Tredjemand, var den dog af dyb Betydning for os. Vi harmonerede i den Grad. at det mindste, der anslog en Streng hos den ene.348 Barndom og Drengeaar. øjeblikkeligt fandt Gjenklang hos den anden. Og denne Harmoni, der gjenlød i Samtalens forskjel- ligste Stemninger, fyldte os med en ubeskrivelig Lyksalighed. Det forekom os, som om vi hverken kimde finde Ord eller Tid til at udtrykke hinanden alle de Tanker, som vilde til Frembrud . . . XXVII. Venskabets Begyndelse. Fra den Tid af opstod der et temmelig besyn- derligt, men i høj Grad behageligt Forhold imel- lem Dmitri Nechludow og mig. I andres Nærvæ- relse lagde han saa godt som slet ikke Mærke til mig; men saa snart vi blot vare alene, satte vi os hen i en hyggelig Krog og hengav os til Betragt- ninger, hvorover vi glemte alt andet og slet ikke lagde Mærke til, hvor Tiden gik. Vi talte om det tilkommende Liv, om Kunst, om Embedspligter, om Giftermaal, om Børneopdra- gelse, uden at det noget Øjeblik faldt os ind, at det egentlig var noget gyseligt Vrøvl, vi diskede op med. Det faldt os ikke ind, fordi dette Vrøvl baade var forstandigt og elskværdigt Vrøvl, og i Ungdom- men holder man endnu Forstanden i Pris og tror paa den. I Ungdommen, da al ens aandelige Higen er rettet mod det tilkommende under Indtrykket af Forhaabninger, der ikke støtte sig paa Erfaringen, men blot paa en indbildt Mulighed af Lykke, viser Fremtiden sig for os i saa forskjelligartede, levende350 Barndom og Drengeaar. og fortryllende Former, at den blotte Forestilling, det blotte Haab om Lykke i denne Periode alle- rede føles som virkelig Lykke. Under de meta- fysiske Betragtninger, som udgjorde en af Hoved- gjenstandene for vore Samtaler, holdt jeg navnlig af det Øjeblik, da Tankerne, idet de hurtigere og hurtigere tølge oven paa hinanden, blive mere og mere abstrakte, indtil de endelig naa en saadan Grad af Uklarhed, at man ikke længer ser nogen Mulighed for at udtrykke dem og, idet man trorat sige ét, siger noget ganske andet. Jeg holdt af dette Øjeblik, hvor man gradevis stigende højere og højere i Tankens Sfære pludselig føler hele dens grændseløse Omfang og indser Umuligheden af åt ^gaa videre. Engang i Fastelavnsugen var Nechludow i den Grad optaget af allehaande Adspredelser, at han ikke fik Tid til at veksle et Ord med mig, skøndt han besøgte os flere Gange om Dagen, hvad der krænkede mig i den Grad, at jeg paa ny begyndte at finde ham stolt og ubehagelig. Jeg ventede blot paa en Lejlighed til at lade ham føle, at jeg slet ikke var saa indtaget i ham, som han maaske troede, eller satte nogen særlig Pris paa hans Selskab. Næste Gang han derfor igjen vilde til at give sig i Snak med mig, sagde jeg, at jeg skulde for- berede mine Lektier, og gik oven paa; men et Kvar- ter efter gik Døren op og Nechludow traadte ind til mig, — Forstyrrer jeg? sagde han.»r Venskabets Begyndelse. 351 — Nej, svarede jeg, skøndt jeg egentlig vilde have sagt, at jeg virkelig var beskæftiget. — Hvorfor gik De da bort? Det er længe siden, at vi har talt rigtig sammen. Jeg er saadan kommen i Vane med det. at det er mig lige som der manglede mig noget. Mit daarlige Humør var øjeblikkelig forsvundet, og Dmitri stod igjen for mig som den samme gode og kære Ven, som jeg før havde holdt ham for. — De véd nok selv, hvorfor jeg gik, sagde jeg. — Maaske, svarede han, idet han tog Plads ved Siden af mig: — men selv om jeg ogsaa gætter mig til det, saa skal jeg dog ikke kunne sige det; men det kan De. — Det vil jeg ogsaa: jeg gik fordi jeg var vred paa Dem . . . ikke just vred, men jeg ærgrede mig. Tingen er: jeg er altid bange for, at De ser ned paa mig, fordi jeg endnu er saa ung. — Véd De, hvoraf det kommer, at vi sympa- thisere saa godt sammen ? sagde han. idet han med et venligt og klogt Blik besvarede min Tilstaaelse: — og hvorfor jeg holder mere af Dem end af andre, som jeg har kjendt længere og har langt flere In- teresser tilfælles med? Det er noget, som har været mig klart fra første Øjeblik af. De har en mærkelig, sjelden Egenskab — det er Oprigtighed. — Ja, jeg siger altid, hvad jeg skammer mig for at tilstaa, bekræftede jeg: — men kun til en, som jeg stoler paa. Ja, men for at kunne stole paa hinanden,352 Barndom og Drengeaar. maa man være rigtig

gode Venner, og det er vi endnu ikke, Nicolas; husker De, vi talte engang om Venskab: for at være rigtig gode Venner, maa man kunne stole paa hinanden. — Stole paa, at det man betror hinanden ikke kommer videre, sagde jeg. — Ulykken er, at det vigtigste og interessanteste netop er det, som vi ikke for nogen Pris vil betro hinanden. Og hvor -disse Tanker kunne være afskyelige! Ja, saa gemene, at den blotte Forestilling om. at vi paa en eller anden Maade skulde blive nødsagede til at rykke ud med Sproget, vilde være nok til for evigt at banlyse dem af vort Sind. — Véd De, hvad der falder mig ind, Nicolas? sagde han, idet han rejste sig op og gned sig i Hænderne med et fornøjet Smil. Lad os det. og De skal se, hvor det vil være nyttigt for os begge: lad os love os selv ikke at skjule noget for hinan- den. Vi lære hinanden at kjende og ville ikke have noget at skamme os over, og for at sikre os mod. at andre skulle faa nys om noget, saa lad os love hinanden: aldrig saa meget som med et Ord at nævne hinanden for nogen. Skal vi det ? Vi gjorde det virkelig. Om hvad der kom ud af det, skal jeg fortælle i det følgende.*) *) Fortsættelsen af den nærværende Skildring har Fort. givet i Ungdom", der imidlertid desværre ikke er afsluttet, idet „den anden, mere lykkelige Del" her- af, som Forf. lover i Slutningen, ikke er paafulgt. Ov. Anin.Venskabets Begyndelse. 353 Karr har sagt, at ethvert Kærlighedsforhold har to Sider: én, der elsker, og én, der lader sig elske, én, der kysser, og én, der holder Kinden frem. Det er fuldkommen sandt. I mit Venskabsforhold var jeg ogsaa den, der kyssede, medens Dimitri holdt Kinden frem, men det udelukkede ikke, at han ikke ogsaa var villig til at kysse mig. \ i holdt lige meget af hinanden, idet vi gjensidigt kjendte og vurderede hinanden, hvad dog ikke forhindrede ham fra at udøve en vis fndflydelse paa mig, som jeg villigt underkastede mig. En naturlig Følge heraf var, at jeg uvilkaar- ligt tilegnede mig Nechludow's Retning, som væsent- lig ytrede sig i en begejstret Forgudelse af Dyds- idealet og Overbevisningen om, at Menneskets Be temraelse bestaar i stadig at blive mere og mere fuldkomment. At forbedre hele Menneskeheden, at tilintetgjøre alle mulige menneskelige Laster og Ulykker, var en Opgave man dengang slet ikke fandt vanskelig, lige som det forekom en yderst let og simpelt at forbedre sig selv, erhverve alle mulige Dyder og være lykkelig . . . Gud véd forresten, om disse Ungdommens skønne Sværmerier virkelig ogsaa vare saa latter- lige endda, og hvem der er Skyld i, at de ikke bleve til Virkelighed? . . .